

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑΣ &
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ – CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS (CDA)
ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ
ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ**

**ΞΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑ
ΑΜ:11502176**

**ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ**

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 2018

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑΣ &
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ – CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS (CDA)
ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ
ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ**

**ΞΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑ
ΑΜ:11502176**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΠΑΤΡΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΕΣ.....	6
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	6
ΕΙΚΟΝΕΣ	6
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	7
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ	7
ΛΑΤΙΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ	8
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	9
ABSTRACT.....	11
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	12
1.1 Συνοπτική Παρουσίαση Κεφαλαίων.....	15
1.2 Προσδιορισμός Θέματος.....	20
1.3 Σκοπός και Άξονες Διατριβής	21
1.4 Βασικά Ερευνητικά Ερωτήματα.....	22
1.5 Γενική Μεθοδολογία – Συνοπτική Περιγραφή.....	23
ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	25
2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ.....	25
2.1 Ορισμός Λόγου- Δεξιότητα Λόγου.....	25
2.2. Κοινωνική Διάσταση Λόγου & Κοινωνική Πολιτική.....	26
2.3. Κριτική Ανάλυση Λόγου CDA & Πολιτική Υγείας.....	27
3. ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ	31
3.1 Επικοινωνιακές Δεξιότητες Πολιτικού Λόγου	31
3.2. Επικοινωνιακές Στρατηγικές Πολιτικού Λόγου για την Υγεία.....	33
3.3. Ιδεολογικό Τετράγωνο του Van Dijk στον Πολιτικό Λόγο	36
4.ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ.....	40
4.1. Ορισμός και Βασικά Χαρακτηριστικά.....	40
4.2 Ευρωπαϊκή Διάσταση σε θέματα Υγείας & Ασφάλειας για Αsynόδευτους Ανήλικους Πρόσφυγες.....	42
4.2.1 Η πραγματικότητα για την Υγεία –Ασφάλεια Αsynόδευτων σε Αριθμούς ...	42
4.3. Νομοθεσία για Υγεία & Ασφάλεια Αsynόδευτων Παιδιών	45
4.2.1 Διεθνές και Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο	45
4.2.2. Εθνική Νομοθεσία.....	48
4.4. Υπηρεσίες και Δομές στην Ελλάδα για την Υγεία και την Ασφάλεια Αsynόδευτων Ανήλικων Προσφύγων	52
4.5. Θέματα Υγείας και Ασφάλειας Αsynόδευτων Ανήλικων Προσφύγων.....	54

4.6 Ψυχική Υγεία Ασυνόδευτων Ανήλικων: Οι πολλαπλές διαστάσεις.....	57
ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	59
5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	59
5.1. Ποιοτική & ποσοτική μεθοδολογία	59
5.1 Ποσοτική Έρευνα	60
5.2. Ειδική Μεθοδολογία – Συλλογή Δείγματος Πολιτικών Λόγων	60
5.3 Περιγραφή Διαδικασίας Επεξεργασίας Δεδομένων Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας.....	61
5.4 Δεδομένα	63
5.5 Ποιοτικό πλαίσιο Έρευνας για τις Πολιτικές Ομιλίες- CDA	64
5.6 Περιορισμοί.....	65
6. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	68
6.1 Αποτελέσματα Ποσοτικών Δεδομένων	68
6.1.1 Λέξεις Κλειδιά, Χρήση 2008-2017	68
6.1.2 Χρήση Όρου Ασυνόδευτα	69
6.1.3 Χρήση Όρου ανά Παράταξη	70
6.1.4 Χρήση Όρου Ευρωπ-(η, αϊκόσ-η-ο)	73
6.1.5 Χρήση Όρου Ευρωπ-(η, αϊκόσ-η-ο) ανά παράταξη.....	74
6.1.6 Ομιλίες 2016-2017	78
6.2 Αποτελέσματα Ποιοτικών Δεδομένων.....	80
6.3 Πιλοτική Χρήση PRAAT –Ομιλίες Πολιτικών.....	87
7. ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	89
Απεικονίσεις Ελληνικού Πολιτικού Λόγου για Ασυνόδευτους Ανήλικους Πρόσφυγες.....	89
7.1 Καθυστερήσεις Διαδικασιών Ασύλου, Υπηρεσιών Υποδοχής	89
Υγεία και Ασφάλεια Ασυνόδευτων Ανήλικων	89
7.2 Υγεία Πληθυσμού και Εμβολιασμοί Ασυνόδευτων Ανήλικων Προσφύγων.....	98
7.3 Δομές, ΜΚΟ, Διαβίωση και Ασφάλεια Ασυνόδευτων Ανήλικων	105
7.4 Ρατσιστικός Λόγος : Ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων.....	116
7.5 Άλλες Γλωσσικές Πραγματώσεις για τους Ασυνόδευτους Ανήλικους.	122
8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	127
9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	130

ΠΙΝΑΚΕΣ

5.1: Υπόδειγμα Συλλογής Δεδομένων	σελ. 61
---	---------

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

6.1: Λέξεις – Κλειδιά: Πολιτικές Ομιλίες 2008-2017.....	σελ.68
6.2: Χρήση όρου «ασυνόδευτα-οι» τη χρον. περίοδο 2008 -2017.....	σελ.69
6.3: Ποσοτική χρήση όρου «ασυνόδευτα-οι» ανά έτος 2008 -2017...	σελ.70
6.4: Όρος «Ασυνόδευτα-οι-ους» – Ομιλίες ΣΥΡΙΖΑ.....	σελ.70
6.5: Όρος «Ασυνόδευτα-οι-ους» – Ομιλίες ΝΔ.....	σελ.71
6.6: Όρος «Ασυνόδευτα-οι-ους» – Ομιλίες ΠΑΣΟΚ.....	σελ.71
6.7: Όρος «Ασυνόδευτα-οι-ους» – Ομιλίες ΚΚΕ.....	σελ.72
6.8: Ποσοτική χρήση όρου «Ευρωπ-(η, αϊκός -η-ο)» 2008-2017.....	σελ.73
6.9: Χρήση όρου «Ευρωπ-(η, αϊκός -η-ο)» 2008-2017 / Παρατάξη...	σελ.74
6.10: Χρήση όρου «Ευρωπ-(η, αϊκός -η-ο)» ΣΥΡΙΖΑ 2008-2017.....	σελ.75
6.11: Χρήση όρου «Ευρωπ-(η, αϊκός -η-ο)» ΝΔ 2008-2017.....	σελ.76
6.12: Χρήση όρου «Ευρωπ-(η, αϊκός -η-ο)» ΠΑΣΟΚ 2008-2017.....	σελ.76
6.13: Χρήση όρου «Ευρωπ-(η, αϊκός -η-ο)» ΚΚΕ 2008-2017.....	σελ.77
6.14: Ομιλίες Έτους 2016.....	σελ.77
6.15: Κατανομή Ομιλιών Έτους 2016.....	σελ.77
6.16: Ομιλίες Έτους 2017.....	σελ.79
6.17: Απεικόνιση Αναφορών Λέξεων- Κλειδιά 2008-2017.....	σελ.80
7.01: Ομιλίες Πολιτικών Παρατάξεων 11/01/2011.....	σελ.90

ΕΙΚΟΝΕΣ

3.1: Ιδεολογικό Τετράγωνο του Van Dijk.....	σελ.37
4.1: Απεικόνιση ποσοστού παιδιών αιτούντων (UNICEF,2015).....	σελ.43
6.1: Νέφος Λέξεων- Συχνότερα Εμφανιζόμενες Λέξεις.....	σελ.82
6.2: Φωνητική Απεικόνιση Praat.....	σελ.88
7.1: Ασυνόδευτα παιδιά που έφτασαν στο Αιγαίο 2015-2016.....	σελ.111
7.2: Λέσβος 2016: Παράγκα WC Προσφύγων.....	σελ.113

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ

- Α.Α.Π.: Ασυνόδευτοι Ανήλικοι Πρόσφυγες
- Β.τ.Ε.: Βουλή των Ελλήνων
- Γ.Χ.Σ.: Γιατροί Χωρίς Σύνορα
- Δ.Ο.Μ.: Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
- Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση
- Ε.Ε.Δ.Α.: Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
- Ε.Επ.: Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- Ε.Κ.Κ.Α.: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- Ε.Ο.Π.Υ.Υ.: Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας
- Ε.Σ.Υ.: Εθνικό Σύστημα Υγείας
- Ε.τ.Π.: Επιτροπή των Περιφερειών
- ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ: Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων
- Κ.Ε.Σ.Δ. : Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου
- Μ.Κ.Ο.: Μη Κυβερνητικός Οργανισμός/ Μη Κυβερνητική Οργάνωση.
- Ο.Η.Ε.: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
- Π.Ο.Υ.: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
- Π.Φ.Υ.: Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας
- Σ.τ.Π. : Συνήγορος του Πολίτη
- Τ.Α.Μ.Ε.: Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης και Ένταξης
- Υ.Α: Ύπατη Αρμοστεία
- Υ.Υ.: Υπουργείο Υγείας/ Υπουργός Υγείας
- Φ.Ε.Κ.: Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

ΛΑΤΙΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ

- AMIF: Asylum, Migration and Integration Fund
- CDA: Critical Discourse Analysis.
- CERD: Committee on the Elimination of Racial Discrimination
- CoE: Council of Europe (Conseil de l' Europe)
- CRC: Committee on the Rights of the Child
- EASO: European Asylum Support Office
- EC: European Commission.
- ECRI: European Commission against Racism and Intolerance
- ELIAMEP: Hellenic Foundation for European and Foreign Policy.
- EU: European Union
- FRA: European Union Agency For Fundamental Rights
- FRONTEX: European Border and Coast Guard Agency
- ISF: Internal Security Fund
- NGO: Non-Governmental Organization
- UAMs Unaccompanied Minors
- UASC: Unaccompanied Asylum Seeking Children
- UNHCR: United Nations High Commissioner for Refugees
- UNICEF: United Nations International Children's Emergency Fund
- WHO: World Health Organization

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Τις θερμές μου ευχαριστίες στην οικογένειά μου που στήριξε την όλη προσπάθειά μου και ιδιαίτερα στην μητέρα μου, στον σύζυγό μου και στο παιδί μας που στάθηκαν αδιαμαρτύρητα και ανελλιπώς πλάι μου.

Τις ειλικρινείς μου επίσης ευχαριστίες στην Δρ. Μαρία Ζαφειροπούλου που με τις γνώσεις της, το οξυδερκές της πνεύμα και την ουσιαστική καθοδήγηση της υποστήριξε την ολοκλήρωση της διατριβής. Επιπλέον, ευχαριστώ αγαπημένους φίλους και συνεργάτες που συμμερίστηκαν και στήριξαν σημαντικά την προσπάθειά μου. Τέλος τις θερμές μου ευχαριστίες και στους υπόλοιπους συντελεστές και διδάσκοντες του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Πολιτικής Υγείας και Σχεδιασμού Υπηρεσιών Υγείας για την συμβολή τους στην διεύρυνση του γνωστικού και επιστημονικού μου πεδίου καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός: Η παρούσα διατριβή έχει διττή κατεύθυνση. Πρωταρχικώς, ενδελεχή ανάλυση των δεδομένων που αφορούν υπηρεσίες και δομές για την υγεία και την ασφάλεια των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων. Παράλληλα, μέσω κριτικής ανάλυσης του λόγου, CDA, αποσκοπεί στην ανεύρεση και αποκρυπτογράφηση στρατηγικών του πολιτικού λόγου, αναδεικνύοντας ότι με τις συντονιστικές και επικοινωνιακές εκφάνσεις του παράγει πράξεις πολιτικού περιεχομένου που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση της ανθρωπιστικής κρίσης του προσφυγικού και συγκεκριμένα καίριων θεμάτων για τους ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες. Μέθοδος: Μεικτή (ποσοτική και ποιοτική) μεθοδολογία. Χρησιμοποιήθηκε περιγραφική στατιστική για 106 Ομιλίες /καταγραφές για το χρονικό διάστημα 2008- 2017, που αντιστοιχούν σε 65 πολιτικούς ομιλητές. Οι ομιλίες εξετάστηκαν χρονολογικά και ανά παράταξη. Η ποιοτική μεθοδολογία όπως αναλύεται και στην συζήτηση βασίστηκε στην CDA μέσω κοινωνιογνωσιακής προσέγγισης - Ιδεολογικό τετράγωνο του vanDijk. Πιλοτικά, στα πλαίσια σφαιρικής προσέγγισης της ποιοτικής έρευνας χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό PRAAT σε δείγμα πολιτικών ομιλιών. Αποτελέσματα: Συνολικά βρέθηκαν ότι οι περισσότερες αναφορές [n=389] ήταν στην λέξη Ευρώπη, ακολουθεί ο όρος Παιδιά με [n= 312] και εν συνεχεία ο όρος Πρώτη-Υποδοχή με [n= 158]. Ο όρος Ασυνόδευτα κατέχει μέτρια συχνότητα εμφάνισης [n=147]. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε έναυσμα για την περαιτέρω εξέταση κατανομής των λέξεων θεματικά βάσει χρονικής αλληλουχίας και παράταξης. Συζήτηση-Συμπεράσματα: Μέσω CDA διαπιστώνεται ότι ο πολιτικός λόγος δεν εκπλήρωσε χρονικά και θεματικά την αποτελεσματική προστασία της υγείας και ασφάλειας των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων, ενώ εμφανίζονται παραταξιακές αντιπαραθέσεις και προσπάθειες ιδεολογικών επικυριαρχιών. Κύρια επικεντρώνεται στις χρηματοδοτήσεις για το προσφυγικό από την ΕΕ, στην εξωτερική πολιτική, στο δημόσιο ελληνικό συμφέρον, τοποθετώντας στο παρασκήνιο θέματα υγείας και ασφάλειας των παιδιών αυτών. Ωστόσο, το παρόν εγχείρημα μέσα από την CDA του πολιτικού λόγου επιχειρεί να αναδείξει κυρίως ότι η προάσπιση των Δικαιωμάτων του Παιδιού δεν πρέπει να εντάσσεται σε κοινωνικές πλώσεις, προκαταλήψεις και πολιτικές διαμάχες, υπονομεύοντας τη σημαντικότητα της παιδικής ανθρώπινης ζωής και το μέλλον της που συνιστά άλλωστε και την παρακαταθήκη της ύπαρξης μας.

Λέξεις –Κλειδιά: CDA, Ασυνόδευτοι Ανήλικοι Πρόσφυγες, Πολιτικοί, Ευρώπη,, Δομές, Υγεία, Ασφάλεια, Πολιτικός Λόγος.

ABSTRACT

Aim: This dissertation has a twofold direction. Primarily, to thoroughly analyze the concerned data, regarding the services and structures for the health and safety of unaccompanied minors refugees. In parallel, through the critical analysis of discourse - CDA, aims to discover and decipher the political speech strategies, and to shed lights on how its coordinating and communicative proceedings produced political acts that played crucial role in the management of the humanitarian refugee crisis, in particular of issues concerned with unaccompanied minor refugees. **Method:** Mixed (quantitative and qualitative) methodology. Descriptive Statistics was used for 106 Speeches/records for the period 2008-2017 referring to 65 Politicians Speakers. The Discourses were examined in terms of chronological order and political party. The qualitative methodology as analyzed in the discursion, is based in CDA through socio-cognitive approach-Ideological square of van Dijk. For the spherical approach of the qualitative research it was in a pilot way used the Software PRAAT in a sample of 10 political speeches. **Results:** In total it has been found that the most frequent references were about the word Europe [n=389], then the word Children [n= 312] and in sequel the term First Reception with [n= 158]. The term Unaccompanied has a medium distribution. This fact served as a stimulus for further research of words distribution thematically related to time sequence and Political Party. **Discussion- Results:** Through CDA it is shown that the political discourse didn't accomplished timely and thematically the effective protection of unaccompanied minors while debates and ideological supremacy attempts are appearing. Mainly focused in the EU- funding, the foreign policy, the public Greek commonweal putting aside health and safety issues of these children. However, through the CDA analysis of political discourse, this dissertation attempts to highlight that issues relating to the defense of Rights of the Child and in particular to the protection of the minor's life should not interfered with social polarization, prejudices and political conflicts (debates) thus undermining the significance of childhood and therefore the future of humanity.

Key words: CDA, Unaccompanied Minors Refugees, Politicians, Europe, Structures, Health, Safety, Political Discourse.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο λόγος είναι ένα πανίσχυρο εργαλείο χειραγώγησης για την διαμόρφωση της κοινής γνώμης και την επίτευξη κοινωνικής αλλαγής Fairclough (1995)¹. Η Κριτική Ανάλυση Λόγου (Critical Discourse Analysis) που στο εξής θα αναφέρεται ως CDA αποτελεί μια ενδελεχή «αυτοψία» νοημοδοτήσεων και ιδεολογικών διαστάσεων του λόγου καθώς εξετάζει και εμβαθύνει στον γραπτό και προφορικό λόγο ως μορφή κοινωνικής πρακτικής όπου τα γλωσσικά σχήματα κωδικοποιούνται και αντιπροσωπεύουν αντιλήψεις διαφόρων πλαισίων και δρώντων (Van Dijk, 2004). Η επικοινωνία που παραγόμενα επέρχεται μέσω του λόγου, αποτελεί μια ισχυρή κοινωνική πρακτική με ευρύ πεδίο εφαρμογής στον διάλογο, στα επιχειρήματα, στη συζήτηση, αλλά και στις διαπραγματεύσεις (Wodak 2011: 216) για τους πολυδιάστατους κοινωνικο-οικονομικούς και πολιτικούς τομείς μεταξύ των οποίων και ο πολυσχιδής τομέας της Υγείας.

Η CDA, στον πολιτικό λόγο δεν εμμένει σε επιφανειακές, γενικόλογες θέσεις. Περιλαμβάνει και εμβαθύνει στην διαπροσωπική λειτουργία της γλώσσας (Interpersonal function of language), όπως εκφράστηκε από τον Halliday το 1994. Δηλαδή, πως κατά την παραγωγή γραπτού ή προφορικού λόγου διαμορφώνουμε τους κοινωνικούς μας ρόλους σε σχέση με τους αποδέκτες του λόγου μας διαπλάθοντας εξουσιαστικές σχέσεις ή σχέσεις αλληλεγγύης, υπό το πρίσμα μιας αναπαριστώμενης- οικοδομουμένης κοινωνικής πραγματικότητας (Στάμου, Παρασκευόπουλος 2007).

Λαμβάνοντας υπόψη ότι πολιτικές αναφορές-λόγοι εκφράζουν τις πολιτικές πεποιθήσεις κάθε παράταξης και χρησιμοποιούνται για να κατασκευάσουν πραγματικότητες (van Dijk, 2004) και ότι η ανάλυση του πολιτικού λόγου εστιάζει στα κρυμμένα νοήματα και στην διακειμενικότητα που χαρακτηρίζει τον κυρίαρχο πολιτικό λόγο (Δοξιάδης, 2013), στην παρούσα διατριβή επιχειρήθηκε μια προσπάθεια κατανόησης και διερεύνησης του πολιτικού λόγου όπως αυτός εκφράζεται επίσημα στην Βουλή για τους ασυνόδετους Ανήλικους Πρόσφυγες. Πιο συγκεκριμένα, στην εξέταση και κατανόηση του πολιτικού λόγου στις εκφάνσεις που αφορούν τις διαδικασίες ασύλου, τον σχεδιασμό υπηρεσιών και δομών υποδοχής, διαμονής, παροχών φροντίδας υγείας, εκπαίδευσης των

¹ κοινωνικοπολιτική προσέγγιση του Fairclough (1995)

ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων, δηλαδή θεμάτων που σχετίζονται άμεσα και έμμεσα με την Υγεία και την Ασφάλεια των Ασυνόδευτων Ανηλίκων Προσφύγων.

Κύρια διερευνείται η κοινωνιογνωσιακή προσέγγιση του Πολιτικού Λόγου (van Dijk, 1998, 2004), εφαρμόζοντας το ιδεολογικό τετράγωνο του van Dijk (2004), για θέματα που αφορούν την Υγεία και την Ασφάλεια των Ασυνόδευτων Ανηλίκων Προσφύγων. Ωστόσο, για την σφαιρική κατά το δυνατόν θεώρηση του θέματος, εξετάστηκαν οι θέσεις θεμελιωτών της CDA όπως η λόγο-ιστορική προσέγγιση της Wodak (2001), η κοινωνικοπολιτική του Fairclough (1992) και άλλων θεωρητικών ερευνητών.

Η διαχείριση ενός τόσο σημαντικού θέματος υπό το πρίσμα της πολιτικής υγείας απαιτεί πολυπαραγοντική προσέγγιση ακριβώς επειδή υπάγεται στα πλαίσια της ανθρωπιστικής κρίσης και της ουμανιστικής έκκλησης για βοήθεια και ανθρώπινη αλληλεγγύη. Συνεπώς κάθε δράση για την υγεία και την ασφάλεια των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων θα πρέπει να εξαιρείται από την δυνητικά αναμενόμενη πρόσκρουση με ιδεολογικές παρατάξεις που συχνά δυστυχώς εγκολπώνουν ρατσιστικές αντιλήψεις και ταυτότητες ως μέρος του κοινωνικό-οικονομικού γίνεσθαι.

Η προσπάθεια εκπόνησης της διατριβής ξεκινά με μια θλιβερή ανάδειξη που δεν συστήνει ωστόσο δικαιολογία: Οι αδιαμφισβήτητες καθυστερήσεις στην θεσμοθέτηση διαδικασιών που αφορούν την Υγεία και την Ασφάλεια των Ασυνόδευτων Ανηλίκων Προσφύγων ακολούθησαν μια δύσβατη διαδρομή που βρίσκει ανταπόκριση σε πολλαπλές προσεγγίσεις της δημόσιας πολιτικής: την ανεπιτυχή αποτελεσματικότητα των «επιστημικών κοινοτήτων» όπως εκφράστηκαν από την ΕΕ, μέσω «δεξαμενών σκέψης-think tanks», στα πλαίσια του Εξευρωπαϊσμού που τελικά δεν εξασφάλισε επαρκώς την διάχυση της γνώσης και της εμπειρίας (Λαδής & Νταλάκου 2010). Αντίθετα ακολουθήθηκαν τα σφυρηλατημένα μονοπάτια (path dependencies) που πλέον έχουν παγιωθεί (lock in) και καθιστούν δύσκολη την αλλαγή διαδρομής ακόμα κι αν η ανθρωπιστική προσφυγική κρίση ιστοροθεσμικά, αποτέλεσε μια κρίσιμη συγκυρία «critical juncture» για αλλαγή (Λαδής & Νταλάκου 2010). Η αλλαγή επήλθε με πολύ αργά βήματα και καίρια θέματα της Υγείας και Ασφάλειας των Ασυνόδευτων Ανηλίκων Προσφύγων που απαιτούσαν κι απαιτούν ταχείς και ορθολογικές διαδικασίες προσέκρουσαν στην χρονίζουσα παθογένεια των Ελληνικών Δημόσιων πολιτικών

ιδιαίτερα του πυλώνα Κοινωνικής Πολιτικής στον οποίο εντάσσεται και η Πολιτική Υγείας . Με μια κρίσιμη επισήμανση: Η Υγεία και η Ασφάλεια των προσφύγων και των Ασυνόδευτων Ανήλικων επιτάσσουν την έγκαιρη και στρατηγικά σχεδιασμένη εφαρμογή πολιτικής υγείας, όχι λόγω των ευρωπαϊκών επιταγών, αλλά επειδή αποτελούν άτομα ιδιαίτερα ευάλωτα που εντάσσονται υπό καθεστώς διεθνούς προστασίας, με άμεσες ανάγκες για παροχή υγειονομικής φροντίδας σε όλα τα επίπεδα υγείας και κοινωνικής αρωγής (UNHCR, 2016).

Μέσω του εντοπισμού και ανάδειξης των σωστών ή λανθασμένων χειρισμών στόχος είναι να οδηγηθούμε σε μια βελτίωση της κοινωνικής πολιτικής και επαγωγικά της Πολιτικής Υγείας για τα Ασυνόδευτα Ανήλικα Παιδιά με γνώμονα τον Ορθολογικό Στρατηγικό Σχεδιασμό Δομών και Υπηρεσιών Υγείας για την μείωση και πρόληψη των κοινωνικών ανισοτήτων προς αποφυγή στιγματισμού τους, την απόδοση ίσων ευκαιριών και εντέλει, τον εναγκαλισμό τους στον κοινωνικό ιστό όπως οφείλει κάθε σύστημα κοινωνικής προστασίας ενός Κράτους Δικαίου.

1.1 Συνοπτική Παρουσίαση Κεφαλαίων

Στο πρώτο κεφάλαιο αναγράφονται ο Σκοπός, τα Ερευνητικά Ερωτήματα, οι Άξονες της Έρευνας και περιγράφεται συνοπτικά η Μεθοδολογία καθώς παρουσιάζεται αναλυτικά σε ξεχωριστό κεφάλαιο. Κύριος σκοπός αποτελεί η διερεύνηση και η αξιολόγηση του πολιτικού λόγου καθώς οι πολιτικοί αποτελούν ενεργοί δρώντες στον σχεδιασμό, στην ανάδυση και ανταποκρισιμότητα δομών-υπηρεσιών υγείας για τους ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες. Επιπλέον, η παρούσα έρευνα στοχεύει να συμβάλλει στον εντοπισμό θετικών και αρνητικών κοινωνικών πρακτικών αποκρυπτογραφώντας ιδεολογίες που βρίσκονται κρυμμένες τους πολιτικούς λόγους και ενστερνίζονται οι πολιτικοί ως στρατηγικές επιρροής της κοινής γνώμης (Wodak, 2002: 10).

Η κοινωνική διάσταση του λόγου και η διασύνδεσή του με την Πολιτική Υγείας αναλύονται στο δεύτερο κεφάλαιο. Συγκεκριμένα, εξετάζεται η δυναμική της σχέσης εξουσίας/ αλληλεπιδράσεων που αναπτύσσεται στον Πολιτικό Λόγο κατά την άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής με επίκεντρο την αντιμετώπιση ενός καίριου ανθρωπιστικού θέματος δηλαδή την Υγεία και την Ασφάλεια των Ασυνόδευτων Ανήλικων Προσφύγων.

Σύμφωνα με τις θεωρίες της CDA, ο λόγος είναι άρρηκτα συνυφασμένος με την κοινωνία (Fairclough 1992, 1995. van Dijk, 1993) και προσφέρει ένα δίκτυο επιλογών, μέσω του οποίου οι πολιτικοί έχοντας «κριτική επίγνωση της γλώσσας»² (Fairclough 1992) διαμορφώνουν νοηματοδοτήσεις (γνώσεις) που ασκούν σε πολιτικό επίπεδο. Επίσης, η CDA διερευνά πώς οι κυβερνήσεις εξετάζουν τα θέματα Προαγωγής της Υγείας, τον τρόπο που διαμορφώνονται οι σχέσεις των ανθρώπων σε ζητήματα που αφορούν τους κινδύνους υγείας και πώς επηρεάζονται οι αντιλήψεις του κόσμου για την Δημόσια Υγεία (Lupton, 1992). Επαγωγικά, στο πλαίσιο ανάλυσης του πολιτικού λόγου για τα Ασυνόδευτα Παιδιά Προσφύγων, είναι απαραίτητο να κατανοήσουμε την υγεία μέσα από το ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό & κοινωνιο-γλωσσολογικό πλαίσιο που συντελεί στην διαμόρφωση της Δημόσιας Υγείας (Lupton, 1992). Επιπλέον πώς ο πολιτικός λόγος των θεσμικών οργάνων, εντός του αναφερόμενου πλαισίου, συμμετέχει

² Critical Language awareness – Κριτική Επίγνωση της Γλώσσας: Η γνώση κατάλληλων γλωσσικών επιλογών & εικόνων που διαμέσω γλωσσικών σχημάτων κατασκευάζονται για να αναπαριστούν την κοινωνική πραγματικότητα (Fairclough, 1992)

σε ρυθμιστικές εκβάσεις που επιταχύνουν ή καθυστερούν θέματα υγείας και ασφάλειας των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων.

Είναι ευνόητο ότι μέσω του λόγου παρουσιάζουμε τους εαυτούς μας δηλαδή δηλώνεται “Ποιοι είμαστε” (Wodak 2011:216) και επαγόμενα κατασκευάζεται, διαμορφώνεται ή αναπαράγεται η κοινωνική ταυτότητα που κοινοποιείται στον δέκτη. Συνεπώς, ο λόγος και συγκεκριμένα ο πολιτικός λόγος και η κοινωνική ταυτότητα συγκροτούν μια δυναμικά διαλεκτική σχέση (Wodak 2011: 216).

Αυτή τη διαλεκτική σχέση την εξετάζουμε στο τρίτο κεφάλαιο, υπό το πρίσμα της CDA κοινωνιο-γνωσιακής προσέγγισης (Socio Cognitive Approach) του van Dijk (1998:267, 2006a) και του ιδεολογικού τετραγώνου. Ο van Dijk (1998:267, 2006a) διατύπωσε το ιδεολογικό τετράγωνο το οποίο διέπεται από την εξής θεωρητική προσέγγιση: Η αναπαραγωγή των κυρίαρχων ιδεολογιών καθοδηγείται μέσα από εξειδικευμένες πολυσύνθετες αδιαφανείς στρατηγικές για το κοινό (van Dijk, 1998. Wodak & Reisigl 2008:184) . Σε κοινωνιογνωσιακό μακρο-επίπεδο δίνουνε κοινές παραστάσεις ως μέλη της ίδιας ομάδας και με όχημα τον πολιτικό λόγο επιβεβαιώνουν, αλλάζουν και διαιωνίζουν τις κοινές θεμελιώδεις πεποιθήσεις τους (van Dijk 1998:266, 2006a).

Το γεγονός αυτό οδηγεί στην δημιουργία του διπόλου «ΕΜΕΙΣ-ΑΛΛΟΙ» ως χαρακτηριστικό γνώρισμα στις πολιτικές αντιπαραθέσεις που λαμβάνουν χώρα και στις επίσημες παραστάσεις των πολιτικών στην Βουλή κατά την συζήτηση για τον προσφυγικό πληθυσμό και τους μετανάστες και τους ασυνόδευτους Ανήλικους Πρόσφυγες που αποτελούν και αντικείμενο της διατριβής.

Μια παραδοχή που οφείλουμε να λάβουμε υπόψη είναι ότι η επιτακτική αλλά και ανθρώπινη αναγκαιότητα αντιμετώπισης του ζητήματος των εντεινόμενων μεταναστευτικών ροών και ιδιαίτερα των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων συνέπεσε με την οικονομική κρίση, την φτωχοποίηση και την ανεργία αλλά και την αποκλιμάκωση των δαπανών υγείας ως ζητούμενο της ΕΕ για το σύνολο των δαπανών του δημόσιου τομέα, πέραν των άλλων ελληνικών χρόνιων παθολογιών του ΕΣΥ.

Το γεγονός αυτό υποδαυλίζει την γενικότερη δυσφορία ενός εξαντλημένου από τα μέτρα λιτότητας ελληνικού λαού, ενώ δυνητικά συμβάλλει στην περαιτέρω ανέγερση ρατσιστικού περιεχομένου ιδεολογιών καθώς οι ρατσιστικές προκαταλήψεις ευνοούνται σε περιόδους έντασης κοινωνικο-οικονομικών φαινομένων (Wodak, 2011).

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται εξειδικευμένα σε θέματα υγείας και ασφάλειας των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων. Στην αρχή προσδιορίζεται η έννοια των Ασυνόδευτων Ανήλικων Προσφύγων ενώ εν συνεχεία, πραγματεύεται το θεσμικό πλαίσιο διαχρονικά σε Διεθνές και Εθνικό Επίπεδο. Τα νομοθετικά ζητήματα είναι αλληλένδετα με την πολιτική δράση, τους χρηματοδοτικούς πόρους προς την Ελλάδα από την Ε.Ε. αλλά και με το υπάρχον σύστημα χρηματοδότησης μέσω εισφορών και γενικής φορολογίας για την διαβίωση, την παροχή υγειονομικής φροντίδας και την κάλυψη εκπαιδευτικών αναγκών των ασυνόδευτων παιδιών.

Με εξαιρετικά δυσάρεστες εμπειρίες κατά το διάβα του ανήλικου βίου τους, που στο φάσμα τους περιλαμβάνουν πόλεμο, βία, εκμετάλλευση, βίαιο αποχωρισμό, φόβο, επικίνδυνα ταξίδια, συναισθηματική και υλική αποστέρηση, επιθανάτιο φόβο, τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων αποτελούν μια ιδιαίτερα σημαντική ευάλωτη κοινωνική ομάδα που διέπεται ούτως ή άλλως από διττή νομοθετημένη προστασία: ως πληθυσμιακή ομάδα ανηλικών αλλά και ως προσφύγων (ΚΕΣΔ, 2009). Συνεπώς, οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας για τους ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες είναι πολύ σημαντικές ειδικά για τα παιδιά που έχουνε τραυματιστεί πριν εισέλθουν στη χώρα υποδοχής ώστε να μην υπάρχει περαιτέρω τραύμα και δημιουργηθούν βιωματικά κενά (Nightingale & Hanibal 1998:54) .

Ο προσφυγικός πληθυσμός όπου εντάσσονται και τα ασυνόδευτα παιδιά έχει αυξημένες ανάγκες υγείας και παρότι δεν έχουν εισφέρει μέσω φορολογίας ή κοινωνικών εισφορών είναι υπό καθεστώς προστασίας και δικαιούται ισότιμη και αμερόληπτη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας (UNHCR, 2011). Η υγειονομική κάλυψη ευπαθών ομάδων πληθυσμού αλλά και η καθολική κάλυψη του πληθυσμού πρέπει να αποτελεί στόχο κάθε προοδευτικού συστήματος υγείας (UNHCR, 2011).

Στο κεφάλαιο 6 αναλύεται το ερευνητικό πλαίσιο και η μεθοδολογία της διατριβής. Η Μεθοδολογία συλλογής και ανάλυσης δεδομένων είναι μεικτή (ποιοτική & ποσοτική μεθοδολογία) καθώς η σύνθεση τους σε μια ενιαία μεθοδολογία δύναται να φέρει ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη παρουσίαση των ποιοτικών δεδομένων σε μια πολυσύνθετη κατάσταση (Mack et Al 2005, 2011). Η ποσοτική έρευνα προσανατολίζεται στην απάντηση ερωτημάτων που συνάπτονται με ποσοτικά δεδομένα, ενώ η ποιοτική έρευνα συμπληρώνει μέσω επαγωγικής διαδικασίας και προσδίδει την δυνατότητα στον ερευνητή να απαντήσει σε ερωτήματα που αφορούν την αιτιολογία και να εντοπίσει τις πηγές προέλευσης των υπό εξέταση δεδομένων στην προσπάθεια μιας ολιστικής προσέγγισης (Ιωσηφίδης, 2000).

Στον κοινωνικό τομέα, η ποιοτική προσέγγιση αυτοδύναμα ή συμπληρωματικά στοχεύει αφενός να ερμηνεύσει και να περιγράψει κοινωνικά κατά βάση φαινόμενα αφετέρου να ενδοσκοπίσει με στόχο την βαθύτερη κατανόηση τους (Ιωσηφίδης, 2000). Δεδομένου της ιδιομορφίας του υπό μελέτη γνωστικού αντικείμενου, η παρούσα μεθοδολογία λειτουργεί ως εξειδικευμένο σύστημα περιγραφικών εξηγητικών και ρυθμιστικών αρχών που οφείλει να ανταποκρίνεται στο υπό μελέτη αντικείμενο³ (Πατέλης, 2010) .

Όπως καταδεικνύουν τα αποτελέσματα στο έβδομο κεφάλαιο, από το 2008 έως το 2017 που διερευνώνται οι επίσημοι πολιτικοί λόγοι στην Βουλή, δεν καταγράφεται σταδιακά αναλογική αύξηση των αναφορών σε σχέση με την κλιμάκωση του αριθμού προσέλευσης ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων στην χώρα μας, ούτε σε σχέση με την ένταση των ζητημάτων υγείας και ασφάλειας που αντιμετώπιζαν και που οφείλαμε να είχαμε εστιάσει ως χώρα. Οι πολιτικές αναφορές για τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων όπως παρουσιάζονται στα αποτελέσματα απεικονίζουν μια ιδιότυπη ακολουθία: την παραταξιακή συσπείρωση και πολιτικές τοποθετήσεις όταν η εκάστοτε κυβερνούσα παράταξη προσβλέπει στο ψήφισμα σχετικών νομοθετημάτων. Συνήθως, αυτό διαπιστώνεται ότι γίνεται έπειτα ευρωπαϊκών πιέσεων, όπως για την δημιουργία υπηρεσιών Ασύλου και Υποδοχής το 2011, ή όταν άπτονται άλλα θέματα που θίγουν το «δημόσιο ελληνικό συμφέρον» όπως το Σύμφωνο Ευρώπης –Τουρκίας, ή όπως το θέμα της διαχείρισης των χρηματοδοτικών ροών για υπηρεσίες και δομές υγείας για τους

³ Η Μεθοδολογία αποτελεί το κανάλι – οδηγό που μας απεικονίζει τα νοητικά μέσα και τρόπους οργάνωσης της υπάρχουσας γνώσης για την προσέγγιση του υπό μελέτη αντικείμενου. Είναι το σύνολο των τεχνικών μέσων, μεθόδων και χειρισμών που χρησιμοποιήθηκαν. (Πατέλης, 2010).

πρόσφυγες. Παράλληλα διαπιστώνεται ότι κατά την περίοδο διπλών εκλογικών αναμετρήσεων το 2012, οι αναφορές όπως προέκυψαν από την Βουλή με την λέξη κλειδί ασυνόδευτ-α/οι ανήλικοι/α πρόσφυγες- παιδιά είναι μηδενικές. Την ίδια εποχή στην Ελλάδα διαπιστώνονται από διεθνείς και εγχώριους οργανισμούς (Human Rights Watch, 2014) ένα σωρό παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον ευρύτερο τομέα της υγείας που αφορούν φυλετικές διακρίσεις και περιλαμβάνουν δυσμενή διακριτική μεταχείριση αλλοεθνών ασθενών με εμφάνιση ρατσιστικών ιδεολογιών (Human Rights Watch, 2014). Παράλληλα, ανεβαίνει ποσοστιαία και εκπροσωπείται πλέον στην Βουλή έως και σήμερα παράταξη με εθνικιστική ιδεολογία.

Τα δύο τελευταία χρόνια 2016-2017 επί της παρούσης κυβέρνησης έχουν ενταθεί οι πολιτικές αναφορές στην Βουλή καθώς η προσέλευση των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων έχει αυξηθεί και τόσο ο διεθνής και εγχώριος δημόσιος λόγος όσο και οι αποφάσεις της ΕΕ καλούν την Ελλάδα να προβεί σε ουσιαστικές διαδικασίες για την αποτελεσματική προστασία τους.

Στο όγδοο κεφάλαιο παρατίθενται αποσπάσματα πολιτικών λόγων για τα ασυνόδευτα παιδιά και απηχούνται οι πολιτικές ιδεολογίες. Το βασικό εγχείρημα στο παρόν μέρος είναι να εστιάσουμε στις στρατηγικές και στις τεχνικές λόγου που χρησιμοποιήθηκαν από τους πολιτικούς στους επίσημους λόγους τους σε μακροεπίπεδο και μικροεπίπεδο κύρια μέσα από την ιδεολογική πόλωση του τετραγώνου του Van Dijk (1998, 2006) που συχνά αποκαλύπτει και υποβολιμαία επιχειρήματα κάποιων πολιτικών.

Άλλωστε, μέσω της δεξιότητας του πολιτικού λόγου μπορεί να εκφραστεί η εξουσία στον πολιτικό λόγο⁴ (power in discourse,) που αφορά την σημειωτική ηγεμονία (semiotic hegemony), δηλαδή την επιλογή των κατάλληλων γλωσσικών σχημάτων και κανόνων που επιτρέπουν μεγαλύτερη αλληλεπίδραση αλλά και πρόσβαση στην λήψη αποφάσεων, μέσω πολιτικών παρεμβάσεων (Wodak 2011:217).

Συμπερασματικά, η στρατηγική σχεδιασμού υπηρεσιών υγείας και δομών για την υγεία και την ασφάλεια των ασυνόδευτων παιδιών οφείλει να αναπτύσσεται με ιδιαίτερη

⁴ Στο δίπολο “US” – “OTHERS” γίνεται πιο ευδιάκριτη η τρισδιάστατη έννοια της εξουσίας στον λόγο όπως διατυπώθηκε από τον Holzschneider το 2005: Εξουσία στον λόγο-power in discourse, εξουσία πάνω στον λόγο- power over discourse) και εξουσία του λόγου-power of discourse (Wodak 2011:217)

έμφαση, στον ίδιο άξονα με την κοινωνική πολιτική μας για θέματα υγείας ευπαθών πληθυσμών. Απαραίτητη προϋπόθεση η απαγκύλωση από τις πολλαπλές δυστυχώς, ρατσιστικές εμφανείς ή συγκαλυμμένες προκαταλήψεις που κυοφορούν φραγμούς και εμπόδια στην αποτελεσματική προστασία των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων. Τα ΜΜΕ μέσω του Δημόσιου Λόγου, όπως συμπληρωματικά εξετάστηκαν έχουν την δική τους ευθύνη την υγεία και ασφάλεια των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων καθώς με επικοινωνιακές τακτικές συμβάλλουν για στην προβολή ή καθυστέρηση δημοσιοποίησης, την πρόκληση μυωπική προκατάληψης μέσω παραποίησης της πραγματικότητας ή ενθάρρυνση ανάληψης δράσης.

Αποτελεί πρόκληση και επιταγή συνάμα η εφαρμογή εκσυγχρονιστικών μέτρων σε όλο το φάσμα των δημόσιων πολιτικών που αφορούν την διοίκηση, χρηματοδότηση και προπάντων, την χάραξη μιας νέας πολιτικής υγείας που θα εντάσσει ουσιωδώς και τον προσφυγικό πληθυσμό. Ωστόσο, αυτό προϋποθέτει πολιτική βούληση, και συναίνεση που να εκφράζεται στους επίσημους λόγους να θεσμοθετείται με νομοσχέδια κι αποφάσεις που θα ενσωματώνουν έγκαιρα και ορθά διεθνείς και ευρωενωσιακές οδηγίες στην εθνική νομοθεσία ειδικά για θέματα που αφορούν τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων.

1.2 Προσδιορισμός Θέματος

Η CDA, στην κοινωνιογνωσιακή της προσέγγιση απαιτεί πολύπλοκη και διεπιστημονική προσέγγιση ώστε μέσω της συστηματικής ανίχνευσης και αξιολόγησης του κειμένου και της ομιλίας να ανιχνεύονται δομές λόγου αλλά και διανοητικές αντιλήψεις – ιδεολογίες που εκφράζονται με συμπεριφορές και συμβάλλουν στην οργάνωση της κοινωνίας και του πολιτισμού (van Dijk, 1992:90).

Η σύγχρονη διεθνής κοινωνικοπολιτική και ιδεολογική συγκυρία επιδεινώνει την κρίση του κοινωνιολογικού πλέγματος και οδηγεί συχνά σε ενισχύσεις ενός έρποντος εμπειρισμού, ανορθολογισμού και συνομωσιολογικού μυστικισμού (Πατέλης 2010) σε πολλά ζητήματα. Ωστόσο η αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης των προσφυγικών ροών και ιδιαίτερα των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ανεξάρτητα από ιδεολογίες, πλάνες και επιφάσεις της

υποκειμενικότητας που αφορούν στερεότυπα και προκαταλήψεις, όπως αυτά διατυπώθηκαν από τον Goffman (Πατέλης, 2010), και τελικά μεταφέρονται με το πολιτικό λόγο σε ζωτικά θέματα Υγείας. Είναι σημαντικό να ανιχνευτούν τα εμπόδια με κριτική προσέγγιση και να αρθούν οι πολιτικοί και κοινωνικοί φραγμοί που παρεμποδίζουν την πραγματική και ουσιαστική προστασία των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων.

1.3 Σκοπός και Άξονες Διατριβής

Σκοπός του παρόντος εγχειρήματος είναι η Κριτική Ανάλυση του Πολιτικού Λόγου, Ελλήνων Πολιτικών σε επίπεδο κοινοβουλευτισμού και η εύρεση της αλληλεπίδρασης των επικοινωνιακών στρατηγικών και πρακτικών λόγου (γλωσσικές πραγματώσεις προφορικού και γραπτού λόγου) που κινητοποιούν, αναστέλλουν επηρεάζουν ή και εντέλει συμβάλλουν στην διαμόρφωση της πολιτικής υγείας και συγκεκριμένα στον Σχεδιασμό Δράσεων για την Υγεία και την ασφάλεια των ασυνόδευτων ανηλίκων προσφύγων για το χρονικό διάστημα Μάιος 2008-Οκτώβρης 2017. Για τον λόγο αυτόν εξετάστηκε οπτικοακουστικό υλικό και τα πρακτικά από ομιλίες των Ελλήνων Πολιτικών όπως προέκυψαν από τα πρακτικά της Ελληνικής Βουλής που αναφέρονται στο εξεταζόμενο θέμα.

Επιπλέον στόχος είναι η ανεύρεση του ρόλου που διαδραματίζει η χρονική αλληλουχία, η ομοιοτυπία και η παραταξιακή διαφοροποίηση του πολιτικού λόγου κατά τις αναφορές τους για τον σχεδιασμό δράσεων και υπηρεσιών για τα ασυνόδευτα παιδιά. Η CDA δίνει τις δυνατότητα σε ερευνητές να αναδείξουν κοινωνικές πρακτικές και στρατηγικές επιρροής της κοινής γνώμης που είναι απαραίτητα εργαλεία στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής και στρατηγικού σχεδιασμού. Στην προκειμένη περίπτωση με την ποσοτική και ποιοτική εξέταση του πολιτικού λόγου διαπιστώνεται αδρά αν η πολιτική βούληση εκφράστηκε επαρκώς και έγκαιρα καθώς και η αιτιώδης επιρροή της στον σχεδιασμό, ανάδειξη και ανταποκρισιμότητα των δομών και των υπηρεσιών υγείας για τα ασυνόδευτα παιδιά. Επιπρόσθετα εξετάζεται αν επήλθε τελικά επιτάχυνση των νεοαναδυόμενων θεσμοθετημένων δομών προστασίας και ενεργοποίηση της κοινής γνώμης.

Η παρούσα ερευνητική διατριβή μέσω της ανάδειξης των εσφαλμένων πρακτικών και αντιλήψεων στοχεύει να συμβάλλει στην σφαιρική θεώρηση των γεγονότων και εν τέλει να αναδείξει την θετική ανάλυση του Λόγου - Positive Discourse Analysis που ως κλάδος της CDA, αποσκοπεί στην βελτίωση των αντιλήψεων του κόσμου (Martin 2004) προσδοκώντας να οδηγήσει σε ένα Ορθολογικό και περισσότερο Ανθρώπινο Στρατηγικό Σχεδιασμό Δράσεων για την Υγεία και την Ασφάλεια Ασυνόδευτων Ανηλίκων Προσφύγων.

1.4 Βασικά Ερευνητικά Ερωτήματα

1. Ο Πολιτικός Λόγος (political discourse) κατέδειξε επαρκώς και έγκαιρα και με αυξανόμενη εστίαση το μέγεθος και την επιτακτικότητα καίριων θεμάτων που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων;
2. Τι συστήνει εν τέλει την έννοια του σοβαρού πολιτικού καθήκοντος; Οι αντιμαχίες και οι πολιτικοί διαξιφισμοί στην πολιτική αρένα του Ελληνικού Κοινοβουλίου τελικά έχουν ως αυτοσκοπό την ιδεολογική επικυριαρχία της κάθε παράταξης γεγονός που συντελεί στην βραδυπορία εφαρμογής και λήψης αποφάσεων για ζητήματα συνθηκών διαβίωσης και προστασίας που αφορούν ανθρώπινες παιδικές ζωές;
3. Σύμφωνα με Wodak & Weiss (2005), συχνά η Ανάλυση δράσης στα Ε.Ε. Κράτη-Μέλη ενεργοποιείται μέσω Ευρωπαϊκών Επιταγών και στα πλαίσια της κοινής Ευρωπαϊκής Ταυτότητας. Στα πλαίσια αυτά, η συχνότητα αναφορών για έκθεση ασυνόδευτων στον κίνδυνο εμπορίας προήλθε από εξωτερικότητες, από τα ΜΜΕ;
4. Πότε και υπό ποιες συνθήκες παρατηρείται εντατικοποίηση της συχνότητας αναφορών του πολιτικού για τα ασυνόδευτα παιδιά. Μέσα από ποιους επικοινωνιακούς διαύλους ενεργοποιείται καλύτερα ο σχεδιασμός και η ανάληψη δράσης για τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά προσφύγων;
5. Τα επιλεγόμενα είδη λόγου (discourses) και οι αναπαραστάσεις τι κοινωνικές αντιδράσεις επέφεραν; Καθυστέρησαν ή επιτάχυναν υπηρεσίες και δομές υγείας και προστασίας;
6. Κατά την CDA του πολιτικού λόγου που επισημαίνεται, η αποτυχία προστασίας και οι συστηματικές αδυναμίες που οδήγησαν στην ελλιπή προστασία και εξαφάνιση

ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων μέσω των Ελληνοτουρκικών συνόρων και τέλος, χωρίς να ξεχνάμε ότι έχουμε βαρύ μερίδιο ευθύνης για τις παιδικές ζωές που αγνοούνται από εσφαλμένους πολιτικούς χειρισμούς κυβερνώντων και μη κυβερνώντων: τελικά μέσω κριτικού αναστοχασμού τι προοπτικές βελτίωσης διαφαίνονται;

1.5 Γενική Μεθοδολογία – Συνοπτική Περιγραφή

Το θεωρητικό υπόβαθρο της παρούσης αποτέλεσε η εξέταση κατάλληλων κειμένων (βιβλίων, άρθρων επιστημονικών περιοδικών κ.α) κριτικής Ανάλυσης του πολιτικού λόγου μελετητών και εμπειρικών ερευνητών ώστε να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα να επιτευχθεί ο στόχος και να διασφαλίζεται η επάρκεια των δεδομένων, η επιστημονική τεκμηρίωση ερμηνευτικών πλαισίων και ιδεολογικών διλημάτων και η διαφάνεια της ερευνητικής εργασίας. Η εξέταση εναλλακτικών εξηγήσεων στα ευρήματα επίσης βασίστηκε σε βιβλιογραφική τεκμηρίωση. Συνοπτικά, στο διάγραμμα μεθοδολογίας ως ομάδες εστίασης (focus groups) για την συλλογή ποιοτικών δεδομένων αποτέλεσαν: ομιλίες και πολιτικών παραγόντων (ως δρώντες-εκφραστές του πολιτικού λόγου), δημοσιογράφοι, ΜΜΕ κείμενα και αντικατοπτριζόμενες συμπεριφορές πολιτών (ως δρώντες – εκφραστές του δημόσιου λόγου). Η Συλλογή δεδομένων, ανάλυση περιεχομένου και κριτική ανάλυση κοινωνικογλωσσικών σχημάτων/πραγματώσεων και ιδεολογικού ύφους αναφορών για τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων 2008-2017 πολιτικού λόγου υλοποιήθηκε μέσω εξέταση κοινοβουλευτικών ομιλιών από την ιστοσελίδα της Βουλής.

Επιπρόσθετα έγινε άντληση στοιχείων από ηλεκτρονικό και έντυπο τύπο, τηλεοπτικών ή και ραδιοφωνικών συνεντεύξεων των πολιτικών και χρονολογικός συσχετισμός καθώς και σύγκριση περιεχομένου πολιτικών αναφορών με ξένο τύπο / ΜΜΕ για την αναφερόμενη περίοδο. Διαδικτυακές Βάσεις δεδομένων αποτέλεσαν οι επίσημα καταγεγραμμένες κοινοβουλευτικές ομιλίες και πρακτικά από την ιστοσελίδα της Βουλής, ενώ χρησιμοποιήθηκαν διαδικτυακές πηγές (Google Scholar, Sage Journals, discourse.org κ.α) όπως αναφέρονται στο ειδικό κεφάλαιο της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκαν για την βιβλιογραφική στήριξη του θεωρητικού και ειδικού μέρους της έρευνας. Συμπληρωματικά εξετάστηκαν ηλεκτρονικά και έντυπα δημοσιεύματα

τύπου/ συνεντεύξεις πολιτικών για τα ασυνόδευτα παιδιά, ειδησεογραφικά στιγμιότυπα / ρεπορτάζ.

Μέσω της ποιοτικής και ποσοτικής μεθοδολογικής προσέγγισης με περιγραφική στατιστική και τεκμηρίωση εξετάστηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα για την πολιτική προσέγγιση του θέματος και προβλήθηκαν οι κύριες επικοινωνιακές τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν. Παράλληλα και συμπληρωματικά, στην ποιοτική έρευνα για την σφαιρικότερη κάλυψη του θέματος χρησιμοποιήθηκε πιλοτικά το ελεύθερο λογισμικό Praat σε δείγματα πολιτικών ομιλιών στοχεύοντας στην διερεύνηση του φαινομένου και σε επίπεδο φώνησης των ομιλητών δίδοντας έναυσμα για την ανάδυση νέων διεπιστημονικών ερευνητικών διαδικασιών. Άλλωστε πολυδιάστατα σημαντικά κοινωνικά ζητήματα όπως η υγεία και η ασφάλεια των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων οφείλουν να εξετάζονται μέσω διατομεακής συνεργασίας και ανταλλαγής ορθών πρακτικών.

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

2.1 Ορισμός Λόγου- Δεξιότητα Λόγου

Η έννοια του λόγου ως δεξιότητα, αναφέρθηκε αρχικά από τον Chomsky (1965) στα πλαίσια της γλωσσολογικής του θεωρίας για την αποκρυπτογράφηση της γλώσσας. Ο Chomsky στο βιβλίο του “Aspects of the Theory of Syntax”, 1967, αναφέρει τη θεμελιώδη διαφορά ανάμεσα στη γλωσσική δεξιότητα (monolingual speaker- listener’s knowledge of language) δηλαδή την γνώση του ομιλητή ή ακροατή χρήσης της γλώσσας, και της παράστασης (performance) που αποτελεί την ενεργή χρήση της γλώσσας σε συγκεκριμένες καταστάσεις (Στάμου & Παρασκευόπουλος 2007).

Ο Hymes, το 1972 επέκτεινε τον ορισμό εισάγοντας την έννοια της επικοινωνιακής ικανότητα/δεξιότητας⁵ (communicative competence) ενός χρήστη του λόγου, όπου εκτός από την γραμματική επάρκεια διαθέτει την ικανότητα να χρησιμοποιεί και να κατανοεί τον λόγο ευρύτατα, σε πολλές επικοινωνιακές καταστάσεις και ιδιαίτερα σε κοινωνικές καταστάσεις. Δηλαδή, να κατανοεί τι είναι κοινωνικό-πολιτισμικά κατάλληλο σε μία δεδομένη περίσταση επικοινωνίας (Στάμου & Παρασκευόπουλος 2007). Στην ουσία ο Hymes (1972) εισήγαγε την κοινωνιο-γλωσσολογική προσέγγιση στην γλωσσολογική τοποθέτηση του Chomsky για την γλωσσική επάρκεια /ικανότητα (Στάμου & Παρασκευόπουλος 2007).

⁵ Κατά τις δεκαετίες '70 - '80 ως επί το πλείστον η επικοινωνιακή δεξιότητα εξεταζόταν σε αντιπαράθεση με την γλωσσική ικανότητα. (Bagaric & Djigunović 2007).

2.2. Κοινωνική Διάσταση Λόγου & Κοινωνική Πολιτική

Η γλώσσα δεν είναι απλώς ένα κανάλι επικοινωνίας με τον κόσμο η γλώσσα είναι μία μηχανή που αναπαράγει, και ως εκ τούτου αποτελεί και διαμορφώνει τον κοινωνικό κόσμο (Jørgensen & Phillips, 2002). Κατά συνέπεια, επεκτείνεται στη δημιουργία κοινωνικών ταυτοτήτων και κοινωνικών σχέσεων μέσω της παραγωγής νέων πρακτικών στον λόγο και οι άνθρωποι λειτουργούν ως παράγοντες αυτής της κοινωνικής και πολιτισμικής αλλαγής (Jørgensen & Phillips, 2002). Η ανάλυση του λόγου αποσκοπεί στην εξέταση κείμενου, ομιλίας, αλλά και των εξωγλωσσικών συστημάτων όπως για παράδειγμα μορφασμούς, χειρονομίες, που διαχωρίζονται από άλλες διαστάσεις της κοινωνικής πρακτικής. (Fairclough, 1989).

Η γλωσσολογική προσέγγιση του πολιτικού λόγου εμπεριέχει την άποψη ότι η χρήση της γλώσσας αναδεικνύει την θέαση του κόσμου μέσα από τις πολιτικές τοποθετήσεις (Cameron, 2001). Σύμφωνα δε, με την οπτική του κοινωνικού κονστρουξιονισμού, ο τρόπος εκφοράς του πολιτικού λόγου και τα γλωσσικά στοιχεία που χρησιμοποιούμε αντανakλά υποκειμενικά τον κόσμο μας και επιδρά στην διαμόρφωσή του (Jørgensen & Phillips, 2002). Αυτή η οπτική συγκλίνει με τις προσεγγίσεις του πολιτικού λόγου (policy discourse) κατά την άσκηση δημόσιας πολιτικής όπου θεωρείται ότι κοινωνική πραγματικότητα διαμορφώνεται μέσα από τις λέξεις που περιγράφουν και αναφέρουν τους θεσμούς, τις δομές και τις διαδικασίες πραγμάτωσης αυτών (Λαδή & Νταλάκου, 2010).

Είναι ευνόητο ότι ο πολιτικός λόγος αποτελεί απόρροια ιδεολογικά καθορισμένου διαλόγου με την κοινωνία καθώς μέσω της κριτικής ανάλυσης και των ανωτέρω αναφερομένων η ομιλία δεν αποτελεί κυρίως προσωπική έκφραση αλλά είναι μία πηγή προσδιορισμένων κοινωνικών μηνυμάτων και λιγότερο προσωπικής έκφρασης (Στάμου, 2014). Συνεπώς, η κατανόηση των ιδεολογικών μηνυμάτων μέσω της CDA αποτελεί στην ουσία μία στρατηγική αντίστασης (Lupton, 1992) και απαραίτητο εργαλείο στην άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής και Στρατηγικού Επικοινωνιακού Σχεδιασμού Δράσεων για θέματα υγείας.

2.3. Κριτική Ανάλυση Λόγου CDA & Πολιτική Υγείας

Μία από τις βασικές θεωρίες της CDA είναι ότι η γλώσσα και κατ' επέκταση ο λόγος έχει αλληλένδετη σχέση με την κοινωνία (Fairclough, 1992). Ο λόγος δηλαδή είναι μία κοινωνική πρακτική, ένα αρθρωτικός μηχανισμός με πανίσχυρη δύναμη (Wodak, 2002: 10) άρρηκτα συνυφασμένος με τις ιδεολογίες τις οποίες διαμορφώνει, αναπαράγει και παγιώνει οικοδομώντας σχέσεις εξουσίας σε θέματα φύλου κοινωνικά, πολιτικά ή υγείας που αποτελούν και αντικείμενα πολυδιάστατων ποιοτικών ερευνών (Wodak, 2002:6). Συνεπώς, σύμφωνα με την CDA, προσφέρει ένα δίκτυο επιλογών (Fairclough 1995, Van Dijk 1993a) μέσω του οποίου οι ομιλητές/χρήστες του λόγου έχοντας επίγνωση, και συγκεκριμένα “κριτική επίγνωση της γλώσσας” - Critical language awareness (Fairclough, 1992) κάνουν επιλογές, ιδεολογικά καθορισμένες, και διαμορφώνουν νοηματοδοτήσεις.

Με την CDA δύναται να διερευνηθεί και να αξιολογηθεί πως οι κυβερνήσεις εξετάζουν τα θέματα προαγωγής της υγείας, πώς διαμορφώνονται οι σχέσεις των ανθρώπων σε ζητήματα που αφορούν τους κινδύνους υγείας και πώς επηρεάζονται οι αντιλήψεις του κόσμου για την δημόσια υγεία (Lupton, 1992).

Η κριτική ανάλυση λόγου για να εξάγει συμπεράσματα σε μακροεπίπεδο και μικροεπίπεδο αντλεί πολλές από τις θεωρίες της από το δυτικό μαρξισμό, τη μεταδομιστική ανάλυση του Foucault⁶, τη φιλοσοφία της γλώσσας, την εφαρμοσμένη γλωσσολογία, την πραγματολογία και τη θεωρητική ρητορική (Wodak, 2002:6. Στάμου, 2014). Το μακροεπίπεδο της ανάλυσης αφορά τις σχέσεις εξουσίας, επικυριαρχίας, το είδος της επικοινωνίας και τις επαγόμενες κοινωνικές ανισότητες ενώ αντίστοιχα, το μικροεπίπεδο της ανάλυσης αναφέρεται στην χρήση της γλώσσας στην λεκτική διεπαφή, και στα σχήματα του λόγου (Zafiropoulou et al., 2015).

⁶ Ο Foucault (1972a) κατανόησε την εξουσία και την κυβέρνηση ως μια μορφή δραστηριότητας που στοχεύει να καθοδηγήσει, να διαμορφώσει και να επηρεάσει πλευρές της ανθρώπινης υπόστασης που εντάσσονται στην σφαίρα της ελευθερίας και ασκείται στο ελεύθερο άνθρωπο, από την στιγμή που αποδέχεται να κυβερνάται (Toxvig et al., 2017:229). Υπ' αυτή την αντίληψη, ο πολιτικός λόγος ως σύνθετη μορφή εξουσίας -και προϊόν ενός πλέγματος ιδεολογιών και κοινωνικών πρακτικών - συμβάλλει στην κοινωνική κατασκευή της αλήθειας, στην διαμόρφωση κοινωνικών αναπαραστάσεων και κοινωνικών ταυτοτήτων που ενισχύουν και οργανώνουν την ανταγωνιστικότητα του κοινωνικού συνόλου (Foucault 1972a).

Τα προγενέστερα χρόνια ανήκε κυρίως στα γλωσσολογικά πεδία (μικρο-επίπεδο ανάλυσης) αλλά τα νεότερα χρόνια η CDA από το μικρό-επίπεδο της γλωσσολογίας μέσω της ιστορικό-φιλοσοφικής προσέγγισης (μεταδομιστική θεωρία) του Foucault και άλλων θεωριών εστίασε στην ανάλυση των σχέσεων εξουσίας όπως διαμορφώνονται σε κοινωνικές δομές –πρακτικές π.χ. σε οργανισμούς υγείας σε Νοσοκομεία, σε Κέντρα Υγείας και σε κοινωνικές διαστάσεις των ανθρώπινων σχέσεων (Lupton, 1992, Fairclough, 2013) με άλλες προσεγγίσεις. Η CDA θεωρεί επίσης ότι ο κοινωνικός κονστρουξιονισμός παρέχει μία ολιστική προσέγγιση για την κατανόηση του πλαισίου των προγραμμάτων Δημόσιας Υγείας και της Πολιτικής Υγείας. (Toxvig et al., 2017:229).

Ήδη, σε μελέτες δημόσιας υγείας η ψυχολογία του λόγου έχει χρησιμοποιηθεί για να αναλύσει και μελετήσει το λόγο ατομοκεντρικά δηλαδή, να εξετάσει τα μέσα (ταυτότητες, σκέψεις, συναισθήματα) των ανθρώπων που διαμορφώνονται από τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και διαμέσω και της CDA, να κατανοήσει την κοινωνική και πολιτισμική εξέλιξη (Cameron, 2001).

Η CDA έχοντας πλέον διευρυμένες εφαρμογές στον τομέα της κοινωνικής ψυχολογίας, της πολιτικής επιστήμης, της επικοινωνίας, της κοινωνικής ανθρωπολογίας, της νομικής ανιχνεύει κριτικά την ιδεολογική και κοινωνική διάσταση σε πολύπτυχες προσεγγίσεις της υγείας όπως τις ιατρικές πεποιθήσεις, τον τρόπο μεταφοράς πληροφοριών υγείας στον πληθυσμό, καθώς και πώς πληροφορίες και ζητήματα υγείας αναπαράγονται και προβάλλονται με διάυλο τον πολιτικό λόγο και τον δημόσιο λόγο των μέσων μαζικής ενημέρωσης (Lupton, 1992. Fairclough, 2013. Toxvig et al, 2017). Επιπλέον, η CDA διερευνά τον λόγο και τις σχέσεις εξουσίας και ελέγχου που αναπτύσσονται κι εστιάζει στην ανίχνευση φυλετικών, ταξικών, κοινωνικών ή εθνοτικών διακρίσεων που είναι ιδεολογικά ελεγχόμενες (Martin, 2004. Van Dijk1993b).

Τα τελευταία δε χρόνια με τη χρήση νέων τεχνολογιών, μέσω των σημειωτικών συστημάτων (οπτικοακουστικά: εικόνα, ήχος, κίνηση), τα σύγχρονα κείμενα ως *πολυτροπικά* προσφέρουν ένα ευρύ πεδίο ανάλυσης και η CDA έχει εφαρμογή στην ανίχνευση, κατανόηση και ανάλυση και της μη λεκτικής κατασκευής νοημάτων (Fairclough, 2013. Στάμου, 2014). Υπ' αυτή την έννοια, στην Πολιτική Υγείας

εκφράσεις με αρνητικά περιεχόμενα όπως «περικοπές δαπανών στην υγεία», «ιδιωτικοποιήσεις στην περίθαλψη», ή με θετικά όπως «πυλώνας της Πρωτοβάθμιας Υγείας», «κοινωνική συνοχή» κ.α. γίνονται εύκολα αντιληπτές καθότι αντανακλούν ερμηνείες και αναπαραστάσεις της κοινωνίας μας (Lacoff, 2004).

Στην επικοινωνιακή, κειμενοκεντρική προσέγγιση του πολιτικών κειμένων και ομιλιών για την υγεία, υπερπροτασιακά, διακρίνουμε γλωσσικές πράξεις που επιτελούνται σε συγκεκριμένα περιεχόμενα και αποτελούν γλωσσικούς μηχανισμούς που αντικατοπτρίζουν ερμηνείες και αναπαραστάσεις του κόσμου (Cameron, 2004).

Ωστόσο μέσω της «κριτικής επίγνωσης»⁷ της γλώσσας, ο λόγος δύναται να προβάλλει διαφορετικές εκδοχές της κοινωνικής πραγματικότητας ή μέσω ποικίλων μηχανισμών, να ανατρέψει κατεστημένες αντιλήψεις που συνιστούν την κοινή λογική (Στάμου & Παρασκευόπουλος 2007).

Συνεπώς, κατανοούμε ότι κατά την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής, και συγκεκριμένα σε θέματα υγείας για τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων οι πολιτικές ομιλίες μέσω ποικίλων μηχανισμών και στρατηγικών, ενδέχεται να προβάλλουν διαφορετικές εκδοχές της κοινωνικής πραγματικότητας εκφρασμένες μέσα από το ιδεολογικό υπόβαθρο που υπάγονται κι αντιπροσωπεύουν προκειμένου να διαμορφώσουν καθοδηγούμενες αντιλήψεις.

Άλλωστε, όπως έχει και βιβλιογραφικά τεκμηριωθεί η CDA είναι μία διάσταση που δεν θα πρέπει να παραμελείται στις έρευνες για τη Δημόσια Υγεία καθώς προβάλλονται οι ανησυχίες και οι ανάγκες στον τομέα της Δημόσιας Υγείας, για πιο σφαιρικές προσεγγίσεις που θα εμπεριέχουν κριτικά την ανίχνευση και ενδοσκόπηση των αιτιών μη εφαρμογής προγραμμάτων ή μεταρρυθμιστικών σχημάτων για την Δημόσια Υγεία (Lupton, 1992). Για παράδειγμα, μέσω της κριτικής ανάλυσης του λόγου⁸ (εξέταση πεποιθήσεων & αντιλήψεων) ερευνητές έχουν προσπαθήσει να διερευνήσουν τους λόγους που ορισμένες εκστρατείες για το AIDS αποδίδουν και κάποιες δεν αποδίδουν (Lupton, 1992).

⁷ Αναφέρεται και ως κριτικός γραμματισμός “critical literacy” (Στάμου & Παρασκευόπουλος 2007).

⁸ Επίσης μέσω της κριτικής ανάλυσης του λόγου σε άλλες έρευνες έχει εξετασθεί ο τρόπος ομιλίας ιατρών προς ασθενείς κι έχει διαπιστωθεί ότι οι άνδρες γιατροί έχουν σημαντικές διαφορές στον τρόπο ομιλίας και καθοδήγησης των ασθενών τους και ότι το χάσμα και η ασύμμετρη πληροφόρηση είναι μεγαλύτερη σε σχέση με γυναίκες συναδέλφους τους, γεγονός που προσδίδει επιπλέον κι έμμεσες πληροφορίες για τους λόγους που ένας ασθενής ακολουθεί ή δεν ακολουθεί ιατρικές συμβουλές (Lupton, 1992).

Σε άλλες έρευνες, η CDA έχει εστιάσει στον κατάλληλο τρόπο διατύπωσης δημόσιων κειμένων που αφορούν θέματα υγείας (πχ. πρόληψη παχυσαρκίας) και στο αν ο σχεδιασμός των προγραμμάτων θα πρέπει να κατευθύνεται στον αυτοέλεγχο στην πειθαρχία, στην αλληλεγγύη ή στην αυτονομία (Toxvig et al., 2017:238). Για παράδειγμα μέσω ποιοτικής έρευνας στην Δανία, η CDA κατέδειξε ότι ο στρατηγικός σχεδιασμός προγραμμάτων Δημόσιας Υγείας που αφορούν την προαγωγή και πρόληψη της σωματικής υγείας θα πρέπει να εμπεριέχει στο γραπτό λόγο, θέματα αλληλεγγύης σε συνδυασμό με την ευθύνη και την αυτονομία για να έχει αντίκτυπο στον γενικό πληθυσμό και κυρίως, στις ομάδες αναφοράς. Το γεγονός αυτό δίνει νέες διαστάσεις στην ασθενοκεντρική προσέγγιση και συμβάλλει στην αποφυγή κοινωνικού στιγματισμού ατόμων και ευπαθών ομάδων (Toxvig et al., 2017:241).

Η CDA διερευνά τον λόγο και τις σχέσεις εξουσίας και ελέγχου που αναπτύσσονται κι εστιάζει στην ανίχνευση φυλετικών, ταξικών, κοινωνικών ή εθνοτικών διακρίσεων που είναι ιδεολογικά ελεγχόμενες (Martin, 2004). Συνεπώς η ανίχνευση των μέσων που χρησιμοποιεί το γλωσσικό και εξωγλωσσικό σύστημα μας, μας αποκαλύπτει πως η δύναμη και οι διακρίσεις (θρησκείας, ηλικίας φυλετικές) καταγράφονται και εν τέλει διαμεσολαβούνται μέσω του πολιτικού λόγου (Caldas-Coulthard & Coulthard, 1996)

Εν κατακλείδι, η CDA συμβάλλει στο να εντοπισθεί η ιδεολογία που διαμορφώνει τις δυναμικές σχέσεις ανάμεσα στις γλωσσικές δομές και τις κοινωνικές πρακτικές (Στάμου, 2014). Η ανίχνευση των μέσων που χρησιμοποιεί το γλωσσικό και εξωγλωσσικό σύστημα μας αποκαλύπτει τον τρόπο που οι διακρίσεις (θρησκείας, ηλικίας φυλετικές), καταγράφονται και τελικά διαμεσολαβούνται μέσω του πολιτικού λόγου (Wodak, 1996b).

Στην σφαίρα της Πολιτικής Υγείας επιπλέον συμβολή της είναι να εξετάσει τη σύνθετη σχέση μεταξύ των επίσημων κειμένων και ομιλιών (πολιτικών, δημόσιων εγγράφων), αλλά και των πεποιθήσεων και αντιλήψεων για την δημόσια υγεία όπως αυτές παράγονται και αντιλαμβάνονται (Lupton, 1992). Είναι ευκρινές ότι ο επίσημος πολιτικός λόγος ιδεολογικά φιλτραρισμένος και οι επαγόμενες δράσεις θετικές ή αρνητικές, για την υγεία και ασφάλεια των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων στην Ελλάδα εντάσσονται στο αντικείμενο μελέτης της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου.

3. ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ

3.1 Επικοινωνιακές Δεξιότητες Πολιτικού Λόγου

Ο πολιτικός λόγος χαρακτηρίζεται από διαλογικότητα και ανταγωνιστική αλληλεπίδραση (Στάμου, 2015). Η δυναμική και κατ' επέκταση η μεταβλητότητα των λόγων και εν προκειμένω των πολιτικών λόγων, εκφράζεται κατά την αλληλεπίδραση τους (πάλη- συνύπαρξη) προκειμένου οι πολιτικοί να υπερισχύσουν ο ένας έναντι του άλλου (Jørgensen & Phillips, 2002) όπως για παράδειγμα στο κοινοβούλιο ή σε μια τηλεοπτική προεκλογική αντιπαράθεση (debate). Σημαντική δεξιότητα στον πολιτικό λόγο αποτελεί η διαδικαστική/ επικοινωνιακή ικανότητα που αφορά την δεξιότητα χρήσης του συνδυασμού γνώσης και γλώσσας ως εργαλείο και μέσο νοημοδότησης του λόγου. Δηλαδή, θα πρέπει ο πολιτικός ομιλητής όχι μόνο να διαθέτει γλωσσική δεξιότητα, αλλά και την ικανότητα να την εφαρμόζει σωστά σε κάθε περίπτωση (Στάμου, 2015).

Εφαρμόζοντας γνώσεις από την κριτική ανάλυση του λόγου και την πραγματολογία, ο Widdowson το 1983, διαχώρισε την επικοινωνιακή επάρκεια από την ικανότητα (ή δεξιότητα), που διακρίνεται και στον πολιτικό λόγο διατυπώνοντας ότι η επικοινωνιακή ικανότητα/δεξιότητα δεν αποτελεί στοιχείο της γλωσσικής επάρκειας αλλά συνιστά προέκταση της με διαφορετικές πτυχές, ενώ στην ουσία αποκαλύπτει τους αντικατοπτρισμούς της γλώσσας και της χρήσης της σε πραγματικές καταστάσεις (Bagarić & Djigunović 2007)⁹.

Αναλυτικότερα κατά την ομιλία του ένας πολιτικός για να θεωρηθεί ότι διαθέτει επικοινωνιακή δεξιότητα¹⁰ (communicative competence) θα πρέπει να πληρεί σύμφωνα με το μοντέλο επικοινωνιακής δεξιότητας (Canale & Swain 1980, Canale, 1983,

⁹ Σύμφωνα δε με τους Canale & Swain διακρίνονται 3 τύποι χρήσης της γλώσσας που συγκροτούν την επικοινωνιακή δεξιότητα: Η γνώση γραμματικών κανόνων, η γνώση να χρησιμοποιεί την γλώσσα κατάλληλα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο προκειμένου να διεκπεραιώσει επικοινωνιακές λειτουργίες, και η γνώση να συνδυασμού φράσεων και επικοινωνιακών δεξιοτήτων. (Bagarić, & Djigunović 2007)

¹⁰ Η επικοινωνιακή δεξιότητα στον λόγο αρχικά αναφέρθηκε ως η συνισταμένη γνώσεων και ικανοτήτων, η συνειδητή και υποσυνείδητη γνώση ενός ατόμου για την γλώσσα και την χρήση τους (Canale & Swain, 1980, Canale 1983, Hymes 1972) .

Omaggio,1986) και όπως διατυπώνουν και οι ερευνητές Bagarić V. &M. J. Djigunović το 2007 τις τέσσερις ακόλουθες καίριες συνιστώσες:

- Κοινωνιο-γλωσσολογική δεξιότητα (sociolinguistic competence) που αφορά την κατανόηση του κοινωνικού περιβάλλοντος στο οποίο εξελίσσεται η επικοινωνία. Στην κοινωνιο-γλωσσολογική ικανότητα εντάσσεται και η γνώση του ομιλητή (χρήστη λόγου) που αφορά τον σκοπό της επικοινωνίας, τους ρόλους των συμμετεχόντων, και τις σχέσεις των συμμετεχόντων στο συγκεκριμένο κοινωνιο-γλωσσολογικό περιβάλλον (Wardhaugh, R.,2006).
- Γραμματική δεξιότητα (grammatical competence) που περιλαμβάνει εκτενή γνώση λεξιλογίου, κατάλληλη προφορά – επιτονισμό, μορφο-συντακτικούς και γραμματικούς κανόνες που αφορούν την δόμηση λέξεων και προτάσεων.
- Στρατηγική δεξιότητα (strategic competence), δηλαδή μια σειρά στρατηγικών που επινοούνται και ενεργοποιούνται όταν η επικοινωνία εμφανίζεται αδύναμη (κοινωνιο-γλωσσολογικά ή γραμματικά).
- Δεξιότητα λόγου/συνομιλίας (discourse competence) που αφορά την συνεκτικότητα του λόγου και την λογική ακολουθία φράσεων και προτάσεων.

3.2. Επικοινωνιακές Στρατηγικές Πολιτικού Λόγου για την Υγεία

Οι στρατηγικές του Πολιτικού Λόγου για την Υγεία έχουν ιδιαίτερη σημασία καθώς οικοδομούν τις αναπαραστάσεις της κοινωνικής πραγματικότητας που συντηρούν, παγιώνουν ή μετουσιώνουν σχέσεις ιδεολογικής ηγεμονίας και κοινωνικής ανισότητας (Στάμου, 2014) .

Ο πολιτικός λόγος διακρίνεται σε συντονιστικό (co-ordinative) που αφορά την δημιουργία , τις προτάσεις και την αιτιολόγηση των πολιτικών πράξεων και τον επικοινωνιακό (communicative) που έγκειται στην σχέση των πολιτικών μεταξύ τους και με τους πολίτες (Λαδή & Νταλάκου, 2010:76)¹¹.

Από άλλη προσέγγιση, στον πολιτικό λόγο διακρίνουμε τις «πρακτικές ομιλίας» - «speech acts»¹² που συστήνουν το μέσο για να εκφράσει ο αγορητής τις προθέσεις του ενώ συντελούν στην απόδοση συγκεκριμένων ρόλων ανάμεσα σε πομπό και δέκτη (Austin, Urmson and Sbisà , 2013, Στάμου, 2014). Κατ' αυτήν την έννοια στην πολιτική διακρίνουμε «πράξεις λόγου» με εκτελεστικό – αποφαντικό ρόλο (performative speech acts) που εμπεριέχονται δηλωτικές (declaratory) εκφράσεις όπως Ανακοινώνουμε, Πληροφορώ/ουμε, Δηλώνω /Δηλώνουμε κ .ο.κ. (Austin, Urmson and Sbisà , 2013, Στάμου, 2014).

Ο προσανατολισμός των αποφαντικών προτάσεων έχει κατεύθυνση από τον πομπό στον δέκτη (Austin, Urmson and Sbisà , 2013). Νομοθετικού περιεχομένου θέματα (Προεδρικά Διατάγματα, Υπουργικές Αποφάσεις, για την Υγεία κ.α.) εντάσσονται σε αυτό το πεδίο. Υπάρχουν επίσης οι κατευθυντικές (directive) πράξεις λόγου¹³ - μέσω των οποίων μεταβιβάζεται στον δέκτη κάποια σύσταση, υπόδειξη, εντολή, επίκληση περιλαμβάνουν εκφράσεις όπως: ζητώ/ζητάμε, να κάνεις / να κάνετε , κ.ο.κ. Οι κατευθυντικές πράξεις έχουν έντονη διαδραστικότητα στον λόγο και δεν είναι τόσο δεσμευτικές (Austin, Urmson and Sbisà , 2013, Στάμου, 2014).

¹¹ Οι ορισμοί για τον πολιτικό λόγο, όπως αναφέρουν οι Λαδή και Νταλάκου (2010:76), έχουν αποδοθεί από την Schmit (2008).

¹² Η έννοια των “speech acts” αναπτύχθηκε από τον Austin (1962) στο βιβλίο του “How to do Things with words”.

¹³ Γλωσσολογικά οι κατευθυντικές πράξεις λόγου συχνά στο περικείμενο τους διαπιστώνεται η υποτακτική ρημάτων να περιμένεις , να αρχίσετε κλπ.

Επιπλέον ο πολιτικός λόγος ως προπαγανδιστικός εμφανίζει παραγωγικό¹⁴ και δημιουργικό χαρακτήρα (Δοξιάδης, 2013). Δηλαδή δεν οδηγεί σε καταστολή του λόγου αλλά συχνά παραποιεί την πραγματικότητα και την διαμορφώνει προς όφελος του πολιτικού που την εκφέρει και της ιδεολογίας που εκπροσωπεί (Δοξιάδης, 2013). Σε επικοινωνιακό επίπεδο, η προσπάθεια επικυριαρχίας κατά τις πολιτικές αντιπαραθέσεις, εκφράζεται συχνά με λεκτική επιθετικότητα στην ιδεολογικά αντίθετη παράταξη (Infante & Wigley, 1986), γεγονός που παρατηρείται συχνά σε πολιτικές συζητήσεις και στον πολυσήμαντο τομέα της Υγείας και ευρύτερα της Κοινωνικής Πολιτικής.

Ορισμένες φορές στον πολιτικό λόγο μπορεί να μεταφέρονται ρατσιστικές ιδεολογίες και να αναπαράγονται προκαταλήψεις (Wodak, 1996b). Κρυμμένες έννοιες είναι δυνατόν να επιτρέψουν στον πολιτικό ομιλητή να παρουσιάζει τον εαυτό του ως ελεύθερο από προκατάληψη – ή ως θύμα της αντίστροφης προκατάληψης – reverse prejudice. Για παράδειγμα η μεταφορική χρήση της έκφρασης η «προσφυγική ροή των αιτούντων ασύλου», που έχει κυριαρχήσει και σήμερα και διακρίνουμε συχνά σε πολιτικά κείμενα υγείας υποδηλώνει ένα ρεύμα δηλαδή σηματοδοτεί ένα αρνητικό φαινόμενο: την πλημμύρα και οπτικοποιεί την αρνητική αντίληψη (Wodak, 1996b).

Οι υποφαινόμενες ρατσιστικές αντιλήψεις και η δημιουργία κοινωνικών πολώσεων και σε πολιτικό επίπεδο βρίσκουν ιδιαίτερο έδαφος τις σύγχρονες μέρες στην Ελλάδα όπου η οικονομική κρίση, η παρατεταμένη λιτότητα έχουν υποδαυλίσει ατομοκεντρικές συμπεριφορές που ευνοούν το «ο σώζων εαυτόν σωθήτω» (Δοξιάδης, 2013). Στον πολιτικό λόγο για την Υγεία, σίγουρα καταστέλλουν κάθε αίσθημα αλληλεγγύης προς αλλοεθνείς αιτούντες προστασίας και μεριδίου από τους περιορισμένους κοινωνικούς πόρους (Wodak, 1996b). Είναι η έννοια ενός ιδιότυπου κοινωνικού κανιβαλισμού που στην ουσία προαναγγέλλει την διάρρηξη του ίδιου του κοινωνικού ιστού.

Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από την θεωρία των λόγων της διαφοράς “discourses of difference” (Wodak, 1996b). Στην θεωρία αυτή αναλύεται πως η ανάπτυξη της ρατσιστικής προκατάληψης στην ομιλία αποτελεί πρακτική που υπάγεται

¹⁴ Ο Παραγωγικός συλλογισμός ως επικοινωνιακή στρατηγική οδηγεί στον «μηχανισμό» της ελικοειδούς ανάβασης από το αφηρημένο στο συγκεκριμένο (Πατέλης, 2010) η οποία οικοδομεί το σύστημα των λογικών κατηγορηματικών προτάσεων.

στην λογο-ιστορική προσέγγιση του πολιτικού λόγου και ουσιαστικά υπηρετεί τον αποκλεισμό ορισμένων ομάδων από υλικούς ή άλλους πόρους (Wodak, 1996b).

Δύναται επίσης ορισμένοι πολιτικοί, και άλλα μέλη της ελίτ¹⁵ (MME, ακαδημαϊκοί) ως πιο καταρτισμένοι και με μεγαλύτερη πρόσβαση και επικοινωνιακή ευχέρεια στις δημόσιες συζητήσεις να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αναπαραγωγή του ρατσισμού διατυπώνοντας μεθοδολογικά και επικίνδυνα πειστικά τις απόψεις τους (van Dijk, 1992, 1993b). Οι συγκεκριμένοι χρήστες καθώς εκφράζονται αρνητικά σχετικά με τους πρόσφυγες μετανάστες - μειονότητες γνωρίζουν καλά το γεγονός ότι μπορούν να κατανοηθούν μέσω της συνομιλητικής αλληλεπίδρασης (Van Dijk, 1993b). Αυτό οδηγεί σε ένα κοινωνικά κατασκευασμένο φόβο προς την έννοια μετανάστης, πρόσφυγας¹⁶ που όπως αναφέραμε έχει βαθιές ιστορικές αναφορές (Wodak 2011:223) ενώ επιστρατεύεται σε περιόδους πολιτικο-οικονομικών κρίσεων κατηγορώντας τους για αρνητική επικίνδυνη συμπεριφορά και πρόκληση αρνητικών κοινωνικών φαινομένων. Τους αποδίδεται δηλαδή ο κοινωνικός ρόλος των αποδιοπομπαίων τράγων της σύγχρονης κοινωνίας “the scapegoats of the present era!” με αποτέλεσμα τον κοινωνικό στιγματισμό τους (Wodak 2011:223).

Διαπιστώνεται δηλαδή ότι διαμορφώνεται ένα ιδιαίτερο είδος προκατειλημμένου λόγου – “rasist discourse” που χαρακτηρίζεται από την εχθρότητα στους αλλοεθνείς (hostility to foreigners) και πιθανόν εντάσσεται σε βαθύτερα σύνδρομα που αφορούν τον αποκλεισμό των διαφορετικών ατόμων και την περιθωριοποίησή για παράδειγμα ατόμων με ειδικές ανάγκες, ατόμων με μολυσματικές ασθένειες κ.α. (Wodak, 1996b).

¹⁵ Ο Van Dijk (1993b) στο βιβλίο του *Elite Discourse and Racism*. Sage Series on Race and Ethnic Relations, Volume 6 p.4, αναφέρει χαρακτηριστικά την ρατσιστική ομάδα της ελίτ ως «η πιο ορατή άκρη του κρύου ρατσιστικού παγόβουνου στην Ευρώπη και στις Ευρωπαϊκές Χώρες - The most visible tip of the cold racist iceberg in Europe and other Europeanized countries»

¹⁶ Οι έννοιες και οι κατηγορίες οριακά γενικευμένων εννοιών όπως η λέξη πρόσφυγας δεν είναι κατασκευές κατά το δοκούν, αλλά συστήνουν νοητικές συλλήψεις- νοητικά ισοδύναμα ως αποκρυσταλλώματα καθολικών μορφών και δομών της εκάστοτε ιστορικά καθορισμένης ανθρώπινης δραστηριότητας (Πατέλης, 2010).

3.3. Ιδεολογικό Τετράγωνο του Van Dijk στον Πολιτικό Λόγο

Η κριτική ανάλυση του λόγου δεν εστιάζει μόνο στο εμφανές περιεχόμενο ενός λόγου ή μιας ομιλίας αλλά στόχος της είναι να εντοπίζει την αναπαραγωγή της ιδεολογίας και πώς διαμορφώνονται οι κατάλληλες φόρμες για να ελέγξουν, να πείσουν και να χειραγωγήσουν τους δέκτες ενός λόγου ή μιας ομιλίας (Van Dijk, 1998).

Δηλαδή, μέσω κριτικής κοινωνικής ανάλυσης διερευνάται ο λόγος αλλά και οι αλληλεπιδράσεις που έχει ο λόγος με άλλα κοινωνικά στοιχεία όπως εξουσία, ιδεολογίες, θεσμούς, κοινωνικές ταυτότητες, υγεία κ.α. (Fairclough, 2013). Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς η αναπαραγωγή των κυρίαρχων ιδεολογιών καθοδηγείται μέσα από εξειδικευμένες πολυσύνθετες αδιαφανείς στρατηγικές για το κοινό (Van Dijk, 1998. Wodak & Reisigl 2008:184) ιδιαίτερα για πολυδιάστατους τομείς όπως η Δημόσιες Πολιτικές για την Υγεία.

Υπό το πρίσμα της κοινωνιο-γνωσιακής προσέγγισης (Socio Cognitive Approach) ο Van Dijk (1998:267, 2006a) διατύπωσε το *ιδεολογικό τετράγωνο* το οποίο διέπεται από τις 4 παραδοχές (που σχηματικά αποδίδονται σε τέσσερα τεταρτημόρια)

- Τονισμός /Εμφαση τα Θετικά Μας
- Τονισμός /Εμφαση τα Αρνητικά Τους
- Απόκρυψη/ Υποβιβασμός τα Θετικά Τους
- Απόκρυψη /υποβιβασμός τα Αρνητικά Μας

Οι κοινωνικές ομάδες (εκπρόσωποι πολιτικών παρατάξεων στην παρούσα διατριβή), εκφράζουν τις ιδεολογίες τους και οργανώνουν την ταυτότητά τους, τις δράσεις τους, τους κοινούς στόχους- κανόνες και τις αξίες τους δρώντας ανταγωνιστικά (ΕΜΕΙΣ – ΑΛΛΟΙ)¹⁷ με τις άλλες κοινωνικές πολιτικές ομάδες (παρατάξεις) ενώ σε κοινωνιο-γνωσιακό μακροεπίπεδο δίνουνε κοινές παραστάσεις ως μέλη της ίδιας ομάδας (van Dijk 1998:266, 2006a). Τις κοινές θεμελιώδεις πεποιθήσεις τους τις αναπαράγουν, επιβεβαιώνουν, αλλάζουν και διαιώνίζουν μέσω του πολιτικού λόγου (van Dijk 1998:266, 2006a) .

¹⁷ Όπως αναφέρεται στον van Dijk (1998) είναι “WE- THEM”

Εικόνα 3.1: Ιδεολογικό Τετράγωνο του Van Dijk

Για να το επιτύχουν αυτό χρησιμοποιούν μια διαδομένη στρατηγική που δίνει έμφαση στα θετικά της ομάδας μετριάζοντας/αποκρύπτοντας τις αρνητικές πράξεις ενώ αντίστροφα υπογραμμίζουν τις αρνητικές της εξωτερικής ομάδας και μετριάζουν/υποβαθμίζουν τις θετικές ενέργειες τους (van Dijk 1998). Ακριβώς επειδή η έννοια της ταυτότητας εμπεριέχει ομοιότητες, αντιστοιχίσεις και αντιθέσεις με άλλες λειτουργεί στην πολιτική και σε άλλους τομείς (οικονομικούς, επαγγελματικούς) ως «σύνορο» για χαραχθούν διαχωρισμοί και σαφή όρια ανάμεσα σε «εμάς» και «άλλους». (Wodak 2011: 216).

Διαπιστώνεται μια σύγκλιση, σε επίπεδο δημόσιας πολιτικής με την προσέγγιση του Le Grand (2007)¹⁸, που θεωρεί ότι τα πολιτικά κίνητρα υποκινούν συμπεριφορές και οι ικανότητες των πολιτικών ατόμων διαδραματίζουν μείζονα ρόλο στον σχεδιασμό και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής στην οποία υπάγεται και η πολιτική υγείας. Πιο συγκεκριμένα, οι δρώντες –πολιτικοί μέσω του δίπολου «ΕΜΕΙΣ» παρουσιάζονται ως ιπότες που υποκινούνται από αλτρονιστικά κίνητρα και δίδουν κοινές παραστάσεις ενωμένοι και υπερμαχούμενοι τα συμφέροντα και τις ιδεολογίες της εκάστοτε

¹⁸ Le Grand, J. (2007). *Κίνητρα, δράσεις και δημόσια πολιτική. Ιπότες και Κατεργάρηδες, «Πιόνια» και «Βασίλισσες»* Παπαζήση, Αθήνα, σ.σ. 27, 28, 33

κοινωνικής ομάδας που πρεσβεύουν (ή του “δημόσιου συμφέροντος”) ενώ παρουσιάζουν τους «ΑΛΛΟΥΣ» ως υποκινούμενους από ιδιοτελή συμφέροντα και ως «κατεργάρηδες» που μεταχειρίζονται τον εκάστοτε πληθυσμό που αφορά το κοινωνικό ζήτημα, ως πόνια (Le Grand, 2007).

Σχηματίζεται κατ’ αυτό τον τρόπο μια ιδεολογική πόλωση -ideological polarization το Δίπολο (US –THEM) όπου στο ένα άκρο του είναι τα άτομα που ανήκουν στην ίδια ομάδα και έχουν θετικό ορόσημο ενώ στην απέναντι άκρη με αρνητικό ορόσημο είναι τα άτομα που δεν ανήκουν στην ομάδα είναι οι «ΑΛΛΟΙ», όπως προκύπτει από το ιδεολογικό τετράγωνο (Van Dijk, 1998, 2006). Αυτό ενισχύεται από την άποψη ότι σε συμβολικό επίπεδο, το «ΕΜΕΙΣ» και οι «ΑΛΛΟΙ» εμπεριέχει πάντα διαδικασίες εγκολλισμού κοινωνικών ταυτοτήτων- ιδεολογιών που συμπορεύονται στο «ΕΜΕΙΣ» αλλά και αποκλεισμού των εξωτερικών ομάδων¹⁹ (Wodak 2011: 216).

Ένα στοιχείο που προκύπτει σε επίπεδο μικρο-δομής στο τετράγωνο του Van Dijk αλλά και στο δίπολο είναι η διαπροσωπική λειτουργία της γλώσσας μέσω των γλωσσικών στοιχείων της “δείξης”²⁰ που παρατηρούνται στην καθημερινή και επίσημη ομιλία (Fowler, 1991). Οι προσωπικές δείξεις γίνονται με τις προσωπικές αντωνυμίες (εγώ -εσύ εμείς) και τις κτητικές αντωνυμίες (μου-μας-σας) καθώς και σε μορφοσυντακτικό επίπεδο με τις γραμματικές σχέσεις (-με, - τε κλπ.) των ρηματικών καταλήξεων (Στάμου & Παρασκευόπουλος 2007). Ανάλογα με τη σχέση που επιθυμεί να οικοδομήσει ο χρήστης του λόγου με τον αποδέκτη της ομιλίας, δύναται να επιλέξει ή να απαλείψει τα δεικτικά στοιχεία προσώπου (Στάμου & Παρασκευόπουλος 2007).

Κατά συνέπεια η επιλογή του «ΕΜΕΙΣ», «ΕΓΩ» «ΕΣΕΙΣ» «ΑΛΛΟΙ» κ.ο.κ, εμφατικά αφενός εκφράζει την διαπροσωπική λειτουργία της γλώσσας και εν δυνάμει του λόγου, αφετέρου, δύναται να υποδηλώνει στερεοτυπίες μέσα από ένα κατασκευασμένο και προκατειλημμένο λόγο (Wodak & Reisigl 2008:183). Αποτελεί κατ’ ουσία ζητήματα ηθικής και των ιδανικών που μεταφέρονται μέσω λόγου κάτι που εξετάζει εκτενώς η

¹⁹ Ωστόσο, η οριοθέτηση δεν είναι σταθερή και αμετάβλητη δεδομένου ότι οι νοοτροπίες μπορεί να αλλάξουν, τα πολιτικά συμφέροντα κ.ο.κ. (Wodak 2011:217)

²⁰ Δηλαδή, την δείξη προσώπου «personal deixis» (εμείς, εσείς εμένα, εσένα,) την χρονική δείξη (τώρα κλπ.), την χωρική δείξη (εδώ και των “πράξεων λόγου” -speech acts (Fowler, 1991. Στάμου & Παρασκευόπουλος, 2007)

κριτική ανάλυση του λόγου όπως αποδεικνύεται από ενδελεχείς ερευνητικές εργασίες (Van Dijk,1998).

Το γεγονός αυτό έχει ιδιαίτερη χρησιμότητα κι απάντα σε βασικά ερωτήματα περί ηθικής και ιδανικών του πολιτικού λόγου καθώς πολλές φορές οι οξείες πολιτικές αντιπαραθέσεις ιδιαίτερα μεταξύ των κυρίαρχων κομμάτων στα πλαίσια παραθέτουν σε συνθήκες πολέμου στον πολιτικό λόγο (Δοξιάδης, 2013).

Δεδομένου δε, των μνημονιακών επιταγών και της οικονομικής κρίσης που παρατεταμένα κλυδωνίζει την ελληνική κοινωνία, οι ταξικές αντιθέσεις έχουν οξυνθεί και διαπιστώνεται ότι έχει επέλθει στην ελληνική κοινωνία ακόμα μεγαλύτερη κοινωνική πόλωση (Δοξιάδης, 2013) που ευνοεί την κατασκευή διαχωριστικών συνόρων. Υποβοηθά δηλαδή, την ανάπτυξη κοινωνικών σκοταδιστικών ρατσιστικών αντιλήψεων που επιταχύνονται όταν ξενοφοβικές ιδεοληψίες αναπαράγονται συστηματικά με όχημα τον πολιτικό λόγο και τελικό αποδέκτη παιδιά - θύματα πολέμου, θέτοντας δυνητικά στον ρόλο των «ΑΛΛΩΝ» ακόμα και τους ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες.

4.ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

4.1. Ορισμός και Βασικά Χαρακτηριστικά

Ασυνόδευτα παιδιά, σύμφωνα με τη Διακήρυξη Καλών Πρακτικών της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες (2010)²¹ αποτελούν:

- Τα ασυνόδευτα παιδιά τα οποία ταξιδεύουν ως μετανάστες, μόνα, ως λύση στις παρατεταμένες και σοβαρές καταστάσεις φτώχειας, πολέμου αναζητώντας ευκαιρίες για ένα καλύτερο μέλλον το οποίο να τους παρέχει ασφάλεια κι εκπαιδευτικές εμπειρίες
- Τα παιδιά που αποτελούν θύματα εμπορίας ανθρώπων και διακινούνται εντός και προς την Ευρώπη για διαφόρων μορφών εκμετάλλευση όπως πορνεία, επαιτεία, παιδική πορνογραφία, μικρο-εγκληματικότητα, εργασιακή εκμετάλλευση. Ο ορισμός του «Ασυνόδευτου ανήλικου», έχει δοθεί και από την Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003,²²: "Ασυνόδευτοι ανήλικοι": τα πρόσωπα ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών που φτάνουν στο έδαφος των κρατών μελών χωρίς να συνοδεύονται από ενήλικο υπεύθυνο για αυτά σύμφωνα με το νόμο ή το έθιμο και εφόσον κανένας ενήλικος δεν ασκεί στην πράξη την επιμέλειά τους. Ο ορισμός καλύπτει και τους ανήλικους που παύουν να συνοδεύονται μετά την είσοδό τους στο έδαφος των κρατών μελών.²³

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία Ν.4251/2014 ο ορισμός που δίνεται για τους ασυνόδευτους ανήλικους είναι ο εξής: «Υπήκοος τρίτης χώρας ή άνευ υπηκοότητας άτομο ηλικίας κάτω των 18 ετών, το οποίο φθάνει στην Ελλάδα, χωρίς να συνοδεύεται από ενήλικα υπεύθυνο για τη φροντίδα του, κατά την ελληνική νομοθεσία ή πρακτική, και για όσο χρόνο κανένας υπεύθυνος ενήλικας δεν ασκεί στην πράξη την επιμέλειά του ή ο ανήλικος που εγκαταλείπεται ασυνόδευτος μετά την είσοδό του στην Ελλάδα».

²¹ (COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD, 2005

²² Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003 σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη. Διαθ: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3379b0ce-6361-46ca-a5c5-e4e131b3356c/language-el/format-PDF>[τελ. Πρόσβαση 29/11/2017.]

²³ Αναφορά στο άρθρο 2 περ. η'. σχετικά με τις "ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη" Ο όρος για τα ασυνόδευτα παιδιά επαναλήφθηκε αυτούσιος από την Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005 "σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα Διαθ:<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005L0085&from=EL>

Τα ασυνόδευτα²⁴ ανήλικα άτομα μεταναστών ή προσφύγων αποτελούν την πλέον ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα καθώς οι χώρες προέλευσής τους βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση ή σε συνθήκες εμφυλίου πολέμου, με αποτέλεσμα την απώλεια των οικογενειών και εστιών τους και φέρουν το ψυχολογικό φορτίο των βασανιστηρίων και της γενικότερης κακομεταχείρισης που έχουν υποστεί (Τσιγκρής, 2015)²⁵

²⁴Διευκρινίζεται στην έννοια ασυνόδευτου ότι είτε έχουν την ιθαγένεια χωρών τρίτων εκτός Ευρωπαϊκής Ενώσεως είτε προέρχονται από αυτές δίχως ιθαγένεια, εισέρχονται ή διαμένουν στην Ελληνική επικράτεια θεωρούνται ως ασυνόδευτα από αυτούς που ασκούν ή που πρέπει να ασκούν την επιμέλειά τους με βάση το νόμο η το έθιμο των χωρών προέλευσής τους. (Τσιγκρής, 2015)

²⁵Η αναφορά προέρχεται από άρθρο του Α. Τσιγκρή διδ. Εγκληματολογίας που διατέλεσε Γ.Γρ. Αντεγκλητικής Πολιτικής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, εκπρ/πος της Ελλάδας στη Μόνιμη Επιτροπή Επιχειρησιακής Συνεργασίας για την Εσωτερική Ασφάλεια στην Ευρώπη (COSI) του ΕΕ Συμβουλίου και στη Μόνιμη Αντιπροσωπία του ΟΗΕ για την Πρόληψη του Εγκλήματος και την Ποινική Δικαιοσύνη. Πηγή: άρθρο « Άλλο παράνομοι μετανάστες και... άλλο πρόσφυγες και μάλιστα ανήλικοι που ζητούν άσυλο.» Αρθρο. Εφημ. ΒΗΜΑ Γνώμες, 21/04/2015 <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=696478>

4.2 Ευρωπαϊκή Διάσταση σε θέματα Υγείας & Ασφάλειας για Ασυνόδευτους Ανήλικους Πρόσφυγες

Τα ασυνόδευτα παιδιά αντιμετωπίζουν ιδιαίτερο κίνδυνο για να εκτεθούν σε σεξουαλική εκμετάλλευση κατά τη διάρκεια του ταξιδιού ή όταν φτάσουν στον προορισμό τους. Τα Ηνωμένα έθνη κατέγραψαν το 2009 ότι περισσότερα από 15.000 παιδιά είχαν αιτηθεί για άσυλο στην Ευρώπη (ECPAT, 2014). Από το 2010 έχει δημοσιευτεί το σχέδιο δράσης - The Action Plan on Unaccompanied Minors (2010-2014) από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τα ασυνόδευτα παιδιά τα οποία προέρχονται εκτός Ευρώπης και οδηγίες καλών πρακτικών (ECPAT, 2014)

Η Ύπατη Αρμοστεία εφαρμόζει ειδικά προγράμματα για την υγειονομική περίθαλψη με δαπάνη από κοινοτικούς πόρους και παρέχει τεχνογνωσία και υποστήριξη δικτύωσης για ανεύρεση πόρων που αφορούν την μεταναστευτική πολιτική (UNHCR, 2011). Επιπλέον, εστιάζει στη παροχή δωρεάν δημόσιας υγείας ιδιαίτερα για παιδιά και γυναίκες με προγράμματα εμβολιασμού και χημειο-προφύλαξης από λοιμώδη και σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα. Επιπλέον η δράση της αφορά παροχές που αφορούν χρόνιες παθήσεις και ψυχολογική στήριξη συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων. (UNHCR, 2011).

4.2.1 Η πραγματικότητα για την Υγεία –Ασφάλεια Ασυνόδευτων σε Αριθμούς

Ο Π.Ο.Υ. (2016)²⁶ επισημαίνει ότι εξακολουθούν να είναι ελλιπή τα ακριβή δεδομένα για τους ασυνόδευτους ανήλικους σε όλη την Ευρώπη. Ωστόσο από τις πρόσφατες καταγραφές προκύπτει ότι σε Ευρωπαϊκό επίπεδο οι ασυνόδευτοι ανήλικοι πρόσφυγες που έφθασαν στην Ε.Ε. είναι σε προσέγγιση κατ' έτος:

- 2015: 88.300
- 2014: 23.000
- 2013: 13.000

²⁶Στοιχεία από το τεχνικό Δελτίο του Π.Ο.Υ για τους Ασυνόδευτους Ανήλικους και τις επιπτώσεις στην υγεία, εκπαίδευση και κοινωνική καταστασή τους. Στην αναφερόμενη συσκευή συμμετείχε και πολιτικός εκπρόσωπος της Ελλάδας, ο Γ.Γ. Υπουργείου Υγείας Μπασκόζος Ι. (Σύσκεψη Π.Ο.Υ στις 7-8 /12/2016, Παρίσι στην Γαλλία.) WHO Regional Office for Europe (2016). *Technical briefing: unaccompanied minors in Europe – implications for health, social and education sectors*. Available: <http://www.euro.who.int/en/countries/greece/news/news/2016/12/technical-briefing-unaccompanied-minors-in-europe-implications-for-health,-social-and-education-sectors2>

Είναι αντιληπτό ότι ο αριθμός των ασυνόδευτων ανήλικων που ζήτησαν διεθνή προστασία τετραπλασιάστηκε από το 2014 έως το 2015 (WHO, 2016).

Δυστυχώς, στην εποχή της εξουσίας των ΜΜΕ και του διαδικτύου η σφαιρική και αμερόληπτη πληροφόρηση είναι δύσκολη ιδιαίτερα αν βασίζεται στην διαστρέβλωση ή στην απόκρυψη της πραγματικότητας (Δοξιάδης, 2013). Οι δραματικοί αριθμοί των ασυνόδευτων ανήλικων που προσέρχονται από τις πρόσφατες πολεμικές συρράξεις στην Συρία και σε άλλες χώρες της Μ. Ανατολής συχνά για επικοινωνιακούς προπαγανδιστικούς λόγους δεν προβάλλονται και αποσιωπούνται στην σφαίρα του απαρατήρητου.

Το γεγονός αυτό έχει επισημανθεί εδώ και χρόνια. Η έκθεση του ΚΕΣΔ (2009) λαμβάνοντας υπόψη και την έκθεση που δημοσίευσε το 2005 ο Συνήγορος του παιδιού, επισήμαινε ότι τα στατιστικά στοιχεία για τους ασυνόδευτους ανήλικους στην έκθεση των υφιστάμενων καταγραφών δεν θεωρούνταν ότι αντανακλούσαν την πραγματική κατάσταση των δεδομένων ενώ από τότε διαπραγματευόταν το ζήτημα της κράτησης αλλά και της απέλασης των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων (ΚΕΣΔ, 2009). Παγκόσμιοι Οργανισμοί όπως η UNICEF, η UNHCR, Human Rights Watch, WHO, Save The Children, επισημαίνουν ότι τα Κράτη Υποδοχής πρέπει να αναμορφώσουν το θεσμικό τους πλαίσιο ώστε να μην γίνονται διακρίσεις κατά των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων και μεταναστών. (UNICEF, 2015. UNHCR, 2015)

Εικόνα 4.1. Απεικόνιση ποσοστού παιδιών αιτούντων (UNICEF,2015)²⁷

²⁷ Πηγή: The Syrian conflict and Europe's refugee crisis in numbers (2015), <https://blogs.unicef.org/blog/the-syrian-conflict-and-europes-refugee-crisis-in-numbers/>

«Το 2016 διαπιστώθηκε ο δραματικός αριθμός κάθε 6 ώρες ένα παιδί στην Συρία να πεθαίνει ή να έχει σοβαρό τραυματισμό» δήλωσε ο Geert Cappelaeere, περιφερειακός διευθυντής της UNICEF για την Μ. Ανατολή και τη Ν. Αφρική κατά τη διάρκεια συνέντευξης στον Λίβανο το 17 Μάρτιου του 2017 (Reuters, 2017). Επίσης πρόσφατα δημοσιεύτηκε έκθεση²⁸ που διαπιστώνει την σεξουαλική εκμετάλλευση των ανήλικων παιδιών προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα και διατυπώνει την κατάσταση στην Ελλάδα ως την «πιο εξωφρενική παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» (Taylor, 2017). Παράλληλα, οι ερευνητές καλούν όλους τους φορείς να επανεξετάσουν τις προσεγγίσεις τους με εξειδικευμένο προσωπικό και οικονομικούς πόρους για την ασφαλή προστασία των παιδιών αυτών (Taylor, 2017).

²⁸ Taylor (2017). *Child refugees in Europe 'forced to sell bodies' to pay smugglers*. The Guardian. 18. April 2017 [online] Available at: <https://www.theguardian.com/society/2017/apr/18/child-refugees-in-europe-forced-to-sell-bodies-to-pay-smugglers> [Accessed 2 Jan. 2018].

4.3. Νομοθεσία για Υγεία & Ασφάλεια Ασυνόδευτων Παιδιών

Επειδή οι ασυνόδευτοι ανήλικοι πρόσφυγες είναι παιδιά χωρίς οικογένεια, αφού φθάνουν μόνα τους στις χώρες υποδοχής, όπου πολλές φορές είναι δύσκολη η διασφάλιση των δικαιωμάτων τους, χρειάζεται πριν από όλα να αντιμετωπίζονται ως παιδιά - υποκείμενα δικαιωμάτων, όπως αυτά έχουν θεσμοθετηθεί από την Διεθνή Σύμβαση Για Τα Δικαιώματα Του Παιδιού (ΣτΠ, 2016). Για το λόγο αυτό οι εθνικές αρχές είναι υποχρεωμένες να τους παράσχουν προστασία σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, εφόσον έχουν προβεί στην σχετική επικύρωση της σύμβασης με νόμο σύμφωνα με το εσωτερικό τους δίκαιο (ΣτΠ, 2016)²⁹. Το θεσμικό πλαίσιο, εθνικό και διεθνές που διέπει τα ασυνόδευτα παιδιά, όπως έχει αποτυπωθεί με συνοπτικό και περιεκτικό τρόπο στις κατευθυντήριες οδηγίες για τα ασυνόδευτα παιδιά που ζητούν άσυλο της Ύπατης αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες σε Συνεργασία με το Συνήγορο του Πολίτη³⁰ (UNHCR/Συνήγορος του Πολίτη, 2005).

4.2.1 Διεθνές και Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο

Με βάση τις οδηγίες αυτές, το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο αποτυπώνεται μέσα από τις 11 Βασικές Κατευθυντήριες Αρχές:

1. Το συμφέρον του παιδιού, αποτελεί κορυφαία θεσμική ρύθμιση και διατυπώνεται με σαφήνεια σε όλες τις διεθνείς συμβάσεις που έχει επικυρώσει η Ελλάδα της ΕΕ ή του ΟΗΕ.³¹
2. Η αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης, επιβάλλει στα κράτη υποδοχής να διασφαλίσουν καθολική μεταχείριση και δικαιώματα όμοια σε όλα τα παιδιά είτε αυτά είναι ασυνόδευτα, είτε κατοικούν νόμιμα στο κράτος υποδοχής.³²

²⁹ΣτΠ 2016. Συνήγορος του Πολίτη. Επιστολή - Παρέμβαση Συνηγόρου του Πολίτη για τα ασυνόδευτα παιδιά, πρόσφυγες και μετανάστες προς Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής με Αρθ.Πρωτ. Φ. 1500.2 /11721 /2016, σελ. 1 υπό αρθ. 1). Διαθέσιμο στο <https://www.synigoros.gr/resources/160330-epistoliasynodeytoi-anilikoi.pdf>)

³⁰ <http://www.unhcr.org/gr/wpcontent/uploads/sites/10/2017/05/SynigorosUNHCRChildren.pdf>

³¹ Ενδεικτικά αναφέρεται το άρθρο 3 § 1 Της Συμβάσεως Για Τα Δικαιώματα Του Παιδιού· το άρθρο 11 § 7 Π.Δ. 113/2013 που εκδόθηκε σε συμμόρφωση με την οδηγία 2005/85 ΕΚ· άρθρο 2 § 7 του ΠΔ 114/2010 που εκδόθηκε σε συμμόρφωση προς την οδηγία 2005/85/ ΕΚ.

³² (άρθρο 2, 22 § 1 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού) Διαθ: <https://www.unicef.gr/to-plhres-keimeno-tis-symbasis-gia-ta-dikaiomata-tou-paidiou/a4-366-22>

3. Δικαίωμα συμμετοχής. Σύμφωνα με το άρθρο 12 της ανωτέρω Σύμβασης Για Τα Δικαιώματα Του Παιδιού, καθορίζεται ότι οι απόψεις και οι επιθυμίες των ασυνόδευτων ανήλικων πρέπει να αναζητούνται και να λαμβάνονται υπόψη στα πλαίσια όλων των διαδικασιών που διενεργούνται και τα αφορούν (ΣτΠ, 2016)³³.
4. Σεβασμός της πολιτισμικής ταυτότητας³⁴. Η διατήρηση του πολιτισμού και της φυσικής γλώσσας των παιδιών είναι πολύ σημαντικά στοιχεία για να μπορέσει το παιδί να επιστρέψει στην πατρίδα του και να θα επανενταχθεί σε αυτή ομαλά.
5. Διερμηνεία³⁵. Κατά τη διεξαγωγή οποιασδήποτε συνέντευξης ή για την δυνατότητα πρόσβασης σε υπηρεσίες είσαι οποιαδήποτε ενημέρωση που αφορά στα δικαιώματα και στις ανάγκες των ασυνόδευτων ανηλικών, πρέπει να τους παρέχονται και υπηρεσίες διερμηνείας στη γλώσσα που προτιμούν, Από κατάλληλα καταρτισμένους διερμηνείς
6. Αρχή της εμπιστευτικότητας³⁶. Δεν πρέπει να αποκαλύπτονται πληροφορίες που αφορούν στα ασυνόδευτα παιδιά που αιτούνται άσυλο και που δυνητικά οι πληροφορίες αυτές θα μπορούσαν να βλάψουν την υπόλοιπη οικογένειά τους που έχει παραμείνει στη χώρα καταγωγής τους. Είναι απαραίτητη η συγκατάθεση των ασυνόδευτων παιδιών, με τρόπο που κατανοούν και ανταποκρίνεται στην ηλικία τους, στη διαβίβαση σε άλλες οργανώσεις ή κρατικές αρχές ευαίσθητων πληροφοριακών δεδομένων που τα αφορούν.
7. Ενημέρωση³⁷. Στα ασυνόδευτα παιδιά πρέπει να παρέχεται πλήρης και καθολική πληροφόρηση για θέματα που τα αφορούν. Ενδεικτικά αναφέρονται οι διαθέσιμες

³³Υλοποίηση αυτής της βασικής αρχής του δικαιώματος συμμετοχής αποτελεί η δυνατότητα που παρέχεται στον ασυνόδευτο ανήλικο να δίνει προσωπική συνέντευξη στις αρμόδιες αρχές όταν υποβάλει αίτηση για παροχή Διεθνούς Προστασίας, πάντοτε όμως μέσω επιτρόπου που έχει και την ευκαιρία αλλά και την υποχρέωση “να ενημερώνει τον ασυνόδευτο ανήλικο για τη σημασία και τις πιθανές συνέπειες της προσωπικής συνέντευξης καθώς και για τον τρόπο με τον οποίον πρέπει να προετοιμαστεί για αυτήν”, σύμφωνα με το άρθρο 11 § 1 του ΠΔ 113/2013. Το ίδιο άρθρο καθορίζει πλήρη ενημέρωση του ασυνόδευτου ανηλικού μέσω του επιτρόπου του για την διαδικασία των ιατρικών εξετάσεων για την ταυτοποίηση του όσον αφορά τον προσδιορισμό της ηλικίας του, καθώς και για τις συνέπειες των αποτελεσμάτων των ιατρικών εξετάσεων στην εξέταση της αίτησης καθώς και τις συνέπειες της άρνησής του να υποβληθεί στην Ιατρική εξέταση.

³⁴(άρθρα 8, 24, 30 της Διεθνούς Συμβάσεως Για Τα Δικαιώματα Του Παιδιού διαθέσιμο στο <https://www.unicef.gr/to-πλήρες-κείμενο-της-σύμβασης-για-τα-δικαιώματα-του-παιδιού/a4-366-22>)

³⁵(άρθρο 12 ,13 της σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού και άρθρο 10 § 1 του ΠΔ 114/2010).

³⁶(άρθρο 16 της Σύμβασης Για Τα Δικαιώματα Του Παιδιού. Διαθ: <https://www.unicef.gr/to-πλήρες-κείμενο-της-σύμβασης-για-τα-δικαιώματα-του-παιδιού/a4-366-22>)και άρθρο 19 § 2 περίπτωση Ε και § 3 της οδηγίας 9/ 2003 ΕΚ (διαθέσιμο στο <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3379b0ce-6361-46ca-a5c5-e4e131b3356c>(ΠΔ 220/2007)

³⁷(άρθρα 13, 17, 22 § 2 της Σύμβασης Για Τα Δικαιώματα του Παιδιού.) διαθέσιμο στο <https://www.unicef.gr/to-πλήρες-κείμενο-της-σύμβασης-για-τα-δικαιώματα-του-παιδιού/a4-366-22> και άρθρο 50 του νόμου 4251/2014 “Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ενταξης”)

υπηρεσίες στις οποίες μπορούν να έχουν πρόσβαση η διαδικασία ασύλου, η αναζήτηση της οικογένειάς τους και η κατάσταση που επικρατεί στην Χώρα καταγωγής τους.

8. Συνεργασία των φορέων³⁸. Επειδή οι ανάγκες των ασυνόδευτων παιδιών είναι πολύπλοκες και αλληλοεξαρτώνται, καθίσταται απαραίτητη η καθιέρωση μηχανισμού ολοκληρωμένης προσέγγισης
9. Επιμόρφωση και κατάρτιση του προσωπικού: Απαραίτητη προϋπόθεση για την παροχή υπηρεσιών σε ασυνόδευτα παιδιά είναι οι επαγγελματίες που ασχολούνται με αυτά αλλά και το προσωπικό των μεταναστευτικών και συνοριακών αστυνομικών υπηρεσιών να έχει την κατάλληλη επιμόρφωση ώστε ο τρόπος διεξαγωγής των συνεντεύξεων να γίνεται προσαρμοσμένα στις ανάγκες των παιδιών αυτών, να μπορεί να αξιολογεί με τον προσήκοντα τρόπο τις προθέσεις τους και να της παραπέμπει στις αρμόδιες αρχές και οργανώσεις (άρθρο 3 § 3 της σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, άρθρο 17 § 2 & 11 ΠΔ 113/2013, Άρθρο 45§ 2 Ν 4375/2016).
10. Κατοχύρωση μακροπρόθεσμων συμφερόντων του παιδιού³⁹. Όλες οι αποφάσεις που υιοθετούνται για τα ασυνόδευτα παιδιά, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τα θεμελιώδη μακροπρόθεσμα συμφέροντα και την ευημερία τους από τους γενικά παραδεδεγμένους κανόνες του Διεθνούς δικαίου σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ή ανθρωπιστικού χαρακτήρα, στους οποίους δεν έχουν τα κράτη που λαμβάνουν τις σχετικές αποφάσεις
11. Ταχύτητα⁴⁰. Όλες οι αποφάσεις της διοίκησης και των υπηρεσιών υποδοχής που αφορούν τα ασυνόδευτα παιδιά είναι αναγκαίο να λαμβάνονται με ταχύτητα με την αναγκαία εκτίμηση της ιδιαίτερης αντιλήψεως του χρόνου που έχουν τα παιδιά.

³⁸(άρθρο 22 § 2 της σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού).

³⁹(άρθρο 3 § 1, 22 § 1 & 2 Της Σύμβασης Για Τα Δικαιώματα Του Παιδιού διαθέσιμο στο <https://www.unicef.gr/το-πλήρες-κείμενο-της-σύμβασης-για-τα-δικαιώματα-του-παιδιού/a4-366-22>).

⁴⁰(άρθρο 3 παρ. 1 της Σύμβασης Για Τα Δικαιώματα Του Παιδιού). Διαθ: στο <https://www.unicef.gr/το-πλήρες-κείμενο-της-σύμβασης-για-τα-δικαιώματα-του-παιδιού/a4-366-22>)

4.2.2. Εθνική Νομοθεσία

Καταγραφή και έγγραφα ταυτότητας - Αξιολόγηση ηλικίας ασυνόδευτου ανηλίκου.

Με τον Ν. 4375 (ΦΕΚ Α 51/3.4.2016) άρθρο 14 § 9 διευκρινίζονται θέματα αμφιβολιών σχετικά με την ανηλικότητα και με το Ν. 4251 (ΦΕΚ Α 80/1.4.2014) άρθρο 50 § 2 την περίπτωση που ο ασυνόδευτος ανήλικος είναι «*θύμα εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών*»⁴¹

Με το ΠΔ 114 (ΦΕΚ Α 195 22.11.2010) άρθρο 12 παρ.3, 4, 5, 6 & 7 καθορίζονται διαδικαστικά θέματα που αφορούν τις προσωπικές συνεντεύξεις (αναγκαίες γνώσεις βαθμοφόρων) και την έκδοση απόφασης επί της αίτησης διεθνούς προστασίας. Επιπλέον, καίρια ζητήματα για τις ιατρικές εξετάσεις προσδιορισμού ηλικίας και θέματα βιοηθικής (συναίνεση ανηλίκου στις ιατρικές εξετάσεις). Ειδικά στην παρ.7 επισημαίνεται ότι κατά την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου πρόχει «*..7. Η διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση κατά την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.*»

Προσωπική Ελευθερία και κράτηση.

Στο Π.Δ. 114 (ΦΕΚ Α 195 22.11.2010) άρθρο 13 παράγραφος 6β' διευκρινίζεται ότι αποφεύγεται η κράτηση ανηλίκων⁴². Άλλωστε οι κατευθυντήριες οδηγίες προτρέπουν τις αρμόδιες αρχές να μην κρατούνται τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά μαζί με ενήλικες με τους οποίους δεν έχουν σχέση και σε κάθε περίπτωση, εφόσον κρατούνται ανήλικοι, πρέπει να διασφαλίζεται η κράτηση πάντοτε σε χώρους κατάλληλα διαμορφωμένους για ανηλίκους.

⁴¹ Στο Ν 4251 (ΦΕΚ Α 80/1.4.2014) προβλέπεται ότι «*Στην περίπτωση πολίτη τρίτης χώρας θύματος εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών που είναι ασυνόδευτος ανήλικος, η αρμόδια Εισαγγελική Αρχή προβαίνει σε κάθε αναγκαία ενέργεια για να προσδιορίσει την ταυτότητα και την ιθαγένεια του και για να θεμελιώσει το γεγονός ότι δεν συνοδεύεται, καταβάλλει κάθε προσπάθεια για τον ταχύτερο δυνατό εντοπισμό της οικογένειάς του και λαμβάνει αμέσως τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσει τη νομική του εκπροσώπηση ... Ο αρμόδιος Εισαγγελέας Ανηλίκων ... εάν δεν βρεθεί η οικογένεια του ανηλίκου ή εάν κρίνει ότι υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες ο επαναπατρισμός του δεν εξυπηρετεί το συμφέρον του, μπορεί να διατάσσει κάθε πρόσφορο μέτρο για την προστασία του μέχρι την έκδοση απόφασης από το Δικαστήριο, στο οποίο πρέπει να απευθύνεται εντός τριάντα (30) ημερών, για το διορισμό Επιτρόπου ... ».*

⁴² Στο άρθρο 13 παράγραφος 6β' Π.Δ. 114 (ΦΕΚ Α 195 22.11.2010) καθορίζεται ότι: «*Στις περιπτώσεις κράτησης αιτούντων, οι αρμόδιες αρχές παραλαβής ή εξέτασης, με την επιφύλαξη των διεθνών και εθνικών κανόνων δικαίου που διέπουν την κράτηση, εφαρμόζουν τα ακόλουθα: β. Αποφεύγουν την κράτηση των ανηλίκων. Ανήλικοι που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους και ασυνόδευτοι ανήλικοι κρατούνται μόνο για το απαραίτητο χρόνο έως την ασφαλή παραπομπή τους σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας ανηλίκων*».

Πρόσβαση στην επικράτεια. Απαγόρευση απέλασης, επαναπροώθησης και επανεισδοχής ασυνόδευτου ανήλικου.

Στο ΠΔ 114/2010 (άρθρο 13), διευκρινίζεται ότι δεν επιτρέπεται ούτε η απέλαση ούτε η επαναπροώθηση ασυνόδευτου ανήλικου, εάν δεν καθίσταται δυνατόν να υπάρξει οποιαδήποτε εγγύηση για την ασφάλεια του⁴³.

Στον Ν 3907/ 2011⁴⁴ (ΦΕΚ Α΄ 7/26.01.2011), άρθρο 25, που ενσωμάτωσε στην ελληνική νομοθεσία την Οδηγία 2008/115/ΕΚ "σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη - μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών" καθορίζεται η διαδικασία επιστροφής του ανήλικου και ότι οι αρμόδιες αρχές μαζί με καθορισμένους κατάλληλους φορείς εξακριβώνουν ότι ο ασυνόδετος ανήλικος θα επιστραφεί «...σε μέλος της οικογένειάς του, σε ορισθέντα κηδεμόνα ή σε κατάλληλες εγκαταστάσεις υποδοχής στο κράτος επιστροφής». Στον ίδιο νόμο, άρθρο 25 περ.β' αναγράφεται επίσης ότι για την επιστροφή του ασυνόδευτου ανήλικου δύναται να παρέχεται συνδρομή για την διαδικασία επιστροφής κι από άλλους καθορισμένους νομοθετικά φορείς⁴⁵. Στην διάταξη αυτή προσάπτεται και γνωμοδοτεί αργότερα, η Επιστολή – Παρέμβαση του Συνήγορου του Πολίτη⁴⁶ (2016) που αποφαίνεται στο θέμα της «μόνης αποδεκτής διαδικασίας επιστροφής ασυνόδευτου ανήλικου στη Χώρα

⁴³... Στις περιπτώσεις κράτησης αιτούντων, οι αρμόδιες αρχές παραλαβής ή εξέτασης, με την επιφύλαξη των διεθνών και εθνικών κανόνων δικαίου που διέπουν την κράτηση, α. β. Αποφεύγουν την κράτηση των ανήλικων. Ανήλικοι που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους και ασυνόδετοι ανήλικοι κρατούνται μόνο για το απαραίτητο χρόνο έως την ασφαλή παραπομπή τους σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας ανήλικων". (άρθρο 13 παράγραφος 6 περίπτωση β' του ΠΔ 114/ 2010 που ενσωμάτωσε το αντίστοιχο άρθρο 18 της οδηγίας 85/2005).

⁴⁴Ν. 3907/2011 «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη – μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις.

⁴⁵Πριν αποφασισθεί η έκδοση απόφασης επιστροφής ασυνόδευτου ανήλικου, και αφού ληφθούν υπόψη τα βέλτιστα συμφέροντα του, παρέχεται συνδρομή από κατάλληλους φορείς, άλλους από τις αρχές που διενεργούν την επιστροφή, οι οποίοι μνημονεύονται στις διατάξεις του άρθρου 19 του π.δ. 220/2007 (ΦΕΚ 251 Α΄) και οι οποίες εφαρμόζονται αναλόγως.

⁴⁶Επιστολή - Παρέμβαση Συνήγορου του Πολίτη (2016) για τα ασυνόδετα παιδιά, πρόσφυγες και μετανάστες προς Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής με Αρθ.Πρωτ. Φ. 1500.2 /11721 /2016, σελ. 2 υπ' αρθ. 6 & 7): «μόνη αποδεκτή διαδικασία επιστροφής ασυνόδευτου ανήλικου στη Χώρα προέλευσης είναι αυτή του επαναπατρισμού με την προϋπόθεση ότι δεν υφίσταται ζήτημα δίωξης ή διακινδύνευσης του και κρίνετε ότι λαμβάνει χώρα προς το συμφέρον του και με στόχο την επανασύνδεση του με τη φυσική του οικογένεια ή την τοποθέτησή του σε κατάλληλη εγκατάσταση υποδοχής κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 25". Επιπλέον «...δεν πρέπει να κρατούνται ως παραβάτες της μεταναστευτικής νομοθεσίας και σε κάθε περίπτωση πρέπει να αίρεται το μέτρο της κράτησης και να παραπέμπονται στις αρμόδιες για τη φροντίδα και την προστασία τους αρχές όπως ταιριάζει στην ηλικία τους και στην κατηγορία των αλλοδαπών ανήλικων που κατά περίπτωση κάθε φορά ανήκουν ενώ πρέπει να αναγνωρίζεται στα παιδιά το δικαίωμα να υποβάλουν αίτημα ασύλου.»

Διαθ: <https://www.synigoros.gr/resources/160330-epistoloi-asynodeytoi-anilikoi.pdf>.

προέλευσης» για την ασφάλεια του ασυνόδευτου ανηλίκου. Επιπλέον στην ίδια επιστολή επισημαίνεται ότι τα ασυνόδευτα παιδιά, πρέπει να εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής των συμφωνιών επανεισδοχής που έχει υπογράψει η Ελλάδα με τρίτες χώρες (Συνήγορος του Πολίτη, 2016).

Εντοπισμός Ασυνόδευτου Ανηλίκου - Διορισμός Επιτρόπου ή Συμβούλου

Μετά τον εντοπισμό του ασυνόδευτου παιδιού που επιθυμεί να ζητήσει άσυλο, παρεμβαίνει ο αρμόδιος εισαγγελέας ανηλίκων, ο οποίος θα συνδράμει στη σχετική διαδικασία διορισμού επιτρόπου ή συμβούλου του παιδιού. Οι διαδικασίες Διορισμού οριστικού επιτρόπου και οι αρμοδιότητές του, προβλέπονται από μία σειρά δαιδαλωδών διατάξεων.

Ειδικότερα:

- ▶ ΠΔ 80/2006⁴⁷ (άρθρο 16) που ρυθμίζει την εκπροσώπηση ασυνόδευτου ανηλίκου ως δικαιούχου προσωρινής προστασίας.
- ▶ ΠΔ 220/2007⁴⁸ (άρθρο 19) που καθορίζει τη διαδικασία από τον αρμόδιο Εισαγγελέα πρωτοδικών ως προσωρινός επίτροπος του ανηλίκου να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για τον ορισμό Επιτρόπου.
- ▶ Ν 4375/2016 (άρθρο 45) που ορίζει τις αρμοδιότητες που έχει ο Επίτροπος του ασυνόδευτου ανηλίκου πρόσφυγα.

Μεταβατική φροντίδα – υγεία – εκπαίδευση και κατάρτιση

- ▶ Ν 4368/2016⁴⁹ (άρθρο 33) τίθεται το γενικό Πλαίσιο Υγειονομικής Κάλυψης που περιλαμβάνει νοσηλευτική - ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε ανασφάλιστους και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

⁴⁷Το άρθρο 16 του ΠΔ 80/2006 (ΦΕΚ Α' 82/14.4.2006) "Προσωρινή προστασία επί μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών" - ενσωμάτωσε στην ελληνική νομοθεσία την Οδηγία 2001/55.

⁴⁸Το άρθρο 19 παρ. 1 του ΠΔ 220/2007 (ΦΕΚ Α 251/13.11.2007) - ενσωμάτωσε στην ελληνική νομοθεσία την οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003

⁴⁹Ν 4368 (ΦΕΚ Α 21-02-2016): Στην παρ. 2 άρθρου 33 προσδιορίζονται ειδικότερα οι δικαιούχοι των δικαιωμάτων ως ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Σε αυτούς, περιλαμβάνονται και οι ανήλικοι έως 18 ετών ανεξάρτητα από το Νομικό καθεστώς στο οποίο βρίσκονται και της κατοχής νομιμοποιητικών εγγράφων παραμονής στη Χώρα

- ▶ Ν 4375/2016⁵⁰ (άρθρο 14,34) καθορίζονται θέματα υποδοχής και ταυτοποίησης δίδοντας ιδιαίτερη σημασία στον χρόνο διεκπεραίωσης, πρόσβασης σε επείγουσα υγειονομική περίθαλψη και ψυχοκοινωνική στήριξη ιδιαίτερα για τις ευάλωτες ομάδες στις οποίες υπάγονται οι ασυνόδευτοι ανήλικοι πρόσφυγες.
- ▶ ΠΔ 220/2017 (άρθρο 13) προβλέπονται θέματα διαβίωσης όπως η στέγαση στα κέντρα φιλοξενίας εξασφαλίζει την προστασία της ιδιωτικής ζωής καθώς και πρόσβαση στις κατάλληλες υγειονομικές και ιατρικές υπηρεσίες.

⁵⁰Ν 4375/2016. (ΦΕΚ Α 51/3.4.2016) -Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου κλπ και που ενσωμάτωσε στην ελληνική νομοθεσία την Οδηγία 2013/32/ΕΕ.

4.4. Υπηρεσίες και Δομές στην Ελλάδα για την Υγεία και την Ασφάλεια Ασυνόδευτων Ανήλικων Προσφύγων

Το θεσμικό πλαίσιο – συνθήκες λειτουργίας των ξενόνων είναι υπό τη γενική εποπτεία του Ελληνικού Κράτους⁵¹. Η χρηματοδότηση τους επέρχεται κυρίως από την ΕΕ αλλά και από Διεθνείς Οργανισμούς όπως Υ.Α. ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, UNICEF (Hellenic Republic, General Secretariat for Media & Communication, 2017).

Σύμφωνα με κυβερνητική Έκθεση για το Προσφυγικό (Fact sheet) το 2017 εκτός των κρατικών δομών φιλοξενίας , λειτουργούν δομές φιλοξενίας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες καθώς και άλλων ΜΚΟ όπως διαμερίσματα, ξενοδοχεία, χώροι φιλοξενίας – μετεγκατάστασης, προγράμματα φιλοξενίας σε οικογένειες (Hellenic Republic, General Secretariat for Media & Communication, 2017) .

Ωστόσο, η χρονική διάρκεια λειτουργίας του κάθε κέντρου και οι υπηρεσίες που προσφέρει, εξαρτώνται από τους διαθέσιμους πόρους (Σπυροπούλου, 2016). Αρκετά συχνά η υποχρηματοδότηση οδηγεί σε υποστελέχωση των κέντρων με συνέπεια την υποβαθμισμένη λειτουργία τους (Σπυροπούλου, 2016).

Πρόσφατα στοιχεία του ΕΚΚΑ (Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης), όσον αφορά την Ελλάδα, οι ξενώνες φιλοξενίας ασυνόδευτων παιδιών είναι πλήρεις με αποτέλεσμα κάποια από τα παιδιά που αιτούνται φιλοξενίας, αναγκαστικά να βρίσκονται σε αναμονή και μερικά να παραμένουν για μεγάλα διαστήματα σε κρατητήρια αστυνομικών τμημάτων- αστυνομικά κρατητήρια. (Huffpost, 2016). Συνολικά 2.248 ασυνόδευτα παιδιά το 2015, φιλοξενήθηκαν σε δομές, πριν αποχωρήσουν προς άλλες ευρωπαϊκές χώρες κάτι το οποίο πλέον είναι δυσχερές εξαιτίας των κλειστών συνόρων ενώ για το πρώτο τρίμηνο του 2016 καταγράφηκαν 1.150 ασυνόδευτα παιδιά (Huffpost, 2016).

⁵¹ Έπτά (7) ξενώνες υπάγονται άμεσα στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης -ΕΚΚΑ , οι υπόλοιποι λειτουργούν με την ευθύνη ΜΚΟ (HELLENIC REPUBLIC, General Secretariat for Media & Communication, 2017) .

Για το 2017, επίσημα στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι υπάρχουν ξενώνες φιλοξενίας για τους ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες που ανέρχονται συνολικά στους 47 με σύνολο θέσεων 1.191 θέσεων (Hellenic Republic, General Secretariat for Media & Communication, 2017). Ας σημειωθεί ότι εκκρεμούν ακόμη 1.199 αιτήματα για φιλοξενία ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες συνεχίζεται η δημιουργία ξενώνων και αναμένεται να διατεθούν ακόμη 130 θέσεις σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη (Hellenic Republic, General Secretariat for Media & Communication, 2017).

Ένα θετικό βήμα για τους ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες το 2017 όπως αναφέρεται σε πρόσφατη Εθνική Έκθεση, είναι ότι λαμβάνεται πλέον ειδική μέριμνα από τις Ελληνικές αρχές δημιουργία ασφαλών ζωνών (safe zones) εντός Κέντρων Φιλοξενίας λειτουργία νέων δομών⁵² σε όλη την επικράτεια όπου τα ασυνόδευτα παιδιά διαμένουν ώσπου να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες μετεγκατάστασης ή επανένωσης με μέλη οικογενειών τους σε άλλες χώρες της ΕΕ, ενώ για άλλα ασυνόδευτα παιδιά η αποκατάσταση και ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία (Hellenic Republic General Secretariat for Media & Communication, 2017).

Επιπλέον, κι όσον αφορά το βέλτιστο μέγεθος δυναμικότητα των δομών, μελέτες στη Νορβηγία που αφορούν τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων καταδεικνύουν ότι παιδιά που έχουν συμπτώματα ψυχοτραυματικών διαταραχών όταν τοποθετούνται σε μικρότερες δομές έχουν καλύτερη έκβαση και αποκατάσταση (Jensen et al, 2014).

⁵² Οι ξενώνες φιλοξενίας αποτελούν μικρές δομές όπου απασχολείται κατά κανόνα εξειδικευμένο προσωπικό αναλόγως δυναμικότητας (1 κοινωνικός λειτουργός/15 παιδιά, 1 ψυχολόγος/30 παιδιά, προσωπικό φροντίδας – φύλαξης 24¹⁵ βάρδιας) ενώ παρέχονται υπηρεσίες νομικής εκπροσώπησης εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δράσεις. (HELLENIC REPUBLIC General Secretariat for Media & Communication, 2017).

4.5. Θέματα Υγείας και Ασφάλειας Ασυνόδευτων Ανήλικων Προσφύγων

Οι Ασυνόδευτοι Ανήλικοι Πρόσφυγες ενδέχεται να αντιμετωπίσουν σοβαρούς κινδύνους για την υγεία τους (κακουχία, κόπωσης, ασθένειες) και να εκτεθούν σε μη ασφαλείς συνθήκες (trafficking, κακοποίηση, εκμετάλλευση) για την ζωή τους κατά τη διάρκεια ταξιδιού τους (WHO, 2016).

Ήδη από τις εμπόλεμες συρράξεις έχουν εξασθενημένους οργανισμούς με σοβαρές διαταραχές υποσιτισμού, αφυδατώσεις και τραυματισμούς (UNHCR, 2015). Η Υ.Α. στην Έκθεση της το 2015⁵³ αναγράφει ότι 5, 6 εκ. παιδιά στην Συρία έχουν εκτεθεί σε βομβαρδισμούς συμπεριλαμβανομένων πυρομαχικών διασποράς βόμβες-βαρέλια με αέρια χλώρια πυρομαχικά χημικούς βομβαρδισμούς που επιφέρουν μαζικές απώλειες αμάχων καταστρέφοντας ολόκληρες γειτονίες και σκορπίζοντας τον τρόμο στον άμαχο πληθυσμό και στα παιδιά (UNHCR, 2015).

Είναι ευνόητο ότι την επιβαρημένη ήδη κατάσταση υγείας τους, επιδεινώνουν οι κακές συνθήκες ταξιδιού, διαβίωσης άλλα και η αβεβαιότητα που προστίθεται σχετικά με τις διαδικασίες υποδοχής και ασύλου που σε αρκετές χώρες προορισμού τους είναι κατακερματισμένη. Οι ανωτέρω καταστάσεις προκαλούν σοβαρές επιπτώσεις στο σύνολο της ψυχοσωματικής τους υγείας. (WHO, 2016)

Σε μελέτες καταγραφής αριθμού/κατανομής φύλου ασυνόδευτων παιδιών εμφανίζεται μεγαλύτερος ο αριθμός αρρένων ασυνόδευτων ανήλικων γεγονός που αποδίδεται κύρια ότι τα αγόρια θεωρείται ότι έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να επιβιώσουν και να βοηθήσουν την υπόλοιπη οικογένεια καθώς και αυξημένο κίνδυνο εξαναγκασμένης συμμετοχής τους σε πολεμικές διανοίξεις δεδομένου ότι στρατολογούνται με την βία, γεγονός που ωθεί την οικογένειά τους και τους ίδιους ανήλικους να εκπατριστούν (Hartwell, 2011, Spinhoven, Bean, Eurelings-Bontekoe, 2006). Τα ανήλικα κορίτσια σε περιόδους εχθροπραξιών συχνά εξαναγκάζονται σε δουλειά, εμπορία ή γάμο αφού απαχθούν ή αιχμαλωτισθούν (CRC 2005, Hartwell, 2011, UNHCR 2015).

⁵³UNHCR, (2015). United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). November 2015. HCR/PC/SYR/01 International Protection Considerations with Regard to People Fleeing the Syrian Arab Republic Update IV Διαθ: <http://www.refworld.org/pdfid/5641ef894.pdf>

Τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων διαφεύγουν η φυγαδεύονται από εμπόλεμες περιοχές κι αναζητούν άσυλο στην Ευρώπη με στόχο να επανενωθούν αργότερα με άλλα μέλη της οικογένειάς τους ή αναζητούν προστασία σε περίπτωση που αποτέλεσαν θύματα εμπορίας για σεξουαλικούς λόγους ή επαιτείας, θύματα κακοποίησης/εκμετάλλευσης από το οικογενειακό τους περιβάλλον, θύματα εκμετάλλευσης, ή έχουν βιώσει διακρίσεις και κακοποίηση λόγω φύλου (Διακήρυξη Καλών Πρακτικών της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες, 2010).

Ήδη από το 1998, επισημαίνεται σε πολλές μελέτες που αφορούν ασυνόδευτα παιδιά προηγούμενων μεταναστευτικών ροών και έχουν διενεργηθεί σε άλλες χώρες ότι οι λειτουργοί υγείας (γιατροί, υγειονομικοί επιθεωρητές, κοινωνικοί λειτουργοί) θα πρέπει σε συνεργασία με τοπικές και εθνικές οργανώσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων να διαπιστώνουν και να καταγράφουν ελλείψεις στις δομές και στις παροχές υγείας που αφορούν τα ασυνόδευτα παιδιά (Nightingale & Hanibal 1998:54).

Αναφορικά με την αξιολόγηση της ηλικίας⁵⁴ σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Οδηγίες⁵⁵ πρέπει να ανατίθεται σε ειδικό παιδίατρο που διαθέτει την κατάλληλη τεχνογνωσία και εξοικείωση με το εθνοτικό και πολιτισμικό υπόβαθρο του παιδιού. Σε περίπτωση αμφιβολίας προσδιορισμού ηλικίας του ανήλικου είναι αναγκαίο να εφαρμόζεται η “*αρχή του ευεργετήματος της αμφιβολίας*” δηλαδή να απολαμβάνει την μεταχείριση της ηλικίας που ο ανήλικος επικαλείται. (UNCHR/ΣτΠ, 2005).

⁵⁴Πρέπει να σημειωθεί ότι οι υπηρεσίες πολιτικής εγγραφής στη Συρία έχουν διακοπεί και δεν λειτουργούν αναφέρει έκθεση του 2015 αφήνοντας έτσι πολλά παιδιά που γεννήθηκαν στη Συρία χωρίς οποιαδήποτε αναγνωρισμένη τεκμηρίωση της ταυτότητάς η σύνθεση της οικογένειας και της εθνικότητας (UNHCR, 2015)

⁵⁵(UNCHR/ΣτΠ, 2005): UNCHR /Συνηγορος του Πολίτη (2005). Κατευθυντήριες Οδηγίες για τα ασυνόδευτα παιδιά που ζητούν Άσυλο. (UNHCR/Συνηγορος του Πολίτη,2005).

Το Πρόγραμμα Εμβολιασμού⁵⁶ για τα ασυνόδευτα παιδιά εντάσσεται στο γενικό Πρόγραμμα Εμβολιασμού παιδιών προσφύγων και μεταναστών: Το Υπουργείο Υγείας από κοινού με το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, εκπονεί και συντονίζει εμβολιαστικό πρόγραμμα σε παιδιά που διαμένουν σε δομές ή σε άλλους χώρους. Επιπλέον, υλοποιεί προγράμματα εμβολιασμών σε συνεργασία με ΜΚΟ σύμφωνα με τις αποφάσεις της Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών (Hellenic Republic General Secretariat for Media & Communication, 2017).

Προγράμματα για την υγειονομική φροντίδα/ περίθαλψη των προσφύγων όπου υπάρχουν και οι ασυνόδευτοι ανήλικοι υλοποιεί το Κέντρο Ελέγχου & Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ). Συγκεκριμένα, το ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ παρέχει υπηρεσίες συνδρομικής/ επιδημιολογικής επιτήρησης σε χώρους φροντίδας υγείας προσφύγων και μεταναστών και συμβουλευτικό ρόλο στην αντιμετώπιση κρουσμάτων στα Κέντρα Φιλοξενίας προσφύγων/μεταναστών και δράσεις ενημέρωσης (Hellenic Republic General Secretariat for Media & Communication, 2017).

Για την σφαιρική προσέγγιση των αναγκών υγείας και ζητημάτων ασφάλειας των ασυνόδευτων παιδιών θα πρέπει να υπάρχουν στενοί συνεργατικοί δεσμοί μεταξύ νομικών, ιατρικών και κοινωνικών υπηρεσιών (Jensen et al, 2014., Nightingale & Hanibal 1998:53). Ειδικά σε χώρους όπου η πρόσβαση στα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων είναι δύσκολη, όλοι οι λειτουργοί υγείας (δημόσιου και ιδιωτικού τομέα θα πρέπει να συμμετάσχουν ώστε να διενεργείται ανελλιπώς επιθεώρηση, καταγραφή και παρακολούθηση και να παρέχουν υπηρεσίες πρόληψης φροντίδας ή αποκατάστασης σε κρίσιμα θέματα που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια των ασυνόδευτων παιδιών (Nightingale & Hanibal 1998:53)

Προστατευτικός παράγοντας για την υγεία και την ασφάλεια των ασυνόδευτων παιδιών αποτελεί η εκπαίδευση (Jensen et al, 2014). Κατά συνέπεια, η ένταξη κατάλληλων

⁵⁶ Ο εμβολιασμός των παιδιών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ένταξη των παιδιών των Κέντρων Φιλοξενίας προσφύγων/μεταναστών στο πρόγραμμα εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας.

εκπαιδευτικών σχημάτων επίσημης εκπαίδευσης ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων στην κοινωνική πολιτική της χώρας μας δύναται να διευκολύνει την προσαρμογή και την κοινωνική τους ένταξη⁵⁷ (Jensen et al, 2014. Sirin S. R.& Rogers-Sirin L, 2015).

Τέλος, η έλλειψη εναρμόνισης πολιτικών και κανονισμών σε όλες τις Ε.Ε. χώρες όπως επισημαίνεται από τον Π.Ο.Υ. συντελεί στον να μη υπάρχει ένα ενιαίο πλαίσιο για την παροχή ολιστικής φροντίδας υγείας, κοινωνικής προστασίας και εκπαίδευσης των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων (WHO, 2016).

4.6 Ψυχική Υγεία Ασυνόδευτων Ανήλικων: Οι πολλαπλές διαστάσεις

Οι ψυχολογικές ανάγκες των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων είναι ιδιαίτερα αυξημένες καθώς σωματικές στερήσεις, κακομεταχείριση, ψυχολογικές συνέπειες της βίας, τραυματικών εμπειριών από τον διωγμό και την απώλεια αλλά και η αντιμετώπιση του ρατσισμού και της ξеноφοβίας που συχνά βιώνουν στην χώρα υποδοχής απαιτούν πολυδιάστατη προσέγγιση και αμερόληπτη πρόσβαση σε συμβουλευτικές υπηρεσίες ψυχικής υγείας (Αραπάκος, 2016).

Για τα ασυνόδευτα παιδιά η διαδικασία της ένταξης στη χώρα υποδοχής είναι ιδιαίτερα αγχωτική διότι οι γονείς ή συγγενείς ως φροντιστές που θα παρείχαν προστασία, καθοδήγηση, φροντίδα, απουσιάζουν. Η τοποθέτηση των ασυνόδευτων παιδιών σε κέντρα υποδοχής, οι τακτές μετακομίσεις τους σε άλλες δομές παρεμποδίζουν τη δημιουργία δεσμών και δικτύων υποστήριξης κι ελαχιστοποιούν τις πιθανότητες σύναψης νέων σχέσεων στη χώρα υποδοχής (Jensen et al., 2014).

Σύμφωνα με τους (Derluyn & Broekaert 2008. Jensen et al., 2014), η ψυχική υγεία των ασυνόδευτων ανήλικων παρουσιάζεται εξαιρετικά σημαντική καθώς το μετατραυματικό άγχος (post-traumatic stress disorder PTSD)⁵⁸, έχει σημαντικές επιπτώσεις στην

⁵⁷ Σημειώνεται ωστόσο ότι λίγες μελέτες έχουν διερευνήσει τη σχέση επιπέδου εκπαίδευσης και μεταγενέστερης προσαρμογής και για αυτό το λόγο ο ειδικός ρόλος της εκπαίδευσης ως προγνωστικός παράγοντας για τη μακροπρόθεσμη ψυχική υγεία και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των προσφύγων αποτελεί πεδίο διερεύνησης (Jensen et al, 2014).

⁵⁸ Μελέτες καταδεικνύουν ότι τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων παρουσιάζουν σε σημαντικό βαθμό μετατραυματικό άγχος (PTSD) που συνδέεται με διαταραχές συγκέντρωσης, υπερδιέγερση, κατάθλιψη, άγχος, αυτοκτονικός ιδεασμός, παραβατική συμπεριφορά, ψύχωση, εφιάλτες, ενοχικά συναισθήματα (Jensen et al, 2014).

συνολική τους υγεία και είναι αλληλένδετο μ' ένα ευρύτατο πεδίο αναπτυξιακών, συναισθηματικών και συμπεριφορικών προβλημάτων. (Bronstein et al, 2013: 285). Το γεγονός αυτό επιτάσσει την ανάγκη παρακολούθησης της εξέλιξης των προβλημάτων ψυχικής υγείας και εξασφάλισης ότι ικανοποιούνται οι πρωτογενείς ψυχοκοινωνικές ανάγκες των ασυνόδευτων ανηλίκων στην χώρα υποδοχής και στην χώρα φιλοξενίας (Jensen et al, 2014:29. Nightingale & Hanibal, 1998:54)

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να αποδοθεί στην μετάβασή τους από την χώρα υποδοχής στην χώρα φιλοξενίας καθότι συνεπάγεται νέες πολύπτυχες αλλαγές στην καθημερινή ζωή τους που αφορούν την πολιτισμική τους μετάβαση (διαφορετικές δομές διαμονής, διαφορές στο εκπαιδευτικό σύστημα, πολιτιστικών πολιτιστικών παραδόσεων) πιθανές εμπειρίες διακρίσεων και απομόνωσης κι άλλα ζητήματα που είναι συνυφασμένα με την ψυχοσωματική τους υγεία (Jensen et al, 2014:28). Σε μελέτη στην οποία συγκρίθηκαν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι πρόσφυγες με συνοδευόμενους, αναφέρθηκαν σταθερά σημαντικά υψηλότερα ποσοστά για την εσωτερίκευση προβλημάτων, τραυματικών αντιδράσεων άγχους και αγχωδών συμβάντων ζωής από ότι εμφάνιζαν οι συνοδευόμενοι ανήλικοι (Jensen et al, 2014:28). Η Εκπαίδευση, όπως καταδεικνύουν πολλές έρευνες αποτελεί ισχυρό προγνωστικό παράγοντα με θετικό αντίκτυπο στην ψυχική ευεξία των ασυνόδευτων ανηλίκων προσφύγων (WHO, 2016).

Δεδομένου δε, ότι τα παιδιά εξαρτώνται από τους ενήλικες για προστασία, φροντίδα και λήψη αποφάσεων είναι κατανοητό ότι γονική υποστήριξη είναι απαραίτητη για τη μείωση του κινδύνου εμφάνισης προβλημάτων ψυχικής υγείας μετά από το τραύμα. (Jensen et al, 2014:8). Συνεπώς, θεσμικά ζητήματα που αφορούν την αναδοχή για ασυνόδευτων ανηλίκων προσφύγων θα πρέπει να επανεξετασθούν στα πλαίσια της ψυχοκοινωνικής τους υποστήριξης και προστασίας.

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

5.1. Ποιοτική & ποσοτική μεθοδολογία

Το ερευνητικό εργαλείο που επιλέγεται κατά την υλοποίηση μιας διαδικασίας αποτίμησης, ανεξαρτήτως μοντέλου αποτελεί σημαντικό παράγοντα καθότι καθορίζει την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων (Mantzoukas, 2007). Στην προκειμένη έρευνα επιλέχτηκε η σύμφαση της ποιοτικής και ποσοτικής μεθοδολογίας.

Σύμφωνα με τους Mack et Al (2005, 2011) η σύνθεση ποσοτικής και ποιοτικής προσέγγισης σε μια ενιαία μεθοδολογία δύναται να φέρει ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη παρουσίαση ποιοτικών δεδομένων σε μια πολυσύνθετη κατάσταση.

Δεδομένου ότι η ποσοτική έρευνα προσανατολίζεται στην απάντηση ερωτημάτων που συνάπτονται με ποσοτικά δεδομένα, η ποιοτική έρευνα συμπληρώνει μέσω επαγωγικής διαδικασίας και προσδίδει την δυνατότητα στον ερευνητή να απαντήσει σε ερωτήματα που αφορούν την αιτιολογία και να εντοπίσει τις πηγες προέλευσης των υπό εξέταση δεδομένων στην προσπάθεια μιας ολιστικής προσέγγισης (Ιωσηφίδης, 2000).

Στον κοινωνικό τομέα, η ποιοτική προσέγγιση αυτοδύναμα ή συμπληρωματικά στοχεύει αφενός να ερμηνεύσει και να περιγράψει κοινωνικά κατά βάση φαινόμενα αλλά και να ενδοσκοπίσει με στόχο την βαθύτερη κατανόηση τους (Ισαρη & Πουρκός 2005). Παράλληλα, μέσω της ποιοτικής έρευνας προβάλλονται οι ιδεολογικές πραγματώσεις του λόγου στον πολιτικό και κοινωνικό επηρεασμό και δίδει την δυνατότητα να διερευνηθούν σε βάθος κοινωνικές αναπαραστάσεις, αντιλήψεις, συμπεριφορές και πεποιθήσεις καθώς ανιχνεύει τις νοηματοδοτήσεις που τα παράγουν στο ευρύτερο κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο (context) που διεξάγονται (Mantzoukas, 2007).

5.1 Ποσοτική Έρευνα

Μέσω της ποσοτικής μεθοδολογίας συλλέχθηκαν τα δεδομένα και στην συνέχεια μεταφέρθηκαν σε πίνακες Excel για να διεξαχθούν αριθμητικά- στατιστικά στοιχεία και να παραχθεί δυνατότητα σύγκρισης και αντικειμενικές επεξηγήσεις όπως ορίζεται από την μεθοδολογία της ποσοτικής έρευνας (Mantzoukas, 2007)

Η ποσοτική έρευνα διενεργήθηκε με λέξεις – κλειδιά όπως αναλύεται ακολούθως και στην συνέχεια ελέγχτηκε η κατανομή τους για το συνολικό ερευνώμενο διάστημα (Μαΐος 2008- Οκτώβρης 2017) Ως δεύτερο βήμα πραγματοποιήθηκε μέσω του Excel ποσοτική κατανομή για τα έτη 2008- 2017 για όλες τις παρατάξεις, ποσοτική κατανομή ανά παράταξη και ανά χρονολογία.

5.2. Ειδική Μεθοδολογία – Συλλογή Δείγματος Πολιτικών Λόγων

Η συλλογή των τεκμηρίων για το χρονικό διάστημα 2008-2017 έγινε με απλή και σύνθετη αναζήτηση στην ιστοσελίδα της Βουλής των Ελλήνων, με αναζητήσεις οπτικοακουστικού υλικού και Πρακτικών Συνεδριάσεων Ολομέλειας ως ακολούθως και Επιτροπών:

- 1) Απλή Αναζήτηση (Δελτία Τύπου Βουλής Ελλήνων, Νομοσχέδια- Τροπολογίες, Πρακτικά Συνεδριάσεων Βουλής των Ελλήνων, Κοινοβουλευτικές Επιτροπές)
 - Λέξη – κλειδί: ασυνόδευτα⁵⁹. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν συνεδριάσεις με 122 αναφορές σε 13 σελίδες. Ωστόσο επειδή η λέξη ασυνόδευτα περιλάμβανε και άλλες έννοιες όπως «επιστολές, δέματα κ.λπ.) έγινε επανέλεγχος και περιορισμός με δεύτερη λέξη κλειδί. Από τις εγγραφές αυτές προέκυψε και οπτικό-ακουστικό υλικό. Εν συνεχεία έγινε κατηγοριοποίηση των εγγραφών σε Δελτία Τύπου από το Γραφείο Τύπου της Βουλής των Ελλήνων [Εγγραφές 1-10 από 122], σε Νομοσχέδια της Βουλής των Ελλήνων [Εγγραφές 11-20 από 122], και σε Πρακτικά των Συνεδριάσεων [Εγγραφές 21-30 από 122].

⁵⁹ Πηγή: Βουλή των Ελλήνων, «Αναζήτηση»
<http://www.hellenicparliament.gr/search/?searchText=ασυνόδευτα>.

2) Σύνθετη Αναζήτηση (Βουλή των Ελλήνων, Πρακτικά Συνεδριάσεων Ολομέλειας, Κοινοβουλευτικές Επιτροπές)

- ▶ Λέξη – κλειδί: ασυνόδευτα⁶⁰. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν 94 συνεδριάσεις με 94 αναφορές σε 10 σελίδες. Ωστόσο επειδή η λέξη ασυνόδευτα περιλάμβανε και άλλες έννοιες όπως «επιστολές, δέματα κ.λ.π) έγινε επανέλεγχος και περιορισμός με δεύτερη λέξη - κλειδί.
- ▶ Λέξη-κλειδί: ασυνόδευτα ανήλικα⁶¹. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν 57 συνεδριάσεις με 57 αναφορές σε 6 σελίδες.
- ▶ Λέξη- κλειδί: προσφυγόπουλα⁶². Τα αποτελέσματα κατέδειξαν 48 συνεδριάσεις με 48 αναφορές σε 10 σελίδες.

Κατά τον έλεγχο των αποτελεσμάτων έγιναν οι κάτωθι ενέργειες:

Όσον αφορά τα πρακτικά συνεδριάσεων, κατά την απλή αναζήτηση [Εγγραφές: 21 - 30 από 122] επεξεργάστηκαν και καταγράφηκαν μόνο όσα αποτελέσματα δεν εντοπίστηκαν αργότερα στην σύνθετη αναζήτηση ώστε να μην υπάρχει αλληλοεπικάλυψη.

5.3 Περιγραφή Διαδικασίας Επεξεργασίας Δεδομένων Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας

Για να συλλεχθεί το δείγμα να εξαχθούν αποτελέσματα και να υπάρχουν βιβλιογραφικά τεκμήρια κατασκευάστηκε αρχικά πίνακας (Ολομέλεια - Χρονολογία- link) τμήμα του οποίου ως υπόδειγμα παρατίθεται στον κατάλογο πινάκων

Πίνακας 5.1: Υπόδειγμα Συλλογής Δεδομένων

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	LINK
[αρχή 1 ^η σελίδας] [Εγγραφές: 1- 10 από 57] ΙΖ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ	Πέμπτη 23 Ιουνίου 2016	http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-ika/Synedriaseis-Olomeleias?search=on&keywords=%CE%B1%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%8C%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B1%20

⁶⁰<http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias?search=on&keywords=%CE%B1%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%8C%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B1%20>

⁶¹<http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias?search=on&keywords=%CE%B1%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%8C%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B1>

⁶²<http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias?search=on&keywords=%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B1&pageNo=1>

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΝΟΛΟΣ Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΜΗ΄		CF%8C%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B1%20%CE%B1%CE%BD%CE%AE%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%B1
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΙΖ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΝΟΛΟΣ Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Σ΄	Παρασκευή 30 Σεπτεμβρίου 2016	-/-
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΙΒ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΝΟΛΟΣ Β΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΣΤ΄	Δευτέρα 13 Οκτωβρίου 2008	-/-
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΙΒ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΝΟΛΟΣ Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΟΕ΄	Παρασκευή 27 Ιουνίου 2008	-/-
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ Η΄ ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΙΒ΄ ΣΥΝΟΛΟΣ Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΑΖ΄	Δευτέρα 12 Μαΐου 2008	-/-
[Αρχή 2ης σελίδας] [Εγγραφές: 11 - 20 από 57] ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΙΓ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΝΟΛΟΣ Β΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΙΣΤ΄	Τρίτη 26 Οκτωβρίου 2010	http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias?search=on&keywords=%CE%B1%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%8C%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B1+%CE%B1%CE%BD%CE%AE%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%B1&pageNo=2

Για να γίνει περαιτέρω συλλογή και επεξεργασία της επιχειρηματολογίας, της συχνότητας εμφάνισης λέξεων και των γλωσσικών στοιχείων, από το εξεταστέο υλικό κατασκευάστηκε βοηθητικός πίνακας όπου με χειροδιαλογή καταγράφηκε το αναρτημένο σχόλιο/ ομιλία ακριβώς όπως προέκυπτε από την αναζήτηση που περιγράφηκε ανωτέρως, το ονοματεπώνυμο του ομιλητή –πολιτικού εκπροσώπου και η παράταξη καθότι αφορούσε δημόσια καταγεγραμμένο σχόλιο. Κατόπιν εξετάστηκαν οι λέξεις- κλειδιά που εντοπιζόταν και αφορούσαν το θέμα των ασυνόδευτων παιδιών (βλ. ακολούθως), η επιχειρηματολογία και οι επικοινωνιακές τεχνικές όπως αναγράφονται στο θεωρητικό μέρος και ειδικότερα θα περιγραφουν στην συζήτηση, η χρονολογία και οι γλωσσικές πραγματώσεις (μεταφορές, προσωποποιήσεις, νεολογισμοί, επαναλήψεις κ.α.).

5.4 Δεδομένα

Προέκυψαν: 106 Ομιλίες/καταγραφές (σύνολο λέξεων 102.892) για το χρονικό διάστημα 13/5/2008- 9/10/2017, που αντιστοιχούν σε 65 ομιλητές με ιδιότητα Πρωθυπουργού, Προέδρου Βουλής, Αρχηγοί Παρατάξεων, Υπουργοί, Υφυπουργοί, Βουλευτές και Βουλευτές εκπρόσωποι κοινοβουλευτικών επιτροπών. Στις καταγραφές περιλαμβάνεται και εκπροσώπηση από έφηβο Βουλευτή που καταγράφηκε στις συνολικές ομιλίες, δεν συμπεριλήφθηκε όμως στις κατανομές των παρατάξεων. Στον πίνακα άντλησης δεδομένων για την παρούσα διατριβή μεταφέρθηκε ολόκληρο το σχόλιο/ ομιλία του πολιτικού εκπροσώπου όπως προέκυπτε από την αναζήτηση που περιγράφηκε ανωτέρως, αφενός για να υπάρχει ολοκληρωμένη άποψη του λόγου του ομιλητή και να μην υπάρχει μεροληπτική απομόνωση εκφερόμενων, αφετέρου για να διεξαχθούν αποτελέσματα που αφορούν συχνότητα εμφάνισης λέξεων – κλειδιών, επιχειρηματολογία του ομιλητή, συχνότητα γλωσσολογικών στοιχείων κ.α. όπως αναγράφονται στα αποτελέσματα. συχνότητα ονοματικών ή ρηματικών δομών ή νεολογισμών) συχνότητας *προσφυγόπουλα, πακιστανάκια, εκφράσεις κίνδυνος για την υγεία ανηλίκων προσφύγων ή εξαφάνιση ασυνόδευτων παιδιών, δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων παιδιών* κ.α. προς αναζήτηση συσχετίσεων.

5.5 Ποιοτικό πλαίσιο Έρευνας για τις Πολιτικές Ομιλίες- CDA

Είναι σημαντικό κατά την διεξαγωγή μιας ποιοτικής έρευνας όπως στην παρούσα που αφορά την κριτική ανάλυση (CDA) του πολιτικού λόγου, ο προσανατολισμός να μην στρέφεται τόσο στην επαλήθευση υποθέσεων όσο στον αμερόληπτο χειρισμό της πολυπλοκότητας αλλά και των απρόβλεπτων δεδομένων που δύναται να προκύψουν κατά την διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας (Maukut & Morehouse 1994).

Πέραν του πολιτικού περιεχομένου διακηρύξεις, φαινόμενα που αναπτύσσονται σε κοινωνίες στις οποίες ατομικά, ομαδικά και πανανθρώπινα συμφέροντα δεν ταυτίζονται απαιτούν μεθοδολογικό αναστοχασμό και ποιοτική ενδοσκόπηση των δεδομένων καταδεικνύοντας τις θεμελιώδεις αντιφάσεις της κοινωνίας (Πατέλης, 2010).

Ο προσφυγικός πληθυσμός όπου εντάσσεται η υγεία και η ασφάλεια των ασυνόδευτων παιδιών αποτελεί ένα μείζον κοινωνικό φαινόμενο ανθρωπιστικής κρίσης και υπάγεται στην ανωτέρω κατηγορία. Για τον λόγο αυτό στην παρούσα διατριβή, σε ποιοτικό επίπεδο έγινε προσπάθεια απρόσκοπτης εμβάθυνσης μέσω Κριτικής Ανάλυσης του Λόγου από το γλωσσολογικό επίπεδο στην κοινωνιολογική και πολιτική προσέγγιση του ευαίσθητου και καίριου ζητήματος της υγείας και της ασφάλειας των ασυνόδευτων παιδιών.

Σε κάθε επιστημονική μελέτη και διερεύνηση δεν αρκεί μόνο η διευκρίνιση του αντικειμένου και η θεωρίες που το πλαισιώνουν, ούτε η ολιγάρκεια για να είναι αληθή τα αποτελέσματα της έρευνας (Πατέλης, 2010). Το αλληλένδετο θεωρίας και μεθοδολογίας εκδηλώνεται μέσω μεθοδολογικής λειτουργίας των δεδομένων από τη θεωρία που δεν απεικονίζουν μόνο αυτό που διέπει το αντικείμενο της έρευνας αλλά υποδεικνύουν και το πως χρειάζεται να γίνεται αντιληπτό και να εννοείται το εν λόγω μέρος του επιστητού. (Πατέλης, 2010).

Στην σφαίρα της Πολιτικής Υγείας επιπλέον συμβολή της είναι να εξετάσει τη σύνθετη σχέση μεταξύ των επίσημων κειμένων και ομιλιών (πολιτικών, δημόσιων εγγράφων), αλλά και των πεποιθήσεων και αντιλήψεων για την δημόσια υγεία όπως αυτές παράγονται και αντιλαμβάνονται (Lupton, 1992). Είναι ευκρινές ότι ο επίσημος πολιτικός λόγος ιδεολογικά φιλτραρισμένος και οι επαγόμενες δράσεις θετικές ή αρνητικές, για την υγεία και ασφάλεια των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων στην Ελλάδα εντάσσονται στο αντικείμενο μελέτης της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου.

Άντληση στοιχείων από ηλεκτρονικού και έντυπο τύπο, τηλεοπτικών ή και ραδιοφωνικών συνεντεύξεων των πολιτικών και χρονολογικό συσχετισμό και σύγκριση περιεχομένου αναφορών με ξένο τύπο / MME για την αναφερόμενη περίοδο έγινε συμπληρωματικά και μόνο στα πλαίσια της ποιοτικής έρευνας για την σφαιρική προσέγγιση του θέματος όπως συστήνει το μεθοδολογικό πλαίσιο της ποιοτικής έρευνας (Mantzoukas, S. 2007), και ιδιαίτερα κατά την προσέγγιση της CDA

Στην προκειμένη περίπτωση το αντικείμενο της έρευνας, η υγεία και η ασφάλεια των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων μέσα από την μεθοδολογική εξέταση των κοινοβουλευτικών ομιλιών, δημοσιευμάτων και νομοθετημάτων υποδεικνύεται πως έγινε αντιληπτό στο κοινωνικό γίγνεσθαι και στοιχειοθετεί ανειλημμένες νομοθετημένες υποχρεώσεις καθώς και απορρέουσες κρατικές ή ευρύτερα κοινωνικές δεσμεύσεις.

5.6 Περιορισμοί

Προκειμένου να υπάρχει αξιοπιστία στα δεδομένα καταγράφηκαν και αναλύθηκαν μόνο αυτά που αναγράφονται στην επίσημη ιστοσελίδα της Βουλής. Πολλά δεδομένα που αφορούσαν δηλώσεις πολιτικών σε ηλεκτρονικό/ έντυπο/ ραδιοτηλεοπτικό MME εξετάστηκαν και λήφθηκαν υπόψη στην διεξαγωγή και σφαιρική προσέγγιση της συζήτησης. Για παράδειγμα, διασταύρωση ημερομηνίας πολιτικής ομιλίας με δημοσίευμα σχετικό στα MME, συνέντευξη ή εξέταση αντιπαραβολή δηλώσεων του πολιτικού σε MME. Λόγω όμως του όγκου δεδομένων και λαμβάνοντας υπόψη ότι σε περίπτωση που ο δημόσιος λόγος (MME) είναι δεοντολογικά αντίθετος από τον πολιτικό ομιλητή και υπάρχει πιθανότητα παραποίησης των εκφερόμενων εξετάστηκαν αντιπαραβολικά και λήφθησαν υπόψη μόνο συνεντεύξεις και δηλώσεις πολιτικών.

Άλλωστε η εκτενής αντιπαραβολή των επικοινωνιακών τεχνικών και το πώς μετουσιώνεται ο λόγος στα MME διέφευγε του σκοπού και των αξόνων της παρούσης ερευνητικής διατριβής. Ωστόσο, μια περιπτωσιακή αντιπαραθέση δημόσιου και πολιτικού λόγου και η σύγκριση των διαφορετικών τεχνικών αποτελεί αντικείμενο μελλοντικής περαιτέρω διερεύνησης.

Επίσης, ένας περιορισμός που προέκυψε στην παρούσα έρευνα ήταν σχετικά με την χρήση του ελεύθερου λογισμικού PRAAT για την ανάλυση φωνολογικών στοιχείων που δεν γινόταν να εφαρμοσθεί εκτεταμένα για το σύνολο των ομιλιών καθότι ο σχεδιασμός του είναι προσανατολισμένος στον έλεγχο φώνησης και κύρια στην ανίχνευση και διαφορο-διάγνωση παθολογικών φωνολογικών ευρημάτων ύψους – εύρους φωνής (jitter- shimmer) (Γεωργοπούλου, 2013. Παπαθανασίου, 2014).

Επιπλέον, παρότι καταγράφει προσωδιακές διαφορές – επιτονισμούς δεν ήταν δυνατή η μακροπρόθεσμη εγγραφή ομιλίας ούτε η απομόνωση θορύβου βάθους καθώς οι ηχογραφημένες συνεδριάσεις όπως λήφθησαν διαδικτυακά εμφάνιζαν τεχνικά ηχητικά ζητήματα. Άλλωστε η εμβάθυνση στην φώνηση των πολιτικών διέφευγε του παρόντος θέματος. Ωστόσο στα πλαίσια της σφαιρικής αντιμετώπισης κάποια αποτελέσματα μετρήσεων όπως διαφαίνονται και απεικονιστικά στα επόμενα κεφάλαια παρουσιάζονται ενδεικτικά και επιβεβαιώνουν μόνο με συμπληρωματικό ρόλο στην εξεταζόμενη θεωρία προσδίδοντας ποιοτικά οφέλη χωρίς ωστόσο να έχει γίνει περαιτέρω στατιστική επεξεργασία για τους λόγους που αναφέραμε ανωτέρω.

Η ανάλυση των δεδομένων της έρευνας δηλαδή των ομιλιών/ πρακτικών στα πλαίσια της CDA, είχε τις κάτωθι επιστημονικές προκλήσεις όπως αναφέρεται και σε άλλες έρευνες κριτικής ανάλυσης επίσημων λόγων και κειμένων (Toxvig et al., 2017): το συλλεχθέν δείγμα από τις ομιλίες έπρεπε να ικανοποιεί τα ερωτήματα, γεγονός που επιτεύχθηκε και παράλληλα προσέφερε υλικό για περαιτέρω ανάλυση. Ένας περιορισμός ήταν ότι τα δεδομένα ποσοτικά δεν ήταν ισότιμα και ισόποσα. Αυτό το κριτήριο δεν τηρήθηκε όπως θα γινόταν αν υπήρχε ένα άλλο ποιοτικό εργαλείο πχ. ερωτηματολόγια με κλειστού τύπου ερωτήσεις. Ωστόσο στην παρούσα διατριβή διατέλεσε ως ποσοτικό και ποιοτικό εύρημα καθότι οι ομιλίες δεν αποκόπηκαν και μεταφέρθηκαν, εξολοκλήρου όπως διατίθενται από την πηγή (ιστοσελίδας Βουλής). Άλλωστε οι κοινοβουλευτικές ομιλίες έχουν παραχθεί για διαφορετικούς σκοπούς και απευθύνονται σε διαφορετικά κοινά οπότε στην ουσία έχουμε διαφορετική συλλογιστική στην διαδικασία ο ερευνητής ερευνά τα κείμενα και τις ομιλίες (Toxvig et al., 2017).

Ένας περιορισμός όταν μελετώνται σημαντικά κοινωνικά φαινόμενα όπως αυτά διαθλώνται από το πρίσμα του θεωρητικού και μεθοδολογικού εξοπλισμού της επιστήμης- συνδέεται με την περιρρέουσα ιστορική πολιτισμική ατμόσφαιρα και το ιδεολογικό κλίμα που δύναται προσανατολιστικά να επιδράσει έμμεσα ή άμεσα στην έρευνα (Πατέλης 2010). Είναι ευνόητο ότι λόγω συγκεκριμένων πλαισίων μεγέθους που οφείλει να τηρήσει η παρούσα διατριβή, σύμφωνα με τον Οδηγό συγγραφής, δεν ήταν εφικτό να αντικατοπτριστούν οι απόψεις όλων των πολιτικών ομιλητών.

Στα πλαίσια αυτά και λαμβάνοντας υπόψη ότι η μεθοδολογία δεν είναι απλή αναγωγή στις αξιολογικές επιλογές του επιστήμονα αλλά η αντικειμενική αξίωση που προβάλλει η λογική του ίδιου του αντικειμένου της έρευνας προς το υποκείμενο που ερευνάται (Πατέλης 2010) έγινε προσπάθεια να κρατηθεί ένας υψηλός βαθμός ανεξαρτησίας και αμεροληψίας.

6. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

6.1 Αποτελέσματα Ποσοτικών Δεδομένων

6.1.1 Λέξεις Κλειδιά, Χρήση 2008-2017

Στο παρόν κεφάλαιο διενεργείται περιγραφική στατιστική ποσοτικών δεδομένων όπως καταγράφηκαν και προέκυψαν από την αναζήτηση και την επεξεργασία που περιγράφηκε στην μεθοδολογία:

Διάγραμμα 6.1: Λέξεις – Κλειδιά: Πολιτικές Ομιλίες 2008-2017.

Όπως προκύπτει από τις λέξεις – κλειδιά που εντοπίστηκαν στις 106 καταγεγραμμένες Ομιλίες για τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων οι αναφορές στον όρο «Ασυνόδευτ-α-οι-ους» με τις (μορφο-φωνολογικές δομές του) εμφανίζει τιμή [n=147] και δεν κατέχει την υψηλότερη τιμή επί του συνόλου. Αντίστοιχα ωστόσο ο όρος «Ευρωπ-η-αϊκος-η-ο» κατέχει την υψηλότερη συχνότητα εμφάνισης [n=389] και ακολουθεί ο όρος Παιδιά με [n= 312] και εν συνεχεία ο όρος Πρώτη-Υποδοχή με [n= 158]. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε έναυσμα για την περαιτέρω εξέταση κατανομής των λέξεων θεματικά βάσει χρονικής αλληλουχίας και παράταξης. Συγκεκριμένα εξετάστηκαν οι κατανομές των όρων στις παρατάξεις για να διερευνηθεί αν συγκλίνουν χρονολογικά και τι ενεργοποιεί τις πολιτικές ομιλίες.

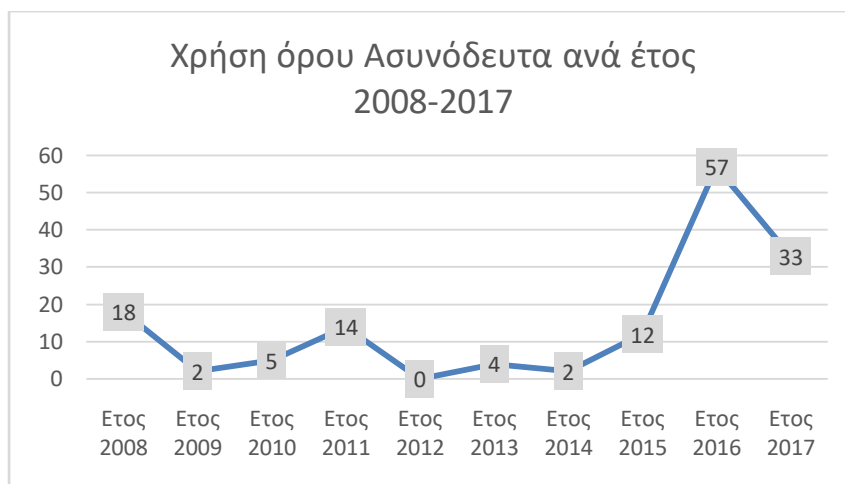
6.1.2 Χρήση Όρου Ασυνόδευτα

Επειδή ο εντοπισμός των δεδομένων και η συλλογή του δείγματος (με σύνθετη και απλή αναζήτηση στην ιστοσελίδα της Βουλής όπως αναφέρουμε αναλυτικά στην μεθοδολογία) έγινε με βάση τον όρο ασυνόδ- που αποτελεί άμεσο γλωσσικό περιβάλλον του ανήλικου / παιδιού προσφύγων στην έρευνα μας και προσδιορίζει περισσότερο το θέμα της διατριβής κρίθηκε σκόπιμο η περαιτέρω εξέταση του ανά παράταξη για την χρονική περίοδο 2008-2017.

Διάγραμμα 6.2: Χρήση όρου «ασυνόδευτα-οι» τη χρον. περίοδο 2008 -2017.

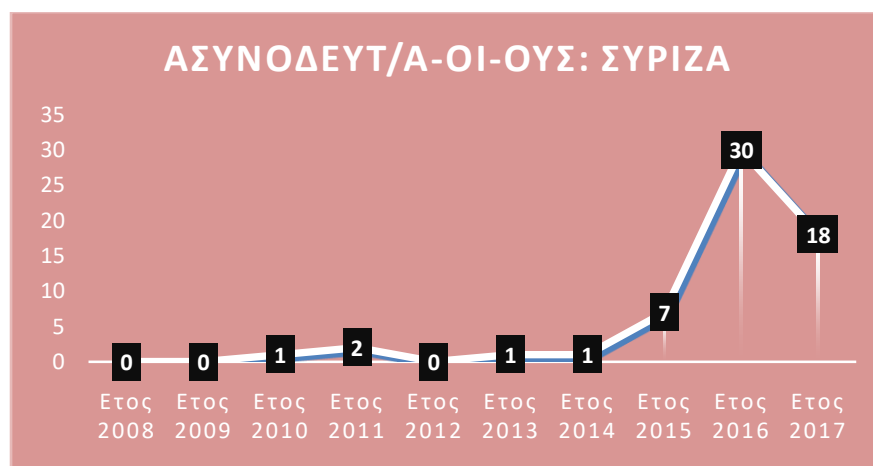
Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι: Ο συνολικός αριθμός αναφορών χρήσης όρων “ασυνόδευτα” –“ασυνόδευτοι-ους” [n=147]. Είναι χαρακτηριστικό ότι από την παράταξη του ΣΥΡΙΖΑ η χρήση του όρου έγινε τις περισσότερες φορές στο διάστημα [n=60], δηλαδή περίπου στο 40% όλων των κομμάτων. Ακολουθεί η παράταξη της ΝΔ με τη χρήση του όρου 36 φορές, δηλαδή περίπου στο 25%, το ΚΚΕ με τη χρήση του όρου [n=11], δηλαδή περίπου στο 7,5%, ΠΑΣΟΚ –ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗ n=21, δηλαδή περίπου σε ποσοστό 14%, Η ΕΝΩΣΗ ΚΕΝΤΡΩΩΝ n=9, δηλαδή περίπου σε ποσοστό 6% και η Χρυσή Αυγή n=6 με την χρήση του όρου σε ποσοστό 4% και το κόμμα ΠΟΤΑΜΙ με τους ΑΝΕΛ έκαναν χρήση του όρου από n=2 το κάθε κόμμα δηλαδή σε ποσοστό 1,4% ο καθένας. Το γεγονός ωστόσο συσχετίζεται τόσο και με τον αριθμό κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης.

Διάγραμμα 6.3: Ποσοτική χρήση όρου «ασυνόδευτα-οι» ανά έτος 2008 -2017.

Στο διάγραμμα 3 απεικονίζεται ανά έτος η ποσοτική χρήση του όρου “ασυνόδευτα” και “ασυνόδευτοι” από το σύνολο των παρατάξεων στο ελληνικό κοινοβούλιο τη χρονική περίοδο 2008 -2017. Παρατηρούμε ότι το έτος 2016, έγινε η μέγιστη αναλογικά χρήση του όρου, που αγγίζει περίπου το 39% όλης της δεκαετίας, και το 2017 το 22% της δεκαετίας. Χαρακτηριστική δε είναι η ανυπαρξία της χρήσης του όρου το έτος 2012 που αποτελεί έτος διενέργειας εκλογικής διαδικασίας με απουσία σχετικής κοινοβουλευτικής συζήτησης στο θέμα αυτό όπως προέκυψε βάσει της απλής και σύνθετης αναζήτησης με την λέξη- κλειδί.

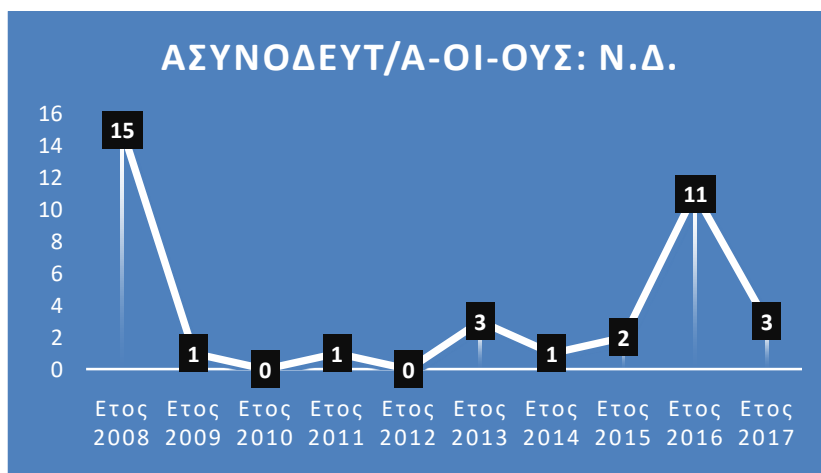
6.1.3 Χρήση Όρου ανά Παράταξη

Διάγραμμα 6.4: Όρος «Ασυνόδευτα-οι-ους» – Ομιλίες ΣΥΡΙΖΑ

Παρατηρείται ότι έως το 2015 που ανέλαβε Κυβέρνηση η παράταξη ΣΥΡΙΖΑ δεν υπάρχουν αρκετές αναφορές από την παράταξη για τα ασυνόδευτα παρότι κατά την

Βουλευτική Περίοδος (17/6/2012 έως 31/12/2014) έχει ισχυρή εκπροσώπηση στην Βουλή με ποσοστό 26, 89 % - σύνολο 71 έδρες⁶³

Διάγραμμα 6.5: Όρος «Ασυνόδευτα-οι-οι» – Ομιλίες ΝΔ

Η Νέα Δημοκρατία (Ν.Δ.) επί συνόλου [n=37] αναφορών, εμφανίζει peak [n=15] το έτος 2008, σε ποσοστό περίπου 40% και το 2016 [n=11] δηλαδή ποσοστό 30% περίπου. Το 2008, η ΝΔ ήταν κυβέρνηση (Βουλευτική Περίοδος 16/9/2007 έως 7/9/2009) με 152 έδρες⁶⁴. Επιπλέον διαφαίνεται το 2016 με 75 έδρες, να εμφανίζει μεγάλο ποσοστό για το σύνολο των αναφορών της ως αντιπολίτευση, που συγκεντρώνονται κυρίως όμως στο έτος 2016 το οποίο θα αναλυθεί σε επόμενα διαγράμματα.

Διάγραμμα 6.6: Όρος «Ασυνόδευτα-οι-οι» – Ομιλίες

⁶³Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Αποτελέσματα ΕΘΝΙΚΩΝ Εκλογών Ιουνίου 2012 [http://ekloges-prev.singularlogic.eu/v2012b/public/#{%22cls%22:%22main%22,%22params%22:}{}}](http://ekloges-prev.singularlogic.eu/v2012b/public/#{%22cls%22:%22main%22,%22params%22:>{}})

⁶⁴Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης Αποτελέσματα ΕΘΝΙΚΩΝ Εκλογών 2007. <http://ekloges-prev.singularlogic.eu/v2007/pages/index.html>

Το ΠΑΣΟΚ, στο ανωτέρω διάγραμμα (6.6.) επί των συνολικών αναφορών του, [n=21] περίπου το 50% [n=10], εμφανίζονται το έτος 2011 που ήταν Κυβέρνηση (Βουλευτική Περίοδος 4/10/2009 έως 11/4/2012) ενώ έχει μηδενικές αναφορές στα επόμενα έτη (2012, 2013, 2014). Κατ'εξάιρεση με τα διαγράμματα των άλλων παρατάξεων το ΠΑΣΟΚ δεν εμφανίζει peak το 2016. Αντίθετα, σημειώνεται [n=1] αναφορά. Έχει βέβαια μικρότερη πλέον κοινοβουλευτική εκπροσώπηση (17 έδρες 6,28% συνόλου εδρών) ωστόσο η εκπροσώπηση του είναι μεγαλύτερη από του ΚΚΕ (15 έδρες 5,55%) που όπως διαφαίνεται στον ακόλουθο διάγραμμα 6.7. για το 2016 [n=7] αναφορές για τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων. Ωστόσο το πλαίσιο των αναφορών θα αναλυθεί στην συζήτηση.

Διάγραμμα 6.7: Όρος Ασυνόδευτα-οι-ους – Ομιλίες ΚΚΕ

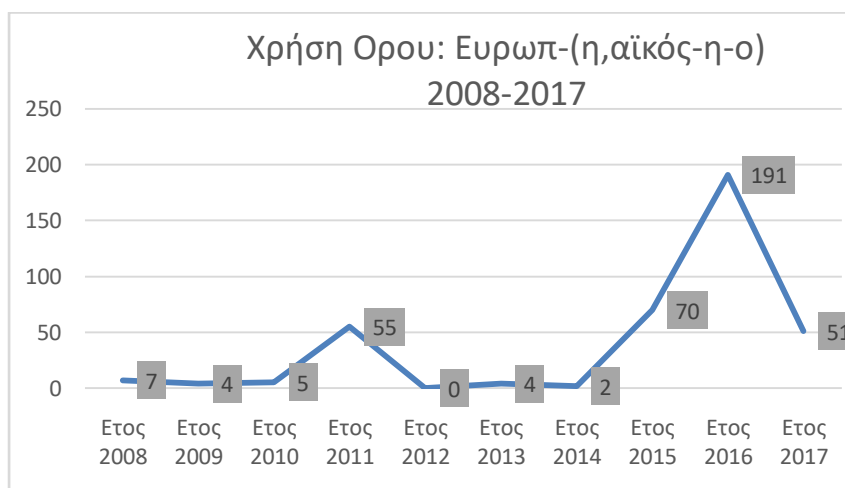
Το ΚΚΕ εμφανίζει peak n=7 το έτος 2016 επί συνόλου 11 αναφορών του ενώ εμφανίζει μηδενικές αναφορές τα έτη 2009, 2010, 2012, 2013 και 2014. Οι έδρες του ήταν περισσότερες το 2009-2012 (21 έδρες) με αύξηση για λίγο χρονικό διάστημα με μείωση στις εκλογές του 2012-2014 (Βουλευτική περίοδος 17/6/2012 έως 31/12/2014=12 έδρες) ενώ την κοινοβουλευτική περίοδο (20.9.2015-) έχει 15 έδρες ⁶⁵. Δηλαδή, παρότι έχει λιγότερες έδρες σε σχέση με το 2011 διαπιστώνεται και σ' αυτήν την παράταξη το μέγιστο των αναφορών το 2016 (όπως στις παρατάξεις ΣΥΡΙΖΑ και ΝΔ).

⁶⁵Τα στοιχεία που αφορούν τις έδρες έχουν ληφθεί από την Ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης <http://www.ypes.gr/el/Elections/NationalElections/Results/>

Κοινό χαρακτηριστικό όλων των παρατάξεων όπως προκύπτει από διαγράμματα 4,5,6,7 είναι ότι απουσιάζει κάθε αναφορά στον όρο “Ασυνόδευτ-α-οι-ους” το έτος 2012 που υπήρχαν και διπλές εκλογές. Επίσης ότι οι αναφορές αυξάνονται όταν οι παρατάξεις έχουν κυβερνητικό ρόλο (2008: ΝΔ, 2011: ΠΑΣΟΚ, 2015- : ΣΥΡΙΖΑ). Πέραν της μεγαλύτερης κυβερνητικής εκπροσώπησης ως κυβερνώντες παρατάξεις (κοινοβουλευτικές έδρες) το γεγονός αυτό δυνητικά εξηγείται και από την συσπείρωση που κάθε ομάδα παρουσιάζει κατά την εισήγηση και ψήφισμα νομοσχεδίων, όπως αναφέραμε στην θεωρία και θα διερευνήσουμε ακολούθως. Επιπλέον διαπιστώνεται ότι δεν υπάρχει αναλογική διακύμανση με την αύξηση της προσέλευσης ασυνόδευτων ανήλικων Σύριων ανά έτος σε καμία παράταξη.

6.1.4 Χρήση Όρου Ευρωπ-(η, αϊκόσ-η-ο)

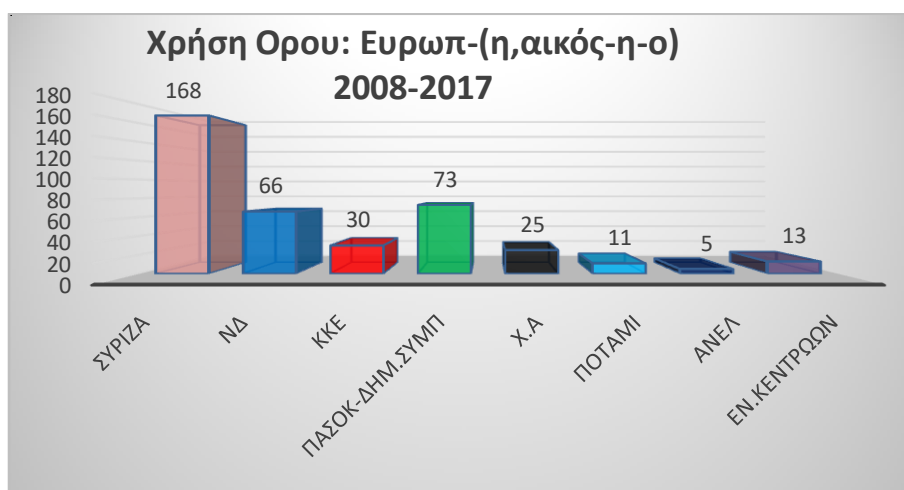
Ο όρος “Ευρωπ-(η, αϊκόσ-η-ο)” για το διάστημα 2008-2017 έχει υψηλότερο ποσοστό αναφορών στις πολιτικές ομιλίες $n=389$ από τον όρο “Ασυνόδευτ-α-οι-ους”. Επιπλέον και αυτός ο όρος παρουσιάζει peak $n=191$, το 2016 ακολουθεί το $n=70$ το 2015 και $n=55$ το έτος 2011.

Διάγραμμα 6.8: Ποσοτική χρήση όρου «Ευρωπ-(η, αϊκόσ-η-ο)» 2008-2017.

Στο ενδιάμεσο 2012 -2014, οι καταγραφές είναι εξαιρετικά χαμηλές γεγονός που μας οδηγεί στην περαιτέρω διερεύνηση των χρονολογιών ανιχνεύοντας ποσοτικά δεδομένα για τις ερωτήσεις της ποιοτικής έρευνας που αφορούν το «για ποιο λόγο;» αλλά και στην διερεύνηση του «Ποιος;» έκανε τις περισσότερες αναφορές και εν τέλει πως σχετίζονται οι αναφορές Ευρωπ-(η, αϊκόσ-η-ο)» με τις δομές και τις υπηρεσίες υγείας για

τους ασυνόδευτους ανήλικου πρόσφυγες. Συνεπώς στο επόμενο βήμα αναλύονται οι αναφορές στις πολιτικές ομιλίες συνολικά και ανά έτος για κάθε παράταξη .

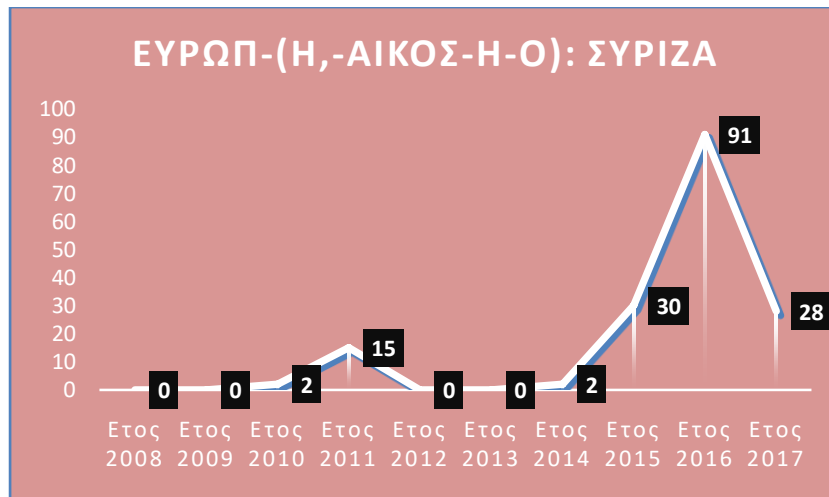
Διάγραμμα 6.9: Χρήση όρου «Ευρωπ-(η, αϊκός -η-ο)» 2008-2017 / Παράταξη .

Η μεγαλύτερη συχνότητα αναφοράς του όρου Ευρωπ-(η,αϊκός-η-ο) συνολικά στο διάστημα 2008-2017 παρατηρείται στον ΣΥΡΙΖΑ, $n=168$ και ακολουθεί το ΠΑΣΟΚ-ΔΗΜ. ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ⁶⁶ με $n= 73$, η ΝΔ με συχνότητα όρου $n= 64$ και το ΚΚΕ με $n=30$ αναφορές. Εμφανίζεται μεγάλη διακύμανση μεταξύ της πρώτης σε συχνότητα αναφοράς και της δεύτερης γεγονός που χρήζει περαιτέρω διερεύνησης.

6.1.5 Χρήση Όρου Ευρωπ-(η, αϊκός-η-ο) ανά παράταξη

Ακολούθως, εξετάζεται αν η χρήση του όρου έγινε κατά την διάρκεια που οι παρατάξεις είχαν κυβερνητικό ρόλο ή ρόλο αξιωματικής αντιπολίτευσης. Για τον λόγο αυτό και μέσω αναλυτικότερης διερευνητικής διαδικασίας προέκυψαν τα κάτωθι γραφήματα. Για λόγους ευκρινέστερης παρουσίασης και σύγκρισης, ακολούθως θα παρατεθούν μόνο τα γραφήματα όπως έχουν προκύψει από τους αντίστοιχους πίνακες του Excel.

⁶⁶Το ΠΑΣΟΚ συνενώθηκε με την ΔΗΜΑΡ το 2015 σε κοινό ψηφοδέλτιο σχηματίζοντας την συμμαχία ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗ

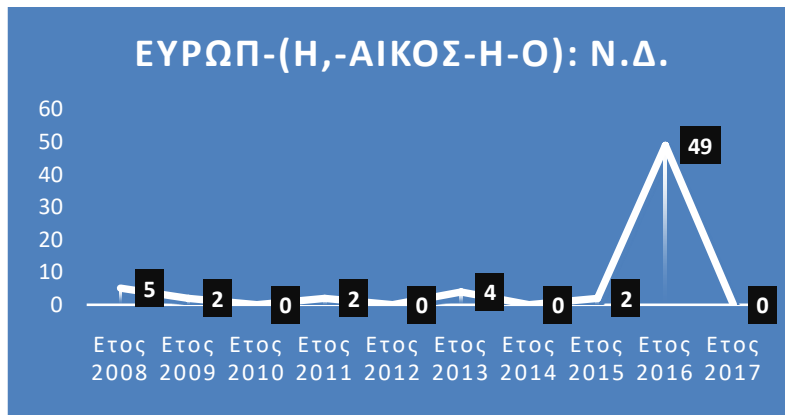

Διάγραμμα 6.10: Χρήση όρου «Ευρωπ-(η, αϊκός -η-ο)» ΣΥΡΙΖΑ 2008-2017

Η παράταξη του ΣΥΡΙΖΑ από το 2008 μέχρι το 2014 παρουσιάζει μηδενικές αναφορές στη λέξη Ευρώπ- και τα παράγωγά της με εξαίρεση n=15 αναφορές το 2011. Από το έτος 2015 μέχρι το 2016 παρατηρούμε μία κορύφωση n=91 αναφορές (έτος, 2016) και n=30 για το 2015 και αντίστοιχα με την επανέρχεται στο 2017 με n=28 αναφορές. Η παράταξη ΣΥΡΙΖΑ είναι Κυβέρνηση από τον Ιανουάριο του 2015- έως και σήμερα. Το διάστημα 4/10/2009 έως 11/4/2012-ΙΓ' Βουλευτική Περίοδο, είχε 13 έδρες (4,60% επί του συνόλου της Κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης)⁶⁷, ωστόσο παρατηρούμε ότι παρότι το 2011 κατείχε ελάχιστον ποσοστό εκπροσώπησης εμφανίζει σχετικά υψηλή τιμή στις αναφορές n=15 που εξαφανίζεται όμως τα επόμενα έτη. Μηδενικές αναφορές παρατηρούμε και για το διάστημα 2008-2009 και n=2 για το 2010, παρότι το ποσοστό εκπροσώπησης που κατείχε από τις εκλογές του 2007 ήταν παρόμοιο (14 έδρες)⁶⁸.

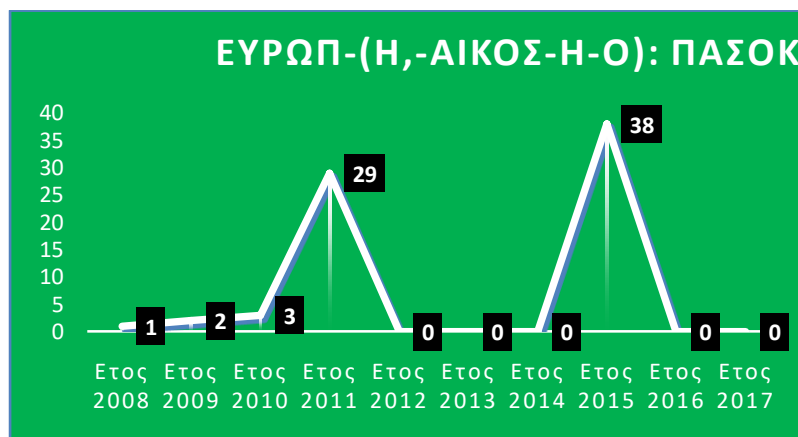
⁶⁷ Πηγή: Βουλή των Ελλήνων <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>

⁶⁸ Ωστόσο σημειώνεται ότι τότε η παράταξη λεγόταν Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς με πρόεδρο τον Α. Αλαβάνο. Πηγή: Βουλή των Ελλήνων <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>

Διάγραμμα 6.11: Χρήση όρου «Ευρωπ-(η, αϊκός -η-ο)» : ΝΔ 2008-2017

Η παράταξη ΝΔ έχει μηδενικές έως ελάχιστες αναφορές από το 2008 έως το 2015. Την ίδια ακολουθία παρουσιάζει και το 2011. Το 2016 εμφανίζει κατακόρυφη κορύφωση (peak) $n=49$ αναφορές, για να μηδενιστούν και πάλι το έτος 2017⁶⁹. Από το 2007 – Σεπτέμβρη 2009 ήταν Κυβέρνηση. Το 2009 υπήρχαν εσωκομματικές εκλογές και αλλαγή προέδρου⁷⁰, ωστόσο το 2011 υπήρχε ισχυρή εκπροσώπηση στην Βουλή και αποτελούσε (για το διάστημα 2009-2012) την αξιωματική αντιπολίτευση του ΠΑΣΟΚ με 91 έδρες. Η παρατεταμένα χαμηλή συχνότητα αναφοράς του όρου αποτελεί στοιχείο περαιτέρω διερεύνησης και σφαιρικής προσέγγισης.

Διάγραμμα 6.12: Χρήση όρου «Ευρωπ-(η, αϊκός -η-ο)» : ΝΔ 2008-2017

Στο συγκεκριμένο Διάγραμμα 12, διακρίνουμε δύο αξιοσημείωτες αναφορές το 2011 και το 2015 με $n=29$ και $n=38$ αναφορές αντίστοιχα σε σχέση με τις ελάχιστες έως μηδενικές αναφορές για τα υπόλοιπα χρόνια. Παρατηρείται δηλαδή για τρία συνεχόμενα

⁶⁹ Σημειώνεται ότι η έρευνα έχει συμπεριλάβει αναφορές απ' όλες τις παρατάξεις έως τον Οκτώβρη 2017 (δηλαδή τα 2/3 του έτους 2017)

⁷⁰ Ο Α. Σαμαράς διαδέχτηκε τον Κ. Καραμανλή πηγή : Βουλή των Ελλήνων <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/>

(2012, 2013, 2014) μηδενική τιμή. Το 2011 το ΠΑΣΟΚ ήταν Κυβέρνηση και ψήφισε το νομοσχέδιο για τον Ν3907/2011⁷¹ που αφορούσε την Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής και ήταν προσαρμογή σε Ευρωπαϊκή Οδηγία. Διαπιστώνουμε ότι ως Δημοκρατική Συμπαράταξη το 2016, παρά το χαμηλό ποσοστό κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης και ελάσσων αντιπολίτευση (17 έδρες -6,28%) οι πολιτικοί της εν λόγω παράταξης τοποθετούνται και υπάρχει συσπείρωση σε μεγάλο βαθμό γεγονός που επιβεβαιώνει ότι τα έτη 2011 και 2016 θα πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω για όλες τις παρατάξεις και ειδικά για τους όρους Ασυνόδευτα Ανήλικα Παιδιά και Ευρώπη . Αυτό επιβεβαιώνεται και από το ακόλουθο διάγραμμα.

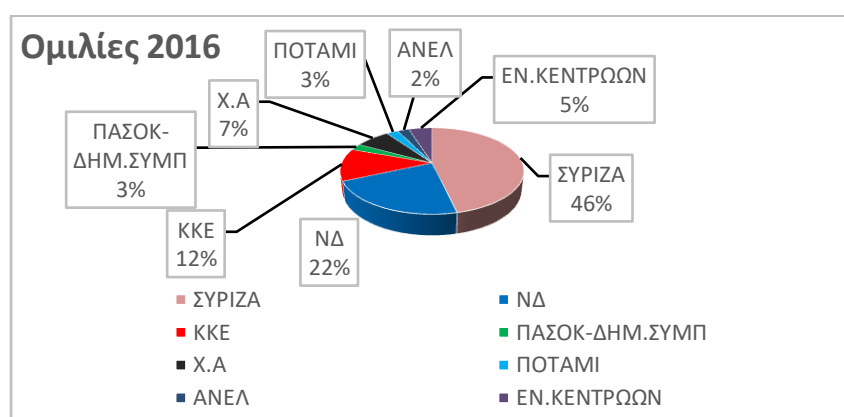

Διάγραμμα 6.13: Χρήση όρου «Ευρωπ-(η, αϊκος -η-ο)» : ΝΔ 2008-2017

Παρατηρούμε ότι το ΚΚΕ εμφανίζει n=9 και n=19 αναφορές το 2011 και 2016 αντίστοιχα. Επίσης αξιοσημείωτο ότι ακολουθεί τις ίδιες χρονολογικές περιόδους μέγιστων τιμών με τις προαναφερόμενες παρατάξεις ενώ εμφανίζει τις περισσότερες μηδενικές αναφορές σε σύγκριση με τις προηγούμενες παρατάξεις. Είναι αντιληπτό ότι υπάρχει χαμηλή σύνδεση σε σύνολο αναφορών 2008-2017 Ευρωπαϊκού – Ευρώπ-ης με Ασυνόδευτ-α-ους στην παράταξη, γεγονός που επίσης θα προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε με την CDA .

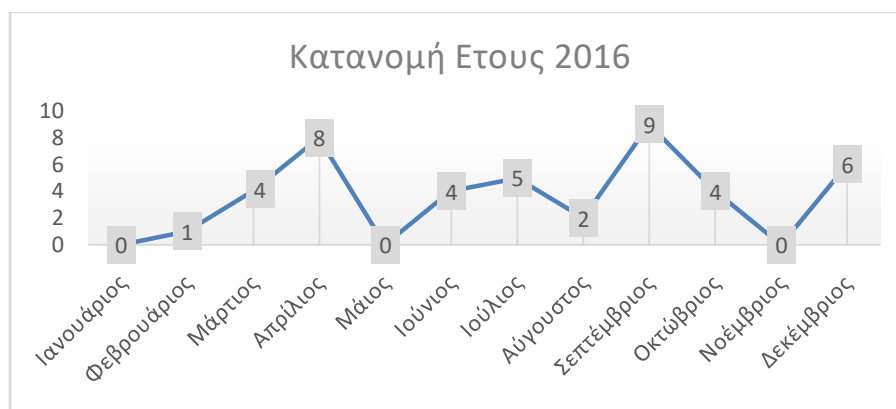
⁷¹Ν. 3907/2011 «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη – μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις

6.1.6 Ομιλίες 2016-2017

Διάγραμμα 6.14: Ομιλίες Έτους 2016

Ενώ το 2016 καταγράφεται η υψηλότερη τιμή (peak) που συνάδει όπως θα δούμε και στην συζήτηση με την μεγαλύτερη καταγραφή αιτήσεων ασύλου ασυνόδευτων παιδιών. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ στην υπόλοιπη Ευρώπη το 2016 μειώνονται σε σχέση με το 2015 (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1), οι αιτήσεις Ασύλου Ασυνόδευτων Ανήλικων στην Ελλάδα (Eurostat, 2017) εμφανίζουν ιδιαίτερη αύξηση γεγονός που αποτελεί στοιχείο διερεύνησης.

Διάγραμμα 6.15: Κατανομή Ομιλιών Έτους 2016

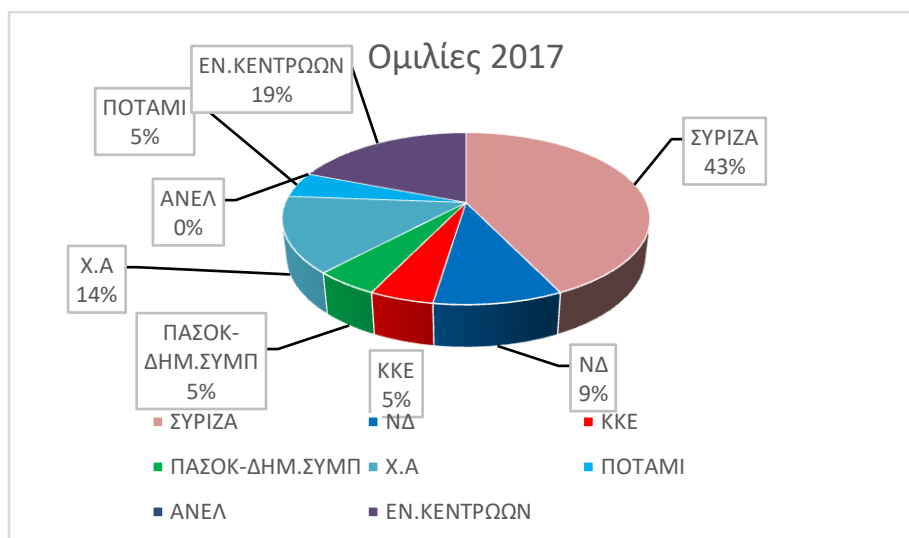
Παρατηρείται η μη αναλογική ανά μήνα κατανομή ομιλιών. Οι περισσότερες αναφορές γίνονται τον μήνα Σεπτέμβριο (n=9).

Στις 30 Σεπτεμβρίου 2016 συζητείται στην Βουλή⁷² επίκαιρη ερώτηση πενήντα επτά βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας για τον κίνδυνο κατάρρευσης του Συμφώνου

⁷² ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Σ΄

Παρασκευή 30 Σεπτεμβρίου 2016. Θέμα: 2. Συζήτηση της υπ' αριθμόν 34/28/1-8-16 επίκαιρης επερώτησης πενήντα επτά Βουλευτών της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Νέας Δημοκρατίας προς τους Υπουργούς Εξωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών και Οικονομικών, με θέμα "Ανάγκη ύπαρξης εναλλακτικού σχεδίου για το μεταναστευτικό μπροστά στον υπαρκτό πλέον κίνδυνο κατάρρευσης της συμφωνίας Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας

Ευρώπης –Τουρκίας. Το γεγονός αυτό αποτελεί γνώμονα για να ανιχνεύσουμε στην συζήτηση τον λόγο που υπήρχαν τόσες αναφορές για τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων.

Διάγραμμα 6.16: Ομιλίες Έτους 2017

Μεγάλη τιμή παρατηρείται και για το έτος 2017=33 αναφορές, λαμβάνοντας υπόψη ότι η έρευνα συμπεριέλαβε δεδομένα ως τον Οκτώβρη 2017. Κύρια παρατηρούνται οι πολιτικές αναφορές να γίνονται από το κυβερνών κόμμα δηλαδή το ΣΥΡΙΖΑ. Το 2017 Επιπλέον, οι περισσότερες ομιλίες το 2017 έλαβαν χώρα τον Φεβρουάριο⁷³ όπου οι βουλευτές τοποθετήθηκαν με πολιτικούς λόγους λόγω αυξημένης προσέλευσης προσφύγων στα νησιά του Βορείου Αιγαίου.

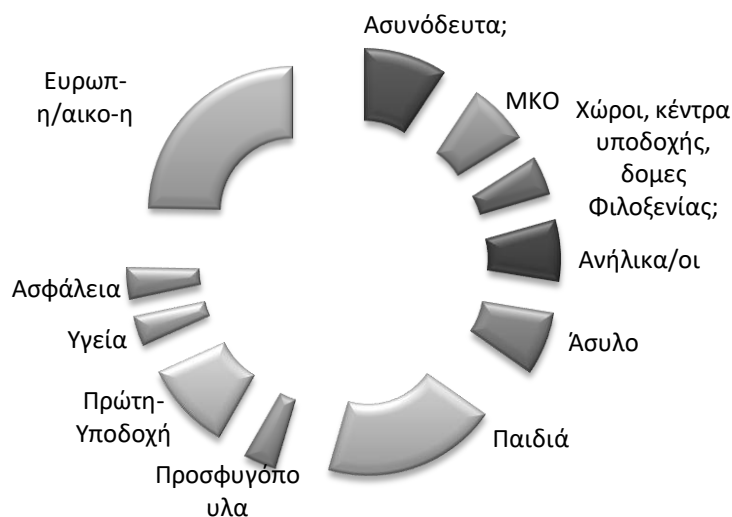
Όπως διαπιστώθηκε από την παρουσίαση των ποσοτικών αποτελεσμάτων στο σύνολο τους οι παρατάξεις δεν είχαν συστηματική ενασχόληση με τα θέματα της υγείας και της ασφάλειας των ασυνόδευτων παιδιών και κυρίως γινόταν στα πλαίσια του γενικότερου προσφυγικού ζητήματος και άλλων θεμάτων. Εξετάζουμε συνεπώς και τα ποιοτικά δεδομένα για να υπάρξει μια σφαιρική προσέγγιση του όλου ζητήματος.

⁷³Σύνοδος Β΄ Συνεδρίαση Π΄ Παρασκευή 24 Φεβρουαρίου 2017Β. ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ 1.Συζήτηση επικαίρων ερωτήσεων2. Συζήτηση της υπ' αριθμ. 8/7/2-2-2017 επερώτηση επτά Βουλευτών της Ένωσης Κεντρώων προς τον Υπουργό Μεταναστευτικής Πολιτικής σχετικά με την ακραία κατάσταση των νησιών του Βορείου Αιγαίου λόγω αυξημένων μεταναστευτικών ροών.

6.2 Αποτελέσματα Ποιοτικών Δεδομένων

Όπως προκύπτει από την εξέταση των αποτελεσμάτων η συζήτηση στις επίσημες ομιλίες του πολιτικού λόγου στην Βουλή για την υγεία και την ασφάλεια των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων δεν παρουσιάζει αναλογική αύξηση με τα έτη 2008-2017 παρότι η ανθρωπιστική κρίση και οι προσελεύσεις ασυνόδευτων παιδιών αυξάνονταν (Eurostat, 2017). Το 2012, οι εκλογές επέφεραν ριζικές αλλαγές στο Ελληνικό πολιτικό σκηνικό καθώς υπήρξε σημαντική πτώση του ποσοστού του ΠΑΣΟΚ, ανακατανομή των ψήφων και ανέγερση ενός νέου πολιτικού διπόλου ΝΔ-ΣΥΡΙΖΑ. Αυτό το έτος στην Βουλή δεν παρουσιάστηκαν καταγραφές για τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων όπως προκύπτει από την συλλογή δεδομένων.

Τα θέματα αιτημάτων ασύλου και κέντρων πρώτης υποδοχής απασχόλησαν έντονα τους πολιτικούς λόγους το διάστημα 2008- 2017, όπως καταδεικνύουν τα αποτελέσματα της συχνότητας αναφορών στις λέξεις –κλειδιά. Όπως παρουσιάστηκε στο υποκεφ.6.1, στα ποσοτικά αποτελέσματα (Διάγραμμα 6.1), η λέξη- κλειδί: Πρώτη Υποδοχή/ης παρουσιάζει 158 αναφορές, ενώ η λέξη Ασυλο/ου:112 αναφορές. Κατανοούμε ότι κύρια στους λόγους των πολιτικών πολλές αναφορές για τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων συναντώνται ειδικά όσον αφορά τις δομές, σε περιεκείμενα όπως «υπηρεσίες πρώτης υποδοχής» «αναγκαία η δημιουργία κέντρων υποδοχής», «ανοιχτά κέντρα υποδοχής».

Διάγραμμα 6.17: Απεικόνιση Αναφορών Λέξεων- Κλειδιά 2008-2017

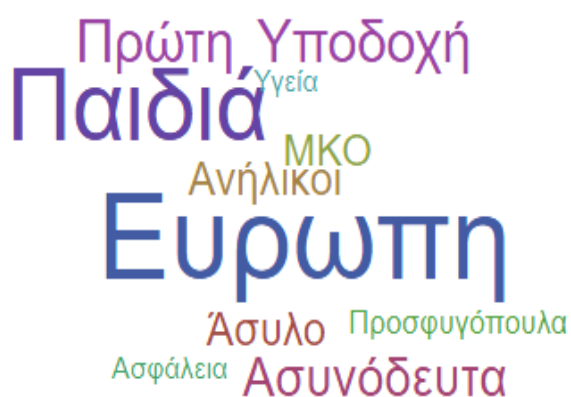
Παρατηρούμε επιπλέον, ότι παρότι το θέμα της υγείας έχει τονισθεί επανειλημμένα από διεθνείς και εγχώριους οργανισμούς όπως διατυπώθηκε στο θεωρητικό μέρος, ωστόσο στους λόγους των πολιτικών λαμβάνει χώρα αποσπασματικά και εν μέσω άλλων θεμάτων, γεγονός που θα ανιχνεύσουμε στην συζήτηση.

Πολλοί ερευνητές δε, έχουν τονίσει ότι πρέπει να γίνουν άμεσες πολιτικές ενέργειες για την υγεία των παιδιών και ιδιαίτερα για την ψυχική τους υγεία, με ολοκληρωμένες προσπάθειες κοινωνικής στήριξής τους που θα δράσουν ως παράγοντες αντιστάθμισης στις πολλαπλές απώλειες (οικογενειών, φίλων), στις δυσκολίες προσαρμογής και θα εκπληρώσουν τις ελπίδες για μια πιο ασφαλή και ευημερούσα ζωή (Jensen et al, 2014). Τα θέματα αυτά όπως προέκυψε και από την ποιοτική εξέταση του συνόλου των καταγεγραμμένων πολιτικών ομιλιών συζητιούνται χωρίς προτεραιότητα στο παρασκήνιο θεμάτων εξωτερικής πολιτικής, χρηματοδοτήσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ή άλλων ζητημάτων δημόσιας πολιτικής συχνά μέσω πολιτικών αντιπαραθέσεων.

Επίσης, το θέμα της ασφάλειας των ασυνόδευτων παιδιών που είναι στενά συνδεδεμένο με την ύπαρξη δομών δεν εμφανίζεται σε υψηλές αναφορές στους πολιτικούς λόγους. Ωστόσο, υπάρχουν συνεχείς επισημάνσεις από τον Συνήγορο του Πολίτη (2015), άλλα και από πρόσφατες εκτενείς έρευνες δημοσιευμένες στην εφημερίδα *Guardian*⁷⁴ που κάνουν κυριολεκτικά τον γύρο του κόσμου και αφορούν τους έφηβους ασυνόδευτους πρόσφυγες στην Ελλάδα οι οποίοι προκειμένου να φτάσουν σε χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης αναγκάζονται να εκδίδονται για να πληρώσουν λαθρεμπόρους που τους υπόσχονται ότι θα τους βοηθήσουν, στο αβέβαιο κυριολεκτικά ταξίδι τους (Taylor, 2017). Τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων εξακολουθούν να είναι εύκολος στόχος – όπως και στις εμπόλεμες συνθήκες που βίωναν- για να τους αποδοθεί εύκολα ο στιγματισμένος κοινωνικός ρόλος των αποδιοπομπαίων τράγων «the scapegoats of the present era» όπως έχει πει η Wodak (2011), στην σύγχρονη ξενοφοβική ελληνική κοινωνία.

⁷⁴ Taylor D. (2017). *Child refugees in Europe 'forced to sell bodies' to pay smugglers*. The Guardian. 18. April 2017 [online] Available at: <https://www.theguardian.com/society/2017/apr/18/child-refugees-in-europe-forced-to-sell-bodies-to-pay-smugglers> [Accessed 2 Jan. 2018].

Επιπλέον, στις συζητήσεις δεν αναφέρονται εκτενώς θέματα που αφορούν τον εντοπισμό ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων που αγνοούνται. Το γεγονός αυτό έχει καταγραφεί επανειλημμένα από ερευνητές που επισημαίνουν ότι η κατάσταση στην Ελλάδα εξακολουθεί να είναι εξαιρετικά δυσμενής (Σπυροπούλου, 2016:173). Ωστόσο, όπως έχει υποστηριχτεί με την ανάπτυξη σύγχρονων συστημάτων καταγραφής και εντοπισμού ασυνόδευτων ανηλίκων, υπάρχει περίπτωση να δοθεί η δυνατότητα να βελτιωθεί έστω και μία παράμετρος της όλης κατάστασης. (Σπυροπούλου, 2016:173).

Εικόνα 6.1: Νέφος Λέξεων- Συχνότερα Εμφανιζόμενες Λέξεις

Όπως αποτυπώνεται και στο νέφος λέξεων που σχηματίστηκε, βάσει συχνότητας λέξεων, στις πολιτικές ομιλίες κυριαρχεί η λέξη Ευρώπη με τα παράγωγά της. Η Ευρώπη εμφανίζεται σε αναφορές είτε ως χρηματοδότης, είτε στα πλαίσια υποχρεώσεων είτε ως ευρωπαίοι εταίροι που δεν νοιάζονται για τα ασυνόδευτα παιδιά και για τις διαδικασίες μετεγκαταστάσεις τους⁷⁵. Περισσότερο όμως εμφανίζεται κατά το έτος 2016 και συγκεκριμένα στις κοινοβουλευτικές ομιλίες στις 30.9.2016 για το Σύμφωνο Ευρώπης-Τουρκίας⁷⁶.

⁷⁵ «...Δεν είναι αξιόλογη, όμως, η προώθηση της διαδικασίας της μετεγκατάστασης ιδίως με τα ασυνόδευτα ανήλικα, παρά τις δεσμεύσεις που έχουν πάρει οι Ευρωπαίοι εταίροι σε σειρά Συνόδων Κορυφής...» (Αλέξης Τσίπρας, πρωθυπουργός, Παράταξη ΣΥΡΙΖΑ, Ο Πρωθυπουργός, ο Πρόεδρος της Βουλής και ο Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής Γιάννης Μουζιάλας υποδέχονται στη Βουλή ασυνόδευτα προσφυγόπουλα, Αθήνα 22 Δεκεμβρίου 2016, Γραφείο Τύπου ΣΥΡΙΖΑ [Πρακτικά Εκδήλωσης Βουλή των Ελλήνων])

⁷⁶ (ΣΥΝΟΔΟΣ Α', Συνεδρίαση Σ' της Ολομέλειας του Κοινοβουλίου στις 30.9.2016)

Το Σύμφωνο Ευρώπης-Τουρκίας στις 16 Μαρτίου 2016, θεσπίστηκε για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης αλλά και του μεταναστευτικού ζητήματος και προβλέπει πολλές ρυθμίσεις με απώτερο σκοπό «τον τερματισμό της παράτυπης μετανάστευσης» (Συνήγορος του Πολίτη, 2016). Ωστόσο, όπως επισημαίνει ο Συνήγορος του Πολίτη, δεν έχει προβλέψει θέματα που αφορούν τα παιδιά ασυνόδευτα ή μη και συγκεκριμένα δεν έχει καμία αναφορά για τα παιδιά, εξισώνοντας τα με τους ενήλικες πρόσφυγες και μετανάστες (Συνήγορος του Πολίτη, 2016). Στα ίδια πλαίσια εκφράζεται και η ΕΕΔΑ⁷⁷ το 2016, διατυπώνοντας ότι εκφράζει επιφυλάξεις για το περιεχόμενο της Συμφωνίας, καθότι διαπιστώνονται κενά και ερμηνευτικές ασάφειες (ΕΕΔΑ, 2016). Επιπλέον αναφέρει η Έκθεση, «ο χαρακτηρισμός της Τουρκίας ως ασφαλούς τρίτης χώρας αντίκειται και στο ίδιο το ευρωπαϊκό κεκτημένο και ειδικότερα στο άρθρο 38 της ευρωπαϊκής Οδηγίας 2013/32/ΕΕ σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας» (ΕΕΔΑ, 2016). Το θέμα αφορά καίρια τις αιτήσεις ασύλου των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων δεδομένου ότι κατά την προσωρινή τους φιλοξενία (θα πρέπει να βρίσκονται σε δομές κατάλληλες που είναι αμφίβολο όπως επισημαίνουν και τα δύο έγγραφα ότι η Ελλάδα διαθέτει αλλά και η Τουρκία διαθέτει (ΕΕΔΑ, 2016.Συνήγορος του Πολίτη, 2016). Στο ελληνικό κοινοβούλιο στις 30.9.2016 (βλ.υποσημ.77), γίνεται συνεδρίαση με θέμα τον Κίνδυνο Κατάρρευσης το Συμφώνου Ευρώπης - Τουρκίας που θα εστιάσουμε στην συζήτηση προκειμένου να διερευνήσουμε αν στους πολιτικούς λόγους της αναφερόμενης Συνεδρίασης τίθεται επαρκώς το θέμα της ασφάλειας των ασυνόδευτων παιδιών σύμφωνα με τα αναγραφόμενα ανωτέρω.

Το ζήτημα της αναδοχής των ασυνόδευτων ανηλικών είναι επίσης σημαντικό για την ψυχοσωματική τους υγεία και δεν εμφανίζεται στο νέφος λέξεων παρότι επισημαίνεται βιβλιογραφικά ότι είναι απαραίτητο να υπάρξει ενθάρρυνση και σε νέες δομές φιλοξενίας όπως η αναδοχή (Σπυροπούλου, 2016:174. Συνήγορος του Πολίτη, 2016) Αναφέρεται αποσπασματικά στις ομιλίες του 2016 με πολύ χαμηλή συχνότητα στα πλαίσια γεγονότων που αφορούσαν την συνύπαρξη ασυνόδευτων ανηλικών στην

⁷⁷ ΕΕΔΑ: Εθνική Επιτροπή Για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Σύμφωνα με την Έκθεση της ΕΕΔΑ, όλοι όσοι δεν καταθέτουν αίτημα ασύλου και όσων η αίτηση κρίνεται αβάσιμη ή απαράδεκτη θα επιστρέφονται στην Τουρκία. Η Τουρκία θα λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να αποτρέψει τη δημιουργία νέων θαλάσσιων ή χερσαίων οδών «παράτυπης μετανάστευσης» μεταξύ Τουρκίας και ΕΕ και θα συνεργαστεί με την ΕΕ για το σκοπό αυτό (ΕΕΔΑ, 2016)

Μόρια⁷⁸ με ενήλικες ενώ θα έπρεπε να βρίσκονται σε ειδικές δομές και να προωθούνται διαδικασίες επανένωσης (Σπυροπούλου, 2016:174).

Επιπλέον, η προσπάθεια επανένωσης των ασυνόδευτων ανηλίκων με συγγενικά τους πρόσωπα είναι στενά συνδεδεμένη με την ασφάλειά τους αλλά και τις διαδικασίες καταγραφής τους. Συγκεκριμένα στην προσπάθειά τους να επανενωθούν με την οικογένειά τους αποτελούν δυνητικά θύματα κυκλωμάτων λαθροδιακινητών και ανθρώπινης σωματεμπορίας (trafficking) γεγονός που έχει επισημανθεί από το 2008 στην έκθεση (Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου 2008).

Σχετικά με το ζήτημα αυτό, αναφέρονται δυσμενώς για την Ελλάδα πρόσφατα δημοσιεύματα του Διεθνή Τύπου, καθώς έλληνες πολιτικοί αρνήθηκαν να σχολιάσουν τον αριθμό των παιδιών που μεταφέρθηκαν σύμφωνα με τους κανονισμούς του Δουβλίνου III –στα πλαίσια οικογενειακής επανένωσης (Taylor, 2017). Παράλληλα στο ίδιο άρθρο, επισημαίνεται ότι κατά το 2016 μόνο πέντε παιδιά θεωρούνται ότι έχουν μεταφερθεί από την Ελλάδα και την Ιταλία στο Ηνωμένο Βασίλειο σύμφωνα με τους κανονισμούς του Δουβλίνου III (Taylor, 2017).

Ωστόσο σε έκθεση του Υπουργείου για το 2017 αναγράφεται ότι οι ελληνικές αρχές διαχειρίστηκαν τις πρωτοφανείς προσφυγικές ροές στην Ελλάδα με υπευθυνότητα (Hellenic Republic, General Secretariat for Media & Communication, 2017). Συγκεκριμένα, με τη δημιουργία κρατικών δομών φιλοξενίας που διαθέτουν κατάλληλες υποδομές σταδιακά αναβαθμιζόμενες, και κατήγγειλαν τα πρόχειρα καταλύματα για τους πρόσφυγες (Hellenic Republic, General Secretariat for Media & Communication, 2017. Επιπλέον ότι εκκενώθηκαν με επιτυχία και χωρίς άσκηση βίας οι αυτοσχέδιοι και ακατάλληλοι καταυλισμοί που είχαν δημιουργηθεί στα βόρεια ελληνικά σύνορα και στα νησιά.

Θέματα επίσης που αφορούν την εκπαίδευση των παιδιών δεν εμφανίζονται στο νέφος λέξεων (ούτε στο Διάγραμμα 2⁷⁹). Ο ρόλος της εκπαίδευσης έχει επισημανθεί από

⁷⁸ Το Μάιο 2016 μετέφεραν 76 ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων από το Hot spot της Μόριας Λέσβου στον καταυλισμό βραχυπρόθεσμης φιλοξενίας των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στο Μανταμάδο. Πρόκειται για ανήλικους που είχαν περάσει συνθήκες κράτησης στη Μόρια μαζί με ενήλικες και υπέφεραν από βίαιες καταστάσεις που έγιναν στο κέντρο κράτησης (Σπυροπούλου, 2016:173).

⁷⁹ Αναφορά στο υποκ. 6.1.1. (Αποτελέσματα ποσοτικών δεδομένων)

πολλούς ερευνητές από διαφορετικές διαστάσεις όπως ότι είναι απαραίτητο για τα ασυνόδευτα παιδιά να αποκτήσουν σύντομα την γλωσσική επάρκεια (η γνώση της γλώσσας καθότι αποτελεί ένα ρόλο «gatekeeper» (Wodak 2011:229) που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο ελέγχου για την απόκτηση υπηκοότητας και διαμονής (Wodak 2011:223). Επιπλέον κι όπως αναφέρθηκε εκτενέστερα στο θεωρητικό μέρος προστατευτικός παράγοντας για την υγεία και την ασφάλεια των ασυνόδευτων παιδιών καθώς η ένταξη κατάλληλων εκπαιδευτικών σχημάτων επίσημης εκπαίδευσης ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων στην κοινωνική πολιτική της χώρας μας δύναται να διευκολύνει την προσαρμογή και την κοινωνική τους ενσωμάτωση (Jensen et al, 2014). Η εκπαίδευση αρχίζει να αναφέρεται κύρια το 2017 σε συζητήσεις στην Βουλή⁸⁰ ωστόσο όπως θα δούμε στην συζήτηση κύρια εντάσσεται στο ευρύτερο θεματικό πλαίσιο των δομών, των ΜΚΟ, και των χρηματοδοτήσεων.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι λέξεις -κλειδιά που αναφέρονται στους ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες αλλά και οι πολιτικές αποφάσεις που λαμβάνονται για αυτούς δεν περιλαμβάνουν κατ' ουσία τις πραγματικές κοινωνικές ανάγκες και ανάγκες υγείας των ασυνόδευτων παιδιών. Δηλαδή, δεν αντιστοιχούν στις πραγματικές ανάγκες όπως αυτές όπως αυτές θα εκφράζονταν μέσα από μια κοινωνική έρευνα (bottom- down) από τα ίδια τα ασυνόδευτα παιδιά. Στοιχεία που συλλέγονται από φίλους - ομοεθνείς χωρίς ειδική εκπαίδευση υπάρχει περίπτωση να μας οδηγήσουν σε λάθος συμπεράσματα και να μην κατανοηθούν οι πραγματικές ανάγκες παιδιών και εφήβων (Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου 2008).

Σημαντικό είναι ότι στην έκθεση της για την Ελλάδα από το 2011 η UNHCR, έχει επισημάνει ότι θα πρέπει από το ελληνικό κράτος να γίνεται μέριμνα για εξασφάλιση δυνατότητας συμμετοχής των νεαρών προσφύγων σε όλα τα προγράμματα του ΟΑΕΔ⁸¹ που αφορούν την αντιμετώπιση της ανεργίας νέων (UNHCR, 2011). Επιπλέον στο ίδιο έγγραφο επισημαίνεται ότι θα πρέπει να υπάρχουν στοχευμένα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης π.χ. διερμηνείας, διαπολιτισμικής μεσολάβησης), καθώς και προγράμματα που να συμβάλλουν στην ενίσχυση των νέων

⁸⁰ Β' Σύννοδος, Συνεδρίαση: ΟΕ' 16/02/2017, Β': Κοινοβουλευτικός έλεγχος: Θέμα 2β) Προς τον Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, σχετικά με την εκπαίδευση των προσφυγόπουλων

⁸¹ Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.

στην απασχόληση όπως με επιχορήγηση των ασφαλιστικών ταμείων ή κίνητρα στις επιχειρήσεις που απασχολούν πρόσφυγες.

Πρόσφατα έχουν γίνει βήματα στον τομέα της εκπαίδευσης και συγκεκριμένα το Υπουργείο Παιδείας σε συνεργασία με την UNICEF έχει αρχίσει τις καταγραφές του αριθμού των παιδιών, τις ηλικίες τους και τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες, ενώ έχει προβεί σε ενέργειες σχεδιασμού προγραμμάτων εκπαιδευτικών και επαγγελματικού προσανατολισμού για έφηβους πρόσφυγες (Harris, M. 2016).

Συνοπτικά από το 2008 έως το 2017 που διερευνώνται οι επίσημοι πολιτικοί λόγοι στην Βουλή, δεν καταγράφεται σταδιακά αναλογική αύξηση των αναφορών σε σχέση με την κλιμάκωση του αριθμού προσέλευσης ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων στην χώρα μας, ούτε σε σχέση με την ένταση των ζητημάτων υγείας και ασφάλειας που αντιμετώπιζαν και που οφείλαμε να είχαμε εστιάσει ως χώρα. Οι πολιτικές αναφορές για τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων όπως παρουσιάζονται στα αποτελέσματα απεικονίζουν μια ιδιότυπη ακολουθία: την παραταξιακή συσπείρωση και πολιτικές τοποθετήσεις όταν η εκάστοτε κυβερνούσα παράταξη προσβλέπει στο ψήφισμα σχετικών νομοθετημάτων. Συνήθως, αυτό διαπιστώνεται ότι γίνεται έπειτα ευρωπαϊκών πιέσεων, όπως για την δημιουργία υπηρεσιών Ασύλου και Υποδοχής το 2011, ή όταν άπτονται άλλα θέματα που θίγουν το «δημόσιο ελληνικό συμφέρον» όπως το Σύμφωνο Ευρώπης –Τουρκίας, ή όπως το θέμα της διαχείρισης των χρηματοδοτικών ροών για υπηρεσίες και δομές υγείας για τους πρόσφυγες. Παράλληλα διαπιστώνεται ότι κατά την περίοδο διπλών εκλογικών αναμετρήσεων το 2012, οι αναφορές όπως προέκυψαν από την Βουλή με την λέξη κλειδί ασυνοδευτ-α/οι ανήλικοι/α πρόσφυγες- παιδιά είναι μηδενικές. Την ίδια εποχή στην Ελλάδα διαπιστώνονται από διεθνείς και εγχώριους οργανισμούς (Human Rights Watch, 2014) ένα σωρό παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον ευρύτερο τομέα της υγείας που αφορούν φυλετικές διακρίσεις και περιλαμβάνουν δυσμενή διακριτική μεταχείριση αλλοεθνών ασθενών με εμφάνιση ρατσιστικών ιδεολογιών (Human Rights Watch, 2014). Παράλληλα, ανεβαίνει ποσοστιαία και εκπροσωπείται πλέον στην Βουλή έως και σήμερα παράταξη με εθνικιστική ιδεολογία.

6.3 Πιλοτική Χρήση PRAAT –Ομιλίες Πολιτικών

Στα πλαίσια της σφαιρικής προσέγγισης του θέματος και πριν περάσουμε στην συζήτηση να αναφερθεί ότι συμπληρωματικά στην ποιοτική έρευνα διερευνήθηκε αν παρατηρείται αύξηση της συχνότητας και του ύψους της φωνής όταν εκφωνούνται λέξεις ή επιθέματα λέξεων που ενάγονται στην θεωρητική προσέγγιση του (van Dijk, 1998). Δηλαδή, εξετάστηκε αν ανεβαίνει το ύψος της φωνής όταν εκφωνούνται πράξεις λόγου⁸² («speech acts» - όπως αναφέραμε στο θεωρητικό μέρος), για να εκφράσουν τις προθέσεις τους οι πολιτικοί ομιλητές είτε με αποφαντικό – δηλωτικό τρόπο είτε με κατευθυντικό (Austin, Urmson and Sbisà , 2013. Στάμου, 2014). Η δοκιμασία έγινε πιλοτικά σε 10 ομιλίες πολιτικών που χρησιμοποιούσαν συχνά κατά την έμφαση στα Θετικά ΜΑΣ- Έμφαση τα Αρνητικά ΤΟΥΣ σύμφωνα με το ιδεολογικό τετράγωνο Van Dijk (1998:267, 2006a). Η δοκιμασία υλοποιήθηκε με το Praat (version: 5.3.56) ένα πρόγραμμα φωνολογικής ανάλυσης δηλαδή καταγραφής και ανάλυσης των χαρακτηριστικών της φωνής που μπορεί να λειτουργήσει σε ένα ευρύ φάσμα λειτουργικών συστημάτων⁸³ (Γεωργοπούλου, 2013. Παπαθανασίου , 2014).

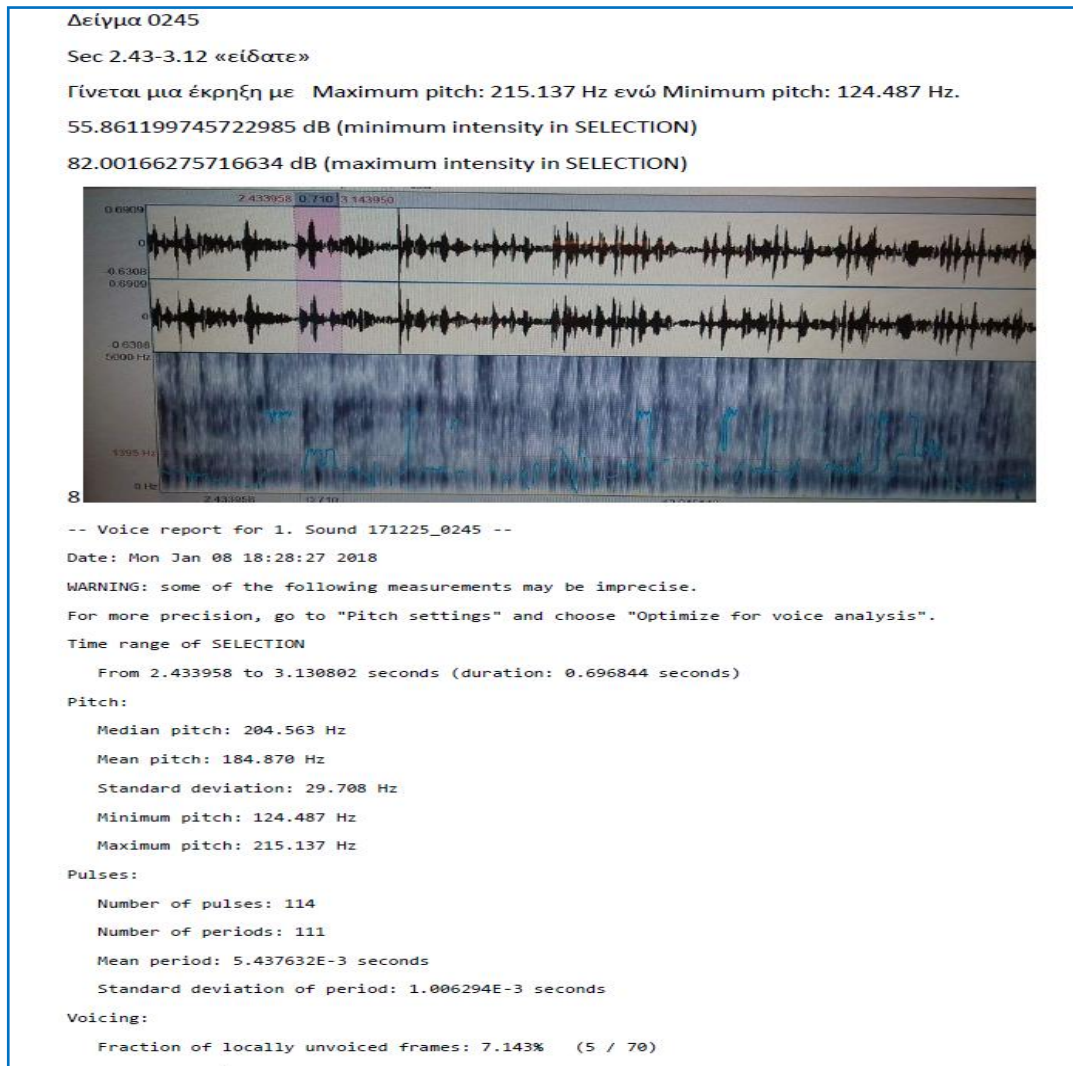
Όπως καταγράφηκε υπήρχε άνοδος σε προσωδιακές νύξεις που δηλώνουν υπερτονισμό, εξέταση αύξησης έντασης φωνής σε συγκεκριμένες λέξεις (ειδικά όταν ξεκινούσε η ομιλία των πολιτικών ή κατά την διάρκεια πολιτικών διαξιφισμών. Συγκεκριμένα 7/10 δείγματα ομιλιών εμφάνισαν «έκρηξη» πάνω από την μέση συχνότητα φωνής όταν απευθυνόταν στους ομιλητές με γλωσσικά σχήματα που εκφράζουν το «ΕΜΕΙΣ» και «ΑΛΛΟΙ». Ωστόσο, κι όπως αναφέρθηκε στους περιορισμούς, το παρόν μεθοδολογικό εργαλείο χρησιμοποιείται κύρια για την ανάλυση φωνολογικών στοιχείων και δεν γινόταν να εφαρμοσθεί εκτεταμένα για το σύνολο των ομιλιών καθότι ο σχεδιασμός του είναι κύρια προσανατολισμένος στον έλεγχο φώνησης και έχει ευρύτατη εφαρμογή στην υποστήριξη ανίχνευσης και διαφορο-διάγνωσης παθολογικών φωνολογικών ευρημάτων που αφορούν το (jitter- shimmer) ύψος – εύρος φωνής και άλλων φωνολογικών χαρακτηριστικών (Γεωργοπούλου, 2013. Παπαθανασίου, 2014). Άλλωστε θα απαιτούσε μεγάλο δείγμα ομιλιών για να μπορέσει να προσφέρει ως ποσοτικό πλέον μεθοδολογικό εργαλείο αξιόπιστα αποτελέσματα και πιθανό συνδυασμό με άλλο

⁸² Βλ. υποκεφάλαιο 3.2. Επικοινωνιακές Στρατηγικές Πολιτικού Λόγου για την Υγεία.

⁸³ Συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων εκδόσεων για Unix , Linux , Mac και Microsoft Windows.

λογισμικό πρόγραμμα ανάλυσης ομιλίας. Παρατίθεται μια απεικόνιση ακολούθως ενώ διατίθεται ενδεικτικά κι άλλο δείγμα στο Παραρτημα-3 με απεικόνιση φωνής άλλου Πολιτικού ομιλητή.

Εικόνα 6.2: Φωνητική Απεικόνιση Praat

7. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Απεικονίσεις Ελληνικού Πολιτικού Λόγου για Ασυνόδετους Ανήλικους Πρόσφυγες

Όπως διαπιστώθηκε από τα ποσοτικά τα ποιοτικά αποτελέσματα με την εφαρμογή της κριτικής ανάλυσης των πολιτικών ομιλιών θα πρέπει να εξετάσουμε αν απαντήθηκαν τα ερευνητικά μας ερωτήματα που θα σκιαγραφήσουν και τα θέματα της συζήτησης της παρούσης διατριβής. Παράλληλα με τον τομέα υγείας έμφαση θα πρέπει να δοθεί και στους συνυφασμένους κοινωνικούς τομείς: στέγαση, εκπαίδευση και επαγγελματική ένταξη, πρόνοια, που αφορούν την ποιότητα διαβίωσης των ασυνόδετων παιδιών(WHO, 2016).

Στα πλαίσια της ποιοτικής έρευνας και λαμβάνοντας υπόψη τα ποσοτικά δεδομένα εξετάζεται στην συζήτηση αν οι ηγεμονικές κοινωνικές ομάδες (εκπρόσωποι πολιτικών παρατάξεων στην παρούσα διατριβή), εκφράζουν, αναπαράγουν τις ιδεολογίες τους και οργανώνουν την ταυτότητά τους, τις δράσεις τους, τους κοινούς στόχους- κανόνες και τις αξίες τους δρώντας ανταγωνιστικά με τις άλλες κοινωνικές πολιτικές ομάδες που συστήνουν παρατάξεις (van Dijk 1998) χρησιμοποιώντας το ιδεολογικό τετράγωνο και το ΕΜΕΙΣ, “WE”- “THEM”, ΑΛΛΟΙ σε διάφορα γλωσσικά σχήματα.

Με γνώμονα την Κριτική Ανάλυση του Λόγου CDA και την γενική Ανασκόπηση γεγονότων 2008-2017 που αποτέλεσαν σταθμούς για τις πολιτικές αποφάσεις που αφορούν τον Σχεδιασμό Υπηρεσιών Υγείας και Ασφάλειας των Ασυνόδετων Ανήλικων Προσφύγων προέκυψαν τα ακόλουθα θεματικά πεδία συζήτησης:

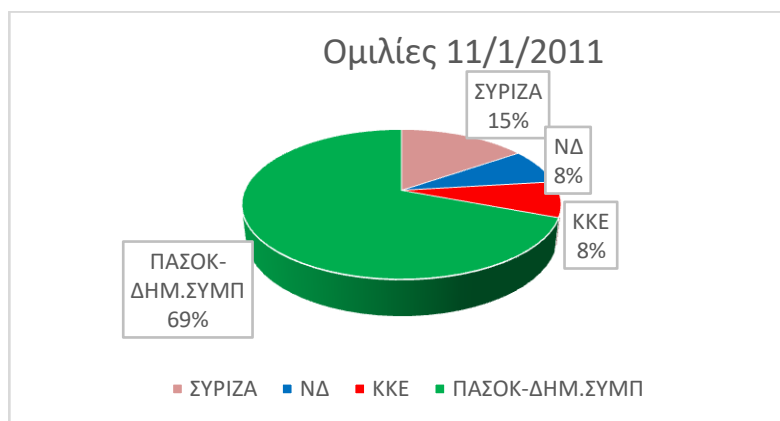
7.1 Καθυστερήσεις Διαδικασιών Ασύλου, Υπηρεσιών Υποδοχής Υγεία και Ασφάλεια Ασυνόδετων Ανηλίκων

Η δημιουργία Κέντρων Πρώτης Υποδοχής είχε συζητηθεί εκτενώς το 2011 και συγκεκριμένα στις 11/1/2011 όπου το ΠΑΣΟΚ ως Κυβέρνηση, εισηγείται το νομοσχέδιο για την «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής»⁸⁴

⁸⁴Συζήτηση επί της αρχής του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη: " Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας

«..Παράλληλα έχει σημασία ότι εκσυγχρονίζεται και αλλάζει εκ βάθρων η αναγκαία δημιουργία κέντρων πρώτης υποδοχής με την ίδρυση ανεξάρτητου φορέα... Ζήσαμε από πρώτο χέρι και είδαμε με τα ίδια μας τα μάτια τις άθλιες συνθήκες στις οποίες ζουν συνάνθρωποί μας και κυρίως μικρά ανήλικα παιδιά, τα περισσότερα εκ των οποίων είναι ασυνόδευτα. Η δημιουργία αξιοπρεπών κέντρων υποδοχής δεν είναι μόνο ανθρωπιστικό θέμα, αλλά μεγάλο θέμα παιδείας και πολιτισμού για μια χώρα με την ιστορία και την προσφορά της Ελλάδας στην παγκόσμια κοινότητα.....» (Δημήτρης Καρύδης, ΠΑΣΟΚ, Βουλευτής, Συνεδρίαση ΝΑ' στις 11/1/2011).

Στην ανωτέρω συνεδρίαση διαπιστώνεται ότι υπήρξαν πολλές τοποθετήσεις πολιτικών, όμως όπως αποτυπώνεται και στο ακόλουθο διάγραμμα [7.1.] την πλειοψηφία την κατέχει η τότε κυβερνούσα παράταξη, δηλαδή το ΠΑΣΟΚ. Συγκεκριμένα, στο σύνολο των ομιλιών της για τα ασυνόδευτα παιδιά και το προσφυγικό (έτη 2008-2017) στην συγκεκριμένη συνεδρίαση του 2011 εμφάνισε και την μεγαλύτερη συμμετοχή (69%) στο σύνολο των ομιλιών, γεγονός που διαφαίνεται στο ακόλουθο γράφημα.

Διάγραμμα 7.1: Ομιλίες Παρατάξεων την 11/01/2011

Στον πολιτικό λόγο του ο βουλευτής, όσον αφορά το ιδεολογικό τετράγωνο του Van Dijk (1998) επιβεβαιώνει την έμφαση στα θετικά «ΜΑΣ» γεγονός που ενισχύεται καθώς η ίδια στρατηγική ακολουθείται και από άλλους πολιτικούς της κοινής παράταξης. Σύμφωνα με την προσέγγιση που εξετάζουμε σε κοινωνιογνωσιακό μακροεπίπεδο, δίνουνε κοινές παραστάσεις - ως μέλη της ίδιας ομάδας (Van Dijk, 1998:266, 2006a). Ενδεικτικά παρατίθενται αποσπάσματα:

2008/115/EK «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη-μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις", (Σύνοδος Β', Συνεδρίαση ΝΑ' στις 11/1/2011)

9«...Το υπό ψήφιση σχέδιο νόμου είναι το σημαντικότερο μέρος των πρωτοβουλιών της Κυβέρνησης, μέρος ενός ολοκληρωμένου σχεδίου αντιμετώπισης αυτού του σοβαρού προβλήματος. Δίνει διέξοδο στο κρίσιμο θέμα της διαδικασίας παροχής ασύλου και επιτέλους, λύνει το θέμα των κέντρων υποδοχής...» (Ευάγγελος Αργύρης, ΠΑΣΟΚ, Αντιπρόεδρος της Βουλής Σύνοδος Β΄, Συνεδρίαση ΝΑ΄ στις 11/1/2011)

64«...Θετικότερη δε είναι και η δημιουργία ειδικού κέντρου φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκωνΓι' αυτό αισθάνομαι την υποχρέωση από αυτό το Βήμα να συγχαρώ την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου και προσωπικά τον κύριο Υπουργό και φυσικά να υπερψηφίσω το νομοσχέδιο...» (Ελένη Τσιαούση, ΠΑΣΟΚ, Βουλευτής Έβρου, Σύνοδος Β΄, Συνεδρίαση ΝΑ΄ στις 11/1/2011).

Στην συγκεκριμένη συνεδρίαση, επεκράτησε ψήφιση και αποδοχή του νομοσχεδίου. Σε διάστημα 15 ημερών εκδόθηκε ο Ν. 3907/2011⁸⁵ (ΦΕΚ Α΄ 7/26.01.2011) όπου στο άρθρο 11, εντάσσονται οι ασυνόδετοι ανήλικοι στις ευάλωτες ομάδες και προβλέπεται ότι οι διαδικασίες πρώτης υποδοχής θα περιλαμβάνουν την εξακρίβωση της ταυτότητας, την καταγραφή και ιατρικό και ψυχοκοινωνικό έλεγχο.

Σε μακροεπίπεδο πάλι είναι κατανοητή η εκτενής σύνδεση της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής με την ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική και η έντονη τάση εξευρωπαϊσμού⁸⁶:

«....Το φαινόμενο είναι ευρωπαϊκό και μπορεί να λυθεί με αποφάσεις ευρωπαϊκής εμπέλειας και μόνο. Ως εκ τούτου, **απαιτείται άμεση και δραστική αναθεώρηση του κανονισμού Δουβλίνο II και χάραξη μιας νέας ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής....**»(Ευάγγελος Αργύρης, ΠΑΣΟΚ, Αντιπρόεδρος της Βουλής Σύνοδος Β΄, Συνεδρίαση ΝΑ΄ στις 11/1/2011)

⁸⁵Ν. 3907/2011 «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη - μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις».

⁸⁶Εξευρωπαϊσμός: «μια σειράς διαδικασιών δημιουργίας, διάχυσης και θεσμοποίησης τυπικών και άτυπων κανόνων, διαδικασιών, πολιτικών παραδειγμάτων τρόπων εφαρμογής πολιτικής και κοινών αξιών – πεποιθήσεων που αρχικώς ορίζονται και εδραιώνονται στις πολιτικές της ΕΕ και εν συνεχεία ενσωματώνονται στην εθνική πραγματικότητα, (κεντρική και περιφερειακή) στις πολιτικές δομές και πρακτικές» (Bulmer & Radaelli, 2004).

Η διάσταση του Ευρωπαϊκού ζητήματος για την υγεία και την ασφάλεια των ασυνόδευτων ανήλικων πρόσφυγων θα συζητηθεί πιο λεπτομερώς ακολούθως, ωστόσο αναφέρεται σε αυτό το σημείο καθώς διαπιστώνονται συσχετίσεις με την σύσταση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Ασυλο (EASO)⁸⁷ που άρχισε να λειτουργεί την 1η Φεβρουαρίου 2011 η EASO ως οργανισμός της ΕΕ. (EASO, 2014). Στις 1/4/2011 υπογράφηκε το πρώτο επιχειρησιακό σχέδιο της EASO για την υποστήριξη της αναδιάρθρωσης του Ελληνικού Συστήματος Ασύλου. Όπως αναφέρει στην επίσημη ιστοσελίδα της η EASO⁸⁸ τον Φεβρουάριο 2011, κατόπιν αιτήματος της Ελληνικής Κυβέρνησης η EASO συμφώνησε στην παροχή υποστήριξης της Ελλάδας όσον αφορά την νέα Υπηρεσία Ασύλου, Πρώτης Υποδοχής και τον περιορισμό εκκρεμών υποθέσεων (EASO, 2014). Αυτό έγινε μέσω think tanks (δεξαμενών σκέψης) – και συγκεκριμένα των εμπειρογνομόνων ΟΥΑ (Ομάδες Υποστήριξης Ασύλου) που παρείχαν κατάρτιση σε θέματα απόδειξης εθνικότητας (σε συνεργασία με το FRONTEX), στήριξη της Ελλάδας για χρηματοδότηση από την ΕΕ και υποστήριξη στον τομέα των ΠΧΚ – Πληροφορίες για τις Χώρες Καταγωγής (EASO, 2014).

Συνεπώς η γνώση για τις διαδικασίες Ασύλου και Κέντρων Υποδοχής με την Υποστήριξη Ευρωπαίων Εμπειρογνομόνων προκειμένου να διαχειριστούν τις προσφυγικές ροές που αποτελούνταν από άλλες εθνικότητες⁸⁹ το θεσμικό πλαίσιο υπήρχε ήδη από το 2011. Το γεγονός αυτό δεν δικαιώνει τα επιχειρήματα των πολιτικών λόγων που αναφέρονται το 2016 έως και σήμερα για τις καθυστερήσεις στις διαδικασίες Ασύλου, Υπηρεσιών Πρώτης Υποδοχής, ταυτοποίησης, και ουσιωδώς πλήττουν σοβαρά τα θέματα υγείας και Ασφάλειας των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων.

⁸⁷ Η EASO είχε σχεδιαστεί από το 2004 όταν το πρόγραμμα της Χάγης έθεσε την αναγκαιότητα διασφάλισης πρακτικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών σε θέματα ασύλου. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την ίδρυση της EASO στις 18 Φεβρουαρίου 2009 και εν τέλει μετά από συμφωνία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με το Συμβούλιο, ο Κανονισμός για την EASO-(ΕΕ) αριθ. 439/2010 τέθηκε σε ισχύ στις 19 Ιουνίου 2010.

⁸⁸ EASO (2014) Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Ασυλο, 2014.

<https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/BZ0213822ELC3.pdf>

⁸⁹ Οι προσφυγικές ροές ενήλικων και ασυνόδευτων ανήλικων προέρχονταν κύρια από τις εξής χώρες καταγωγής (Αφγανιστάν, Μπαγκλαντές, Πακιστάν, Μαρόκο, Αλγερία). Από το 2013 άρχισαν να αλλάζει το προφίλ με Σύριους Πρόσφυγες (UNHCR, 2015)

Σε επικοινωνιακό επίπεδο, στην συγκεκριμένη συζήτηση επί της αρχής του Σχεδίου Νόμου στις 11/1/2011 που αναφέρθηκε, διαπιστώνεται ότι το 2011 οι επικοινωνιακές στρατηγικές του ΣΥΡΙΖΑ εμφανίζουν αρκετές ομοιότητες με τον πολιτικό λόγο του ΚΚΕ:

«...Για να έχουμε φθηνά εργατικά χέρια για τις Ολυμπιάδες, Τι θα έχουμε πολύ γρήγορα; Το φράχτη....Αυτό το έχουν πάρει χαμπάρι οι πλουτοκρατικοί κύκλοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ξέρουν καλύτερα από εμένα και από εσάς και γι' αυτό οργάνωσαν και την FRONTEX..» (Θεόδωρος Δρίτσας, ΣΥΡΙΖΑ, Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος Σύννοδος Β', Συνεδρίαση ΝΑ' στις 11/1/2011)

««...ψεύδεστε ασύστολα όταν ισχυρίζεστε ότι το ζήτημα της μετανάστευσης θα λυθεί με στρατοκρατικά κόλπα, με φράχτες..... Για να μη μιλήσουμε και θέσουμε μια σειρά ερωτήματα, που είναι αρκετά εύγλωττα για το ποιοι έφεραν δύομισι χιλιάδες γυναίκες στην Αθήνα, για τις ανάγκες της Ολυμπιάδας.....είναι μια μεθοδολογία ισχυρών κοινωνικών δυνάμεων των μεγαλομετόχων, των βαθύπλουτων και των άλλων εκπροσώπων των μεγάλων εταιρειών....» (Νικόλαος Παπακωνσταντίνου, ΚΚΕ Ειδικός Αγορητής Σύννοδος Β', Συνεδρίαση ΝΑ' στις 11/1/2011)

Τελικά ο «φράχτης»⁹⁰ ορθώθηκε, αποτρέποντας την χερσαία διέλευση και καθιστώντας την θαλάσσια διαδρομή ως μόνη επιλογή (UNHCR, 2014) και τα αποτελέσματα διαφάνηκαν στα τραγικά ναυάγια με τις χαμένες ανθρώπινες ζωές, ανήλικων , ασυνόδευτων ανήλικων και ενήλικων προσφύγων.

Σε μικροδομή – κειμενοκεντρικής κριτικής ανάλυσης διαπιστώνουμε ρητορικής μορφής ερωτήσεις και κατευθυντικές αποφάνσεις τόσο το έτος 2011 που προτάθηκε το σχετικό Νομοσχέδιο⁹¹ αλλά και αρκετά αργότερα, το 2015 με τις δηλώσεις του Πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα:

⁹⁰Αναφορά για τον «φράχτη» μήκους 12 χλμ και το σύστημα ηλεκτρονικής παρακολούθησης που τοποθετήθηκε κατά μήκος των χερσαίων Ελληνοτουρκικών συνόρων και οδήγησε τελικά σε αλλαγή της διαδρομής διέλευσης και εισόδου (μέσω θάλασσας στα νησιά ΒΑ και ΝΑ Αιγαίου)

⁹¹Αναφορά στις Κοινοβουλευτικές Ομιλίες στις 11/1/2011 που προηγήθηκαν του [Νόμου 3907/2011](#) Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη-μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις.

ΣΦΑΙΡΑ ΕΜΕΙΣ: ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΜΑΣ «.....Προχωρούμε στη δημιουργία νέων ανοικτών δομών υποδοχής, ιδίως για τη διαμονή ευάλωτων ομάδων στην περιοχή της Αττικής, αλλά και σε άλλες περιοχές της χώρας..... Σε επίπεδο κτηριακών υποδομών εξασφάλισαμε τη λειτουργία μιας νέας δομής ασυνόδευτων ανηλίκων στην Αθήνα, ενώ θα λειτουργήσουν άλλες τρεις δομές ανηλίκων σε πόλεις επαρχίας. Παράλληλα, σχεδιάζουμε τη λειτουργία μονάδων υποδοχής στην ενδοχώρα, τις οποίες θα υλοποιήσουμε με την εγκριθείσα ευρωπαϊκή χρηματοδότηση.....». (Αλέξης Τσίπρας, ΣΥΡΙΖΑ ,Πρωθυπουργός της Κυβέρνησης), ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄Συνεδρίαση ΠΒ΄, 31/7/2015)

Είχε προηγηθεί τον Μάιο 2015, το νέο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για την Μετανάστευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπου αναγραφόταν ότι αυξάνεται η υποστήριξη και η χρηματοδότηση των Κρατών- Μελών προκειμένου να ακολουθηθεί άμεσα μια Κοινή Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική πολιτική (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015). Υπενθυμίζεται επίσης ότι το 2015 είναι το έτος με τις περισσότερες καταγραφές αιτημάτων ασύλου ασυνόδευτων παιδιών προσφυγών στην Ευρώπη (Παράρτημα 2).

Η κυβέρνηση έχει αρχίσει μια διαφορετική εξωστρεφή επικοινωνιακή τακτική και στενή συνεργατική σχέση με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς και παράλληλα δημοσιοποιεί στοιχεία για τα ασυνόδευτα παιδιά, γεγονός που διαπιστώνεται και στην ιστοσελίδα της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα, 2016).

Το 2016⁹² στις επίσημες Ομιλίες ξανά τονίζεται η αναγκαιότητα για θεσμοθέτηση διαδικασιών Ασύλου για ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες και ενήλικες πρόσφυγες και μετανάστες.

Σε μακροεπίπεδο, στην ακόλουθη αναφορά διακρίνουμε ότι οι ΑΛΛΟΙ, εμφανίζονται διττά και έμμεσα αυτή τη φορά στον λόγο, αφενός η παράταξη της Χρυσής Αυγής [παραγρ.2], αφετέρου η Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ [παραγρ.3], που καθυστερεί την προώθηση. Στις αναφορές διαπιστώνουμε την έμφαση στα αρνητικά «ΤΟΥΣ»[2,4] - έμφαση στα θετικά «ΜΑΣ»[3] .

⁹² Το 2016 ήταν εξαιρετικά μεγάλος ο αριθμός προσέλευσης στην Ελλάδα των ασυνόδευτων παιδιών στην Ελλάδα

1. «...Οι μεγάλες, λοιπόν, καθυστερήσεις στην εξέταση των αιτημάτων ασύλου -στη Σάμο υπάρχει μόνο ένας υπάλληλος- και η απαισιοδοξία που υπάρχει για την τύχη των αιτημάτων ασύλου.....Επίσης, στα νησιά υπάρχουν και οι ασυνόδετοι ανήλικοι, που είτε είναι κρατούμενοι στα hotspots είτε έχουν ανατεθεί σε ΜΚΟ.....»
2. «..Αυτή την κατάσταση, βέβαια, εκμεταλλεύονται οι διάφορες ρατσιστικές και ναζιστικές οργανώσεις, για να διαδώσουν τις αποκρουστικές θεωρίες τους..».
3. «....θέλω να σας ρωτήσω και να μου διευκρινίσετε το εξήςμου ειπώθηκε ότι, για να γίνει επανένωση οικογένειας προσφύγων, την πρόσκληση πρέπει να την κάνει ο ανήλικος...»
4. «....Σας ρωτάμε, λοιπόν, κύριε Υπουργέ, τι μέτρα θα πάρει η Κυβέρνηση, ώστε οι πρόσφυγες, μετά την καταγραφή τους, να προωθηθούν στις χώρες τελικού προορισμού τους, για να αποσυμφορηθούν τα νησιά;..» (Σταύρος Τάσσου, ΚΚΕ, Βουλευτής Λέσβου, Συνεδρίαση Ολομέλειας: 3η με αριθμό 1005/14-6-2016 επίκαιρη ερώτηση)

Ο πολιτικός λόγος του Βουλευτή του ΚΚΕ τάσσεται ξεκάθαρα υπέρ της επίσπευσης διαδικασιών Ασύλου, και θίγει ιδιαίτερα το θέμα καθότι είναι εκλεγμένος στην νήσο Λέσβο και γνωρίζει τις καταστάσεις. Ωστόσο, αναφέρεται και στο θέμα της αποσυμφόρησης γεγονός που ίσως δεν είναι άσχετο με την έναρξη της τουριστικής περιόδου κατά την χρονική περίοδο επίκαιρης ερώτησης. Στην Λέσβο, το 2016 υπήρχε μείωση 80% στις κρατήσεις ξενοδοχείων και ακυρώσεις κρουαζιερόπλοιων εξαιτίας των προσφυγικών ροών. (Γέρος, 2016). Διαπιστώνουμε δηλαδή, ότι υπάρχει ήδη κινητοποίηση στο Δημόσιο Λόγο και στην Κοινωνία των Πολιτών και εκφράζεται η άποψή τους για το μεταναστευτικό και τις συνθήκες διαβίωσης στην Λέσβο και σε άλλα νησιά που φιλοξενούνται πρόσφυγες. Όπως αναφέρεται σε δημοσίευμα το προσφυγικό αποτέλεσε μέσο πλουτισμού για Τούρκους, Έλληνες και Ομοεθνείς πρόσφυγες ενώ οι πρόσφυγες ασυνόδετοι και μη διαβιούν σε απάνθρωπες συνθήκες (Γέρος, 2016).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ήδη έχει προηγηθεί το Σύμφωνο της 18^{ης} Μαρτίου ΕΕ-Τουρκίας (ΕΕΔΑ, 2016) στο Συμπληρωματικό Σημείωμα⁹³ (19^{ης} Μαρτίου 2016) όπου

⁹³(European Commission, 2016) Υπάρχει εκτενή αναφορά σε διαδικαστικά και χρηματοδοτικά θέματα “..EU Member States agreed to provide Greece at short notice with the necessary means, including

αναγράφεται ότι η Ελλάδα θα πρέπει να προχωρήσει άμεσα στην επίσπευση διαδικασιών ασύλου με την συνδρομή των Κρατών –Μελών σε υλικοτεχνικά μέσα και ανθρώπινους πόρους. Παράλληλα υπάρχει αυξημένη Χρηματοδότηση προς την Ελλάδα από το Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης και Ένταξης- AMIF⁹⁴ το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας -ISF⁹⁵ κι άλλες χρηματοδοτικές πηγές (European Commission, 2016). Είναι προφανές ότι και η αξιωματική και η μείζονα αντιπολίτευση γνωρίζει τις χρηματοδοτικές ροές για την δημιουργία υπηρεσιών και τις δεσμεύσεις της Κυβέρνησης, οπότε έντεχνα θέτει σχετικά ερωτήματα.

Η απάντηση στην ανωτέρω επίκαιρη ερώτηση από τον αρμόδιο κυβερνητικό εκπρόσωπο εμπεριέχει πολλές γλωσσικές στρατηγικές πέραν του δίπολου και συναισθηματικές επικλήσεις που χαρακτηρίζουν τον λόγο αρκετών Πολιτικών της παράταξης ΣΥΡΙΖΑ (Δοξιάδης, 2013).

«Ψάχνουμε να βρούμε χώρους, σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση.... Τα ασυνόδευτα παιδιά -το έχω ξαναπεί- είναι η μεγάλη μας πληγή. Θέλω να σας πω, όμως, ότι στη Μυτιλήνη ήδη έχουμε τον Μανταμάδο. Η «Ηλιαχτίδα» άνοιξε και φιλοξενεί ασυνόδευτα παιδιά και ετοιμαζόμαστε να ανοίξουμε και την Αγιάσο. Το πλάνο μας είναι μέσα στον Ιούλιο να έχουμε φτιάξει πεντακόσιες θέσεις για ασυνόδευτα παιδιά και να έχουμε καλύψει το πρόβλημα...Θα συμφωνήσω απόλυτα μαζί σας και θα ζητήσω, φυσικά, τη βοήθειά σας στην καταπολέμηση του ρατσισμού και της ακροδεξιάς. Είστε άνθρωπος που είναι στο πρόβλημα και δεν το βλέπει από το γραφείο του. Ξέρετε ότι δεν υπάρχει αθωότητα από την πλευρά της ακροδεξιάς, δεν υπάρχει αθωότητα από την πλευρά του ρατσισμού.» (Ιωάννης Μουζάλας, ΣΥΡΙΖΑ, Αναπληρωτής Υπουργός Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης Παράταξη, απάντηση στην 3η με αριθμό 1005/14-6-2016 επίκαιρη ερώτηση)

Η συλλογιστική συναισθηματική επίκληση, δηλαδή η χρήση συναισθηματικών λέξεων - εκφράσεων που προκαλούν συναισθήματα στον ακροατή/ αναγνώστη συστήνει μια

border guards, asylum experts and interpreters...”[on [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-16-963_el.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-963_el.htm)], ωστόσο στην Έκθεση της το 2016 η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου διατυπώνει αμφισβητήσεις για την «νομική δεσμευτικότητα και αξία» του Συμπληρωματικού Σημειώματος.

⁹⁴ AMIF: Asylum, Migration and Integration Fund

⁹⁵ ISF: Internal Security Fund

μορφή της υλικής διάστασης του πολιτικού λόγου καθότι παραπέμπουν σε βιώματα (Δοξιάδης, 2013:4). Κατ' αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται να δημιουργούνται συναισθηματικά φορτισμένες οπτικοποιήσεις που σχηματοποιούν την εκάστοτε ιδεολογία. (Γραμμενίδης, Δημητρούλια, Κουρδής & συν, 2015). Στην προκείμενη οικειοποιούν την έννοια του ασυνόδευτου παιδιού πρόσφυγα.

Η μεταφορική φράση *«τα ασυνόδευτα παιδιά –το έχω ξαναπεί- είναι η μεγάλη μας πληγή»* στο ανωτέρω σχόλιο, πέραν του εμφατικού χαρακτήρα, επιτρέπει στον ομιλητή να εκφράσει την βαρύνουσα σημασία που αποδίδει ο ΣΥΡΙΖΑ στους ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες με έντονες συναισθηματικά φορτισμένες συνειρμικές οπτικοποιήσεις. Διαπιστώνεται η επαναλαμβανόμενη Έμφαση στα Θετικά «ΜΑΣ» και ο Μετριασμός των Αρνητικών «ΜΑΣ». Επιπλέον, στο ανωτέρω απόσπασμα οι «ΑΛΛΟΙ» είναι πλέον οι Ρατσιστές και επιζητείται συμμαχία για την αντιμετώπιση του ρατσισμού. Διακρίνουμε δηλαδή, ότι η ιδεολογία και η παραγόμενη κοινωνική ταυτότητα διαθέτουν δυναμική μεταβλητότητα και διαμορφώνονται ανάλογα ως «σύνορο» για χαραχθούν διαχωρισμοί και σαφή όρια ανάμεσα σε «εμάς» και «άλλους» ή για να δημιουργήσουν συμμαχίες (Wodak 2011).

Ωστόσο οι πολλαπλές καθυστερήσεις στην ουσιαστική εφαρμογή των πολιτικών αποφάσεων για την δημιουργία Χώρων Υποδοχής και Ασύλου αντίκειται σ' ένα πολύ σημαντικό ζήτημα που αναφέρεται στο θεωρητικό μέρος της διατριβής και συγκεκριμένα στην νομοθεσία κι αφορά την μη εκπλήρωση της Ταχύτητας που όφειλαν οι πολιτικοί ως ρυθμιστές των διοικητικών διαδικασιών να πράξουν καθώς *«...όλες οι αποφάσεις της διοίκησης και των υπηρεσιών υποδοχής που αφορούν τα ασυνόδευτα παιδιά είναι αναγκαίο να λαμβάνονται με ταχύτητα με την αναγκαία εκτίμηση της ιδιαίτερης αντίληψης του χρόνου που έχουν τα παιδιά..»* (άρθρο 3 παρ. 1 Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού).

7.2 Υγεία Πληθυσμού και Εμβολιασμοί Ασυνόδευτων Ανήλικων Προσφύγων.

Η Υγεία των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων είναι ιδιαίτερα σημαντική. Παραταύτα, στις αναφορές κατά την εξέταση των λέξεων-κλειδιών κατέχει την ενδέκατη και τελευταία θέση.

Ωστόσο, η ήδη επιβαρυσμένη υγεία των ασυνόδευτων ανηλίκων και οι πολλαπλές επιπτώσεις της που αναλύσαμε στο θεωρητικό μέρος, καθώς και η μη διαθεσιμότητα πιστοποιητικών/εγγράφων σχετικά με την ανοσοποίηση των παιδιών (WHO, 2016) φαίνεται ότι απασχολεί ιδιαίτερα τις τοπικές κοινωνίες δυστυχώς όμως κύρια από την πλευρά κίνδυνου εξάπλωσης λοιμωδών νοσημάτων στην ελληνική κοινωνία.

Πιο συγκεκριμένα, κατά το εαρινό εξάμηνο του 2016, τα θέματα υγείας και η αναγκαιότητα εμβολιαστικού προγράμματος για την υγειονομική πρόληψη και προφύλαξη των ανήλικων προσφύγων, συνδέονται με εκφράσεις όπως «υγειονομικές βόμβες..» και κυριαρχούν, παρότι ο Γ.Γ. Δημόσιας Υγείας Γ. Μπασκόζος διαβεβαίωσε σε ομιλία του στη διάρκεια επίσημης εκδήλωσης, ότι η συγκεκριμένη έκφραση είναι προπαγάνδα και ότι δεν υπάρχει κίνδυνος για την δημόσια υγεία⁹⁶ (Νεκτάριος, 2016).

Η αξιωματική αντιπολίτευση (ΝΔ) τοποθετείται στο ζήτημα αυτό επιβεβαιώνοντας τα δημοσιεύματα⁹⁷ και καταθέτοντας ερώτηση στην Βουλή που συζητείται στην ακόλουθη συνεδρίαση:

⁹⁶ Νεκτάριος, Α. (2016). Άρθρο Στο δημοσίευμα της ηλεκτρονικής εφημ. *healthreport*+Τρίτη 8 Μαρτίου 2016 Ομιλία Γ. Μπασκόζου στην Εκδήλωση «Περιφερειακή Διαβούλευση, Η Υγεία καθ' όλη τη Διαδικασία Υποδοχής, Διατομεακός Διάλογος, «..η Η προπαγάνδα περί «υγειονομικής βόμβας», είναι ένας μύθος, ...οι πρόσφυγες και οι μετανάστες που εισέρχονται στη χώρα μας δεν αποτελούν υγειονομική βόμβα, _δεν υπάρχει κίνδυνος για τη δημόσια υγεία υπό την προϋπόθεση ότι θα τους παρασχεθούν οι απαραίτητες υπηρεσίες υγείας και κάνουμε το παν για να τους παρασχεθούν».

⁹⁷ Το άρθρο περιέχει την ερώτηση επίκαιρη επερώτηση Βουλευτών ΝΔ στην Βουλή σχετικά με δράσεις μετανάστευσης και λήψης υγειονομικών μέτρων. Βλ. Άρθρο στην εφημ. πρώτο ΘΕΜΑ.gr. protothema.gr 09/03/2016: «ΝΔ: Κίνδυνος για τη δημόσια υγεία από τον εγκλωβισμό χιλιάδων προσφύγων και μεταναστών στη χώρα.» Διαθ: <http://www.protothema.gr/politics/article/560018/nd-kindunos-gia-ti-dimosia-ugeia-apo-ton-eglonismo-hiliadon-prosfugon-kai-metanaston-sti-hora/> [Προσβ 2 Dec. 2017].

ΣΦΑΙΡΑ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»: ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΟΥΣ «...Δεν έχετε ούτε καν την εναισθησία να διαχωρίσετε από αυτούς τις ευπαθείς ομάδες, τα ασυνόδετα παιδιά, τα ΑΜΕΑ,..... Παρ' όλα αυτά, τα παιδιά που έχετε εκεί πέρα πάνω, τα έχετε χωρίς εμβολιασμό, όταν ξέρετε ότι τίθεται θέμα υγειονομικής βόμβας στην περιοχή..» Βασίλειος Κικίλιας, ΝΔ, Βουλευτής, Συντονιστής Μεταναστευτικής Πολιτικής Σύνοδος Α΄ Συνεδρίαση Δ΄ 21/3/2016)»

Λίγο αργότερα, το 2016, το γεγονός συζητείται έντονα ξανά στα πολιτικά έδρανα της Βουλής όχι όμως ως ξεχωριστό θέμα, αλλά παρενθετικά κατά την συζήτηση για το Σύμφωνο Ευρώπης – Τουρκίας⁹⁸.

ΣΦΑΙΡΑ «ΕΜΕΙΣ» ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΜΑΣ: «...Αυτό το οποίο είπαμε και το είπα κι εγώ υπεύθυνα ως γιατρός, είναι ότι στοιχειωδώς πρέπει και ο κόσμος και οι τοπικές κοινωνίες να ενημερώνονται και να γνωρίζουν επιβεβαιωμένα ότι τα παιδιά όλου του κόσμου δεν κινδυνεύουν υγειονομικά, όπως και οι τοπικοί πληθυσμοί, όπως και τα παιδιά των προσφύγων. Όλοι! Ακούστηκαν διάφορες προτάσεις. Είμαι σε θέση να γνωρίζω ότι γίνεται μια προσπάθεια να εμβολιαστούν αυτά τα παιδιά. Δεν είναι συνολική αυτή η προσπάθεια...Ίσως μια πρόταση η οποία ακούστηκε στον κύριο Υπουργό για το βιβλιάριο υγείας, που ενδεχομένως να μην προβλέπεται, να είναι ένας τρόπος και να υπάρχει ένα screening από το ΚΕΕΛΠΝΟ και το Υπουργείο Υγείας αν πραγματικά οι ΜΚΟ κάνουν τη δουλειά τους και ένας τρόπος να υπάρχει ανάχωμα σε αυτούς, οι οποίοι, ενδεχομένως, αμφιβάλλουν αν τα παιδιά είναι εμβολιασμένα, άρα αν είναι όλα εντάξει.....
...είναι σημαντικό στοιχείο, ξέρετε, η τάξη και η ασφάλεια και η αίσθηση ότι μια κυβέρνηση έχει τον έλεγχο της κατάστασης...(Βασίλειος Κικίλιας, ΝΔ, Βουλευτής, Συντονιστής Μεταναστευτικής Πολιτικής Νέας Δημοκρατίας, ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄ Συνεδρίαση Σ΄ της Ολομέλειας του Κοινοβουλίου στις 30.9.2016)

Διαπιστώνεται η έμφαση στα θετικά «ΜΑΣ» από το ιδεολογικό τετράγωνο του Van Dijk (1998). Το στρατηγικό επιχείρημα που χρησιμοποιείται αποτελεί την πρακτική της πειθούς «επίκληση στην αυθεντία» που συχνά εφαρμόζεται στον επιστημονικό αλλά και

⁹⁸ Θέμα: 2. Συζήτηση της υπ' αριθμόν 34/28/1-8-16 επίκαιρης επερώτησης πενήντα επτά Βουλευτών της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Νέας Δημοκρατίας προς τους Υπουργούς Εξωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών και Οικονομικών, με θέμα "Ανάγκη ύπαρξης εναλλακτικού σχεδίου για το μεταναστευτικό μπροστά στον υπαρκτό πλέον κίνδυνο κατάρρευσης της συμφωνίας Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας

στον πολιτικό λόγο (Jones and Patchrint, 2011). Υπ' αυτή την έννοια, ο ανωτέρω πολιτικός ομιλητής επικαλείται την ίδια γνώση, καθότι γιατρός, για να διαβεβαιώσει τις τοπικές κοινωνίες ότι τα ελληνικά παιδιά δεν κινδυνεύουν από ασθένειες. «...Αυτό το οποίο είπαμε και το είπα κι εγώ υπεύθυνα ως γιατρός...» «..γίνεται μια προσπάθεια να εμβολιαστούν αυτά τα παιδιά..»⁹⁹. Η δήλωση ωστόσο πέραν του αποφαντικού χαρακτήρα εμπεριέχει και τον μετριασμό των θετικών των «ΑΛΛΩΝ» δηλαδή της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, σύμφωνα με το ιδεολογικό τετράγωνο του Van Dijk (1998).

Ανατρέχοντας ωστόσο ημερολογιακά λίγες μέρες πριν την ημερομηνία της συζήτησης, θα διαπιστώσουμε ότι υπάρχει μια έντονη κινητοποίηση στον Δημόσιο Λόγο αλλά και στην Κοινωνία των Πολιτών σχετικά με το θέμα των Εμβολιασμών των παιδιών προσφύγων.

Συγκεκριμένα, διαχέεται μια έντονη κινδυνολογία μεταδοτικότητας λοιμωδών νοσημάτων που είχε ξεσηκώσει, σε ακραίες καταστάσεις κυριολεκτικά, Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων ελληνικών σχολείων, γεγονός που μεταδίδεται από τα έντυπα, ηλεκτρονικά και τηλεοπτικά ΜΜΕ¹⁰⁰. Οι γονείς προβαίνουν σε καταλήψεις σχολείων, δίνουν συνεντεύξεις στα ΜΜΕ (STAR –Ειδήσεις, 2016) και απειλούν, αρνούμενοι να δεχτούν ανήλικα παιδιά προσφύγων, υπό τον φόβο εξάπλωσης μεταδοτικών νοσημάτων¹⁰¹. Να σημειωθεί επίσης ότι τη συγκεκριμένη περίοδο που λαμβάνουν χώρα τα γεγονότα είναι η έναρξη του σχολικού έτους (Σεπτέμβρης 2016) και ότι τα ασυνόδευτα ανήλικα και γενικότερα όλα τα παιδιά προσφύγων θα παρακολουθούσαν μαθήματα σε ελληνικά σχολεία κατά τις απογευματινές ώρες - γεγονός που δεν δικαιολογεί την έξαρση της νοσοφοβίας των Ελλήνων γονέων για τα παιδιά τους.¹⁰²

⁹⁹ Απόσπασμα από την Ομιλία που αναφέρεται στην προηγ. σελίδα του Β. Κικίλια, ΝΔ, Βουλευτή, Συντονιστή Μεταναστευτικής Πολιτικής ΣΥΝΟΔΟΣ Α' Συνεδρίαση Σ' της Ολομέλειας του Κοινοβουλίου στις 30.9.2016.

¹⁰⁰ STAR -ΕΙΔΗΣΕΙΣ (2016). *Ο σύλλογος γονέων στο Ωραιόκαστρο αρνείται να δεχθεί προσφυγόπουλα στο σχολείο - (STAR 13.9.2016)*. [video] Διαθ:<https://www.youtube.com/watch?v=bCoAH2RTfPE> [προσβ: 4 Jan. 2018].

¹⁰¹ «...Οι κυριότερες ασθένειες που αναφέρουν όσοι φοβούνται τη συνύπαρξη με τους πρόσφυγες είναι η ελονοσία, η φυματίωση και η ηπατίτιδα...» (Μποζανίνου, 2016).

¹⁰² Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας, (2016). «Εμβολιασμοί προσφύγων, αιτούντων άσυλο και μεταναστών».ΑΔΑ: 63TK465ΦΥΟ-ΠΘΖ. Αθήνα 18/3/2016: Υπουργείο Υγείας Δ/ση Δημόσιας Υγείας.

Η όλη κατάσταση έχει ενισχυθεί κι από επιστολή της Ε.ΕΛ.ΠΑΔ.ΑΤΤ.¹⁰³ (Μη κερδοσκοπική Επαγγελματική Ένωση η οποία εκπροσωπεί Ελευθεροεπαγγελματίες Παιδιάτρους εντός και εκτός Αττικής) και με κοινοποιημένο Δελτίο Τύπου στις 12/9/2016, (δηλαδή μια μέρα πριν τις τηλεοπτικές μεταδόσεις στις Ειδήσεις¹⁰⁴) εξέφραζε τις ανησυχίες της σχετικά με την εμβολιαστική κατάσταση παιδιών προσφύγων και μεταναστών (Ε.ΕΛ.ΠΑΙΔ.ΑΤΤ.,2016).

Η επιστολή αυτή όπως γίνεται αντιληπτό στο δημοσιευμένο Δελτίο Τύπου της, είχε αποσταλεί στον αρμόδιο Υπουργό Υγείας, στο ΚΕΕΛΠΝΟ¹⁰⁵ και μεταξύ άλλων και στους αρχηγούς των πολιτικών κομμάτων εγείροντας σοβαρά ερωτήματα. Στη επιστολή αναφέρονταν ευθύνες προς το Υπουργείο Υγείας, για την ελλιπή επίσημη ενημέρωση της Κυβέρνησης προς τους πολίτες και τους λειτουργούς Υγείας σχετικά με την εμβολιαστική κατάσταση των παιδιών των προσφύγων και όλων των προσφύγων εν γένει (Ε.ΕΛ.ΠΑΙΔ.ΑΤΤ.,2016).

Σημαντικό είναι όμως ότι στην συγκεκριμένη επιστολή η Ε.ΕΛ.ΠΑΔ.ΑΤΤ επικαλείται Δημόσιο Έγγραφο που έχει εκδοθεί από το τμήμα Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας τον Μάρτιο 2016 (ΑΔΑ: 63ΤΚ465ΦΥΟ-ΠΘΖ με ημερ:18/3/2016). Σημαντικό επίσης είναι ότι στην συγκεκριμένη επιστολή η Ε.ΕΛ.ΠΑΔ.ΑΤΤ επικαλείται δημόσιο έγγραφο¹⁰⁶ που έχει εκδοθεί από την Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας, τον Μάρτιο 2016 (ΑΔΑ: 63ΤΚ465ΦΥΟ-ΠΘΖ ,18/3/2016) Στο έγγραφο αυτό αναφέρεται ότι «..... Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που περιγράφονται είναι ο ελλιπής εμβολιασμός, γεγονός που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τόσο τους ίδιους όσο και τον γηγενή πληθυσμό...». Επιπλέον το Υπουργείο Υγείας (Δ/ση Δημόσιας Υγείας, 2016)¹⁰⁷ αναφέρει ότι προκειμένου να εγκριθεί η άδεια παραμονής προσφύγων, θα πρέπει να ελέγχεται άμεσα η εμβολιαστική τους κατάσταση.

¹⁰³ Ε.ΕΛ.ΠΑΙΔ.ΑΤΤ. (2016). Δελτίο Τύπου. 12.9.2016 *Ερωτήματα για τον εμβολιασμό προσφύγων/μεταναστών*. Διαθ: <http://www.docmed.gr/e-el-ped-att-erotimata-gia-ton-emvoliasmo-prosfigonmetanaston/> [Πρόσβ 8 Jan. 2018].

¹⁰⁴ STAR -ΕΙΔΗΣΕΙΣ (2016). *Ο σύλλογος γονέων στο Ωραιόκαστρο αρνείται να δεχθεί προσφυγόπουλα στο σχολείο - (STAR 13.9.2016)*. [video] Διαθ:<https://www.youtube.com/watch?v=bCoAH2RTfPE> [πρόσβ: 4 Jan. 2018].

¹⁰⁵ ΚΕΕΛΠΝΟ: Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων

¹⁰⁶ Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας, (2016). «Εμβολιασμοί προσφύγων, αιτούντων άσυλο και μεταναστών». ΑΔΑ: 63ΤΚ465ΦΥΟ-ΠΘΖ. Αθήνα 18/3/2016: Υπουργείο Υγείας Δ/ση Δημόσιας Υγείας

¹⁰⁷ «...Η εμβολιαστική κατάσταση των νεοεισερχομένων μεταναστών και προσφύγων θα πρέπει να ελέγχεται άμεσα προκειμένου να πάρουν άδεια παραμονής (πράσινη κάρτα) οι πρώτοι και να φιλοξενηθούν προσωρινά ή για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα οι δεύτεροι.» (Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας, 2016)

Τα θέματα περιπλέκουν περισσότερο με αναφορές από την Ε.ΕΛ.ΠΑΔ.ΑΤΤ ότι θα έπρεπε να έχουν εφαρμοστεί συστάσεις της Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών ενώ από δημοσιεύματα που ακολουθούν γίνονται αιχμές προς το Υπουργείο για σκιάσεις προμήθειες εμβολίων¹⁰⁸ (ιού πολιομυελίτιδας) που αφορούν τα παιδιά προσφύγων (Καρλατήρα, 2016).

Σε αυτό το δαιδαλώδες σκηνικό, αλληλομάχονται οι ομάδες πιέσεων και συμφερόντων τροφοδοτώντας τις βαθιές ρίζες του ελληνικού Κορπορατισμού, (Λαδή & Νταλάκου, 2010) που διέπει χρόνια και το όλο Σύστημα Υγείας μας. Εν τω μεταξύ, η ανησυχία στις τοπικές κοινωνίες αλλά και οι προκαταλήψεις εναντίον το παιδιών προσφυγών και η ξеноφοβία κερδίζει έδαφος διαμορφώνοντας όπως αναφέρει η Wodak (1996b), τον προκατειλημμένο λόγο “rasist discourse” και τις επαγόμενες πράξεις που χαρακτηρίζονται από την εχθρότητα στους αλλοεθνείς (hostility to foreigners) και οδηγούν στον στιγματισμό και στον αποκλεισμό τους από υλικούς και μη πόρους (Wodak 1996b).

Στις 21/9/2016 οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα προσπάθησαν με δημοσιεύσεις¹⁰⁹ να διαφωτίσουν και να κατευνάσουν τις τοπικές κοινωνίες αναφέροντας ότι έχουν εμβολιαστεί περισσότερο από 7.000 παιδιά και ότι «..Δεν υπάρχει κίνδυνος για τη δημόσια υγεία από τους πρόσφυγες..» (Μποζανίνου, 2016).

Επανερχόμενοι στις πολιτικές συζητήσεις της Βουλής ο πολιτικός ομιλητής αναφέρει αποδίδοντας έμφαση στα αρνητικά της Κυβέρνησης:

ΣΦΑΙΡΑ ΕΜΕΙΣ/ΑΛΛΟΙ. ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΜΑΣ – ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΟΥΣ: «..Εγώ κατέδειξα στην πρωτολογία μου ότι η Κυβέρνησή σας δεν έχει τον έλεγχο της κατάστασης....» (Βασίλειος Κικίλιας, ΝΔ, Συντονιστής Μεταναστευτικής Πολιτικής Νέας Δημοκρατίας Σύνοδος Α΄, Συνεδρίαση Σ΄ της Ολομέλειας του Κοινοβουλίου στις 30.9.2016)

¹⁰⁸ Αναφορά στο άρθρο της Καρλατήρα (2016) στις 5/4/2016. «Οι παιδίατροι εκπέμπουν SOS για μεταδοτικές ασθένειες στους πρόσφυγες. Φόβοι έξαρσης λοιμωδών νοσημάτων λόγω έλλειψης εμβολιασμού» Άρθρο στην διαδικυακή εφημ. ΘΕΜΑ. gr. 05/04/2016. Διαθ: <http://www.protothema.gr/greece/article/567744/dramatiki-proeidopoiisi-ton-paidiatron-gia-metadotikes-astheneies-stous-prosfugikous-plithusmous/> [πρόσβ.2 Jan. 2018].

¹⁰⁹ Στις 21/9/2016 όπως έχει διευκρινιστεί σε δημοσίευμα στην ηλεκτρονική εφημ. ΒΗΜΑ - από τους Γιατρούς χωρίς Σύνορα «Δεν υπάρχει κίνδυνος για τη δημόσια υγεία από τους πρόσφυγες». Μποζανίνου, Τ. (2016). *ΤΟ ΒΗΜΑ κοινωνία*. Διαθ: <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=830524> [Accessed 4 Jan. 2018].

Η απάντηση δίδεται από τον Αναπληρωτή Υπουργό Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης - αρμόδιο για θέματα Μεταναστευτικής πολιτικής που είναι επίσης γιατρός και ιδρυτικό μέλος των «Γιατρών του Κόσμου»¹¹⁰.

Στην επιχειρηματολογία του επικεντρώνεται στις θετικές ενέργειες της Κυβέρνησης στο θέμα των εμβολιασμών για όλα τα παιδιά των προσφύγων:

ΣΦΑΙΡΑ ΕΜΕΙΣ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΜΑΣ «..Θα καταθέσουμε εδώ τα στοιχεία για τα ασυνόδευτα παιδιά. Επίσης, θα καταθέσουμε τα στοιχεία για την αύξηση του ασύλου.... Έχουν εμβολιαστεί οι δεκατρείς χιλιάδες περίπου, δώδεκα χιλιάδες εφτακόσια τόσα παιδιά. Είναι εδώ τα στοιχεία. Σε άλλες πέντε χιλιάδες παιδιά έχουν γίνει ειδικότερα εμβόλια. Αναφέρομαι στο τριπλό εμβόλιο. Είναι μια θαυμάσια δουλειά του Υπουργείου Υγείας.
...Τα παιδιά μας δεν κινδυνεύουν, γιατί τα προσφυγάκια είναι εμβολιασμένα. Και εσείς, κύριε Κικίλια, είστε γιατρός και ξέρετε ότι, όταν οι εμβολιασμοί έχουν φτάσει το 80%, υπάρχει φραγμός. Ωστόσο, θα πάνε στο 100%..... Εγώ βγαίνω λίγο πιο πλούσιος από αυτή τη συζήτηση. Προτάσεις, κριτική, πολεμική. Προτάσεις, όμως. Το πρόβλημα λύνεται με προτάσεις, με σχέδιο.» (Ιωάννης Μουζάλας, ΣΥΡΙΖΑ, Αναπληρωτής Υπουργός Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Σύνοδος Α΄ Συνεδρίαση Σ΄ της Ολομέλειας του Κοινοβουλίου στις 30.9.2016)

Ο επίλογος της επιχειρηματολογίας του ανωτέρω πολιτικού παραπέμπει στον πλουραλιστικό «ιπποτισμό» του Le Grand (2007:54) όπου οι πολιτικοί δρώντες της σοσιαλο-δημοκρατικής αριστεράς πιστεύουν στην συνεργασία του δημόσιου πνεύματος για τους δικαιούχους των υπηρεσιών του Κράτους Πρόνοιας και Ευημερίας.

Από την κειμενοκεντρική προσέγγιση της διατυπωμένης έκφρασης: «Προτάσεις, κριτική, πολεμική. Προτάσεις, όμως. Το πρόβλημα λύνεται με προτάσεις, με σχέδιο» δύναται να επέλθουν συνειρμικοί συγκερασμοί στο πεδίο της διακειμενικότητας, με την χαρακτηριστική ρήση του Clausewitz «ο πόλεμος είναι μία μορφή πολιτικής με άλλα

¹¹⁰ Ο Αναπληρωτής Υπουργός Ι. Μουζάλας είναι από τα ιδρυτικά μέλη των «Γιατρών του Κόσμου», έχοντας συμμετάσχει πολλές αποστολές σε Ασία και Αφρική. Από τον Νοέμβριο 2016, μετά τον ανασχηματισμό της Κυβέρνησης διορίστηκε Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής έως και σήμερα.

μέσα»¹¹¹ δηλαδή στην μεταφορική του έννοια ο πόλεμος είναι συνήθης στην πολιτική και υποτάσσεται όμως σε αυτή (Μακροδημήτρης, 1999)¹¹².

Η μεταφορική έννοια του πολέμου είναι συνήθης στους πολιτικούς λόγους (Lawler, Lakoff & Johnson, 1983. Lacoff, 2004). Εκφράσεις όπως «σκοπεύουμε», «στόχος μας είναι..», «η πολιτική είναι πόλεμος» «θα κερδίσουμε» αντιπροσωπεύουν επιχειρήματα που εκφράζονται και βρίσκουν ανταποκρισιμότητα στο ανθρώπινο εννοιολογικό σύστημα – “*human conceptual system*” (Lacoff & Johnson, 1980b. Lacoff, 2004).

Άλλωστε όπως διατυπώνει στην προσέγγιση του ιδεολογικού τετράγωνου ο Van Dijk (1996), σε επίπεδο μικροδομής τα ρητορικά σχήματα και οι σημασιολογικές επιλογές στον πολιτικό λόγο εντάσσονται σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον στα πλαίσια της επικοινωνίας, που στην προκειμένη, αφορά το έμμεσο κάλεσμα του κυβερνητικού ομιλητή για κατάθεση προτάσεων στα θέματα της υγείας.

Η αναγκαιότητα διατομεακής συνεργασίας πολιτικών, δημόσιου - ιδιωτικού τομέα για κρίσιμα θέματα που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια των ασυνόδευτων παιδιών, έχει επισημανθεί από πολλούς ερευνητές με στόχο την ανελλιπή επιθεώρηση, καταγραφή και παρακολούθηση των ασυνόδευτων παιδιών ώστε να διασφαλίζονται υπηρεσίες πρόληψης, φροντίδας ή αποκατάστασης (Jensen et al, 2014., Nightingale & Hanibal 1998:53).

Ουσιωδώς, η ανοσοποίηση τους, η άρση εκπαιδευτικών και κοινωνικών φραγμών αλλά και η αποφυγή στιγματισμού τους ως ιδιαίτερα ευπαθής πληθυσμός αλλά και όλων των παιδιών προσφύγων δεν θα έπρεπε να πλαισιώνεται από πολιτικές αντιπαραθέσεις (Toxvig et al., 2017:241). Αντίθετα, στα πλαίσια ενός ευνομημένου Κράτους Πρόνοιας θα έπρεπε να διασφαλίζεται η καθολική κάλυψη και ισότιμη πρόσβαση ιδιαίτερα των ευπαθών ομάδων.

¹¹¹ Όπως αναφέρει κι ο Δοξιάδης (2013), για την ρήση του Clausewitz «ο πόλεμος όμως χαρακτηρίζεται από συστηματική και οργανωμένη βία.»

¹¹² Μακροδημήτρης, Μ. (1999). Άρθρο: Η χρήση βίας και η πολιτική. *Το ΒΗΜΑ*. Γνώμες. 6/6/1999. [online] Διαθ:<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=111600> [Προσβ: 2 Dec. 2017].

7.3 Δομές, ΜΚΟ, Διαβίωση και Ασφάλεια Ασυνόδευτων Ανήλικων

Η συζήτηση στην πολιτική για τις δομές που φιλοξενούν ασυνόδευτα παιδιά εντοπίζεται το 2008 που ξεκινά η έρευνά μας και ήδη υπάρχουν τέσσερις δομές¹¹³ ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων (Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, 2008).

Το 2008 η Υ.Α. του ΟΗΕ αναθέτει σε έλληνες ερευνητές¹¹⁴ να καταγράψουν την κατάσταση που επικρατεί στις υφιστάμενες ελληνικές δομές καθώς διαπιστώθηκε αύξηση της προσέλευσης ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων. Οπότε, κρίθηκε σημαντικό ότι για τον εντοπισμό τους, την αρωγή και την προστασία τους, θα έπρεπε να γίνει μια συνολική καταγραφή, ανάλυση των διαδικασιών και των υφιστάμενων υποδομών για την αποτίμηση του ελληνικού θεσμικού Πλαισίου, αλλά και τον βαθμό τήρησης της Ελλάδας προς τις διεθνείς υποχρεώσεις της (Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, 2008). Στην Βουλή εκφράζονται αρκετά ερωτήματα όπως διαφαίνεται από την ακόλουθη ομιλία.

ΣΦΑΙΡΑ «ΑΛΛΟΙ» ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΟΥΣ «...Επίσης, θα θέλαμε να μας απαντήσετε συγκεκριμένα πόσα ανήλικα προσφυγόπουλα ασυνόδευτα βρίσκονται στη χώρα μας. Ποιος φορέας έχει αναλάβει να τα προστατεύσει; Σε ποια κέντρα βρίσκονται; Επιπλέον, την αγωνία τους αυτή εκμεταλλεύονται και κυκλώματα δικηγόρων, αλλά και διάφορα παραμάγαζα, προκειμένου να συμπληρώσουν την αίτησή τους..... τραγικά επικίνδυνη είναι η κατάσταση για τους ανήλικους ασυνόδευτους πρόσφυγες που δεν έχουν τα απαραίτητα χαρτιά για διαμονή στη χώρα μας. Δεν υπάρχει κρατική μέριμνα για την εξασφάλιση στέγασης, σίτισης, ιατρικής φροντίδας, ενώ ένα μέρος τους βρίσκεται σε κρατητήρια...» (Γιάννης Πρωτούλης, ΚΚΕ, Βουλευτής, Σύνοδος Β' , Συνεδρίαση ΣΤ' Β. Κοινοβουλευτικός Έλεγχος¹¹⁵ στις 13/10/2008)

¹¹³ Οι δομές για ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες που αναφέρουν οι συγγραφείς το 2008 βρίσκονται στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ανώγεια Κρήτης, Μακρινίτσα Βόλου.

¹¹⁴ Οι ερευνητές που κατέγραψαν το 2008 την επικρατούσα κατάσταση για τους ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες στην Ελλάδα, ήταν οι Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου,(2008). Η έκθεση είχε τίτλο *ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ*. Μελέτη σχετικά με την αντιμετώπιση από την Πολιτεία των αλλοδαπών ασυνόδευτων ανήλικων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα κατόπιν ανάθεσης από το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα. Αθήνα: UNHCR, pp.2-87. Διαθ: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=48f5a21e2> [Accessed 13 Nov. 2017].

¹¹⁵ Δευτέρα 13 Οκτωβρίου 2008, Β.ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ 1. Κατάθεση αναφορών, σελ. Συζήτηση επικαίρων ερωτήσεων) Προς τον Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, σχετικά με το Νοσοκομείο Κομοτηνής κ.λπ., σελ...δ) Προς τον Υπουργό Εσωτερικών ι) σχετικά με τα προβλήματα των μεταναστών στη χώρα μας κ.λπ.

Οι ερωτήσεις απευθύνονται στον Υπουργό Εσωτερικών καθότι το 2008 δεν είχε συσταθεί το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής. Η Έκθεση της Υ.Α. του ΟΗΕ, που αναφέραμε έχει εκδοθεί ήδη από τον Απρίλιο 2008 όπου περιγράφει την ισχύουσα κατάσταση.

Το 2008 στην κυβέρνηση είναι η ΝΔ (Νέα Δημοκρατία) και στην επίκαιρη ερώτηση του Βουλευτή απαντά ο τότε Υφυπουργός Εσωτερικών Π. Χηνοφώτης.

«..Αναφορικά με το πρώτο ερώτημα του συναδέλφου κ. Πρωτούλη, θα ήθελα εν πρώτοις να επισημάνω ότι το πρόβλημα της ροής των παρανόμως εισερχομένων μεταναστών είναι γνωστό. Η ροή είναι αυξητική όσο περνούν οι μέρες..... Κατ' εξαίρεσιν εισέρχονται και καταγράφονται, χωρίς σειρά προτεραιότητας άτομα ευπαθών ομάδων, όπως ασυνόδευτοι ανήλικοι, ασθενείς, εγκυμονούσες, οικογένειες κ.λπ...» Παναγιώτης Χηνοφώτης, ΝΔ, Υφυπουργός Εσωτερικών, ΣΥΝΟΔΟΣ Β' , Συνεδρίαση ΣΤ' Β. Κοινοβουλευτικός Έλεγχος στις 13/10/2008)

Ωστόσο, σύμφωνα με την έκθεση της Υ.Α του ΟΗΕ, το 2008 η ελληνική πολιτεία δεν εμφάνιζε επίσημα στοιχεία για τους ανήλικους που συλλαμβάνονταν στην προσπάθεια παράνομης εισόδου στην χώρα ούτε υπήρχαν συγκεντρωτικοί πίνακες από τις καταγραφές των υπηρεσιακών σημειωμάτων που εκδίδονταν από τις τοπικές αρχές των Αστυνομικών Διευθύνσεων (Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου, 2008). Η διαδικασία που περιλάμβανε και τους ανήλικους αφορούσε την υποβολή αιτήματος στο τοπικό τμήμα Ασφάλειας για να τους χορηγηθεί η «ροζ» κάρτα¹¹⁶ ενώ δεν υπήρχαν ξεχωριστές καταγραφές που να περιλαμβάνουν την ηλικία των προσφύγων δικαιούχων επικουρικής προστασίας (Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου 2008).

Στην ίδια ομιλία θίγεται και το σοβαρότατο θέμα της ανθρώπινης σωματεμπορίας του “trafficking” των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων που είχε επισημανθεί και από τον Συνήγορο του Πολίτη το (2005) και από την Έκθεση της Υ.Α. (2008) επισημαίνοντας

¹¹⁶ Αναφορά στο ειδικό δελτίο αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού (ροζ κάρτα) που δεν αποτελεί άδεια διαμονής, και όπως αναφέρεται στην έκθεση από τους Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου (2008), δεν υπήρχε καν η «ροζ» κάρτα τις περισσότερες φορές παρά μόνο τα υπηρεσιακά σημειώματα.

ότι οι ελληνικές αρχές έχουν διοικητικά και νομοθετικά κενά και πρέπει να προσαρμοσθούν στις Ευρωπαϊκές Οδηγίες που έχουν συνυπογράψει.

Με χρήση ρητορικών ερωτημάτων ο ακόλουθος ομιλητής αναφέρει ότι το θεσμικό πλαίσιο τηρείται και υπάρχει επαρκής προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων:

ΣΦΑΙΡΑ ΕΜΕΙΣ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΜΑΣ «Ως προς το θέμα των ανηλίκων, εφόσον πρόκειται περί ασυνοδοτέρων ανηλίκων και στα πλαίσια του π.δ. 220/2007, οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν αμέσως τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία εκπροσώπησή τους και μέριμνα γι' αυτούς. «..Ποια είναι τα μέτρα; Ενημερώνουν άμεσα τον εισαγγελέα ανηλίκων και όπου δεν υπάρχει ενημερώνουν τον εισαγγελέα πρωτοδικών, ο οποίος ενεργεί ως επίτροπος ανηλίκων ή καθορίζει κάποιο συγκεκριμένο άτομο... ενεργούν για την από κοινού στέγαση και συμβίωση των αδελφών, λαμβάνοντας υπ' όψιν την ηλικία, την ωριμότητα και γενικά το συμφέρον κάθε ανηλίκου...»

«...Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι ο ανήλικος είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων λαμβάνεται υπ' όψιν ο ν. 3386/2005...» Παναγιώτης Χηνοφώτης, ΝΔ, Υφυπουργός Εσωτερικών, Ν.Δ. ΣΥΝΟΔΟΣ Β' , Συνεδρίαση ΣΤ' Β. Κοινοβουλευτικός Έλεγχος στις 13/10/2008)

Ωστόσο σε άλλη επίσημη ρηζικέλευθο μελέτη του ΚΕΣΔ117 (2009) που αφορά και στοιχεία του 2008 επισημαίνεται ότι η έλλειψη εκπαίδευσης και κατάρτισης των αστυνομικών αρχών σε θέματα χειρισμού των ασυνόδευτων ανηλίκων, ανεπαρκής εκπροσώπηση επιφέρει πολλαπλές καταπατήσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους και τονίζει ότι δεν εφαρμόζεται σωστά το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο για αυτές τις ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες παιδιών (ΚΕΣΔ, 2009).

Σημαντικές συστάσεις επίσης υπάρχουν για να διασφαλιστεί ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που δεν ζητούν άσυλο θα πρέπει να υπάγονται σε κλειστά κέντρα υποδοχής καθότι αποτελούν δυνητικά θύματα κυκλωμάτων λαθροδιακινητών και ανθρώπινης

¹¹⁷ Αναφορά στην μελέτη του ΚΕΣΔ (2009) Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου. Πολιτικές για τις Ρυθμίσεις Υποδοχής Επιστροφής και Ένταξης και Στατιστικά Στοιχεία για τους Ασυνόδευτους Ανήλικους στην Ελλάδα. Μελέτη για το Υπουργείο Εσωτερικών Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής. ΚΕΣΔ. Ίδρυμα Θεμιστοκλή Δημήτρη. Στην ίδια έκθεση αναφέρονται και αυστηρές επισημάνσεις που έχουν αποδοθεί από τον συνήγορο του Παιδιού το 2005.

σωματεμπορίας (trafficking) κατά την προσπάθεια να μεταβούν (λόγω επανένωσης ή καλύτερης διαβίωσης) σε χώρες της Κεντρικής ή Βόρειας Ευρώπης (Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου 2008).

Το 2009, γίνονται εκλογές και κυβερνών κόμμα είναι το ΠΑΣΟΚ. Στην Βουλή επανέρχεται το ζήτημα με το trafficking καθότι σε κάποιες παραλιακές περιοχές της Ελλάδας – Λιμάνια (Πάτρα) υπάρχουν πολλοί ασυνόδευτοι και μη ανήλικοι πρόσφυγες, Αφγανικής και Πακιστανικής καταγωγής προσπαθώντας να βρουν τρόπους μετάβασης όπως αναφέραμε στην Κεντρικότερη Ευρώπη¹¹⁸. (Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου 2008).

ΣΦΑΙΡΑ ΕΜΕΙΣ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΜΑΣ «...Σε συζήτηση που είχαμε και με τους ανήλικους Αφγανούς αλλοδαπούς εκεί, μας διαβεβαίωσαν ότι θα ήθελαν προφανώς να έχουν τη δυνατότητα να μένουν κάπου καλύτερα.Γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης και trafficking από άθλιους εμπόρους για οικονομικούς ή σεξουαλικούς λόγους..... Εμείς, σε ανθρωπιστικό επίπεδο θα συνεργαστούμε με την τοπική κοινωνία, με το Υπουργείο Υγείας που οφείλει να τους περιθάλπει και βεβαίως με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, ώστε να δώσουμε μία απάντηση στο πρόβλημα αυτό...» (Σπυρίδων Βούγιας, ΠΑΣΟΚ, Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη, ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄ Συνεδρίαση ΙΔ Κοινοβουλευτικός Έλεγχος: Συζήτηση επίκαιρων ερωτήσεων¹¹⁹ 19/11/2009)

Ο Υφυπουργός αναφέρεται σε επίσκεψη του σε πρόχειρους καταυλισμούς στην πόλη της Πάτρας, ενώ έχει προηγηθεί κατά το 2008 - 2009 ενεργοποίηση των τοπικών κοινωνιών¹²⁰ και παρεμβάσεις άλλων βουλευτών. Ειδικά στην πόλη της Πάτρας, οι αναφορές είναι για 300 ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες που συνυπάρχουν με

¹¹⁸ Σε αναφορές τους οι ασυνόδευτοι ανήλικοι θεωρούν άλλα κράτη της Ευρώπης ότι προσφέρουν καλύτερη κοινωνική προστασία - συνθήκες διαβίωσης και μεγαλύτερη δυνατότητα επαγγελματικής απασχόλησης.

¹¹⁹ Συζήτηση επίκαιρων ερωτήσεων 4 ii. σχετικά με τις προθέσεις της Κυβέρνησης για τη δημιουργία δομών υποστήριξης των μεταναστών στην Αχαΐα κ.λπ.

¹²⁰ «...Αυτή την στιγμή 800 πρόσφυγες παραμένουν στον καταυλισμό της Πάτρας – 300 εξ αυτών ανήλικοι και ασυνόδευτοι – οι οποίοι είναι υπό καθεστώς ομηρίας και αποκλεισμού. Οι συνθήκες διαβίωσής τους είναι άθλιες αφού η Πολιτεία όχι μόνο δεν τους χορηγεί χαρτιά νομιμοποίησης όχι μόνο δεν τους εξασφαλίζει τις βασικές ανάγκες επιβίωσης αλλά τους ζητάει να φύγουν από την Πάτρα χωρίς να έχουν τη δυνατότητα αλλά ούτε και να ξέρουν που να πάνε... (Κίνηση Υπεράσπισης των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών, 2008).

ενήλικες σε πρόχειρους καταυλισμούς και άθλιες συνθήκες διαβίωσης (Κίνηση Υπεράσπισης των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών, 2008).

Διαπιστώνεται ότι από κυβερνητικής πλευράς εκδηλώνεται επικοινωνιακά η διάθεση συνεργασίας με τις ΜΚΟ και την τοπική κοινωνία. Σε επίπεδο ανάλυσης του ιδεολογικού τετραγώνου (Van Dijk, 1998, 2006) δίδεται έμφαση στα θετικά της κυβέρνησης (που άλλωστε ο ομιλητής εκπροσωπεί), με ανθρωπιστικού χαρακτήρα γλωσσικές στρατηγικές και ιδεολογική φόρτιση.

Βάσει της κειμενοκεντρικής θεώρησης της CDA, διαπιστώνεται η προσέγγιση ερευνητών ότι οι γλωσσικές επιλογές στους επίσημους πολιτικούς λόγους δεν είναι τυχαίες, δημιουργούν συχνά και αντανακλούν ιδεολογικές φορτίσεις ως οντολογικές μεταφορές. (Γραμμενίδης, Δημητρούλια, Κουρδής & συν 2015) .

Στον ίδια ομιλία αναφέρεται και το θέμα της χρηματοδότησης των δομών

«...Το πρόγραμμα υποδοχής των ασυνόδευτων ανηλίκων που αιτούνται άσυλο υλοποιείται από το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, το ΕΙΝ, στις εγκαταστάσεις της μαθητικής εστίας των Ανωγίων από το 2000 και χρηματοδοτείται από το ΕΙΝ και το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων.Αυτήν την περίοδο φιλοξενούνται είκοσι τρία παιδιά από το Αφγανιστάν και τη Γουινέα, υπό την προστασία του ΟΗΕ -και σημειώστε το- και την εποπτεία του ΕΙΝ. Για τις ανάγκες του προγράμματος ασχολούνταν μια κοινωνική λειτουργός, ένας ψυχολόγος και δύο καθηγήτριες με ετήσιες συμβάσεις που έληξαν στις 31 Δεκεμβρίου 2009. Οι συμβάσεις δεν ανανεώθηκαν, δεν επαναπροκηρύχθηκαν οι θέσεις αυτές, με αποτέλεσμα το πρόγραμμα προετοιμασίας και ένταξης των παιδιών αυτών και η εκπαιδευτική διαδικασία να έχει διακοπεί από 01.01.2010...(Σπυρίδων Βούγιας, ΠΑΣΟΚ, Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη, ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄ Συνεδρίαση ΙΔ Κοινοβουλευτικός Έλεγχος: Συζήτηση επίκαιρων ερωτήσεων 19/11/2009).

Οι δομές την συγκεκριμένη περίοδο όπως αναφέρεται κι ο ανωτέρω ομιλητής ανήκουν στον ιδιωτικό φορέα με χρηματοδότηση του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων (Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου 2008). Ήδη όμως έχουν σημαντικά προβλήματα χρηματοδοτικής ροής

με αποτέλεσμα την υποστελέχωση τους και από την έκθεση της Υ.Α. (UNCHR) το 2008, έχει προταθεί να δημιουργηθεί ένα αποθεματικό για τις δομές που αφορούν την στέγαση και την εκπαίδευση των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων (Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου 2008).

Το 2009 λειτουργούν πλέον 8 δομές φιλοξενίας που επίσης καταγράφονται όμως προβλήματα στην λειτουργία τους την χρηματοδότηση, υποστελέχωση καθώς και ότι υπάρχει ένας πολύ μεγάλος αριθμός των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων που είναι εκτός δομών (ΚΕΣΔ, 2009). Οι λόγοι είναι πολλοί και ωστόσο ένας από τους κύριους που έχει και άμεση σχέση με την ασφάλεια τους είναι ότι η ηλικία τους δεν καθορίζεται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία¹²¹ και τις διεθνείς δεσμεύσεις αντίθετα βασίζεται στις συνεντεύξεις που διενεργούν οι αστυνομικές αρχές, στην υποκειμενική εκτίμηση (δεδομένου ότι δεν στελεχώνονται από διερμηνείς), ή στις δηλώσεις του ανήλικου πρόσφυγα (ΚΕΣΔ, 2009). Πολλές φορές δε, οι έφηβοι ανήλικοι πρόσφυγες δηλώνουν μεγαλύτερη ηλικία ώστε να μπορέσουν να εργασθούν και αποστείλουν χρήματα στην οικογένεια τους (Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου 2008). Οι ελλείψεις στις δομές ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων που στο σύνολό τους το 2011 πλέον είναι δυναμικότητας 750-800 ατόμων και η μη ύπαρξη σταθερής χρηματοδότησης επισημαίνονται και από την Υπάτη Αρμοστεία¹²² καθώς και ότι η Ελλάδα κατά παράβαση διεθνούς και εθνικής νομοθεσίας συνεχίζει τις μικτές κρατήσεις ενηλίκων με ανήλικους (UNHCRb, 2011).

Στο διάστημα 2011 έως 2016 οι δομές αυξάνονται¹²³, όπως αναφέρουμε και στο θεωρητικό μέρος, και τα ζητήματα της υποχρηματοδότησης εμμένουν (Σπυροπούλου, 2016). Κυριότερα όμως υπάρχουν κενά έως και σήμερα όπως παραδέχονται οι πολιτικοί στην ακριβής καταγραφή των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων. Παρατίθεται μια πρόσφατη ομιλία για το συγκεκριμένο ζήτημα.

¹²¹Π.Δ. 98/2008

¹²²Στην έκθεση της Υ.Α. επισημαίνει ότι με τον νόμο 3907/2011 βελτιώθηκαν οι συνθήκες ειδικά με την Οργάνωση της Υπηρεσίας Ασύλου και την απεμπλοκή των αστυνομικών αρχών ωστόσο εντοπίζει την ανάγκη ύπαρξης περισσότερων δομών φιλοξενίας στο εσωτερικό της χώρας για την Παραπομπή ασυνόδευτων ανήλικων, θυμάτων βασανιστηρίων και θυμάτων “trafficking”, καθώς και ανάγκη η λειτουργία “screening” ταυτοποίηση ειδικά των ασυνόδευτων ανήλικων. UNHCR, 2011b (2011). *Η κατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα Διαπιστώσεις και προτάσεις της Υ.Α.* 16 Ιουνίου 2011. UNHCR.

¹²³ Βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ -ΔΟΜΕΣ

«...και η πιο ευάλωτη ομάδα είναι τα ασυνόδευτα ανήλικα προσφυγόπουλα. Υπάρχει ένας πολύ σημαντικός αριθμός παιδιών που έχουν εγκλωβιστεί. Βεβαίως δεν ξέρουμε ακριβώς ποιος είναι. Πρόκειται κυρίως για αγόρια. Ξέρουμε ότι λειτουργούν σε όλη την επικράτεια πενήντα ξενώνες, με δυναμικότητα χιλίων διακοσίων ογδόντα δύο θέσεων φιλοξενίας. Υπάρχουν, όμως, επιπρόσθετες ανάγκες για άλλες εξακόσιες, επτακόσιες νέες θέσεις, σύμφωνα με τις εκκρεμείς αιτήσεις.....» (Μερóπη Τζούφη, ΣΥΡΙΖΑ Βουλευτής Β΄Σύννοδος, Συνεδρίαση: ΟΕ' 16/02/2017, Β΄: Κοινοβουλευτικός έλεγχος: Θέμα 2β) Προς τον Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, σχετικά με την εκπαίδευση των προσφυγόπουλων)

Η ΠΟΕΠΑΣ¹²⁴ το 2016 έχει δώσει στοιχεία για τον ακριβή αριθμό των ασυνόδευτων αναφέροντας ότι ο αριθμός των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων έχει αυξηθεί δραματικά και όπως δήλωσε η Ομοσπονδία σε δημοσιεύματα¹²⁵ «1.590 ασυνόδευτα παιδιά-προσφυγόπουλα ηλικίας έως 13 ετών, πέρασαν στα ελληνικά νησιά από τα τουρκικά παράλια από το 2015 έως σήμερα.» (Παπασταθοπούλου, 2016).

Εικόνα 7.1: Ασυνόδευτα παιδιά που έφτασαν στο Αιγαίο 2015-2016

Πηγή: *efsyn.gr* (2016)

Από την ανωτέρω ομιλήτρια παρατίθενται στοιχεία σχετικά με την χρηματοδότηση των δομών και την πρόθεση της κυβέρνησης (ΣΥΡΙΖΑ) για την αξιοποίηση δημόσιων ακινήτων ως δομές για τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων.

¹²⁴Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Προσωπικού Λιμενικού Σώματος (ΠΟΕΠΑΣ) βλ. <http://www.efsyn.gr/arthro/asynodeyta-paidia-ston-efialti-tis-prosfygias>

¹²⁵(Παπασταθοπούλου, 2016). Άρθρο στην ηλεκτρονική εφημερίδα *efsyn.gr*. «Ασυνόδευτα παιδιά στον εφιάλτη της προσφυγιάς» 30.3.2016. *efsyn.gr*.

«...Γι' αυτούς τους λόγους, με την τροπολογία που καταθέτουμε, επιδιώκουμε να υπάρξουν κατάλληλοι χώροι και δομές προσωρινής φιλοξενίας των παιδιών που χρήζουν προστασίας.προτείνουμε η ανακαίνιση, η διαμόρφωση και ο εξοπλισμός αυτών των ακινήτων που ανήκουν στο Υπουργείο Εργασίας και στους εποπτευόμενους φορείς, δηλαδή στα κέντρα κοινωνικής προστασίας, να γίνουν με τη συνδρομή του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Επίσης, θα λειτουργήσουν με το ήδη υπάρχον προσωπικό και αν χρειαστεί, πιθανώς θα μπορούν να στελεχωθούν και περαιτέρω αυτοί οι ξενώνες με προσωπικό που γνωρίζει και διαχρονικά φροντίζει τέτοια ευάλωτα παιδιά. Οι δαπάνες για τις εργασίες και τον εξοπλισμό των κτηρίων θα καταβληθούν από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης.....» (Μερόπη Τζούφη, ΣΥΡΙΖΑ Βουλευτής Β'Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΟΕ' 16/02/2017, Β': Κοινοβουλευτικός έλεγχος: Θέμα 2β) Προς τον Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, σχετικά με την εκπαίδευση των προσφυγόπουλων).

Στην ίδια συνεδρίαση η Αναπληρώτρια Υπουργός Κοινωνικής Εργασίας και Ασφάλισης αναφέρεται σε θέματα που αφορούν την χρηματοδότηση των ΜΚΟ, τις αναθέσεις

.....Είχαμε πάρει ακίνητα, λοιπόν, από αυτά, γιατί θεωρούσαμε ότι τα ασυνόδευτα προσφυγόπουλα έπρεπε να είναι μέσα σε αυτά τα ιδρύματα που είναι και τα απροστάτευτα ελληνόπουλα. Δεν πιστεύουμε ότι έπρεπε να είναι κάπου αλλού. Πήραμε, λοιπόν, οκτώ τέτοια οικήματα σε όλη την Ελλάδα, εμείς ως Υπουργείο Εργασίας τότε, από εποπτευόμενους μας φορείς και με ΜΚΟ οι οποίες είχαν το χρήμα, διότι αυτές είχαν το χρήμα στο προσφυγικό, οι ΜΚΟ φτιάζανε τα κτήρια και εκεί βάλαμε απροστάτευτα ασυνόδευτα προσφυγόπουλα.

Δεν είχα καταλάβει ότι αυτό ήταν παράνομο. Μου το λέτε εσείς σήμερα. Εγώ τότε ήξερα και ξέρω ότι υπάρχει νόμος του κράτους που λέει για την προσφυγική κρίση ότι στην περίπτωση... (Θεανώ Φωτίου, ΣΥΡΙΖΑ, Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Β'Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΟΕ' 16/02/2017, Β': Κοινοβουλευτικός έλεγχος: Θέμα 2β) Προς τον Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, σχετικά με την εκπαίδευση των προσφυγόπουλων)

Στην ανωτέρω ομιλία σε επίπεδο μικροδομής παρατηρείται μια φρασεολογία με νεολογισμό “.. ΜΚΟ οι οποίες είχαν το χρήμα¹²⁶, διότι αυτές είχαν το χρήμα στο προσφυγικό, οι ΜΚΟ φτιάζανε τα κτήρια και εκεί βάλανε απροστάτευτα ασυνόδευτα προσφυγόπουλα...” που εμπεριέχει έντονα μεταφορικά σχήματα (προσωποποιήσεις). Οι μεταφορικές έννοιες σημασιολογικά και η φρασεολογία χρησιμοποιούνται συχνά στον πολιτικό λόγο και αναγνωρίζονται γρήγορα από τους δέκτες ακριβώς επειδή έχουνε διαφορετική διαδρομή αποκωδικοποίησης στον ανθρώπινο νου και επισημαίνουν την προσοχή του ακροατή ή του αναγνώστη (Lakoff & Johnson, 1983. Lakoff, 2004). Σε προσέγγιση μακροδομής ωστόσο διακρίνεται η απολογητική στάση της πολιτικού αλλά και η ομολογία ότι δεν είχε γνώση της ισχύουσας νομοθεσίας. Η αμφισβήτηση των κινήτρων ορισμένων ΜΚΟ αναφέρεται σε αρκετά δημοσιεύματα και δημόσιες καταγγελίες από πολίτες που αμφισβητούν τις προθέσεις αλλά και την ποιότητα υπηρεσιών ορισμένων ΜΚΟ (ή ατόμων που επικαλούνται ότι εργάζονται σε ΜΚΟ) προς τους ασυνόδευτους ανηλίκους πρόσφυγες και γενικά στον προσφυγικό πληθυσμό (Παπασταθοπούλου, 2016, Γέρος, 2016).

Εικόνα 7.2. Λέσβος 2016: Η παράγκα κατασκευασμένη από ΜΚΟ όπου στεγάζονται τουαλέτες, στον «καταυλισμό της πλαζ Τσαμάκια, λίγα μέτρα από το λιμάνι της Μυτιλήνης». Φωτ. του Ζωγράφου Δημ. Γέρου¹²⁷ (Καθημερινή 28.3.2016)

¹²⁶ Η αναφορά πιθανώς έγκειται στο γεγονός ότι η ΕΕ μέσω της DG ECHO (European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations - ΓΔ Ευρωπαϊκής Πολιτικής Προστασίας και Επιχειρήσεων Ανθρωπιστικής Βοήθειας) χρηματοδοτεί για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης την Υ.Α., τον Ερυθρό Σταυρό, και πιστοποιημένες με αναγνωρισμένη δράση ΜΚΟ. Για το 2017 αυξήθηκε η χρηματοδοτική ροή στα 400 εκ. ευρώ υπάρχει όμως έλεγχος για τις δράσεις. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (2018). *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations - Greece*. Available at: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/greece_en.pdf [Accessed 13 Jan. 2018].

¹²⁷ Ζωγράφος Δημ. Γέρος ζει στην Λέσβο και στις 28.3.2016 δημοσιεύτηκε εκτενές άρθρο του στην Καθημερινή με φωτογραφικό υλικό του και σημαντικές αναφορές για την δράση των ΜΚΟ, και τις απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης του συνόλου προσφυγικών ροών.

Ωστόσο θα πρέπει να επισημανθεί ότι υπάρχουν οργανώσεις και ΜΚΟ με αποδεδειγμένη δράση και σημαντικό έργο στους ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες και στον προσφυγικό πληθυσμό και η αλλαγή του θεσμικό πλαισίου με την Δημιουργία Εθνικού Μητρώου ΜΚΟ το 2016, απομάκρυνε πολλές ζοφερές καταστάσεις.

Επανερχόμενοι ωστόσο στην πολιτική συζήτηση που λαμβάνει χώρα στην Βουλή στην συγκεκριμένη συνεδρίαση, παρατίθεται ένα απόσπασμα του διαλόγου μεταξύ της Αναπληρώτριας Υπουργού και Βουλευτή της ΝΔ που δύναται επίσης να προσεγγισθεί μέσω της κριτικής ανάλυσης του λόγου. Ο διάλογος αποτελεί απόσπασμα από την συνολική ομιλία της Φωτίου Θ. και παρατίθεται όπως έχει καταγραφεί στα Πρακτικά της Βουλής.

(Β΄ Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΟΕ' 16/02/2017, Β΄: Κοινοβουλευτικός έλεγχος: Θέμα 2β)
Προς τον Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, σχετικά με την εκπαίδευση των προσφυγόπουλων. (Θεανώ Φωτίου, ΣΥΡΙΖΑ, Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Ανδρέας Κατσανιώτης, ΝΔ Βουλευτής Αχαΐας ΙΖ΄ Περίοδος, Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας)

Θ. Φωτίου: *«...Μήπως στην πραγματικότητα όλοι εσείς κάπου αλλού θέλετε να δίνονται τα λεφτά και όχι στο δημόσιο; Για να καταλάβω κι εγώ στο τέλος της ημέρας...»*

Α Κατσανιώτης: *«.....Αναθέσεις λέει εδώ....»*

Θ Φωτίου : *«Σας παρακαλώ πολύ»*

Κατσανιώτης Α: *«Εγώ σας παρακαλώ»*

Φωτίου Θ: *«..Εδώ είναι, λοιπόν, ξεκάθαρα τα πράγματα. Δεν θέλετε να το κάνουμε έτσι; Να γίνεται πώς;»*

Κατσανιώτης Α: *« Κατ' εξαίρεση»*

Φωτίου Θ: *«Ξέρετε πολύ καλά ότι για θέματα προσφυγικού αυτά όλα εξαιρούνται. Το ξέρετε καλύτερα από μένα. Εσείς τι θέλετε ακριβώς; Να μη στεγαστούν τα ασυνόδευτα. Αυτό θέλετε. Πάμε τώρα παρακάτω.»*

Κατσανιώτης Α: *«Να στεγαστούν, να γίνουν διαγωνιστικές διαδικασίες, όπως γινόταν πάντα. Αυτό θέλουμε εμείς. Δεν είπαμε να μη στεγαστούν. Εσείς τα λέτε αυτά.»*

Σύμφωνα με τον van Dijk (2004:731), στην μακροδομή των δράσεων (πολιτικές αποφάσεις, νομοσχέδια κ.α.) που εξελίσσονται στα κοινοβούλια λαμβάνουν χώρα και μικρο –επιπέδου ενέργειες όπως αντιπαραθέσεις με έντονους διαλόγους στα πλαίσια της επικυριαρχίας της μιας ομάδας έναντι άλλης. Στην ανωτέρω περίπτωση δίνονται επανειλημμένα παραδείγματα ότι και οι δυο πολιτικοί χρησιμοποιούν αντιπαραβολικά την στρατηγική Τονισμού των Αρνητικών του «ΑΛΛΟΥ» - *Emphasize Their bad things* (van Dijk 2004:734).

Αξιολογώντας δε, τον πολιτικό λόγο στην υλική του διάσταση του, όπως βιβλιογραφικά τεκμαίρεται υπάρχει μια μορφή προπαγανδιστικής βίας όταν κανείς διακόπτει ή αφαιρεί τον λόγο στον συνομιλητή (Δοξιάδης, 2013). Άλλωστε, στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν τηρείται και η Αρχή της Συνεργασίας¹²⁸ που οφείλει να διέπει τον εποικοδομητικό πολιτικό διάλογο για την ανεύρεση λύσεων για το δημόσιο συμφέρον (Grice,1975).

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την θεωρία¹²⁹ της Συνεργατικής Αρχής (ή Αρχή της Συνεργασίας) δεν τηρείται η «Ποιότητα» - (*Quality*) που πρέπει να έχει ο λόγος κατά τον πολιτικό διάλογο, και ο «Τρόπος» - (*Manner*) Συμπεριφοράς (Grice, 1975, 1989:29). Στην περίπτωση της Αν. Υπουργού με την έκφραση της «*πάμε παρακάτω*» διακόπτει την συνομιλία, την διεπαφή και προβαίνει στην αλλαγή θέματος επιβεβαιώνοντας όσα βιβλιογραφικά αναγράφηκαν ανωτέρω.

Τελικά, γίνεται κατανοητό ότι οι κατάλληλες υποδομές φιλοξενίας και στέγασης που αφορούν την Ασφάλεια πρωτίστως αλλά και την ψυχοσωματική υγεία των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων συζητούνται μέσα από το πρίσμα της ιδεολογικής επικυριαρχίας και των αντιπαραθέσεων ενώ ο στόχος θα έπρεπε να επικεντρώνεται στην «*Συνεργασία των φορέων*» για το «*βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο συμφέρον των παιδιών*», όπως επισημαίνει η Σύμβαση Για Τα Δικαιώματα Του Παιδιού (άρθρο 22) που αναφέραμε στο θεωρητικό μέρος.

¹²⁸ Cooperative Principle

¹²⁹Η συνεργατική αρχή του Paul Grice (1975) αναγνωρίζει επίσης ότι η ειρωνεία ουσιαστικά καταπατά το «*αξίωμα της ποιότητας*» (*maximum of quality*) δηλαδή η ευγένεια είναι σημαντική στον πολιτικό λόγο

7.4 Ρατσιστικός Λόγος : Ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων

Ο ρατσιστικός λόγος δεν απουσιάζει από την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση. Ιδιαίτερα τώρα που ο ελληνικός λαός βιώνει τις συνέπειες της παρατεταμένης κρίσης και λιτότητας υποδαυλίζονται ευκολότερα ατομοκεντρικές συμπεριφορές και βρίσκουν έδαφος ρατσιστικές αντιλήψεις που οδηγούν σε ευρύτερες κοινωνικές πλώσεις και επιφέρουν τελικά διάρρηξη του κοινωνικού ιστού (Δοξιάδης, 2013).

«...Και αφιερώνουν κάθε μέρα στα δελτία των 20.00' ένα ημίωρο για τα προσφυγάκια.....Δεν καταλαβαίνετε ότι αυτοί οι άνθρωποι, πέραν του ότι είναι άλλης φυλής, άλλου πολιτισμού και κουλτούρας, άλλης θρησκείας, δεν μπορούν να ενσωματωθούν στην ελληνική κοινωνία...»

«.....Και ξέρετε και κάτι άλλο; Είστε και υποκριτές, διότι ασυνόδευτα παιδιά που θα πρέπει να πάτε και στον ΟΗΕ και στην ΑΔΑΕ, τα αφήσατε να περάσουν τα σύνορα των Σκοπίων. Ασυνόδευτα παιδιά! Πρώτη λύση είναι να ρωτήσετε τον ελληνικό λαό: Θέλει να αλλάξει τη φυσιογνωμία του ελληνικού κράτους, του ελληνικού έθνους; Θέλει να ανοίξει την αγκαλιά του και να δεχτεί τους κάθε λογής κατατρεγμένους του κόσμου;....»

(Χρήστος Παππάς, Χρυσή Αυγή Κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος ΣΥΝΟΔΟΣ Α'ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΔ' 3/3/2016)¹³⁰

Στην αναφορά του σε μειονότητες, όπως πρόσφυγες, ο ρατσιστικός λόγος εστιάζει θεαματικά στην απόδειξη ότι η αποκλίνουσα αντίληψη αποτελεί απειλή και ότι οι αλλοδαποί ζημιώνουν τα κοινωνικό-οικονομικά συμφέροντα των κρατών υποδοχής στερώντας θέσεις εργασίας από τους ημεδαπούς (Wodak, 1996b). Είναι μια αναφορά στον αθέμιτο ανταγωνισμό της λεγόμενης εκμετάλλευσης ατόμων από τρίτες χώρες συμπεριλαμβανομένων και ανηλίκων που εργάζονται σε μια «σκιώδη αγορά εργασίας»- «*shadow labour market*» (Wodak, 1996b) .

¹³⁰ΣΥΝΟΔΟΣ Α'ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΔ' Πέμπτη 3 Μαρτίου 2016 Γ. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
1. Κατάθεση Εκθέσεως Διαρκούς Επιτροπής: Η Διαρκής Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων καταθέτει την έκθεσή της στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Οικονομικών «Συστήματα Εγγύησης Καταθέσεων (ενσωμάτωση Οδηγίας 2014/49/Ευρωπαϊκή Ένωση), Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων και άλλες διατάξεις».

Στην ανωτέρω ομιλία ο πολιτικός λόγος διακατέχεται από εχθρότητα στους αλλοεθνείς (hostility to foreigners) γεγονός που αποτελεί καθαρό δείγμα του προκατειλημμένου λόγου – “rasist discourse” και όπως υποστηρίζεται έχει ευρύτερες προεκτάσεις για κάθε κοινωνική ομάδα που απειλεί την εθνική ταυτότητα και την έννοια της «φυλής» (Wodak, 1996b). Δηλαδή τελικά εντάσσεται σε βαθύτερα σύνδρομα που αφορούν τον αποκλεισμό των διαφορετικών ατόμων και την περιθωριοποίησή για παράδειγμα ατόμων με ειδικές ανάγκες, ατόμων με μολυσματικές ασθένειες κ.α (Wodak, 1996b).

«...Το άρθρο 33 αφορά τα αιτήματα τοποθέτησης ανηλίκων αλλοδαπών, είτε πρόκειται περί ασυνόδευτων μεταναστών είτε περί ελαχίστων ασυνόδευτων προσφύγων. Η συγκεκριμένη διάταξη ενέχει τον κίνδυνο κατάχρησης, με αποτέλεσμα να έχουμε μαζικές τοποθετήσεις στη χώρα μας τέτοιων ανηλίκων αλλοδαπών. Έχω ξανατονίσει ότι η συγκεκριμένη διάταξη αποτελεί μια μορφή «κερκόπορτας» για την άλωση της εθνικής ελληνικής ταυτότητας των εν Ελλάδι κατοικούντων. (Ιωάννης Αϊβατίδης, Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος Χρυσής Αυγής, ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄, Κοινοβουλευτικός Έλεγχος ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ¹³¹ ΡΛΖ΄Τετάρτη 21 Ιουνίου 2017

Στην ομιλία του ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος, αναφέρεται στο άρθρο 33 του νόμου (Ν.4478/2017-ΦΕΚ Α/91/23-6-2017)¹³² που δημοσιεύτηκε δύο μέρες αργότερα από την συνεδρίαση και ορίζει πολύ σημαντικά θέματα για την ασφάλεια των ασυνόδευτων ανηλίκων προσφύγων και τις διαδικασίες αναδοχής. Ο ομιλητής εμμένει στο συγκεκριμένο άρθρο καθότι με αυτό ορίζεται πλέον ως Κεντρική Αρχή το Τμήμα Διεθνούς Δικαστικής Συνεργασίας σε Αστικές και Ποινικές Υποθέσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως καθ' υλην αρμόδιο για την εξέταση αιτημάτων που υποβάλλονται από Κράτη Μέλη για αναδοχή σε ελληνική οικογένεια ή σε ίδρυμα ή σε δομή προστασίας ανηλίκων.

¹³¹ «Θέμα: 2. Συζήτηση και ψήφιση επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «I) Κύρωση και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη Σύμβαση της Βαρσοβίας της 16ης Μαΐου 2005 του Συμβουλίου της Ευρώπης όπως τροποποιήθηκε με την Α-Π 2009/299/ΔΕΥ και της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ, II) Προϋποθέσεις τοποθέτησης ανηλίκων σε ίδρυμα ή ανάδοχη οικογένεια από και προς κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ...».

¹³² Ν.4478/2017, Άρθρο 33: «Κεντρική Αρχή για τη λήψη αιτημάτων τοποθέτησης ανηλίκων σε ίδρυμα, δομή παιδικής προστασίας ή ανάδοχη οικογένεια στην Ελλάδα, που υποβάλλονται από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 56 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2003, ορίζεται το Τμήμα Διεθνούς Δικαστικής Συνεργασίας σε Αστικές και Ποινικές Υποθέσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.»

Το γεγονός αυτό για τον εκπρόσωπο της Χ.Α. αποτελεί «μια κερκόπορτα» θεσμοθετημένη που θα επιφέρει ανηλίκους πρόσφυγες άρα θα απειληθεί η εθνική ταυτότητα. Δεν αναφέρεται στα υπόλοιπα άρθρα (34-38) που θεσμοθετούν θέματα όπως τον Επιμελητή Ανηλίκων που θα έχει ελέγξει την νομιμότητα, καταλληλότητα και διαθεσιμότητα δομών, το ότι η οικογένεια αναδοχής θα πρέπει να είναι γραμμένη στο μητρώο των Ανάδοχων Οικογενειών και άλλα καίρια θέματα ασφάλειας πρωτίστως του παιδιού αλλά και συνολικής του υγείας. Δεν αναφέρεται επίσης στο γεγονός ότι πλέον λαμβάνεται η γνώμη του ανηλίκου και όταν δεν λαμβάνεται θα πρέπει ρητά να αιτιολογούνται οι λόγοι¹³³. Ωστόσο, αυτός ο νόμος δεν αφορά μόνο τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων, αφορά και κακοποιημένα παιδιά ανεξαρτήτου εθνότητας, θύματα ανθρώπινης σωματεμπορίας κι άλλες σοβαρές περιπτώσεις προστασίας ανηλίκων που το ελληνικό κράτος έπρεπε πλέον θεσμοθετημένα να ανασυγκροτήσει.

Ο ανωτέρω εξεταζόμενος πολιτικός λόγος όπως θα τεκμηριώσουμε ακολούθως έχει έντονα στοιχεία *ιδεολογικού ρατσισμού και ρατσισμού προκατάληψης* (Wodak, 1996b): Ο *ιδεολογικός ρατσισμός (ideological racism)* εκδηλώνεται ως ένα δομημένο σύστημα αντιλήψεων και παραστάσεων, ενώ ο *ρατσισμός με βάση τις προκαταλήψεις (prejudice-based racism)* αφορά την σφαίρα των πεποιθήσεων (Wodak, 1996b). Το τρίπτυχο ολοκληρώνεται με μια άλλη σκληρότερη υβριδική συνιστώσα: τον *ρατσισμό συμπεριφοράς (behavioural racism)* που ασκείται σε συμπεριφορικό επίπεδο και περιλαμβάνει πρακτικές διακρίσεων, διώξεων και επιθέσεων σε πρόσφυγες και μετανάστες (Wodak, 1996b). Αυτές οι υβριδικές μορφές αποκαλύπτουν την πολυσχιδή διάσταση του ρατσισμού και συγκλίνουν τελικά σε μια συνισταμένη: ότι ο ρατσισμός συστήνει στοιχειωδώς μια ιδεολογία που η σκληροπυρηνική της ουσία βασίζεται στην Κοινωνική Ανισότητα (Wodak, 1996b).

¹³³ Ν.4478/2017, Άρθρο 34:«...στην έκθεση αναφέρονται ιδίως το αναλυτικό οικογενειακό, κοινωνικό και εκπαιδευτικό ιστορικό του ανηλίκου, οι λόγοι απομάκρυνσης από το οικογενειακό του περιβάλλον, οι λόγοι για τους οποίους το αρμόδιο όργανο εισηγείται την απομάκρυνση του ανηλίκου και την τοποθέτησή του σε άλλο κράτος - μέλος ως μέτρο προστασίας του, οι διαπροσωπικές σχέσεις του ανηλίκου με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς του, οι ασχολίες του και τα ενδιαφέροντά του, καθώς και συνοπτική αξιολόγηση του χαρακτήρα του και της προσωπικότητάς του. Στην ίδια έκθεση αναφέρεται και η άποψη του ανηλίκου και, αν δεν ελήφθη, οι λόγοι που δεν ελήφθη αυτή...»

Το ιδεολογικό τετράγωνο επιβεβαιώνεται από μια άλλη μακροδομική προσέγγιση: Νέο ρατσιστικές προκαταλήψεις που παρατηρούνται στην ομιλία και συμπεριλαμβάνουν προσωπικές ανωνυμίες αφορούν σύμφωνα με την προσέγγιση της CDA, την άρνηση της προσωπικής ευθύνης καθώς η ομάδα τοποθετείται (στην περίπτωση αυτή η παράταξη της ΧΡΥΣΗΣ ΑΥΓΗΣ) εκτός του υπόλοιπου κοινωνικού συνόλου (Wodak, 1996b). Αυτό συστήνει και μια στρατηγική αυτό-αξιολόγησης “*strategie of self justification*” και επιτρέπει εύκολα στους ομιλητές να κάνουν κανονιστικές αξιολογήσεις στην εξωτερική ομάδα-στους «ΑΛΛΟΥΣ» δηλαδή- αποδίδοντας τους ευθύνη και ενοχή (Wodak, 1996b).

Ακολούθως παρατίθεται άλλος ένα πολιτικός λόγος διαφορετικού εκπροσώπου της ίδια παράταξης:

ΣΦΑΙΡΑ ΑΛΛΟΙ: ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΤΟΥΣ (ΚΡΑΤΟΣ) «.....*Θεωρεί δεδομένο, πλέον, και υποχρέωση του ελληνικού κράτους ο έποικος μουσουλμάνος σουνίτης ότι θα του παρέχουμε δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, στέγη, φως, διαδίκτυο, τροφή, όταν αυτά δεν τα έχει δεδομένα, εννοείται, όχι ο άνεργος Έλληνας, αλλά ούτε καν ο Έλληνας που εργάζεται.....*». (Χρήστος Χατζησάββας¹³⁴, Χρυσή Αυγή Βουλευτής, ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄, Συνεδρίαση ΡΑ΄, στις 1/4/2016)

Διαπιστώνεται ότι τα διαφορετικά πολιτιστικά και θρησκευτικά χαρακτηριστικά συνοδεύονται από εκδηλώσεις περιφρόνησης (Wodak, 1996b). Καθώς η διαφορετικότητα σε θέματα θρησκείας, διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μέσω ρατσιστικών ιδεοληπιών, θεωρείται ότι απειλεί την κυρίαρχη πολιτιστική τάξη, (Wodak, 1996b, 2008) είναι δυνατόν να εμφανιστούν πολλαπλοί φραγμοί για τους ανήλικους ασυνόδευτους και για όλους τους πρόσφυγες. Το γεγονός αυτό υπάγεται και στην λογο-ιστορική προσέγγιση του λόγου και υπηρετεί τον αποκλεισμό ορισμένων ομάδων από υλικούς ή άλλους πόρους (Wodak and Matouschek, 1993. Wodak, 1996b).

Υπενθυμίζεται ότι η ομιλία του ανωτέρω πολιτικού λαμβάνει χώρα στην Βουλή το έτος 2016 και όπως ήδη τεκμηριώσαμε στην συζήτηση με τους εμβολιασμούς και την

¹³⁴ Εκπροσωπεί την παράταξή του και ως μέλος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για την Παρακολούθηση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΡΚΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ), έως και σήμερα Πηγή:<http://www.hellenicparliament.gr/Koinovouleftikes-Epitropes/CommitteeDetailView?CommitteeId=185ebbd4-cb9f-4096-9964-64e0b291b55e&period=26c28f97-f651-4937-85dc-a52600fb148e>

δημόσια υγεία (υποκ. 7.6) την χρονιά αυτή υπήρχαν ιδιαίτεροι φραγμοί για την πρόσβαση όλων των ανήλικων προσφύγων στην εκπαίδευση. Εκείνο δε το έτος, ειδικά τον Σεπτέμβριο του 2016, υπήρχε μεγάλη κοινωνική αναστάτωση που όμως τροφοδότησε με ένταση και το επόμενο έτος, το 2017. Στα επεισόδια με συλλόγους γονέων και κηδεμόνων το 2017 αναφέρεται και η κάτωθι ομιλία, επαινώντας κοινωνικές συμπεριφορές αποκλεισμού παιδιών προσφύγων από την εκπαιδευτική διαδικασία :

«...Ο σύλλογος γονέων και κηδεμόνων στο Πέραμα είχε αποφασίσει ότι δεν θέλει να συμμετέχουν σε αυτήν τη διαδικασία τα εντός εισαγωγικών προσφυγόπουλα και μάλιστα όπως σας είπαμε με πλειοψηφία 86-0. Κανείς δεν έλαβε λοιπόν υπ' όψιν του αυτό. Απλώς με διαδικασίες δημοκρατικές – ξανά εντός εισαγωγικών- αποφάσισαν ότι μπορούν να φέρουν σε οποιοδήποτε σχολείο παιδιά τα οποία τα έχουν βαφτίσει παιδιά του πολέμου...»
(Ιωάννης Σαχινίδης, Χρυσή Αυγή Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος ΣΥΝΟΔΟΣ Β', Συνεδρίαση ΝΗ' Ειδικά Θέματα: Επικύρωση Πρακτικών 19/01/2017)

Ο κοινοβουλευτικός αντιπρόσωπος αναφέρεται σε επεισόδια που διαδραματίστηκαν από το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων όταν εκπρόσωποι της Χρυσής Αυγής εισήλθαν κατά την διάρκεια συνέλευσης Γονέων και Κηδεμόνων Νηπιαγωγείου και Δημοτικού σχολείου σε περιοχή της Αθήνας (Πέραμα) για να ενισχύσουν την διαμαρτυρία του Συλλόγου¹³⁵. Παρότι κάποιοι γονείς αντέδρασαν στην εμπλοκή της Χρυσής Αυγής, ωστόσο παρατίθεται απόσπασμα από τη δημοσίευση της ανακοίνωσης του αναφερόμενου συλλόγου στις 18/1/2017 καθώς προσδίδει σημαντικά στοιχεία για το πώς τελικά επέρχεται η κοινωνική πόλωση.

Απόσπασμα από την ανακοίνωση γονέων και κηδεμόνων Νέου Ικονίου Περάματος:

«.....Γιατί θα πρέπει να είμαστε ευγνώμονες που θα έχουμε τόσες παροχές τώρα που θα έρθουν τα προσφυγόπουλα στο σχολείο μας όταν καθημερινά εδώ και χρόνια παλεύουμε για τα αυτονόητα που θα πρέπει να έχουν όλα τα παιδιά όλων των σχολείων; Γιατί θα πρέπει να είμαστε περήφανοι που θα έρθουν τα προσφυγόπουλα στο σχολείο μας και όχι για όλα τα σχολεία μας; Γιατί κύριοι είμαστε εμείς οι ρατσιστές και όχι όλοι εσείς που αντιπροσωπεύετε το κράτος και οποιαδήποτε άλλη δομή και που μπορεί και εσείς ενδόμυχα να έχετε τις ίδιες ανησυχίες και αγωνίες με εμάς αλλά φοβάστε να τις

¹³⁵ Ηλεκτρονική Εφημερίδα iefimerida (2017). Πέραμα: Οργή γονέων για τη Χρυσή Αυγή, αλλά και για το κράτος -Μας αντιμετωπίζουν σαν πολίτες τρίτης κατηγορίας|iefimerida.gr. [online] Available at: <http://www.iefimerida.gr/news/313830/perama-orgi-goneon-gia-ti-hrysi-aygi-alla-kai-gia-kratos-mas-antimetopizoy-n-san-polites> [Accessed 29 Dec. 2017].

εκφράσετε. Ίσως δεν σας αγγίζει αυτό το γεγονός. Θέλουμε να πιστεύουμε ότι ζούμε σε μία δημοκρατική χώρα όπου πρώτα από όλα και πάνω από όλα, ο πολίτης θα πρέπει να νιώθει ασφάλεια και εμπιστοσύνη».(Πηγή: Ηλεκτρονική Εφημερίδα iefimerida, 2017).

Επιβεβαιώνεται δηλαδή ότι σε συνθήκες περιορισμένων πόρων ή σε πολιτικές κρίσεις, κι όπως έχουν αποδείξει τεκμηριωμένα κι άλλες έρευνες επέρχεται *λαϊκή δυσaréσκεια εναντίον νεοεισερχόμενων προσφυγών, μεταναστών ή μειονοτήτων* (Van Dijk, 1993b).

ΣΦΑΙΡΑ ΕΜΕΙΣ: ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΜΑΣ «....Κυρίες και κύριοι, ακόμα και τώρα υπάρχει ελπίδα, γιατί το έθνος που μάχεται, το έθνος που επιμένει θα πάψει μόνο να υπάρχει, όπως έχει διδάξει και ο αρχαίος μας δάσκαλος, όταν σταματήσει να υφίσταται μεταξύ μας το όμαιμον, το ομότροπον, το ομόθρησκον και το ομόγλωσσον. Όσο υπάρχει Χρυσή Αυγή, εγγυόμαστε ότι θα υπάρχουν όλα αυτά στην Ελλάδα.....» (Χρήστος Χατζησάββας· Χρυσή Αυγή Βουλευτής, ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄, Συνεδρίαση ΡΑ΄, στις 1/4/2016)

Η έμφαση στα θετικά ΜΑΣ στο ανωτέρω απόσπασμα της πολιτικής ομιλίας, γίνεται διαμέσω του ρατσιστικού λόγου που τελικά, είτε σε θεσμικό επίπεδο όπως την προκειμένη περίπτωση - είτε σε επίπεδο καθημερινής συνομιλίας, διαχέονται φράσεις που μεταφέρουν ευδιάκριτες φυλετικές και εθνοτικές προκαταλήψεις για την «κυρίαρχη λευκή ομάδα», (ιδιαίτερα όταν αναφέρονται σε μετανάστες, πρόσφυγες, μειονότητες ή πληθυσμούς από αναπτυσσόμενες χώρες) και εκφράζεται μια ευρύτερη διάθεση κυριαρχίας σε κοινωνικό-πολιτισμικό και πολιτικό επίπεδο (van Dijk, 1992:89). Το γεγονός αυτό υποβοηθά στην εξάπλωση των κοινωνικών σκοταδιστικών ρατσιστικών αντιλήψεων που επιταχύνονται όταν ξενοφοβικές ιδεοληψίες αναπαράγονται συστηματικά με όχημα τον πολιτικό λόγο και τελικό αποδέκτη τα παιδιά προσφύγων.

7.5 Άλλες Γλωσσικές Πραγματώσεις για τους Ασυνόδευτους Ανήλικους.

Στο τελευταίο αυτό υποκεφάλαιο της συζήτησης θα δούμε ορισμένες απεικονίσεις και χαρακτηριστικά του πολιτικού λόγου για τα ασυνόδευτα ανήλικα και τον προσφυγικό πληθυσμό.

«Το προσφυγόπουλο»

Η χρήση υποκοριστικών στην ελληνική γλώσσα υποδηλώνει ανεπίσημο, καθημερινό ύφος κι εντάσσονται στους μηχανισμούς έκφρασης θετικής ενέργειας (οικειότητα, συντροφικότητα, αλληλεγγύη), οι οποίοι χαρακτηρίζουν τις διαπροσωπικές σχέσεις Ελλήνων ομιλητών (Καβαρνού & Μπέλλα 2012).

Ακολούθως, παρατίθεται ένα απόσπασμα από την ομιλία της Υφυπουργού καθότι εμπεριέχει ένα νεολογισμό «τα προσφυγόπουλα» που οικειοποιήθηκε στον νεοελληνικό λόγο περισσότερο τα τελευταία χρόνια δεδομένου της προσφυγικής κρίσης όπως θα εξηγήσουμε αναλυτικότερα.

«...και αυτή πρέπει να στεγάσει τα προσφυγόπουλα αντί να πληρώνουμε ενοίκια αριστερά-δεξιά..... Πρέπει στο τέλος η περιουσία ελληνικού κράτους να βελτιωθεί, ώστε, όταν θα έχει τελειώσει το προσφυγικό και τα ασυνόδευτα θα έχουν βρει μια θέση στον ήλιο, να μπορέσουν να μπουν ελληνόπουλα.....».(Θεανώ Φωτίου, ΣΥΡΙΖΑ, Αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Β' Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΟΕ' 16/02/2017),

Η κοινωνιοπραγματολογική λειτουργία των υποκοριστικών με θετικό ορόσημο κατευθύνεται προς την ενίσχυση κλίματος φιλικότητας και συνεργασίας, τη θετική ενίσχυση του προσώπου και τη μείωση της απειλής αποβλέποντας στην έκφραση οικειότητας κι αλληλεγγύης μεταξύ των συνομιλητών (Καβαρνού & Μπέλλα, 2012).

Σε κοινωνιογνωσιακό επίπεδο, που άλλωστε αποτελεί και η προσέγγιση του Van Dijk (1998, 2006) τα σχήματα λόγου εντάσσονται σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο μέσω του οποίου η κάθε πολιτική ομάδα εκφράζει, επικοινωνεί με τα μέλη της και μεταφέρει την ιδεολογία της στους δέκτες (Van Dijk, 2006). Αυτές οι διαφορές στον πολιτικό λόγο και η κοινή συνθηματολογία των παρατάξεων αξιολογούνται καθώς αποτελούν μέρος μιας πειστικής επικοινωνίας των πολιτικών παρατάξεων με τους ομοϊδεάτες πολιτικούς και ψηφοφόρους και ενισχύει τα σύνορα ανάμεσα στο «ΕΜΕΙΣ» και οι «ΑΛΛΟΙ» (Wodak

2011:217). Το υποκοριστικό «προσφυγόπουλα» παρατηρείται συχνά με θετικό ορόσημο σε πολλές στις ομιλίες και δηλώσεις πολιτικών της παράταξης ΣΥΡΙΖΑ συμπεριλαμβανομένων και του πρωθυπουργού και των άλλων πολιτικών του ΣΥΡΙΖΑ όπως διατυπώθηκαν στις εξεταζόμενες ομιλίες.

Τελευταία όμως έχει επικρατήσει στην ελληνική καθομιλουμένη και στον επίσημο λόγο παίρνοντας και στα ΜΜΕ αλλά και σε πολιτικούς άλλων παρατάξεων όπως διαπιστώνεται. Ενδεικτικά παρατίθεται το κάτωθι απόσπασμα:

«...Στους τίτλους και στα ωραία λόγια νομίζω ότι συμφωνούμε όλοι. «Τα προσφυγόπουλα έχουν δικαίωμα στη μόρφωση. Τα προσφυγόπουλα είναι και δικά μας παιδιά. Πρέπει να δούμε, όμως, πώς θα το πετύχουμε...».(Σταύρος Θεοδωράκης ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ Πρόεδρος της παράταξης, ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄ Συνεδρίαση ΡΖΗ΄, Στις 28 Σεπτεμβρίου 2016)

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις, όπως σημειώνεται βιβλιογραφικά, που δύναται να επιλέγονται για να εκφράσουν την αρνητική στάση του ομιλητή «απέναντι στην υποκορισμένη οντότητα» (Καβαρνού & Μπέλλα, 2012). Αυτό διαπιστώθηκε στο σχολιασμό των πολιτικών της παράταξης Χρυσής Αυγής :

«...τα εντός εισαγωγικών προσφυγόπουλααποφάσισαν ότι μπορούν να φέρουν σε οποιοδήποτε σχολείο παιδιά τα οποία τα έχουν βαφτίσει παιδιά του πολέμου...» (Ιωάννης Σαχινίδης, Χρυσή Αυγή Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄, Συνεδρίαση ΝΗ΄ Ειδικά Θέματα: Επικύρωση Πρακτικών 19/01/2017)

Σύμφωνα με την CDA παρατηρούμε ότι σε επίπεδο μικροδομής και πραγματολογικής ανάλυσης η λέξη «προσφυγόπουλο», στην περίπτωση της θετικής συναισθηματικής συνυποδήλωσης στην ελληνική γλώσσα δηλώνει κάτι μικρό με προεκτάσεις οικειότητας (Καβαρνού & Μπέλλα, 2012). Ωστόσο αναλόγως του γλωσσικού περιβάλλοντος του ένα υποκοριστικό μπορεί να λάβει περιφρονητικό χαρακτήρα (π.χ γιατρουδάκι,) εκφράζοντας υποτιμητική ή περιφρονητική άποψη για το αναφερόμενο υποκείμενο (Καβαρνού & Μπέλλα, 2012).

Σημαντικό ρόλο σ' αυτό διαδραματίζουν και τα ρήματα που αποτελούν συγκείμενα του (δηλαδή άμεσο γλωσσικό περιβάλλον) και μπορεί είτε να του προσδώσουν βιωματικό θεματικό ρόλο είτε θεματικό ρόλο δράστη –agent (Τζεβελέκου 2010). Δηλαδή για παράδειγμα η έκφραση «τα προσφυγόπουλα εγκλωβίζονται» μεταφέρουν τον βιωματικό και πάσχοντα θεματικό ρόλο του ρήματος στο υποκείμενο διαφέροντας πολύ από την έκφραση «τα προσφυγόπουλα έκαναν ...» όπου το υποκείμενο αποκτά ρόλο δράστη. Η επιλογή και η χρήση διαφόρων γλωσσικών σχημάτων, συστήνοντας πρακτικές λόγου από τον ομιλητή, είναι ένα γεγονός αλληλένδετο με το ευρύτερο κοινωνικό πολιτισμικό πλαίσιο καθώς διαμορφώνει και σχέσεις διάδρασης στην κοινωνία (Zafiropoulou et al., 2015).

«Αγιάννηδες»

Η έκφραση «Αγιάννηδες» μας παραπέμπει στο βιβλίο του Βίκτωρ Ουγκώ¹³⁶ και είναι μια μεταφορική έννοια που οπτικοποιεί συνειρμικά την εξαθλίωση, την φτώχεια αλλά και την κοινωνική ανισότητα που επιφέρουν άδικα κοινωνικά συστήματα. Η έκφραση «γιάννηδες αγιάννηδες», «πατατοφάγος», «άθλιο» της Ευρώπης απαντάται και σε άλλες πηγές στα ΜΜΕ για τους μετανάστες – πρόσφυγες σε σχέση με τα ανύπαρκτα εργασιακά δικαιώματα των ανθρώπων από αναπτυσσόμενες χώρες (Σουλαδάκη, 2015). Υπ' αυτή την έννοια, η αναφορά του Βουλευτή ακολούθως που είναι το 2011 υπονοεί πιθανώς την οικονομική εκμετάλλευση των οικονομικά μεταναστών κύρια άλλα και των προσφύγων. Την ίδια εποχή το 2011 έχει δημοσιευτεί και έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA), με στοιχεία σοβαρών εργασιακών εκμεταλλεύσεων προσφύγων και μεταναστών από τα Κράτη- Μέλη (Σουλαδάκη, 2015).

«...εμφανίζονται ορισμένοι καλοθελητές ως «κομπενόμενοι καθωσπρέπει κατά των εξαθλιωμένων Αγιάννιδων», όπως θα έλεγε και ο Βίκτωρ Ουγκώ.....» (Νικόλαος Παπακωνσταντίνου παράταξη ΚΚΕ, Ειδικός Αγορητής Σύνοδος: Β', Συνεδρίαση: ΝΑ' 11/01/2011)

¹³⁶ Στο βιβλίο του Βίκτωρ Ουγκώ, ο Γιάννης Αγιάννης φτωχός εργάτης, αναγκάζεται εξαιτίας της πείνας για την επιβίωση του να κλέβει ένα καρβέλι ψωμί καταδικάζεται πολλά χρόνια φυλακή και μετατρέπεται σε άκαμπο, σκληρόκαρδο άνθρωπο. Σε άρθρο της η Σουλαδάκη (2015) στις 21/6/2015 τους παρομοιάζει και με τους «πατατοφάγους» του van Gogh αναφέροντας την έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ένα ζήτημα σχετικό είναι ότι παρότι η Δημόσια συζήτηση για τη μετανάστευση έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια και υπάρχει διαχωρισμός στις έννοιες πρόσφυγας, αιτών ασύλου, μετανάστης υπάρχουν περιπτώσεις που αυτός ο διαχωρισμός καταργείται και ενοποιείται σε αναφορές όπως ο/η/το «ξένος-οι-ες» ή ο “άλλος” ενώ υπάρχουν σαφείς και θεσμοθετημένοι όροι σε επίσημα έγγραφα (Wodak 2011:223).

Μια επίσης από τις στρατηγικές του πολιτικού λόγου είναι η άρνηση του ρατσισμού που εκφράζεται με γνωστές αρνητικές αποποιήσεις τύπου «...δεν έχω τίποτα εναντίον των μεταναστών αλλά...» στην ουσία όμως υποδαυλίζονται ή νομιμοποιούνται εθνικιστικές συμπεριφορές (van Dijk, 1992:89). Η προκατάληψη στην ομιλία μπορεί να διαφανεί και από την συχνή αναφορά του θέματος «αλλοδαπό πρόβλημα» γεγονός που υποδηλώνει ρατσιστικό χαρακτηρισμό- καθώς θεωρούνται πρόβλημα¹³⁷ (Wodak 2011:223).

Προσφυγική Ροή – Προσφυγικά Κόμματα

Έχει επικρατήσει συνήθως όταν μιλάμε άλλα και στο γραπτό λόγο για τον πληθυσμό των ασυνόδευτων ανήλικων προσφυγών και γενικά για τον προσφυγικό πληθυσμό η συχνή αναφορά του όρου «ροές» χωρίς η πρόθεση να είναι υποβιβαστική:

...το πρόβλημα της ροής των παρανόμως εισερχομένων μεταναστών είναι γνωστό. Η ροή είναι αυξητική όσο περνούν οι μέρες. Παναγιώτης Χηνοφώτης, , Ν.Δ Υφυπουργός Εσωτερικών. Σύνοδος Β' Συνεδρίαση ΣΤ', '13/10/2008

Επίσης αναφορές υπάρχουν ως «κόμματα» προκειμένου να δώσουν την ένταση και το μέγεθος του αριθμού προσέλευσης των προσφύγων

...Τα κόμματα ανθρώπων που φθάνουν στα σύνορα της χώρας μας λόγω φτώχειας, διώξεων, πολέμων, είναι μια σκληρή πραγματικότητα, που καλούμαστε να τη διαχειριστούμε..... Μιχαήλ Τιμοσίδης, Υφυπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ΠΑΣΟΚ... Σύνοδος Β' Συνεδρίαση ΙΣΤ'26/10/2010

¹³⁷ Η Wodak εδώ αναφέρεται σε μελέτη της στο λεγόμενο «πρόβλημα αλλοδαπών και προσφύγων» όπως κυριαρχεί σε πολλές ρατσιστικές ομιλίες στην Αυστρία από το 1988.

Παρατηρούμε ότι ο όρος αναφέρεται με επίθεμα «εις» και σε νομοθετικά κείμενα :

«...άρθρο 16 του ΠΔ 80/2006 (ΦΕΚ Α' 82/14.4.2006) "Προσωρινή προστασία επί μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών" - ενσωμάτωσε στην ελληνική νομοθεσία την Οδηγία 2001/55..»

Διαπιστώνεται κατ'αυτό τον τρόπο ότι η χρήση της έκφρασης που έχει κυριαρχήσει και σήμερα η «προσφυγική ροή των αιτούντων ασύλου», υποδηλώνει ένα ρεύμα δηλαδή σηματοδοτεί ένα αρνητικό φαινόμενο την πλημμύρα και οπτικοποιεί την αρνητική αντίληψη (Wodak, 1996b).

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας, παρότι οι πολιτικές συζητήσεις για τα ασυνόδευτα παιδιά προσφύγων ξεκίνησαν πολλά έτη ο ελληνικός πολιτικός λόγος δεν κατέδειξε επαρκώς και έγκαιρα ούτε εστίασε στην ουσία των προτεραιοτήτων των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων. Αποσπασματικά κάθε κυβερνών κόμμα ασχολιόταν στο παρασκήνιο θεμάτων δημόσιας πολιτικής με το ζήτημα των ασυνόδευτων παιδιών συνεπώς δεν εκπληρώθηκαν καίρια ζητήματα που αφορούσαν το θεσμικό πλαίσιο και τις κατευθυντήριες οδηγίες που είχαν δοθεί από διεθνείς οργανισμούς για τους ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες. Οι εθνικές αρχές ήταν και είναι υποχρεωμένες να παράσχουν προστασία σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, εφόσον έχουν προβεί στην σχετική επικύρωση της σύμβασης με νόμο στο εσωτερικό τους δίκαιο (ΣτΠ, 2016)

Οι προτάσεις όπως προκύπτουν από το θεωρητικό μέρος, τα αποτελέσματα και την συζήτηση αφορούν κατ' αρχήν τον επανακαθορισμό της μεταναστευτικής πολιτικής μας καθώς θα πρέπει να διαφυλάσσει την διεθνή προστασία αλλά και την άρση φραγμών προσβασιμότητας στα δικαιώματα των παιδιών για ίσες κοινωνικές παροχές υγείας και κοινωνικής μέριμνας συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής αποκατάστασης. Στα πλαίσια αυτά, ο προσανατολισμός των πολιτικών θα πρέπει να επικεντρωθεί ουσιαστικά στην τήρηση τη Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού καθώς οι ανήλικοι πρόσφυγες πρέπει πρωτίστως να αντιμετωπίζονται και να διέπονται από τους προστατευτικούς νόμους ως παιδιά και όχι ως παραβάτες της μεταναστευτικής νομοθεσίας (Συνήγορος του Πολίτη, 2016).

Εν συνεχεία, σημαντική προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στην καταστολή κυκλωμάτων λαθροδιακινητών και ανθρώπινης σωματεμπορίας (trafficking) που είναι άμεσα συνδεδεμένο με τις ορθές διαδικασίες καταγραφής και ταυτοποίησης των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων (Σπυροπούλου, 2016). Απαιτείται, επισταμένα έλεγχος της ορθής διαδικασίας με διαφάνεια, ώστε να μην καταγράφονται ως συνοδευόμενοι οι ανήλικοι, αν πρωτίστως δεν έχει εξακριβωθεί ότι ο ενήλικος ομοεθνής συνοδός του παιδιού ασκεί την επιμέλεια (Συνήγορος του Πολίτη, 2016).

Επίσης στον τομέα αυτό ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να αποδοθεί στις διαδικασίες επανένωσης ή αναδοχής καθώς όπως έχει αναδειχτεί και από την έκθεση της UNHCR για την Ελλάδα, οι ανήλικοι αποτελούν δυνητικά θύματα του trafficking στην προσπάθειά τους να επανενωθούν με την οικογένειά τους (Δημητροπούλου & Παπαγεωργίου 2008. Συνήγορος του Πολίτη, 2016). Η σωστή εκτίμηση της ηλικίας σε περίπτωση αβεβαιότητας θα πρέπει να γίνεται με σύγχρονη ιατρική και ψυχομετρική προσέγγιση για να εκτιμήσουμε πραγματικά τις κοινωνικές και ανάγκες υγείας του παιδιού και να προσφερθεί η κατάλληλη φροντίδα και αρωγή.

Όσον αφορά τις δομές υποδοχής και φιλοξενίας θα πρέπει να διασφαλίζεται με πολιτικές ρυθμίσεις το θεσμικό πλαίσιο χρηματοδότησης και η στελέχωση με κατάλληλο εξειδικευμένο προσωπικό. Σε αυτό τον τομέα είναι επίσης σημαντικό να υπάρχει διαρκής διατομεακός εποπτικός έλεγχος και ένα ενιαίος θεσμοθετημένος κανονισμός λειτουργίας για την εφαρμογή κοινών πρακτικών (Σπυροπούλου, 2016) και θα επιτρέψει την συγκριτική αξιολόγηση των δομών (benchmarking) ώστε να προκύψουν οι βέλτιστες πρακτικές για ποιοτικές παροχές στέγασης και διαμονής των ασυνόδευτων παιδιών που είναι άμεσα συνδεδεμένες με την ψυχοσωματική τους υγεία και την ασφάλεια τους.

Οι διαδικασίες μετεγκατάστασης των ασυνόδευτων ανηλίκων από δομές θα πρέπει να γίνεται με κριτήριο το υπέρτατο συμφέρον των ασυνόδευτων ανηλίκων προσφύγων τηρώντας όμως το δικαίωμα ενημέρωσης και συναίνεσης στην λήψη αποφάσεων (Συνήγορος του Πολίτη, 2016)

Παράλληλα σε πολιτικό επίπεδο οι Κυβερνήσεις δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζουν την μετανάστευση και τους πρόσφυγες ως απειλή (Wodak, 2011). Η ξеноφοβία όπως διαπιστώσαμε στην συζήτηση παρουσιάζεται ενισχυμένη από την οικονομική κρίση στην ελληνική κοινωνία και δημιουργεί κοινωνικά κατασκευασμένους φόβους και προκαταλήψεις θεωρώντας συχνά τα ασυνόδευτα παιδιά ως φορείς μικροβίων και νόσων. Αυτές οι νοηματοδοτήσεις και οι προκατειλημμένες αντιλήψεις σαν μεταδοθούν από τους γονείς, και τους παιδαγωγούς στα ελληνικά παιδιά μεταφέρονται και συστήνουν φραγμούς πρόσβασης στην εκπαίδευση ενώ επέρχεται ο στιγματισμός των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων και ο κοινωνικός αποκλεισμός τους.

Επιπλέον, η έλλειψη εναρμόνισης πολιτικών και κανονισμών σε όλες τις Ε.Ε. χώρες όπως επισημαίνεται από τον Π.Ο.Υ. συντελεί στον να μη υπάρχει ένα ενιαίο πλαίσιο για την παροχή ολιστικής φροντίδας υγείας, κοινωνικής προστασίας και εκπαίδευσης των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων (WHO, 2016). Υπ' αυτό το πνεύμα είναι σημαντικό οι πολιτικές προσπάθειες συνενωμένες χωρίς ιδεολογικές πολώσεις και με ορθολογικό σχεδιασμό να εστιάσουν πλέον στην εκπλήρωση της πρόκλησης παροχής υπηρεσιών που αφορά το τρίπτυχο υγεία, κοινωνική μέριμνα και εκπαίδευση και τον τρόπο ενσωμάτωσης των αναφερόμενων τομεακών προσεγγίσεων για τους ασυνόδευτους ανήλικους με περιφερειακή προσέγγιση (WHO, 2016).)

Τελικά ως προσπορισμό, απόκτηση γνώσεων και εμπειριών που αντλήθηκαν από την ενδοσκόπηση των πολιτικών λόγων και των εσφαλμένων παραγόμενων κοινωνικών πρακτικών θεωρώ ότι πρέπει να είναι κριτικό πνεύμα και η βαθειά συνείδηση για την προτεραιότητα της προστασίας της παιδικής ανθρώπινης ζωής χωρίς χρωματισμούς. Κι αυτό αποτελεί προϋπόθεση για ένα βαθύτερο αναστοχασμό που επεκτείνεται στην αναγκαιότητα μετασχηματισμού αντιλήψεων προκαταλήψεων και κοινωνικών αναπαραστάσεων. Είναι πρόκληση και επιταγή η υιοθέτηση μιας προοπτικής σκέψης που αφορά την αλληλοσύνδεση και την ενοποίηση της ανθρωπότητας για την διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης στους ευπαθείς πληθυσμούς και στην προκειμένη στους ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες.

9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- AAB College, (2016). What is left unsaid; implicatures in political discourse. In: International Conference on Linguistics, Literature and Culture. [online] Prishtina: AAB College, pp.91-97. Διαθέσιμο: https://aab.edu.net/assets/uploads/2017/01/Book-of-proceedings_layout.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 02/11/2017]
- Anagnostopoulos, D., Triantafyllou, K., Xylouris, G., Bakatsellos, J. and Giannakopoulos, G. (2015). Migration mental health issues in Europe: the case of Greece. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 25(1), pp.119-122.
- Austin, J., Urmson, J. and Sbisà, M. (2013). *How to do things with words*. Johannesburg: MTM.
- Bagarić, V. and Mihaljević Djigunović, J. (2007). DEFINING COMMUNICATIVE COMPETENCE. [online] Hrcak.srce.hr. Διαθέσιμο: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=42651 [Τελευταία πρόσβαση: 02/11/2017]
- Bronstein, I., Montgomery, P. and Ott, E. (2012). Emotional and behavioural problems amongst Afghan unaccompanied asylum-seeking children: results from a large-scale cross-sectional study. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 22(5), pp.285-294.
- Committee on The Rights of The Child (2005). Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin. GENERAL COMMENT NO. 6. [online] Committee on The Rights Of The Child. Διαθέσιμο: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/GC6.pdf> [Τελευταία πρόσβαση: 02/12/2017]
- Bulmer, S. Radaelli, C. (2004). Queen's Papers on Europeanisation No 1/2004. The Europeanisation of National Policy, [online] 1, p.4. Διαθέσιμο: <https://www.qub.ac.uk/schools/SchoolofPoliticsInternationalStudiesandPhilosophy/FileStore/EuropeanisationFiles/Filetoupload.384> [Τελευταία πρόσβαση: 21/11/2017]
- Cameron, D. (2001). *Working with spoken discourse*. New Delhi: SAGE PUBLICATIONS London Thousand Oaks, pp.11-16.
- Canale, M., Swain, M. (1980). Theoretical Bases of Communicative Approaches To Second Language Teaching And Testing. *Applied Linguistics*, 1(1), pp.1-47.
- Canale, M. (1983) From communicative language competence to communicative language pedagogy, Richards J. C. & Schmidt R. W. (Eds), *Language and communication*, pp. 2-27.

- Child Protection Sub Working Group, (2016), Minimum Standards for Safe Zones For Unaccompanied Children (Uac) In Open Accommodation Sites, [online] Διαθέσιμο: <https://greece.iom.int/sites/default/files/Annex%20A.pdf>
- Chilton, P. (2004). Analysing Political Discourse Theory and practice. 1st ed. London: Routledge. [online] Διαθέσιμο: <http://voidnetwork.gr/wp-content/uploads/2016/10/Analysing-political-discourse-Theory-and-Practice-by-Paul-Chilton.pdf>
- Chomsky, N. (1965). Aspects of the theory of syntax. 1st ed. Massachusetts: MIT, pp.3-4, 236.
- Chouliaraki, L. and Fairclough, N. (2010). Critical Discourse Analysis in Organizational Studies: Towards an Integrationist Methodology. Journal of Management Studies, 47(6), pp.1213-1218.
- Creangă M.T., (2015) Verbal irony in political discourse: the cooperative principle revisited. In The Proceedings of the International Conference Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity. Section: Language and Discourse, Arhipelag XXI Press, Tîrgu-Mureş, 2, p. 621-628 [online] Διαθέσιμο: <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V1647/pdf> [Τελευταία πρόσβαση: 08/1/2017]
- Derluyn, I. and Broekaert, E. (2008). Unaccompanied refugee children and adolescents: The glaring contrast between a legal and a psychological perspective. International Journal of Law and Psychiatry, 31(4), p.321.
- ECPAT (2014). THE COMMERCIAL SEXUAL EXPLOITATION OF CHILDREN IN EUROPE. Developments, progress, challenges and recommended strategies for civil society. [online] Bangkok: ECPAT International, pp.1-63. Διαθέσιμο: http://www.ecpat.org/wp-content/uploads/legacy/Regional%20CSEC%20Overview_Europe.pdf
- Elster, J. (2011). The Oxford Handbook of Analytical Sociology. Emotions. Oxford Handbooks Online. [online] Διαθέσιμο: <http://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199215362.001.0001/oxfordhb-9780199215362-e-3?print=pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: Ιούνιος 2017]
- European Commission (2016). European Commission - Fact Sheet EU-Turkey Statement: Questions and Answers. [online] Διαθέσιμο: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-16-963_el.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-963_el.htm)[Τελευταία Πρόσβαση: 02/01/2018].
- European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (2018). European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations - Greece. [online] Διαθέσιμο: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/greece_en.pdf [Τελευταία Πρόσβαση: 13/01/2018].
- Eurostat (2017). Newsrelease 80/2017, Asylum applicants considered to be unaccompanied minors [online], Διαθέσιμο:

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8016696/3-11052017-AP-EN.pdf/30ca2206-0db9-4076-a681-e069a4bc5290> [Τελευταία πρόσβαση: 02/11/2017]

- Eurostat, Press Release (2017). 63 3 00 unaccompanied minors among asylum seekers registered in the EU in 2016. Eurostat, the statistical office of the European Union. [online] Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8016696/3-11052017-AP-EN.pdf/30ca2206-0db9-4076-a681-e069a4bc5290> [Accessed 14 Dec. 2017].
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The critical study of language*. New York: Longman. Διαθέσιμο: http://www.academia.edu/7847143/Critical_Discourse_Analysis_Norman_Fairclough, [Τελευταία Πρόσβαση: 3/11/2016]
- Fairclough, N. (2005). *Critical Discourse Analysis in transdisciplinary research*. In R. Wodak, & P. Chilton (Eds.), *A new agenda in (Critical) Discourse Analysis: Theory, methodology and interdisciplinarity*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. pp. 53–70.
- Gentleman, A. (2017). Dubs scheme refugee children left on hold for a year in Greece. *The Guardian*. [online] Διαθέσιμο: <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/sep/20/dubs-scheme-refugee-children-left-on-hold-for-a-year-in-greece> [Τελευταία Πρόσβαση: 12/11/2017].
- Gilson, L. (2012). *Health Policy and Systems Research. A Methodology Reader*. Alliance for Health Policy and Systems research. WHO Document Production Services, Geneva, Switzerland: World Health Organization 2012, pp.34-60.
- Grice H. P., (1975). *Logic and Conversation. Syntax and Semantics, Vol. 3, Speech Acts*, New York: Academic Press, pp. 41–58; 45–47
- Grice, H. (1989). *Studies in the Way of Words*. 1st ed. United States of America: Harvard University Press, pp.23-40. Διαθέσιμο: <http://www.sfu.ca/~jeffpell/Cogs300/GriceLogicConvers75.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 06/12/2017]
- Halliday, M. (2003). *On language and linguistics. Collected Works of M.A.K. Vol.3* 1st ed. London: Continuum, p.29.
- Harris, M. (2016). *Greek Education Ministry-UNICEF Plan to Educate Refugee Children*. greekreporter.com. [online] Available at: <http://greece.greekreporter.com/2016/05/30/greek-education-ministry-unicef-plan-to-educate-refugee-children/> [Accessed 14 Nov. 2017].
- Hartwell, C. (2011). *Former Unaccompanied Refugee Minors: Stories of Life In Resettlement*. PhD. University of Michigan. [online] Διαθέσιμο: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.879.633&rep=rep1&type=pdf> [Τελευταία πρόσβαση: 02/11/2017]

- Hornikx, J. and Hahn, U. (2012). Reasoning and argumentation: Towards an integrated psychology of argumentation. *Thinking & Reasoning*, 18(3), pp.225-243.
- Human Rights Watch (2014) Greece: Human Rights Watch Submission to the United Nations Committee against Torture March 24. 2014. Διαθέσιμο στο <https://www.hrw.org/news/2014/03/24/greece-human-rights-watch-submission-united-nations-committee-against-torture> [Τελευταία Πρόσβαση: 06/12/2017]
- Hymes, D.H. (1972). On Communicative Competence, J.B. Pride and J. Holmes (eds) *Sociolinguistics. Selected Readings*. Harmondsworth: Penguin, pp. 269-293. (Part 2), Διαθέσιμο: <http://wwwhomes.uni-bielefeld.de/sgramley/Hymes-2.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 18/11/2017]
- Infante, D. and Wigley, C. (1986). Verbal aggressiveness: An interpersonal model and measure. *Communication Monographs*, 53(1), pp.61-69.
- Jensen TK, Skårdalmo EM, Fjermestad KW, Development of mental health problems - a follow-up study of unaccompanied refugee minors., *Child Adolesc Psychiatry Ment Health*. 2014 Nov 17;8:29.
- Jones, A. and Patchint, P. (2011). *STRATCOMM101: Strategic Communication for Policy and Program Planning*. 1st ed. North American Program Planning and Policy Academy, pp.2-60.
- Jørgensen, M. and Phillips, L. (2002). The Field of Discourse Analysis. In: M. Jørgensen and L. Phillips, ed., *Discourse Analysis as Theory and Method*. [online] London • Thousand Oaks • New Delhi: SAGE. Διαθέσιμο: https://uk.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/9452_011011Ch1.pdf [Τελευταία Πρόσβαση: 16/11/2017]
- Lakoff, G. and Johnson, M.,(1980-a). The Metaphorical Structure of the Human Conceptual System. *Cognitive Science*, 4(2), pp.195-208.
- Lakoff, G & Johnson, M.,(1980-b).*Metaphors We Live by* Chicago and London: Chicago University Press.
- Lakoff G. (2004). Don't think like an elephant, CHELSEA GREEN PUBLISHING, WHITE RIVER JUNCTION, VERMONT Διαθέσιμο: http://www.tmrussia.org/sites/default/files/file_attach/George%20Lakoff%20-The%20Essential%20Guide%20for%20Progressives%202004.pdf [Τελευταία Πρόσβαση: 09/12/2017]
- Lawler, J., Lakoff, G. and Johnson, M. (1983). *Metaphors We Live by*. Language, 59(1), p.20

- Lupton D., (1992). Discourse analysis: A new methodology for understanding the ideologies of health and illness. *Australian Journal of Public Health*, Vol.16, Issue 2, pp.145-150 Διαθέσιμο:<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1753-6405.1992.tb00043.x/pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 16/11/2017]
- Mack N, Woodsong C, MacQueen KM, Guest G, Namey E (2005;2011). *Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide*. Research Triangle Park, NC: Family Health International (FHI 360) pp. Διαθέσιμο: <https://www.fhi360.org/sites/default/files/media/documents/Qualitative%20Research%20Methods%20-%20A%20Data%20Collector%27s%20Field%20Guide.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 25/11/2017]
- Martin, J. (2004). Positive Discourse Analysis: Solidarity and Change. *Revista canaria de estudios ingleses*. 49. 179-202., [online] 49., pp.179-202. Διαθέσιμο:https://www.researchgate.net/publication/261774164_Positive_Discourse_Analysis_Solidarity_and_Change[Τελευταία Πρόσβαση: 10/11/2017].
- Nightingale E. O, Hanibal K., (1998) Invisible children. *WestJMed*. 1998 Jul; 169(1): 53-54, Διαθέσιμο στο <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1305103/?page=2> [Τελευταία Πρόσβαση: 18/11/2017]
- Omaggio A. C., (1986). *Teaching language in context*. Boston: Heinle & Heinle Publishers, p. 4, 7 Saeed: Thematic Roles, Chapter 6.1-6.6, LING 222: Thematic Roles, Διαθέσιμο στο http://www.sfu.ca/~hedberg/Thematic_Roles.pdf [Τελευταία Πρόσβαση: 16/11/2017]
- Reuters, (2017). Syria's unaccompanied children biggest victims of war: UNICEF, Lebanon March 15, 2017. Διαθέσιμο στο: <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-unicef/syrias-unaccompanied-children-biggest-victims-of-war-unicef-idUSKBN16M10A> [Τελευταία Πρόσβαση: 02/12/2017]
- Roald V., Sangolt L. (2012) *Deliberation, Rhetoric, and Emotion in the Discourse on Climate Change in the European Parliament*. Eburon Academic Publishers Netherlands. p.p.13-104 Διαθέσιμο: <https://books.google.gr/books?id=TL7MsXT11O0C&pg=PA103&lpg=PA103&dq=emotional+and+logical+in+political+discourse&source=bl&ots=c2kQTf1-2M&sig=rBfdirwvqhfYFK6oMLxR6Z9o&hl=el&sa=X&ved=0ahUKEwirsf62i7DYAhXS11AKHUulC8UQ6AEITjAE#v=onepage&q=emotional%20and%20logical%20in%20political%20discourse&f=false> [Τελευταία Πρόσβαση: 02/12/2017]
- Save the Children International, (2017). Unaccompanied refugee children at extreme risk in the Balkans | Save the Children International. [online] Διαθέσιμο: <https://www.savethechildren.net/article/unaccompanied-refugee-children-extreme-risk-balkans>[Τελευταία Πρόσβαση: 04/12/2017]

- Sirin S. R.& Rogers-Sirin L., (2015). The Educational and Mental Health Needs of Syrian Refugee Children. Washington, DC: Migration Policy Institute. Διαθέσιμο: <https://www.migrationpolicy.org/research/educational-and-mental-health-needs-syrian-refugee-children>
- Spinhoven, P., Bean, T., & Eurelings-Bontekoe, L., (2006). Inconsistencies in the self-report of traumatic experiences by unaccompanied refugee minors. *Journal of Traumatic Stress*, 19(5):663-73
- Taylor D., (2017). Child refugees in Europe 'forced to sell bodies' to pay smugglers. *The Guardian*. 18. April 2017 [online] Διαθέσιμο: <https://www.theguardian.com/society/2017/apr/18/child-refugees-in-europe-forced-to-sell-bodies-to-pay-smugglers> [Τελευταία Πρόσβαση: 02/01/2018].
- The Syrian conflict and Europe's refugee crisis in numbers (2015)<https://blogs.unicef.org/blog/the-syrian-conflict-and-europes-refugee-crisis-in-numbers/>[Τελευταία πρόσβαση:14/12/2017]
- Thommessen, S., Laghi, F., Cerrone, C., Baiocco, R. and Todd, B. (2013). Internalizing and externalizing symptoms among unaccompanied refugee and Italian adolescents. *Children and Youth Services Review*, 35(1), pp.7-10.
- Toxvig, L., Bak, C.K., & Kristiansen, T. M. (2017). A Discourse Analysis of Denmark's Public Health Policy Concerning Overweight among Pregnant Women. *Advances in Applied Sociology*. Scientific Research Publishing. vol. 7, p.p. 227-244. Διαθέσιμο: https://file.scirp.org/pdf/AASoci_2017061210085063.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 02/11/2017]
- UNHCR, (2011) Ensuring Access to Health Care, Operational Guidance on Refugee Protection and Solutions in Urban Areas, Division of Programme Support and Management Public Health and HIV Section, Geneva. pp. 7, 9, 11, 12, 13)
- UNHCR,(2011-b). Η κατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα Διαπιστώσεις και προτάσεις της Υ.Α. 16 Ιουνίου 2011. UNHCR.
- UNHCR, (2011-c). Resettlement Handbook. Division of an International Protection. Geneva. July 2011
- UNHCR, (2015). United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). November 2015 HCR/PC/SYR/01 International Protection Considerations with Regard to People Fleeing the Syrian Arab Republic Update IV Διαθέσιμο: <http://www.refworld.org/pdfid/5641ef894.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 16/12/2017].
- UNICEF (2013).Η Βία ενάντια στα παιδιά μεστοιχεία και αριθμούς. https://www.unicef.gr/uploads/filemanager/PDF/info/vac2013_facts.pdf [Τελευταία Πρόσβαση: 20/11/2017].

- UNICEF Connect. 2015. The Syrian conflict and Europe's refugee crisis in numbers. September 30, 2015. <https://blogs.unicef.org/blog/the-syrian-conflict-and-europes-refugee-crisis-in-numbers/> [Τελευταία Πρόσβαση: 05/12/2017].
- UNICEF (2017). Growing number of unaccompanied refugee and migrant children in Greece in urgent need of shelter, care and protection. [online] Διαθέσιμο:<https://www.unicefusa.org/sites/default/files/assets/pdf/UN01137.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 13/12/2017].
- Unicef (2018). A bloody start to a new year in Syria Over 30 children killed in the first two weeks of 2018. [online] Διαθέσιμο: <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/bloody-start-new-year-syria-over-30-children-killed-first-two-weeks-2018> [Τελευταία Πρόσβαση: 14/01/2018]
- Uvehammer M. (2004)The Impact of Linguistic Strategies in Political Debate A Linguistic Discourse Analysis of the First Bush and Kerry Presidential Debate, University West Διαθέσιμο: <http://hv.divaportal.org/smash/get/diva2:216059/FULLTEXT01>[Τελευταία πρόσβαση: 20/11/2017]
- van Dijk, T. (1992). Discourse and the Denial of Racism. Discourse & Society, [online] 3(1), pp.87-118. Διαθέσιμο: <http://www.discourses.org/OldArticles/Discourse%20and%20the%20denial%20of%20racism.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 09/12/2017]
- van Dijk, T.A. (1993a) Principles of critical discourse analysis. SAGE Discourse & Society Vol (4):249-283 Διαθέσιμο: <http://discourses.org/OldArticles/Principles%20of%20critical%20discourse%20analysis.pdf> [ΤελευταίαΠρόσβαση: 05/12/2017]
- van Dijk, T. (1993b). Elite Discourse and Racism. Sage Series on Race and Ethnic Relations, SAGE Publications, Vol. 6, Inc., pp.1-283. Διαθέσιμο:<http://www.discourses.org/OldBooks/Teun%20A%20van%20Dijk%20-%20Elite%20Discourse%20and%20Racism.pdf>[Τελευταία Πρόσβαση: 05/12/2017]
- van Dijk, T.A. (1998) Ideology A Multidisciplinary Approach SAGE Publications. London. Διαθέσιμο: <http://www.discourses.org/OldBooks/Teun%20A%20van%20Dijk%20-%20Ideology.pdf>[Τελευταία Πρόσβαση: 13/10/2017]
- van Dijk, T.A. (2006a). Ideology and discourse analysis. Journal of Political Ideologies, Special Tenth Anniversary Issue: The Meaning of Ideology: Cross-Disciplinary Perspectives (II)Volume 11, p.p.115-140

- van Dijk, T.A. (2006b). Discourse and manipulation. *Discourse & Society*, 17(2), 359–383.
- Wardhaugh, R. (2006) *An Introduction to Sociolinguistics*. Blackwell Textbooks in Linguistics. 5th EDITION. Blackwell Publishing Ltd. [online] Διαθέσιμο: http://home.lu.lv/~pva/Sociolingvistika/1006648_82038_wardhaugh_r_an_introduction_to_sociolinguistics.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 12/12/2017]
- WHO, (2014). Public health aspects of migrant health: a review of the evidence on health status for refugees and asylum seekers in the European Region. HEN. Health Evidence Network synthesis report. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, pp.2-46
- WHO, Regional Office for Europe (2016). Technical briefing: unaccompanied minors in Europe – implications for health, social and education sectors. Διαθέσιμο: <http://www.euro.who.int/en/countries/greece/news/news/2016/12/technical-briefing-unaccompanied-minors-in-europe-implications-for-health,-social-and-education-sectors2> [Τελευταία Πρόσβαση: 05/11/2017].
- Wodak, R. (1991). Turning the Tables: Antisemitic Discourse in Post-War Austria. *Discourse & Society*, [online] 2(1), pp.65-83. Διαθέσιμο: http://www.academia.edu/3005084/Turning_the_Tables_Antisemitic_Discourse_in_Post-War_Austria [Τελευταία Πρόσβαση: 05/11/2017].
- Wodak, R. and Matouschek, B. (1993). 'We are Dealing with People Whose Origins One Can Clearly Tell Just by Looking': Critical Discourse Analysis and the Study of Neo-Racism in Contemporary Austria. *Discourse & Society*, 4(2), pp. 225-248. Διαθέσιμο: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0957926593004002005> [Τελευταία Πρόσβαση: 14/10/2017]
- Wodak R. (1996-a) *Disorders of discourse*. (Real language series.) London: Longman, 1996. Pp. xi, 200. <https://www.cambridge.org/core/journals/language-in-society/article/ruth-wodak-disorders-of-discourse-real-language-series-london-longman-1996-pp-xi-200-pb-1599-/691FC51605B5577CD1267148ED79C0F9> [Τελευταία Πρόσβαση: 17/11/2017]
- Wodak, R. (1996-b). The genesis of racist discourse in Austria since 1989 in Caldas-Coulthard, C. & M. Coulthard, eds. In *Text and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis*. London: Routledge, pp.p.p.107-128. Διαθέσιμο: <http://www.felsemiotica.org/site/wp-content/uploads/2014/10/Caldas-Coulthard-Carmen-Rosa-and-Coulthard-Malcolm-Eds.-Texts-and-Practices.-Readings-in-Critical-Discourse-Analysis.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 07/12/2017].
- Wodak, R. (2000). Does Sociolinguistics need Social Theory? New Perspectives in Critical Discourse Analysis. Keynote, SS2000. Bristol. Διαθέσιμο: <https://www.univie.ac.at/linguistics/forschung/wittgenstein/unemploy/bristol5.htm> [Τελευταία Πρόσβαση: 18/10/2017].

- Wodak, R. (2001). The discourse-historical approach. In R. Wodak, & M. Meyer (Eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage
- Wodak R. (2002) Aspects of Critical Discourse Analysis *ZfAL* 36, 2002. 5-31. Διαθέσιμο: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.121.1792&rep=rep1&type=pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 22/10/2017]
- Wodak, R. & Weiss, G. (2005). Analyzing European Union discourses: Theories and applications. In R. Wodak, & P. Chilton (Eds.), *A new agenda in (Critical) Discourse Analysis: Theory, methodology and interdisciplinarity* (pp. 121-135). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Wodak R. & M. Reisigl (2008). Discourse and Racism: European Perspectives *Annual Review of Anthropology*, Vol. 28, (1999), pp. 175-199 *Annual Reviews* URL: <http://www.jstor.org/stable/223392> [Τελευταία Πρόσβαση: 29/11/2017]
- Wodak, R. (2012) “Language, power and identity,” *Language Teaching*. Cambridge University Press, 45(2), pp. 215–233.
- Zafiropoulou M., Theodosiou A., Marini I., Papakonstantinou A. (2015) Discourse analysis report of official and political documents for Greece: Public discourse analysis of the Greek crisis: the case of Greek politicians’ perceptions of the Germans and Readers’ online comments about Chancellor Merkel’s visits to Athens Patras: Hellenic Open University. Διαθέσιμο: <http://www.fragment.eu/myfiles/d2-1-Discourse-analysis-report-of-official-and-political-documents-for-Greece-ver2.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 02/10/2017]

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα (2016). Εγκαίνια «Ξενώνα Φιλοξενίας για Ασυνόδευτα Παιδιά». Δελτίο Τύπου 4.11.2016. Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα, Ευρωπαϊκή Επιτροπή. [online] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Διαθέσιμο: https://ec.europa.eu/greece/news/20161102_xenonas_filoxenias_asynodeyton_paidion_el [Τελευταία Πρόσβαση: 13 /11/ 2017].
- Αραπάκος Λ. (2016) Η ψυχική υγεία των ασυνόδευτων παιδιών. ΣΟΨΥ Σύλλογος για την Ψυχική Υγεία Πάτρα Διαθέσιμο: <http://sopsipatron.gr/unaccompanied-minors/> [Τελευταία πρόσβαση: 02/11/2017]
- ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ. Βουλή: Συνεδριάσεις Ολομέλειας. Διαθέσιμο: <http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias?search=on&keywords> [Τελευταία Πρόσβαση: 19/11/2017].
- ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ. Βουλή: Κοινοβουλευτικές Επιτροπές. Διαθέσιμο: <http://www.hellenicparliament.gr/Koinovouleftikes-Epitropes/CommitteeDetailView?CommitteeId=185ebbd4-cb9f-4096-9964-64e0b291b55e&period=26c28f97-f651-4937-85dc-a52600fb148e> [Τελευταία Πρόσβαση: 19/11/2017]
- ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ. Βουλή: Αποτελέσματα: Εκλογές: Εκλογικά Αποτελέσματα 2007-2017 Διαθέσιμο: <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/#IG> [Τελευταία Πρόσβαση: 27/12/2017].
- Γέρος, Δ. (2016). Η Λέσβος, οι πρόσφυγες και πολλά ερωτήματα. *Καθημερινή*, 28/3/2016 . [online] Διαθέσιμο: <http://www.kathimerini.gr/854585/gallery/epikairothta/ellada/h-lesvos-oi-prosfyges-kai-polla-erwthmata> [Τελευταία Πρόσβαση: 08/11/2017].
- ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (2011) Συντομογραφίες Υπουργείων Υπηρεσιών Εθνικό Τυπογραφείο. Αθήνα., Διαθέσιμο: <http://www.ggk.gov.gr/wp-content/uploads/2010/02/SYNTOMOGRAFIES-YPOURGEIWN.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 04/01/2018].
- Γούτσος Δ., Φραγκιαδάκη Γ. (2015) Μεθοδολογικά εργαλεία των σωμάτων κειμένων, [Κεφάλαιο 3] σελ. 30-59 Στο Εισαγωγή στη γλωσσολογία σωμάτων κειμένων, ΣΕΑΒ, ΑΘΗΝΑ, [online] Διαθέσιμο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1932/1/00_master_document_Goutsos.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 02/11/2017]
- Γραμμενίδης, Σ., Δημητρούλια, Ξ., Κουρδής, Ε., Λουπάκη, Ε., Φλώρος, Γ. (2015). Η Ιδεολογική διάσταση της μετάφρασης. [Κεφάλαιο Συγγράμματος]. Στο Γραμμενίδης, Σ., Δημητρούλια, Ξ., Κουρδής, Ε., Λουπάκη, Ε., Φλώρος, Γ. 2015. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις της μετάφρασης. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα, Σύνδεσμος Ελληνικών

- Διακήρυξη Καλών Πρακτικών της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες (2010) 4η Αναθεωρημένη Έκδοση. Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για τα Ασυνόδευτα Παιδιά. Διαθέσιμο: <http://scep.sitespirit.nl/images/18/205.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 08/01/2018].
- Δημητροπούλου, Γ. & Παπαγεωργίου, Ι. (2008). Ασυνόδευτοι Ανήλικοι Αιτούντες Άσυλο στην Ελλάδα. Μελέτη σχετικά με την αντιμετώπιση από την Πολιτεία των αλλοδαπών ασυνόδευτων ανηλίκων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα κατόπιν ανάθεσης από το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα. Αθήνα: UNHCR, pp.2-87. Διαθέσιμο: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=48f5a21e2> [Τελευταία Πρόσβαση: 13/11/2017].
- **Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας, (2016).** «Εμβολιασμοί προσφύγων, αιτούντων άσυλο και μεταναστών». ΑΔΑ: 63TK465ΦΥΟ-ΠΘΖ. Αθήνα 18/3/2016: Υπουργείο Υγείας Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας
- Δοξιάδης, Κ. (2013). Ο πολιτικός λόγος στη σύγχρονη Ελλάδα. Ελληνική Εταιρεία Πολιτικής Επιστήμης, [online] Κείμενα εργασίας. αρ. 1(Δίκτυο Ανάλυσης Πολιτικού Λόγου), σελ.2-22. Διαθέσιμο: <http://www.democritics.net/discourse-analysis/wp-content/uploads/2013/06/doxiadis>[Τελευταία Πρόσβαση: 03/08/2017].
- ΕΕΔΑ (2016). Εθνική Επιτροπή Για Τα Δικαιώματα Του Ανθρώπου. Έκθεση Για Τη Συμφωνία ΕΕ - Τουρκίας Της 18^{ης} Μαρτίου 2016. Για Το Προσφυγικό/μεταναστευτικό ζήτημα υπό το πρίσμα του Ν.4375/2016. Σελ.1-14. Διαθέσιμο: http://www.nchr.gr/images/pdf/EKTHESI_PROSFYGIKO.pdf
- Ε.ΕΛ.ΠΑΙΔ.ΑΤΤ. (2016). Ερωτήματα για τον εμβολιασμό προσφύγων/μεταναστών. Δελτίο Τύπου 12.9.2016 DOCMED.[Διαθέσιμο: <http://www.docmed.gr/e-el-ped-att-erotimata-gia-ton-emvoliasmo-prosfigonmetanaston/> [Τελευταία Πρόσβαση: 08/01/2018].
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015). Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για την Μετανάστευση. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Βρυξέλλες 13.5.2015 COM(2015) 240 final Διαθεσιμο: <https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background->[Τελευταία Πρόσβαση 29/9/2017].
- Ηλεκτρονική Εφημερίδα i.efimerida (2017). Πέραμα: Οργή γονέων για τη Χρυσή Αυγή, αλλά και για το κράτος -Μας αντιμετωπίζουν σαν πολίτες τρίτης κατηγορίας

iefimerida.gr 18/01/2017 |. [online] Available at:
<http://www.iefimerida.gr/news/313830/perama-orgi-goneon-gia-ti-hrysi-aygi-alla-kai-gia-kratos-mas-antimetopizoy-n-san-polites> [Accessed 29 Dec. 2017].

- Τσαρη, Φ. & Πουρκός, Μ. (2005), Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας, Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/4/15327_Isari-KOY.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 17/12/2017].
- Ιωσηφίδης, Θ.(2000), Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες, Εκδ.Κριτική.
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 514/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Απριλίου 2014 σχετικά με τον καθορισμό γενικών διατάξεων όσον αφορά το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης και το μέσο για τη χρηματοδοτική στήριξη της αστυνομικής συνεργασίας, της πρόληψης και καταστολής της εγκληματικότητας και της διαχείρισης κρίσεων.
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 516/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014 , για τη δημιουργία του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης.
- Καβαρνού, Θ. & Μπέλλα, Σ. (2012). Κοινωνιοπραγματολογική ικανότητα και διδασκαλία της Ελληνικής: Η περίπτωση των υποκοριστικών. Περιοδικό γλωσσολογία, 20, 65-88. Διαθέσιμο: <http://glossologia.phil.uoa.gr> [Τελευταία πρόσβαση: 23/11/2017].
- Καρλατήρα, Π. (2016). Οι παιδίατροι εκπέμπουν SOS για μεταδοτικές ασθένειες στους πρόσφυγες. Φόβοι έξαρσης λοιμωδών νοσημάτων λόγω έλλειψης εμβολιασμού. Άρθρο στην διαδικτυακή εφημ. ΘΕΜΑ. gr. 05/04/2016. Διαθέσιμο: <http://www.protothema.gr/greece/article/567744/dramatiki-proeidopoiisi-ton-paidiatron-gia-metadotikes-astheneies-stous-prosfugikous-plithusmous/>[Τελευταία Πρόσβαση 02/01/2018].
- ΚΕΣΔ (2009). Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου. Πολιτικές για τις Ρυθμίσεις Υποδοχής Επιστροφής και Ένταξης και Στατιστικά Στοιχεία για τους Ασυνοδευτους Ανήλικους στην Ελλάδα. Μελέτη για το Υπουργείο Εσωτερικών Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής. ΚΕΣΔ. Ίδρυμα Θεμιστοκλή Δημήτρη Τσάτσου. Διαθέσιμο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/unaccompanied-minors/11b_greece_national_report_on_unaccompanied_minors_final_version_4dec_09_gr_el.pdf [Τελευταία Πρόσβαση: 08/12/2017].
- Κίνηση Υπεράσπισης των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών (2008). 800 ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ ΖΗΤΟΥΝ ΒΟΗΘΕΙΑ. Διαθέσιμο: <http://www.kinisipatras.gr/el/eidiseiskaiarthra/2009-12-07-18-20-46/32-800> [Τελευταία Πρόσβαση: 14/11/2017].

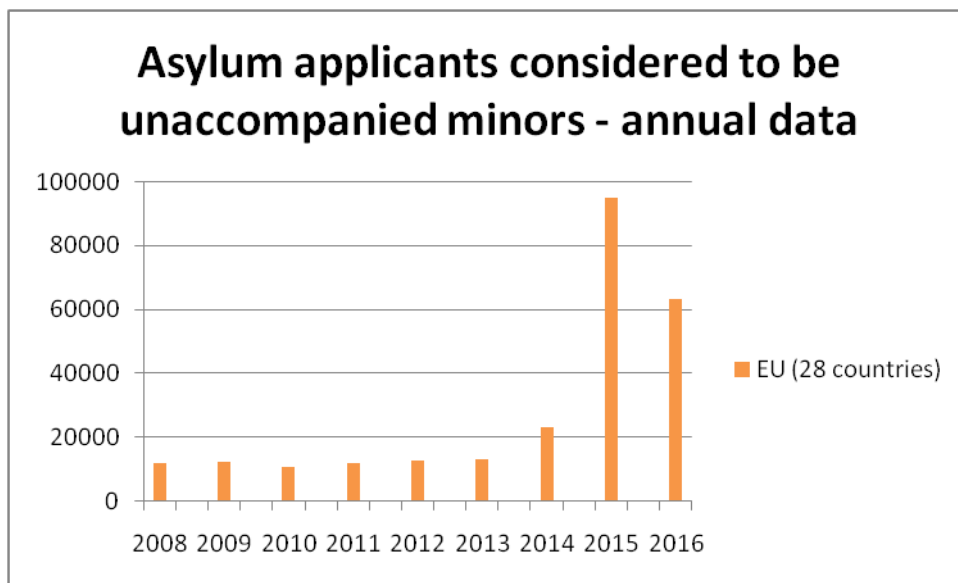
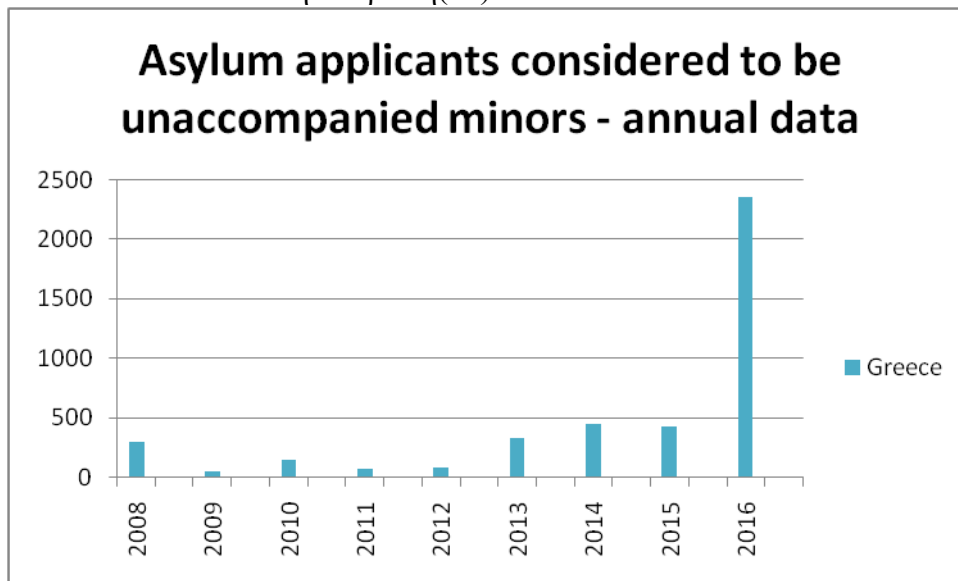
- Λαδή, Σ., Νταλάκου, Β. (2010) Ανάλυση Δημόσιας Πολιτικής, Παπαζήση, Αθήνα σ.σ. 45, 63, 67, 68, 71
- Μακρυδημήτρης, Μ. (1999). Η χρήση βίας και η πολιτική. Το ΒΗΜΑ . Γνώμες. 6/6/1999. [online] Διαθέσιμο: <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=111600> [Τελευταία Πρόσβαση: 02/12/2017].
- Μαντζούκας Σ. (2007), Ποιοτική έρευνα σε έξι εύκολα βήματα. Η επιστημολογία, οι μέθοδοι και η παρουσίαση. ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ 2007, 46(1):88–98
- METAdrasi, 2016). Child Refugees Tell Their Stories Through Drawings. METAdrasi, Mar 9 2016 Vice.com. Διαθ: https://www.vice.com/en_ca/article/4w3ebg/unaccompanied-children-refugees-drawing-immigration-centres-876 [Τελευταία Πρόσβαση: 02/12/2017].
- Μποζανίνου, Τ. (2016). «Δεν υπάρχει κίνδυνος για τη δημόσια υγεία από τους πρόσφυγες». ΤΟ ΒΗΜΑ Κοινωνία. [online] Διαθέσιμο: <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=830524> [Τελευταία Πρόσβαση: 04/01/2018].
- Νεκτάριος, Λ. (2016). Γιάννης Μπασκόζος: «Δεν υπάρχει υγειονομικός κίνδυνος από τους πρόσφυγες»! Όλα τα μέτρα του υπ.Υγείας. Τρίτη 8 Μαρτίου 2016. [online] Διαθέσιμο: <http://www.healthreport.gr/> [Τελευταία Πρόσβαση: 02/12/2017].
- Ν. 3907/2011 (ΦΕΚ Α-7/26-01-2011) «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη – μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις.
- Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003 σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη) Διαθέσιμο: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3379b0ce-6361-46ca-a5c5-e4e131b3356c/language-el/format-PDF> [Τελευταία πρόσβαση: 23/11/2017].
- Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005 , “σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα Διαθέσιμο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005L0085&from=EL> [Τελευταία Πρόσβαση: 20/11/2017].
- Πατέλης Δ., (2010) Κοινωνικές Επιστήμες και μεθοδολογία του οργανικού όλου: Πέραν του διπόλου ποιοτικών και ποσοτικών μονομερειών. Κεφάλαιο 5. Στο Ποιοτική Έρευνα στις Κοινωνικές Επιστήμες. Εκδόσεις Τόπος & Μάριος Πουρκός-Μανόλης Δαφέρμος. σελ. 2-91 <http://www.ilhs.tuc.gr/gr/Patelis%282010%29.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 05/10/2017].

- Παπασταθοπούλου Χ., (2016). Ασυνόδευτα παιδιά στον εφιάλτη της προσφυγιάς, Άρθρο στην ηλεκτρονική εφημερίδα EFSYN.GR Διαθέσιμο: <http://www.efsyn.gr/arthro/asynodeyta-paidia-ston-efialti-tis-prosfygias> [Τελευταία Πρόσβαση: 01/11/2017].
- Πρώτο Θέμα, (2016).«ΝΔ: Κίνδυνος για τη δημόσια υγεία από τον εγκλωβισμό χιλιάδων προσφύγων και μεταναστών στη χώρα.» Διαθέσιμο: <http://www.protothema.gr/politics/article/560018/nd-kindunos-gia-ti-dimosia-ugeia-apo-ton-eglovismo-hiliadon-prosfugon-kai-metanaston-sti-hora/> [Τελευταία Πρόσβαση: 02/12/2017].
- Σουλαδάκη, Β. (2015). Οι σύγχρονοι «Πατατοφάγοι» και οι «Άθλιοι» της Ευρώπης. Άρθρο 21/6/2015 aixmi.gr. [online] Διαθέσιμο: <https://www.aixmi.gr/index.php/oi-syghronoi-patatofagoi-kai-oi-athlioi-ti-evropis/> [Τελευταία Πρόσβαση: 4 /1/ 2018].
- Στάμου Α., Παρασκευόπουλος Σ. (2006). Η γλώσσα των περιβαλλοντικών κειμένων: Η κριτική επίγνωση της γλώσσας στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Κριτική, Επιστήμη & Εκπαίδευση, 4: 45-55. Διαθέσιμο: http://semiotics.nured.uowm.gr/pdfs/STAMOU_article.pdf [Τελευταία Πρόσβαση: 02/12/2017].
- Στάμου Γ Α., Παρασκευόπουλος Σ. (2007). Η κριτική επίγνωση της γλώσσας των περιβαλλοντικών κειμένων: Οι επιλογές από τη διαπροσωπική λειτουργία της γλώσσας. Κριτική/ επιστήμη & εκπαίδευση: Κριτική - Επιστήμη & Εκπαίδευση » Κριτική: Τεύχος 6 (2007) HPDSD History Philosophy Didactics of Science&Technology Διαθέσιμο: http://kritiki.hpdst.gr/sites/kritiki.hpdst.gr/files/articles/kritiki_097-108.pdf [Τελευταία πρόσβαση: 02/11/2017].
- Στάμου Α.Γ. (2014). Η κριτική ανάλυση λόγου: Μελετώντας τον ιδεολογικό ρόλο της γλώσσας. Στο Ανάλυση λόγου: Θεωρία και εφαρμογές, Μ. Γεωργαλίδου, Μ. Σηφιανού, Β. Τσάκωνα (επιμ.). Νήσος: Αθήνα, 149-187. Διαθέσιμο: https://www.researchgate.net/publication/319876857_E_kritike_analyse_logou_Mele_tontas_ton_ideologiko_rolo_tes_glossas [Τελευταία Πρόσβαση: 02/10/2017].
- Συνήγορος του Πολίτη (2016) Ανεξάρτητη Αρχή. Επιστολή. «Μεταχείριση ασυνόδευτων ανήλικων μεταναστών και προσφύγων.» Αριθ. Πρωτ. Φ. 1500.2/11721/2016. 28 Μαρτίου 2016 . Αθήνα. Διαθέσιμο: <https://www.synigoros.gr/resources/160330-epistoli-asynodeytoi-anilikoi.pdf>[Τελευταία πρόσβαση: 02/11/2017]
- Τζεβελέκου, Μ. (2010). Τεχνολογισμός, Σημειώσεις για το σεμινάριο: Λεξική Σημασιολογία. Διαθέσιμο: http://www.ilsp.gr/tehnoglossia/tejno5/shmasiologia_material/lexical%20semantics-tzevelekou.pdf [Τελευταία Πρόσβαση: 28/09/2017]

- Τσιγκρής, Α. (2015). Άλλο παράνομοι μετανάστες και... άλλο πρόσφυγες και μάλιστα ανήλικοι που ζητούν άσυλο. Άρθρο. 21/04/2015.Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ. Γνώμες, Διαθέσιμο: <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=696478> [Τελευταία πρόσβαση: 02/11/2017].
- EASO, (2014). Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, 2014. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014. EuropeanAsylumSupportOfficeISBN 978-92-9243-325-3.doi:10.2847/3764Διαθέσιμο: <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/BZ0213822ELC3.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 28/09/2017]
- Hellenic Republic General Secreteriat for Media & Communication (2017). Προσφυγική Κρίση Factsheet. Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης.Σελ.2-18.Διαθέσιμο: www.media.gov.gr, [Τελευταία πρόσβαση: 15/11/2017]
- HuffPostGreece 30.3.2016 Κοινωνία. Παρέμβαση Συνηγόρου του Πολίτη για τα ασυνόδευτα παιδιά με επιστολή του στους αρμόδιους υπουργούς. Διαθέσιμο:http://www.huffingtonpost.gr/2016/03/30/----_n_9572652.html [Τελευταία Πρόσβαση: 28/12/2017]
- LeGrand, J. (2007). Κίνητρα, δράσεις και δημόσια πολιτική. Παπαζήση, Αθήνα, σ.σ. 27, 28, 33.
- STAR -ΕΙΔΗΣΕΙΣ (2016). Ο σύλλογος γονέων στο Ωραιόκαστρο αρνείται να δεχθεί προσφυγόπουλα στο σχολείο - (STAR 13.9.2016). [video] Διαθέσιμο:<https://www.youtube.com/watch?v=bCoAH2RTfPE> [Τελευταία πρόσβαση: 04/01/2018].
- UNCHR /Συνήγορος του Πολίτη (2005). Κατευθυντήριες Οδηγίες για τα Ασυνόδευτα Παιδιά που ζητούν Άσυλο. UNHCR/ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. Αθήνα Ιούνιος 2005. Διαθέσιμο: <http://www.unhcr.org/gr/wpcontent/uploads/sites/10/2017/05/SynigorosUNHCRChil dren.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 03/08/2017].
- UNHCR, 2014. Η Ελλάδα ως Χώρα Ασύλου. Παρατηρήσεις της Έπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σχετικά με την παρούσα κατάσταση του ασύλου στην Ελλάδα. Δεκέμβριος 2014. Διαθέσιμο: <https://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/Greece/UNHCR-CoA-Greece-2014-EL.pdf> [Τελευταία Πρόσβαση: 07/11/2017]

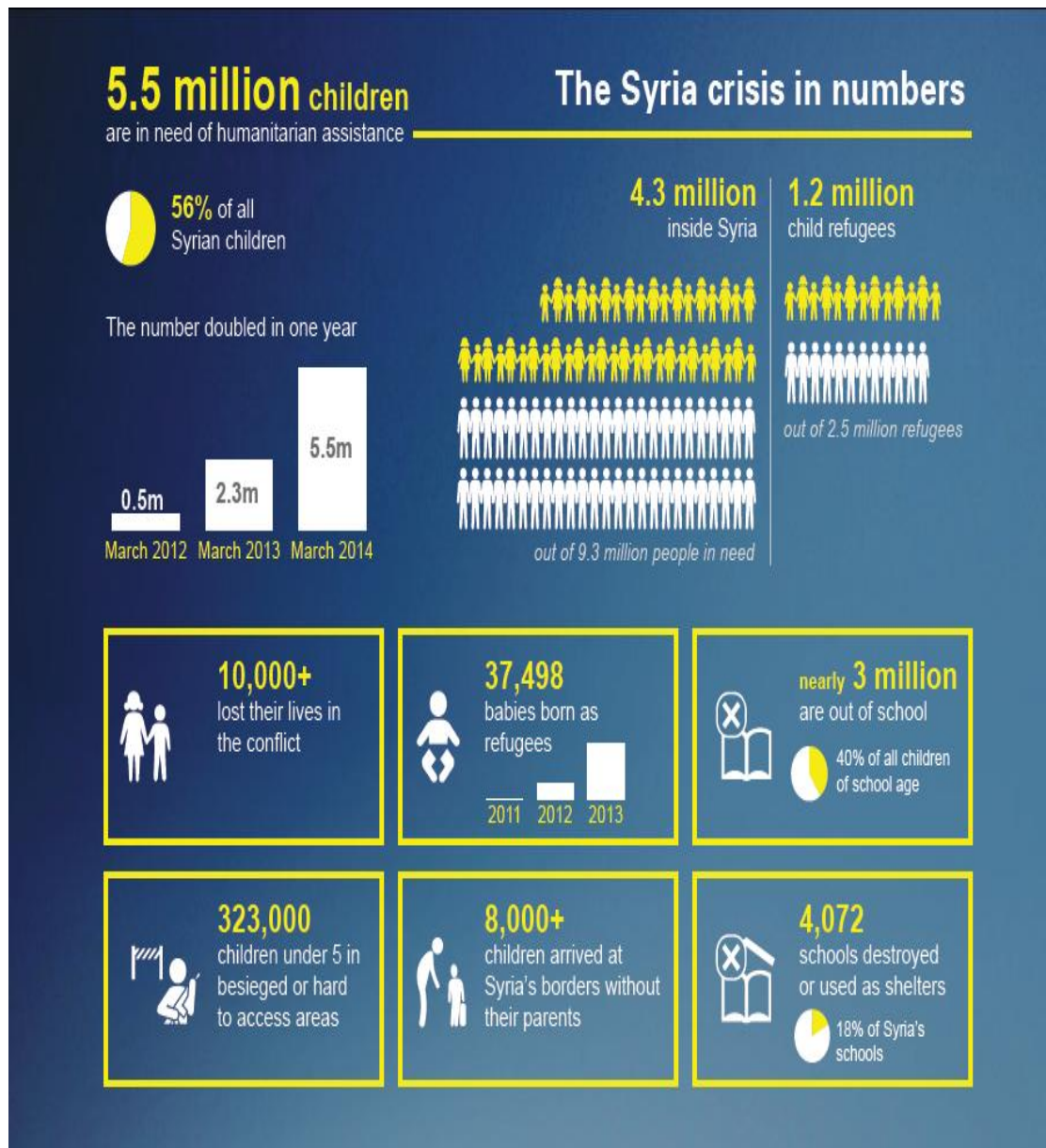
10. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1: Αιτήσεις Ασύλου Ασυνοδευτων Ανήλικων Προσφύγων 2008-2016 στην Ελλάδα και στην Ευρώπη(28)

Πηγή: Eurostat, the statistical office of the European Union (2017)

Παράρτημα 2

UNICEF (2014). Under Siege: The devastating impact on children of three years of conflict in Syria, Διαθ:
<https://www.unicefusa.org/sites/default/files/assets/pdf/UN01137.pdf>
 [Προσβ.23/12/2017]

Παράρτημα 3

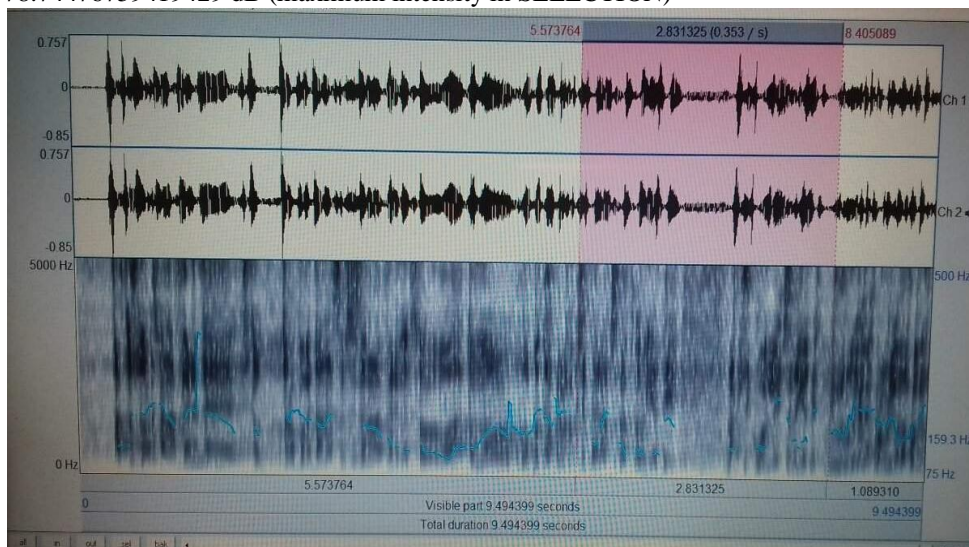
0246

Sec 5.57-8.40

Γίνεται έκρηξη στις λέξεις «ξεπεράσετε» και «ξεκολλήσετε» με Maximum pitch: 239.165 Hz και Minimum pitch: 115.173 Hz

53.17568927029688 dB (minimum intensity in SELECTION)

78.74476759419429 dB (maximum intensity in SELECTION)

-- Voice report for 2. Sound 171225_0246 --

Date: Mon Jan 08 18:39:57 2018

WARNING: some of the following measurements may be imprecise.

For more precision, go to "Pitch settings" and choose "Optimize for voice analysis".

Time range of SELECTION

From 5.573764 to 8.405089 seconds (duration: 2.831325 seconds)

Pitch:

Median pitch: 144.250 Hz

Mean pitch: 159.284 Hz

Standard deviation: 33.976 Hz

Minimum pitch: 115.173 Hz

Maximum pitch: 239.165 Hz

Pulses:

Number of pulses: 161

Number of periods: 147

Mean period: 6.287700E-3 seconds

Standard deviation of period: 1.296426E-3 seconds

Voicing:

Fraction of locally unvoiced frames: 59.717% (169 / 283)

Number of voice breaks: 12

Degree of voice breaks: 55.752% (1.578516 seconds / 2.831325 seconds)

Jitter:

Jitter (local): 2.033%

Jitter (local, absolute): 127.847E-6 seconds

Jitter (rap): 0.750%

Jitter (ppq5): 0.921%

Jitter (ddp): 2.249%

Shimmer:

Shimmer (local): 15.632%

Shimmer (local, dB): 1.366 dB

Shimmer (apq3): 7.039%

Shimmer (apq5): 8.515%

Shimmer (apq11): 9.577%

Shimmer (dda): 21.117%

Harmonicity of the voiced parts only:

Mean autocorrelation: 0.673199

Mean noise-to-harmonics ratio: 0.547976

Mean harmonics-to-noise ratio: 3.531 dB

Παράρτημα 4: Τα ασυνόδευτα παιδιά Ζωγραφίζουν.

Unaccompanied Drawing Child Refugees Tell Their Stories Through Drawings (METAdrasi, 2016).

Πηγή: https://www.vice.com/en_ca/article/4w3ebg/unaccompanied-children-refugees-drawing-immigration-centres-876 (METAdrasi, 2016).

My life: before and after

حياتي . قبل و بعد

Here

Πηγή: arsis.gr, (2016) . Passing moments. Volume 01 – Thessaloniki 2016 Διαθ.
<http://arsis.gr/wp-content/uploads/2016/12/Passing%20Moments.pdf> Προσβ: 3/9/2017